

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Dialogorum sacrorum Libri Quatuor

Châteillon, Sébastien

Basileae, 1565

urn:nbn:de:bsz:31-102436

ut ageris inuocans ad
iustitiam dicit et an est
tu primum affert filius q
os testibus amiserit. et ad
colupriam ligari. Flagellus
iurgis obprobriis multif
fari. ut ageris redi. Sperto ad

Sperto ad

Sperto ad

est
qui
plu
lum

XI. A. 51.

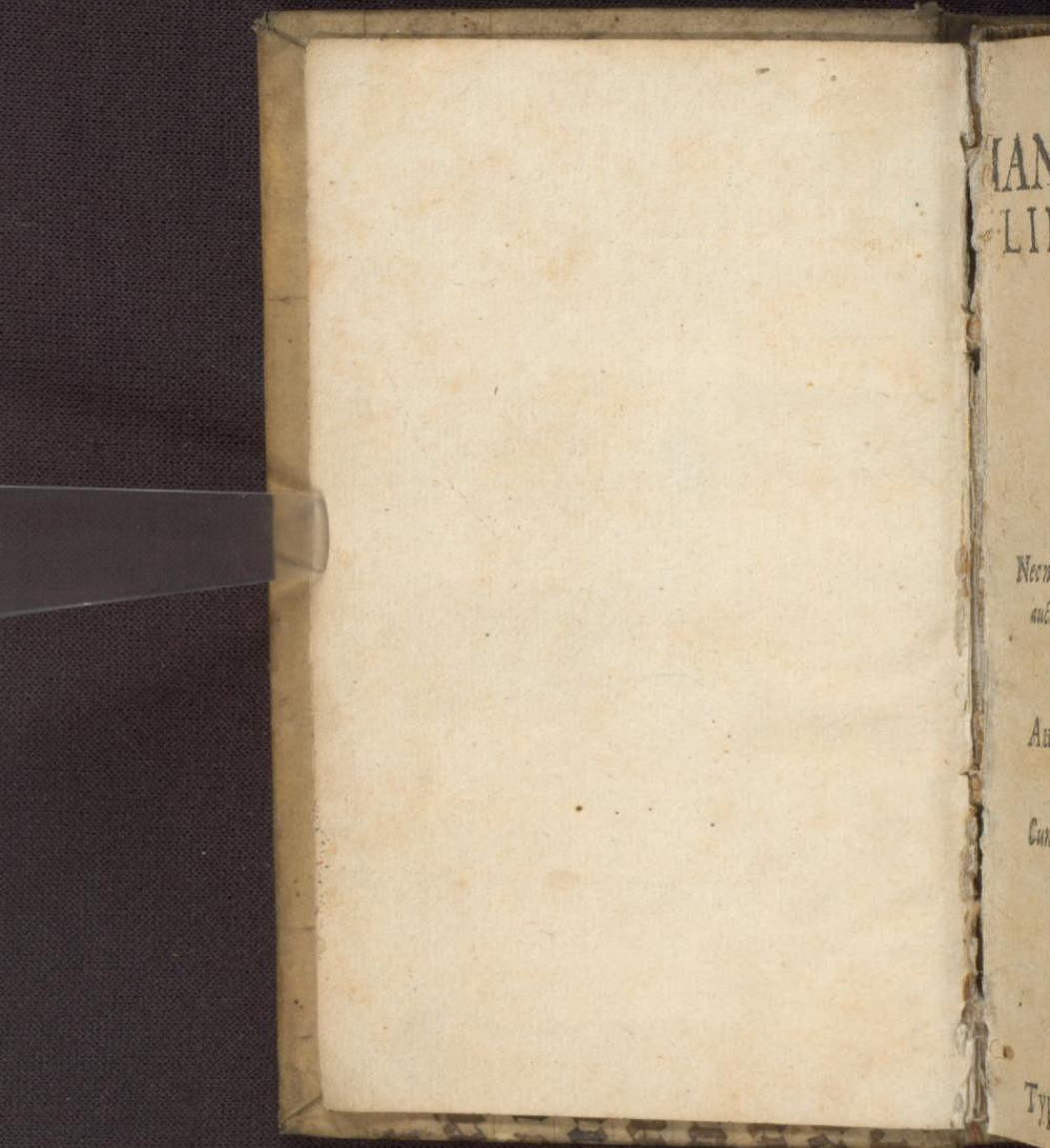
Gym 2573

EX
BIBLIOTHECA
ILLUSTRISSIMA
CAROLINA

VIII B 273
1a

B 273
1a

Dialogorum
Dialogorum fa-
crorum, Libri
Quatuor:

A V T O R E S E B A S T I A -
no Castellione: qui Opus recogno-
uit: Argumenta singulis Dialogis præ-
posuit, & Sententias subiecit: ex qui-
bus pueri discant officium, hoc
est, quid imitandum sit, aut
declinandum.

*Accesserunt nunc postremò eiusdem
S. C. marginales Anno-
tationes.*

Accesserunt *Marginales*
Annotationes

B A S I L E A E, P E R I O -
annem Oporinum. 1 5 6 5.

INCIPIT

In nomine domini Amen
Incipit

2 an Gym 2573

[Large scribbled-out text]

12

THE B...
CASTEL

nam discer
ti in primo
one facillim
tamen L
n quasi pra
ferentes. In
qui coepim
nomen I o
mus, quod
nomen Latin
er: sed id ut
id est princi
tinas, tamen
ulatum au
tum d

SEBASTIANVS
CASTELLIO CHRISTIA-
nis Lectoribus s.

Hos Dialogos, fratres cha-
rissimi, composuimus, ut
pueri haberent, unde ea-
dē opera & mores Chri-
stianos, & orationem La-
tinam discerent. Itaque eorum rudi-
tati in primo Libro seruiuimus, ser-
mone facillimo, eoq; minus elegan-
ti, & tamen Latino utentes: & pue-
ris quasi præmansum cibum in os
inserentes. In cæteris iam elegantius
loqui cœpimus. Quod autem Dei
nomen IOVA Hebræum usurpa-
uimus, quod nullum Dei proprium
nomen Latine exat (nisi forte Iupi-
ter: sed id ut pollutum, omittamus)
id etsi principio uidebitur fortasse
durius, tamen usu mollescet: & quod
insuetum aures radet, idem usita-
tum demulcebit. Va-
lete,

a a DIA.

4
DIALOGORVM
SACRORVM SEBASTIANI CA-
stellionis Liber primus.

ADAMVS. Gen. 3.

ARGVMENTVM.

Serpens Euam, & Eua porrò Adamū im-
pellit ad uescendum fructu uetito. Deus ue-
rò ipsos tres ad totidem pœnas damnat.

Serpens, Eua, Adamus, Ioua.

Arborum
fructibus.

Calumniam origo.
diabolus mé-
acij pater,
deum calū-
niatur, quasi
liud sentien-
em quàm di-
xerit.
Oculi sunt
inestra cupi-
ditatis.
Qui pecca-
uit, ij alios
quoq; ad pec-
candum in-
nitare solēt.

VR ueluit uos Deus uesci omni-
bus^a arborib. pomarij?^b E. Licet
nobis uesci fructibus arborū po-
marij: tantum Deus nobis interdi-
xit ea arbore, quæ est in medio po-
mario, ne uesceremur fructu eius, nè ue etiam at-
tingeremus, nisi uellemus mori. s. ^b Nequaquam
moriemini propterea: sed scit Deus, si comede-
ritis de eo, tum oculos uobis apertum iri, at que i-
ta uos fore tanquam deos, scientes boni atque mā-
li. E. Ita planè uidetur, & fructus ipse est^c pul-
cher sanè uisus: nescio an sit ita dulcis gustatu, ue-
runtamē experiar. Vah, quàm dulcis est?^d imper-
tiendum est etiam marito. Mi uir, si scires quàm sa-
pidus sit hic fructus, iam dudum comedisses. Acci-
pe. A. Quando ita uis, faciam. Ah flagitium feci-
mus.

mus. E. Quid est? A. ^c Nonne uides misera, nos esse nudos? E. Video, & me pudet: sed quid nobis faciendum est? A. Texamus nobis subligacula ex solijs, quibus tegamus uerenda. E. Bene mones: & est hic ficus solijs magnis, & aptis huic rei. A. Sed ò nos infelices: uideor mihi audire uocem. E. Loua est. Misera me, uereor ne deprehendat nos nudos. Abdamus nos in hoc densum nemus. i. Heus heus Adame, ubi es? A. Audita uoce tua in pomario, territus sum: & quia nudus eram, abscondi me. i. Vnde didicisti esse te nudum? Num' nam comedisti de arbore, de qua præceperam tibi ne comederes? A. Comedi quidem: sed ^s præbuit mulier, quam tu adiunxisti mihi. i. Quid nam fecisti mulier? E. Decepta à serpente comedi. i. ^h Quoniam istud fecisti serpens, tu eris detestabilissima omnium bestiarum: omniumq; animalium terrestrium, & incedes in pectus, & uorabis puluerem quãdã uires. Quinetiam conciliabo tantas inimicitias inter te & mulierem, interq; semen tuum & eius, ut id conterat tibi caput, tu autem ei calcem. Te quoque scemina, afficiam plurimis doloribus & ærumnis, ut cum dolore parias, & tota pendeas ex imperio uiri tui. Et tu Adame, quoniam morem gerens uxori tuæ, comedisti de arbore, cuius esu interdixeram tibi, habebis terram infecundam tua culpa, & ex ea quæ res uictum laboriosè dum ui-

e Peccati
scientia n
ter est pud
ris: pudet
tem uide
cũ debeat
dere pec
ti.

f Sontes
ce Dei te
tur.

g Pecca
suum ex
re, doct
est ue
Adami.
h Deus s
tes dan
citra di
tatione

§ DIALOG. SACRORVM

ues, cum interim ipsa procreabit tibi carduos & fentes. Tu uesceris herbis terra nascentibus, & cum sudore uultus tolerabis uictum : donec redeas in terram, ex qua ortus es. nam puluis es, & in puluerem redibis.

SENTENTIA.

Ob unius hominis inobedientiam mors intrauit in mundū. Disce puer, obedientiā.

CAINVS. Gen. 4.

ARGVMENTVM.

Deus Cainum damnat ob fratricidium.

Ioua, Cainus.

cum ni-
l latet.
cum fru-
strare
impj.

facis fa-
s co-
espera-
tio.

c per-
ndum
ntope.
brear
b ho-
cidio.

CAine, ubi est Abel frater tuus? c. b Nescio: nūquid ego sum custos fratris mei? l. Quid fecisti? ipse sanguis fratris tui edidit ad me clamorem de terra. Quamobrem uideris terra infesta: ut quæ aperto ore hauserit sanguinē fratris tui, de tua manu. ea non præbeat amplius uim suam tibi colenti. Tu errabis uagus per orbem terrarum. c. c Mea culpa est maior, quam ut possit remitti. En ego hodie exterminatus à te, ex ipso solo terrarum, erabo uagus per orbem terrarum, fugiens tuum cōspectum: ita ut qui proximus inuenierit me, interficiat. i. d. Inò uerò quicumque interfecerit Cainum, subibit poenam septupli. Quare apponam tibi hanc notam, ne, si quis incidit in te, perimat te.

SEN-

Tinu
perpetran

Abraham
Ioua ei pro
de Sodom
einde Lo
cul.

Abrahamu
ra,

Vtaco tr
um est.
hoc tanto astu
est epud me.
ni, noli alio p
uis pedes par
seru sub arbo
sua pacem, ut r
gati. Hoc est
o. Sic faciem
sime prope re
deq. fima facie
nobis hospite

LIBER I.

7

SENTENTIA.

Iniusti nequeunt ferre iustos. Quæ clam
perpetrantur, palam punientur.

LOTVS. Gen 18.

ARGVMENTVM.

Abrahamus excipit Genios hospitio: &
Ioua ei prolem promittit, consiliumq; suum
de Sodomæ euersione patefacit. Idem facit
deinde Lotus, & a Genijs eripitur ex peri-
culo.

Abrahamus, Ioua, Genij duo, Puer, Sa-
ra, Lotus, Vxor Loti, So-
domitani.

Video tres homines aduersum me. Non dubi-
um est, quin sint defessi de uia, præsertim
hoc tanto æstu: quare currâ eis obuiâ, ut retineâ
eos apud me. Domine, si uis facere mihi gratissi-
mū, noli aliò potius diuertere quàm ad me. Laua-
bitis pedes paucula aqua adhibita, deinde requie-
scetis sub arbore. Ego interea curabo uobis paran-
dū panem, ut recreetis animos uestros, deinde per-
gatis. Hæc est uobis idonea causa diuertedi ad me.

c. Sic faciemus. a. Iã propero in casam. b. Sara,
sume propterè tria sata farinae siliginæ, ex qua
deposita facias panes subemericios. Nam aduētant
nobis hospites, quos ego uolo accipere laute. Itaq;

a a iam

a Pij sunt
b enefaci
dū ueloc
& alijs b
facere be
ficij loco
eunt.

b Pij sicut
cent bes
centiam.

iam curro ad bouile: uolo enim mactare uitulum,
 quo eos tractem opiparè. tu interea cura, ut nihil
 desit eis quod opus sit hospitibus. s. Fiet. Propera
 Hagar, incende ignem, te pefac aquam ad depfen-
 dum, dum ego promo farinam. Age iã, dum aqua
 tepesit, para mactrã: subige farinam: expediamus
 omnia que iussit herus. A. Macta eum expedite
 puer. Heus Sara. s. Quid uis mi uir? A. Cura no-
 bis luculentũ focũ. s. iam accẽsus est. A. impone a-
 henũ. Volo ego hospites meos curari diligentissimè
 atq; humanissimè. Est ne adhuc detrecta pellis isti
 uitulo, puer? p. imò iã dissectus est. A. Cõijciamus
 hæc frustra in ahenũ. Subijce tu plura ligna, ut co-
 quatur celerius. Despuma ius. Hagar, instrue men-
 sam: sed foris in umbraculo, sub arbore. Nihil libè-
 tius quã uiatorib. benefacio: & certè eos negligere,
 inhumanũ est. Hospites, omnia sunt parata, ac-
 cumbite, et uescimini læto animo. Habetis hic buty-
 rũ, habetis & lac. Boni cõsultite quod adest, quodq;
 Deus largitur in presẽtia. Puer, appone eis uituli-
 nam. i. Vbi est Sara uxor tua? A. Adest in taber-
 naculo. i. Cum reuisam te eadem tempestate anni
 que nunc est, habebit Sara uxor tua filium. s. Ha-
 ba he, ridiculũ. Ego iã uieta sum, & indulgebo uo-
 luptati scilicet: cum meus quoq; dominus consenue-
 rit. i. Cur tandè ridet Sara, negãs se posse pãrere,
 quia cõsensuit? A. Est ne aliquid, quod loua nõ possit
 effi-

uz supra
 s huma-
 promit-
 deus, ea
 tula iudi
 humana
 ratio.
 Deus ho-
 es quoq;
 e facit,
 illoquin
 atur fie-
 n posse.

efficere? Cum reuisam te, inquam, anno uertente, habebit Sara filium, s. e Ego non risi, i. f. Imò uerò risisti. Sed iam pergamus conficere iter reliquum. A. Ego comitabor uos, nisi molestum est. i. Ego ne ut celem Abrahamum, de eo quod sum facturus, ex quo profectura sit gens maxima & potentissima, per quem omnes gētes orbis terrarum sint consecuturæ felicitatem: nam certò scio, & eum præcepturum esse suis liberis, & porrò suæ in posterum stirpi, ut uiuant ex meo præscripto, & colāt iusticiam atque ius, ut ego præstem Abrahamo quæ promisi ei: profectò non celabo. Abrahamæ, uolo tibi indicare qui sim, & quò eam. Ego sum Iouæ. Cum uiderem dissipatos esse rumores, de tot tantisq; flagitijs Sodomitanorum & Gomorreorum, h̄ statui deuenire huc, & explorare, utrū sint planè profligati, quemadmodum accepi fama & auditione: an non sint. G. Nos quidem antecēdamus. A. Sed quid? i perdes' ne etiam bonos unā cum improbis? Si erunt quinquaginta uiri boni in urbe, an etiam perdes? neq; ignosces illi loco, propter illos quinquaginta bonos, qui erunt in eo? Absit ut tu sic facias, ut interficias bonos cum malis, sitq; eadem conditio proborum & improborum. Absit ut tu, qui moderaris totum orbem terrarum, non facias æquum. i. Si inuenero in urbe Sodoma quinquaginta uiros bonos, ignoscam

a 5 toti

e Metus homines impedit ad metiendum. f Modestæ reprehensio, utpote peccati infirmitate commissa. g Iusti iusticiam dicent.

h Cognoscit antequam iudices.

i Iusti de factorum te solliciti

10 DIALOG. SACRORVM

toti loco propter eos. A. Facio fortasse audacter, qui audeam alloqui te Dominum meum, ipse pulvis & cinis: sed tamen si forte defuerint quinque de quinquaginta bonis, an propter quinque excindes totam urbem? I. Non euertam, si inuenero ibi quadraginta quinque uiros bonos. A. Quid si quadraginta? I. Etiam propter quadraginta abstinebo. A. Quæso ne egrè seras Domine, si pergo quærere. Quid sit triginta. I. Etiam sic abstinebo. A. Possim uideri audacior, qui alloquar Dominum meum. Quid si uiginti? I. Etiam eorum causa non peruertam. A. Interrogabo te hoc postremum, si tibi grauis non sum: Quid si decem? I. Propter decem non euertam. C. Iam aduersperascit, & nos appropinquamus urbi. L. ¹ Video huc aduentare duos hospites. Ibo eis obuiam, ut eos deducam ad me. Saluete uiri præstantissimi. G. Salue & tu uir humanissime. L. Peto à uobis, ut diuertamini in domum meam, ut ibi lotis pedibus pernoctetis, cras repetituri uestrum iter. G. Imò pernoctabimus in foro. L. At ego non patiar. diuertimini ad me: accipiam uos, si non laute, ac certè hilarè. G. Fortasse erimus tibi graues. L. Iucundi potius: ne ueremini. Tam mihi erit gratum uos accipere hospitio, quàm esset accipi à uobis, si istic essem. G. Postquam tantopere uis, nolumus esse pertinaces. L. Ergo sequimini me. Hic est mea domus. Intrate: quod

Singularis
oti uirtus,
si inter in-
spitalissi-
os hospita-
mus esse
potuerit.

quod bonum sit. Vxor cura calefaciendam aquam,
ad lauandos pedes horum hospitem: et simul con-
fice panes coquendos in foco. Vos interea hic re-
quiescite, dum paratur cœna. Age iam uxor, con-
strue mensam: fac ut omnia sint nitidissima, ne
quid offendant animos horum. Hospites accumbite,
utimini leto animo his quæ suppeditant nobis in
presentia diuina benignitate. Sed quid? quem tu-
mulum audio, uxor? quis est iste clamor? quæ tur-
ba excitantur? Vxor Loti. Hei mihi, perij-
mus, mi uir. L. Quid tandem est mali? v. To-
ta ciuitas, mi uir, obsidet aedes nostras. Iuuenes, se-
nes, deniq; uniuersi circumfident nos. L. Valde ue-
reor, quod hæc euisura sint. Sed audio clamantes.
s o. Heus heus Lote, ubi sunt homines isti, qui ue-
nerunt ad te sub noctem? Produca eos nobis, ut eos
cognoscamus. L. O flagitium. Sed ne trepidate
hospites: exhibeo ad eos, et obserabo post me ta-
nuam. Adsum. Quid clamatis? s o. Volumus
uidere hospites, qui diuersantur apud te. L. Ob-
secro uos, fratres mei, ne tantum scelus faciatis.
Sunt mihi duæ filiae, adhuc à uiris integræ: eas ma-
lo dedere uestre libidini, quàm sinere ut quid no-
ceatis his hominibus, qui cõmiserunt se sub presi-
dium mei tecti. s. Recede paulisper isthuc, ut con-
sulemus de ista re. Quid facimus populares? ac-
cipiemus ne puellas ea conditione, ut dimittamus
iuuenes?

k Hic pnde-
at inhospita-
les, Sodomi-
tarum disci-
pulos.

l Charitas a-
teri magis
quàm sibi, cõ-
sultat.

m Peregrinis, quamvis bene suaden-
tibus, obtem-
perare nol-
le, arrogan-
tia est.

iuuenes? AL. Non est opus longa deliberatio-
ne.^m Iste unus peregrinatur in nostra ciuitate: &
nos reget, si dijs placet. s o. Iam te Lote pe-
ius multabimus, quam ipsos: ne tu putes nos uelle
subijci peregrinis. Agite, inuadamus eum. G.
Recipe te confestim ad nos Lote. L. O' facinus
audax, ô profligatam & perditam nationem.

ernast

Obseremus fores firmissime. s. Effringamus fo-
res: occidamus istos aduenas, qui cum nusquam
possint habitare, ueniunt ad nos. G. Ne trepida
hospes, nunquam irrumperent nobis inuitis. L. O'
inauditam nequitiam. Siccine hic uiolari ho-
spites & peregrinos, quorum ius debet esse san-
ctissimum? G. Seda te ipsum. Iam uidebis ultio-
nem presentem. s o. Quid est hoc, ô ciues?

a Deus im-
pios interdū
ita cæcat, ut
pijs nocere
nequeant.

ubi nam est huius hominis ostium? AL. Nescio, &
iam dudum id frustra querito. Quid uos inueni-
stisne? AL. Minime uero: et mirū est. Cæcine sumus,
an non hic est illius domus? AL. Est omnino: sed
ubi est ostium? G. ° Lote, si quos habes præte-
rea generos, aut filios, aut filias, deniq; quoscunq;
habes in urbe, educ ex hoc loco. Nam nos quidem
iam delebimus hunc locum. Huc enim ad hoc ip-
sum misi sumus à Ioua, apud quem increbuit tan-
ta importunitas horum. L. Habeo uobis gratiam,
qui habeatis rationem non solum meæ salutis, sed
etiam

o Deus in
gratiam pio-
rum, etiam
ipforum ami-
cis parcit.

etiam meorum. Iam adeo eos. v x. Valde sum sollicita de meo viro, qui est egressus domo: ita consceleratus est hic totus populus. Metuo ne quid grauius patiatur, etiã à suis. Nam hodie nulla sancta fides est, ne inter fratres quidem. L. Iam redeo. G. Quid egistis? L. P. Visus sum iolari eis, quorum salui providebam. A. L. Homines sunt desperati. Pereant, quoniam nolunt seruari. Sed iam diluculum est: et tempus admouet emigrandum esse hinc. Agedum, adiunge tibi uxorem tuam, et duas filias, ne aggregeris ad interitum tam perditæ ciuitatis. Quid cunctaris? nũquã potest nimis maturè uitari periculum. L. Atqui non uidetur emigrandum tam manè. G. Atqui nos non sinemus te perire, quin potius manu educemus et te et tuam coniugem, et filias. Agite, exeamus ex urbe. Sed caue, si tuam uitam amas, ne respicias post tergum, neue usquam moreris in planicie. Euade in monte, ne pereas. L. Peto à te Domine, ut remittas hoc mihi, postquã tu pro tua benignitate deuincis me tanto beneficio, ut custodias mihi uitam. Certè non potero euadere in montes, quin me attingat illud malum, quo moriar. Sed est hic propinquum oppidulum ad confugiendum, in quo queso ut liceat mihi euadere, et ita consulere uitæ meæ, est sanè perparum. G. Etiam in hac

p Impij frustra monentur.

q In periculo cunctas periculum sum.

r Summum periculum summa felicitatione giendum.

s Piorum ces exare Deus.

14. DIALOG. SACRORVM

Piorum uinitus salutaris. In gratiam horum dicitur impiorum supplicium.

re indulgēto tibi, ut non euertam istud oppidum: Cōfer te illō. neq; enim licet mihi facere quicquā, quā tu eō perueneris.

SENTENTIA.

Deus uersatur cum pijs, eisq; patofacit ar cana sua, & eos remuneratur & tuetur. Ma uult Deus ut innumerabiles impij uiuant, quā ut uel unus pius unā cum illis pereat: Maior est Dei in unum piū amor, quā in omnes impios odium, quem quidem eius amorem debent imitari pijs.

ABRAHAMVS. Gen. 22.

ARGVMENTVM.

Abrahamus, iussu Dei, filium suum Isaacū uult immolare. Deinde prohibente Deo, immolat arietem.

Abrahamus, Isaacus, Genius.

I Am teruum diem iter facimus, & uideo te uidere procul locum destinatum sacrificio. uos hic operimini unā cum asino, dum ego & puer imus illuc, ut adoremus Deum, postea redituri ad uos. Tu Isaac portabis hęc ligna ad comburendam hostiā, ego feram ignem & cultrum. Eamus. I. S. Mi pater. A. Quid uis, fili mi? I. S. Hic quidem est ignis & ligna, sed ubi est agnus immolandus? A. Deus providebit ipse sibi agnum in sacrificium, fili: nos interea pergamus. Ecce uenimus in locum, quem Deus dicitur mihi. Construamus hic aram. Recte est.

Thomi-
berita
interdū
e, sed ci
mendā-
enim.

L
disponimus li
aliquo, maclen
mo maximo, ch
Pater, si ita e
Abiq; parere in
mens, cuius est in
quāto hanc b
uerra. o. Abr
uocati e. Cap
uolens. Iam e
pago & pietas, q
uq; unico.
uere ne arietem i
uaret. uicet sp
in nūmā.
S
Nihil tam di
pōit, qui cred
uaueratur.
E P
ARG
Abrahamus
et Isaacum
Abraham
Eo sum pere
tel. Quare tr
uaueratur, ut

est: disponamus lignum. Nunc mi fili, oportet ut te colligem, mactemq; quando ita uisum est Deo optimo maximo, cuius uoluntati resistere nefas est.

I. Mi Pater, si ita certum est Deo, fiat. Nam didici, ei, tibiq; parere in rebus omnibus. **A.** Pater omnipotens, cuius est imperare, obsequor tuis iussis: tibiq; macto hanc hostiam, hoc cultro, mea ipsius dextera. **G.** Abraham, Abraham. **A.** Quis me uocat? **G.** Caue ne afferas manum puero, caue ne ledas. Iam enim mihi satis perspecta est tua religio & pietas, qui propter me non peperceris filio, eiq; unico. **A.** Hem quid hoc rei est? Sed uideo ne arietem in dumo haerentem cornibus? Salua res est. uiuet Isaac: haec mactabitur gratior Deo uictima.

SENTENTIA.

Nihil tam difficile aut durum est, quin id possit, qui credit. Deus suorum pietatem remuneratur.

EPHRON. Gen. 23.

ARGUMENTVM.

Abrahamus mercatur ab Hettæis fundum, ad sepulturam Saræ uxoris suæ.

Abrahamus, Hettæi, Ephron.

Ego sum peregrinus & aduena inter uos, Hettæi. Quare tribuite mihi possessioem sepulture inter uestras, ubi sepeliā Sarā meā

Be
 b Deo uolunt
 tas pro fra-
 ctio est.

que mortua est, ut scitis. ¶ Attende nos Domine.

^a Virtus etiā inter peregrinos pollet.

^a Tu es quidam princeps diuinus in nobis: tuū est eligere ē nostris sepulcretis, ubi inhumēs tuū mortuum. Nemo nostrū prohibebit te suo sepulcro,

quo minus sepelias in eo. ^{SA.} Ago uobis gratias pro uestra tanta humanitate ac liberalitate. Sed si uobis cordi est ut sepeliā meum defunctum, et auferam ē conspectu meo: concedite mihi præterea, ut agatis pro me cum Ephrone filio Sigoris, ut attribuat mihi cauernam duplicem, quā habet in extremo sui agri, & attribuat iusto argēto, in uestra presentia, in usum sepulcri. ^{E.} Ausculta mihi potius Domine. ^b Ego tibi dono & agrum & cauernam agri, & quidem in presentia meorum popularium. Sepeli tuum mortuum. ^{A.} Imō tu potius ausculta mihi. ^c Ego solū tibi pecuniā pro agro, eam tu accipe à me. ^{E.} Domine attende. Hic fundus quo de agitur inter nos, est quadringētis siclis argenti: si uis sepelire tanti. ^{A.} Accipio tanti. Et iam appendam tibi presentem pecuniam. Vos Hetei estote testes, ut Ephron addicat mihi in possessionem quadringētis his siclis argenti, agrū suum duplici cauerna, qui ager est eregiōne Mambre, id est Hebronis, unā cum ipsa cauerna, & omnibus arboribus que sunt undiq; in toto spa-

^b Magna est interdū etiā in barbaris humanitas. ^c Nō semper accipiendum est, quicquid donatur.

te-

SEN-

SENTENTIA.

Iusticia commendat hominem, apud eos
qui non sunt omnino perditii.

REBECCA. Gen. 24.

ARGUMENTVM.

Dispensator Abrahami ducit Rebecca
filiam Labanis Mesopotamij, in matrimo-
nium, Isaac herili filio.

Dispensator Abrahami, Rebecca,
Laban, Bathuel.

Hecus heus puella, da mihi bibere paulum a-
quæ ex tua urna. *R.* modo uero perlibet, uir
optime. *Hem, bibe.* *2* Quinetiam ad aquabo tuos ca-
melos, quantum sat erit. *D.* At ego te. pro isto bene-
ficio, dono hac in aure, atque his duab. armillis. *Sed*
age fac sciam, cuius sis filia: & an sit in aedib. tui pa-
tris locus, ubi possimus pernoctare. *R.* Equidẽ sum
filia Bathuelis, quem Melca peperit ex Nachore.
Straminis autem & pabuli apud nos affatim est,
nec non locus ad pernoctandum. *Sed ego curro in*
oppidum, ut nunciem hæc omnia domi, ita ut ha-
bent. *D.* *b* Ago tibi gratias, Ioua, quod non desti-
tuisti tua bonitate, & fide, Abrahamum herum
meũ, tui cultorem: qui me deduxeris per eam uia,
qua uenirem domum cognatorum domini mei. *L.*
Ain tu? *R.* Ita est. *L.* Et dono dedit tibi istam in-
aurem, & armillas? *R.* Etiam. *L.* Vbi reliqui-

a Humani
homines ul-
tro plus eti-
beneficio-
rum conse-
runt, quan-
orantur.

b Pij Dei e-
ga se bene-
cia agnos-
cunt atque
predicant.

19 DIALOG. SACRORVM

sti? R. Ad fontem, & ecce cum tibi apud camelos. L. Precor tibi Iouam propitium homo. D. Et ego tibi uicissim, uir humanissime. L. Narrauit nobis hæc soror mea Rebecca, qui nam sis, et unde uenias. Quod cum primum audiui, statim curauit parari tibi diuersorium, & tuis camelis stabulum, ne foris maneat. Quamobrem sequere me. D. Ago tibi gratias pro tanta comitate & diligentia. Sequor. L. Eamus hac. Hic sunt ades nostræ: Vos curato hos camelos stramine & pabulo. Vos afferte aquam lauandi pedibus huius, & comitū. Bene est, accumbite. D. Dabitis mihi ueniam.

Bonus pro
rator ma-
is memor
est officij
i, quam uo-
luptatis.

c Non capiam cibū, quin prius dixerō, cuius causa huc uenerim. L. Dic ergo. D. Ego sum seruus Abrahami, hominis quem Deus ditauit mirum in modum, oue, capra, boue, argeto, auro, seruis, ancillis, camelis, atq; asinis: cui etiā iam seni Sara uxor peperit filium, quem ipse constituit hæredem ex asse, meq; etiam iureiurando astrinxit, ne locarem ei nuptū, quæ esset ex Cananeis, in quorū terra habitaret ipse: sed irem domum paternam, eiq; eligerem uxore gentile. Cui cum ego dicerē: Quid si mulier nolet me sequi? d Deus, inquit ille, cui ego per omnem uitam parui, tecum mittet nuncium suum, qui tibi secundabit hoc iter: ita sumes filio meo uxorem mihi gentilem, ortamq; ex domo paterna. hæc re exolueris te religione iurifurandi,

quo

Pij deū si-
ad futurū
erit spe-
rant.

quo te astringo: si forte nō impetraueris ut mulier te sequatur. ita persuasum est mihi ut ueniret. Cūq; hodie uenissem ad fontē, ita cogitabā mecū: ^e Ioua Deus heri mei Abrahami, si tu mihi ades in hoc itinere, da mihi ut me nunc hic stante ad fontem, ueniat puella haustura, quæ mihi roganti det aquam ex urna bibendā: atq; etiā aquetur meos camelos, ut intelligā eam esse quam destinaſti hero meo. Vix hæc mecum tacitus cogitaram, cum subito ecce egressa Rebecca, ferens urnam in humeris, descendit ad fontē, atq; haurit. Et cum petiuissem potum ex ea, cōfestim deposita urna offert, et dicit eiam sese adaquaturam camelos: quod et fecit, adaquauitq; me et camelos. Ego quaesiui ex ea, cuius esset filia? Respondit: Batuelis filij Nachoris, ex Melcham. Tum ego accōmodaui fronti eius in aurem, et manibus armillas: et sum misse adorās Iouā deū heri mei Abrahami, gratias egi quod deduxisset me in rectā uiam, ad conciliandam filiam herilis cognati filio herili, quam ex his argumentis intellexi eam esse. Nunc ergo, si certū est uobis facere hoc beneficiū domino meo, facite ut sciam: sin minus, nihil secius, ut insistam aliam uiam. L. ^e Hæc res planē ex Deo orta est, neq; nos omnino possumus repugnare tibi. B. Ita habet. Proinde habe tibi Rebeccam tuo arbitrato, eamq; ducito nupturā hero tuo, sicut uisum est Iouæ. D. Gratiā habeo Deo primū,

e Deus p
mentem in
cit ad ea p
tenda, qu
ipse eis pr
parauit.

f Ex felie
gociorū
gressu in
animadu
tere lice
desse De

20 DIALOG. SACRORVM

qui ita uoluerit : deinde uobis, qui nō repugnaueritis. Tu uerò Rebecca, & uos, non recusabitis hæc quantulacumq; dona, quæ attuli iussu mei domini.

SENTENTIA.

Deus dirigit pios in uiam, eorumq; actiones secundat.

IDVMVS. Gen. 25.

ARGUMENTVM.

Esaus uendit Iacobo fratri prærogatiuam ætatis.

Esaus, Iacobus.

Imperti mihi de rufo, de rufo isto. nam redeo rufre exanimatus lassitudine. i. Vede mihi in præsentia prærogatiuam tuæ ætatis. **E.** En ego iam iamq; emorior: quò mihi istam prærogatiuam? **I.** Ergo confirma mihi iam nunc uenditionem iureiurando. **E.** Confirmo, quid uis? iuro, addico. nihil facio ius istud ætatis, præ edulio.

SENTENTIA.

Breuisima uoluptas hominē priuat perpetuis bonis. Idem vsuueniet impijs, qui amore carnalium uoluptatum prodigunt bona cœlestia.

VENATOR. Gen. 27.

ARGUMENTVM.

Iacobus arte materna prauertit à patre facilitatem Esai. Esaus serius ueniens, frustra lachrymatur.

Re-

Rebe-

Pater tuus
me audien
bon pulpamen
tuu, antequã m
uote fieri. Ad
hæc os opimos, e
u, quæ maxim
hæc prececur.
inter nullo sus est
ne utreflauerit,
quæ mihi male, no
uocatione ego p
norm. i. a. Si i
nihil magno pere
de ex prudeter.
uon. nam ut at
postponet Iacob
uobis plus amo
uæ, quæ cœlesti
nam fieri i
Nihil bene: age
cuiusmodi scio su
perat sunt omni
ta preciosa Esai, c
tu te cõdecei. i. a

Rebecca, Iacobus, Isaacus,
Esaus.

Pater tuus misit uenatum fratrem tuum Esau,
me audiente, ut afferat feriant. ex qua cōse-
ctum pulpamentum ipse edat, eiq; bene precetur à
Ioua, antequā moritur. Nunc audi fili mi, quid ue-
lim à te fieri. Adi pecus, & inde afferto mihi duos
hædos opimos, ex quibus conficiam patri tuo edu-
liū, quali maximè delectatur: quod offeres ei, ut ti-
bi bene precetur, priusquā excedat uita. **IA.** Sed
frater uillosus est, ego depilis. Quòd si fortè pater
me attrectauerit, putabit se mihi esse ludibrio. ita-
que mihi malè, non bene precabitur. **R.** ² Istam im-
precationē ego præstabo nate: tu modò gere mihi
morem. **IA.** Si ita iubes, certū est obsequi. **EO. R.**
Mihi magnopere curandū est, ut agā hanc rem cal-
lidè & prudēter, ne meus maritus deprehēdat fa-
laciam. nam ut amat rusticū illū Esau, nunquā eū
postponet Iacobo, nisi fraude inductus. Ego uerò
Iacobū plus amo, & studeo cum obrepere in felici-
tatē, quā cōciliabū patris precis ei, cui bene omi-
natus fuerit. **IA.** Redeo mater, affero hœdos. **R.**
Factū bene: agedum parem cupediam patri tuo,
cuiusmodi scio suauem esse eius palato. Rectè est,
parata sunt omnia. Nunc agè, induam te uestimen-
ta preciosa Esai, quæ habeo penes me. Hic orna-
tus te cōdecet. **IA.** Quid manus & collū, quod pi-

a Obedien-
dam est sa-
pientie, qu-
uis pericul-
sa præcipi-
re uideatu

lis caret? R. Vestientur pelle hædorum. Bene habet: accipe nunc hanc escam, atque hunc panem quem confeci. Abi, uide ut agas prudenter. IA. Dabo operam. Pater. IS. Quis tu es fili? IA. Esaus primogenitus tuus. Exequutus sum mandatum tuum. Surge, agè uescere ferina, ut mihi bene preceris. IS. Quid sibi uult, quòd tam citò nactus es, fili? IA. Ioua, Deus ille què colis, obiecit mihi. IS. Accede huc, ut te atrectem fili, sciamq; utrū sis ipse Esaus, nec ne. Quid hoc? uox quidè Iacobi est, sed manus Esai. Tu'ne ergo re ipse natus meus Esaus? IA. Plurimè. IS. Accede ad me, ut uescar tua ferina, fili, tibiq; bene precer. Suauis esca sanè. funde uinum. IA. Hem tibi. IS. Nunc age, amplectere me. Quàm suauis odor uenit ad nares meas? Fragas fili mi, non aliter quàm solet ager latus munere Iouæ. Faxit Deus, ut terra pinguis, irrigata rore cœlesti, effundat tibi magna copia segetes & uuas. Tibi seruiant nationes, te colant populi, dominus sis fratrum tuorum, teq; reuerentur ex eadè matre nati. Qui tibi imprecabitur, esto execrabilis, & infelix: qui tibi bene uolet & optabit, esto fortunatus. IA. Bene gessi meum negocium, mater. Non agnouit me, & ex atrectatione putauit esse Esauum. RE. Bene est. Sed Esau iam reuersus parat ferinam, quam offerat patri. Videamus quid agat: nam multum fallat eum spes.

E. At-

orum a-
is Deus
propiti-
inimicus
E aduer-
sus.

B. Attolle te mi pater, & uescere mea ferina, ut mihi bene preceris. IS. Nam quis tu es? E. Rogas? primogenitus tuus Esauus. IS. Totus obstupesco, horreoq;. Quis ergo is est, qui modo attulit mihi ferinam? Nam ex ea prorsus comedi ante tuum aduentum, eiq; fausta omnia sum precatus: que res rata erit. B. Hei mihi. num quid causa est, quin ego perpetuo perierim? Attamen mihi quoque bene precare pater. IS. Frater tuus uenit, astu tractauit, abstulitq; faustitatem tuam. E. Ne ille probe respondet suo nomini, qui me iam bis circumuenerit. Primum enim fraudauit me prerogatiua etatis: deinde nunc interceptit bonam precationem, mihi debitam. Sed nihil ne tibi reliquum fecisti, quo mihi faustum aliquid precere? IS. Profecto feci cum dominum tuum, statuiq; ut fratres ei seruirent, cumq; muniui frumento & uino. Quid uis tibi iam faciam fili? E. Solumne id habebas? imperti etiam me aliqua felicitate. Heu quid agam miser? IS. Habebis quidem domicilium minus bonum & a pinguitudine soli, & a supero rore coeli, & uiuens gladio seruias fratri: ueritamen erit tempus illud cum uicissim uinees, & iugum eius de collo tuo. E. Non potest esse luctus a patre meo. Nam certum est mihi, interficere Iacobum fratrem.

c Impi
 mortu
 liuntur
 pter b
 celesti
 impij i
 prodeg
 pii con
 ti sunt

Properandum est, & arripienda occasio. Serò plorat Esaus: serò uenitur ad colligendum Manna post ortum solem, aut die Sabbathi. Serò afferuntur falces post messem, cum iam nihil superest nisi spicilegium. Serò pulsant fores fatuæ uirgines. Serò conabuntur intrare pigri per portâ iam clausam.

IACOBVS PROFUGVS.

Gen. 29.

ARGVMENTVM.

Iacobi profugi congressio cum Rebecca sobrina sua.

Iacobus, Pastores, Rachel.

FRatres, unde estis? P. Ex Charra. I. Ecquid nostis Labanem, filium Nachoris? P. Maxime. I. Valet ne? P. Valet: atq; ecce tibi Rachel filiam eius, huc uenientem cum pecudibus. I. A. Hem diei multum adhuc est, nec aũ tempus est cogendi pecoris. quin ad aquatis pecudes; deinde ituri pastũ? P. Non possumus, donec conuenerint oēs greges, quò auoluamus saxũ ab ore putei, atq; ita ad aquemus. I. Sed uenit Rachel agens pecus.

Quos amas, ijs libere beaefacimus. **I.** Quid ceso auoluere saxũ, ut hauriam ei aquam, atq; dabo primam ab ea incam gratiam? **O** mea Rachel, amplectere me. **R.** Absine tu manũ, quis tu es? **I.** Ego sum Iacobus patruelis tuus, filius Rebecce, non cõtimeo lachrymas, pre gaudio. **R.** O felicens

felicem aduentum. Sed ego cesſo ire in urbem, ut
nunciem hæc meo patri?

SENTENTIA.

Gaudent mutuo congressu conſanguinei. Sunt autem pij omnes inter ſeſe diuina conſanguinitate coniuncti. *LABA.*

LABAN. Gen. 31. *LABA.*

ARGUMENTVM.

Laban fugientem Iacobum aſſequutus, eũ eo iurgatur. Deinde fit inter eos fœdus.

Laban, Iacobus, Rachel.

Quæ ratio impulit te, ut inſcio me, abdu-
ceres meas filias, tanquam ferro partas?
Cur clam & neſciente me auſugiſti, neque feciſti
me certioſorem, ut proſequerer te uoluptate carmi-
num, tympanorum, cithararum? neq; permiſiſti
mibi, ut oſcularer meos a natos & natas? Stulte ſa-
nè feciſti. Et erat mihi in manu, nocere uobis.
b Sed Deus ueſter patrius heri monuit me, ut ca-
uerem ne te offenderem ulla re. Verùm eſto, pro-
fectus ſis ſanè præ deſiderio, quod capiebas è do-
mo paterna: deos uerò meos cur furatus eſ?
i. Illud feci adductus metu, ueritus ne tu eriperes mi-
hi tuas filias. Quod autem attinet ad tuos deos,
c ſi quem penes inueneris eos, per me quidem ple-
ſtatur capite. Noſcита præſentibus neceſſarijs no-
ſtris, ſi quid tui eſt apud me. l. Rectè dicis. Per-
ſcrutabor ueſtra tabernacula. i. Non reuſo quo

a Natos ue
cant ne po
tes, more
Hebraico.
b Deus ini-
ſtos monet,
ne nocent
iuſtis.
c Periculo-
ſanè cond
tio. Sed De
us quæ per
cula inſicie
ter adeus
pij, ab ijs m
r. ſi a ſapie
tia eos ſue
tur.

b s minus

minus uestiges omnia. RA. Video me esse in magno periculo. Nam Laban pater meus conquirir per omnia tentoria suos deos penates, quos ego furata sum, meo uiro nesciente. Quod si factum deprehendetur, concitauero magnas turbas. Commi- niscenda aliqua fallacia est, & quidem subito. nam meus pater iam aderit hic. Probè inueni uia. ob- ruam eos in hoc stercore camelino, deinde sede- bo super: facile eum fallam. L. Rimatus sum a- cerrimè tabernaculum Iacobi, tum Lie, tum dua- rum ancillarū. nusquā inueni. Restat tabernacu- lum Rachelis: in quo si non erunt, mirabor. Hec omnia sunt mihi perscrutanda. Hic quidem non sunt, neq; hic. Quid sub hac culcitra: tantundem.

Periculum
facit interdi
mendaces.

At in hoc angulo erunt: at non sunt. R. Noli e- gre ferre, domine, quòd nō possum assurgere tibi: nam sum in menstruis. L. Perquisiui omnia dili- gentissimè: sed nusquam comperi meos deos pe- netrales. I. Quod nam cōcepi tantum scelus, aut quod facinus admisi in te, ut tu me sic perseque- rere? Scrutatus es omnia mea utensilia: ecquid inuenisti de ulla supellestiliæ tuæ domus? Prome huc coram necessarijs utriusque nostrūm, ut ipsi iudicent de utroq; nostrūm. Iam uiginti annos egi apud te: tuæ oues & capræ nunquam fuerūt in fœ- cundæ: non comedi arietes tuæ ouiaræ: nihil ad te retuli ereptum feris: ipse semper præstiti damnū:

tu mihi semper imputasti: si quid per furtum amissum est tam interdium quam noctu, meo periculo amissum est. Denique ea fuit mea conditio, ut et de die conficerer et nocte gelu: et interea somnus abesset ab oculis meis. Iam hic mihi uigesimus annus agitur, cum sum domi tue. Seruui tibi quatuordecim annos, pro tuis duab. filiabus: sex autem pro ouibus et capris: cum tu interea mutauisti mihi mercedem a decies. Quod nisi Deus patrius, uidelicet Deus Abrahami, et terror Isaaci, affuisset mihi, tu quidem dimisisses me uacuum. Sed respexit ille miseras et labores quibus sum perfunctus: id quod heri satis ostendit. Mea sunt haec filiae, mei filij, meum pecus: denique quicquid hic uides, meum est. Et nunc quo pacto optime consulam meis his filiabus. et filijs quos pepererunt? Opior, si ego et tu seriemus foedus, quod sit testimonio utriusque nostrum. I. Optime. Ego hiberigam cippum ex hoc saxo: uos mei propinqui accumulate lapides. Capiamus cibum super hoc tumulo. L. f. Hic hodie tumulus erit medius testis inter me et te. I. Perplacet. Atque ex hac re uocetur Galaadus. L. Aut etiam Maspha: ut significet, Deum aspecturum quid fiat a me et te, cum discesserimus alter ab altero. Quod si tu eris durus meis filiabus. aut si duces alias in matrimonium praeter eas, tum haec pacta perinde sunt, atque si nulla facta sint. Atque huius quidem rei testis esto. Deus utriusque.

Vides

d hoc est, se
pe.e Deus respexit
miserias
suorum.f Etiam re
inanimatae
testes sunt,
no ille qui
dem uerbis
sed re.

28 DIALOG. SACRORVM

Vides hunc tumulū, uides & hunc cippum, quem extruxi inter me & te? Hic tumulus, & hic cippus, testes sunt, neq; me aduersum te, neque te aduersum me transiturū eos ad nocendum. Deus Abrahami & Deus Nachoris, utriusq; patrius, sumus to nostri iudices. I. Ego coniuro per terrōe mei patris Isaaci. Atque ut hęc sint sanctissima, faciam hodie sacrificium in hoc monte, ad cuius epulis uos omneis inuito. L. Condichimus.

SENTENTIA.

Deus suos tuetur ab aduersarijs.

IACOBVS REDVX. Gen. 33.

ARGVMENTVM.

Iacobus ex Mesopotamia rediens, Esau fratrem donis pacat.

Esau, Iacobus.

O Salue multū, mi frater charissime. I. Salue & tu plurimū germane mihi optatissime. E. Ut te libenter amplector post longum spacium temporis? I. Et mihi profecto iam diu nihil fuit iucundius, quā nunc uidere te incolumē. Itaque prae gaudijs nō teneo lachrymas. E. Nec ego possum nō flere: ita totus leticia gestio. Sed quid sibi uult iste grex mulierū & puerorum, quos tecum ducis? I. Vxores sunt, & liberi, quibus me Deus, quae sua est liberalitas, ditauit. E. Quid au-

tem

tem tibi uult totus ille grex, quem offendi ueniens?

I. Volui te eo dono mihi placare. **E.** Satis multa habeo frater, habe tibi tua. **I.** Ne repudia me quaeso: si te mihi propitiū habeo, accipies à me munusculū. **Nā** ^b quòd uidi faciē tuā, uideor mihi uidisse numen quoddā: nec mirum, qui mihi tam facilis fueris. Itaq; quaeso ut accipias à me munusculum, quod ad te adductum est: postquam Deus pro sua benignitate tam multis bonis me cumulauit, ut nulla re caream. **E.** Quando urges tantopere, accipio, etsi nihil opus erat. Age eamus, ego ibo unā tecum. **I.** Scis pueros esse teneros, ouesq; & capras & boues pregnantēs: quòd si fatigentur uel unum diem, actum est de ouibus & capris omnibus, interibunt. Sed amabò i prae: ego pergā clemēter & placidē, prout postulant ea quae prae mo duco, ipsiq; pueri, donec ueniam ad te in Seir. **E.** Saltem relinquā tibi aliquot ex meis comitibus. **I.** Quid opus? gere obsecro mihi morem.

SENTENTIA.

Potentiorum ira comitate & summissio-
ae est lenienda.

IOSEPHVS VENDITVS.

Gen. 37.

ARGVMENTVM.

Iosephum ob inuidiam uendunt fratres
mercatoribus Ismaelitis.

Simeon

a Vincitur
interdum fe-
ritas offi-
cijs.

b Prudens,
& aduerfa-
rio non no-
xia, sed po-
tius utilis si-
mulatio.

VM

pam, quem
& hic cap-
neque te ad-
m) Deus A-
patris, sua
o per terrore
ostissimā, fa-
ad cuius epu
118.

js.

et. 33.

s, Elauum

time. i. Sal-
tibi optatissi-
longum spe-
am diu nūq;
columē. Ita
E. Nec ego
tio. Sed quid
rum, quos te-
ri, quibus me
Ja. Quid au-
120

Simeon, Leuis, Ruben, Iosephus,
Iudas, Mercatores.

Ecce uobis somniator ille. Agite, occidamus eum, deiciamusq; corpus eius in aliquam speculam. *L.* Sed quid renunciabimus patri de eo? *s.*

a Peccatum parit mendacium.

a Deuoratum esse ab aliqua fera. Videbimus quorsum euadant eius somnia. *R.* Impium sit, maculare manus sanguine pueri, idq; fratris. Deducimini ab ista mente. Nihil potestis grauius consulere in nos, aut in patrem nostrum. *s.* Vnde tibi incesit ista noua religio? Vis ergo sinamus eum uiuere, qui suis insomnijs portendit, nos omnes, ipsosq; adeo parentes, fore sibi supplices? An non dignus est, qui eat somniatum apud inferos? *R.* Frater, si ita futurum est, qui caueas? sin minus, quid times? usq; adeo ne indignum tibi uidetur, si puer imperitus somniauit? quid potest esse culpa in somnijs? postremo si adeo obfirmastis animum, neq; potestis auocari ab isto

b Probi improbos a peccando auocare si non possunt, saltem ut leuis peccent, si a dent.

cōsilio, est hic puteus sine aqua. *b* saltē abstinete manus, demittite in puteum, culpa erit aliquāto minor. *s.* Ruben, tu uideris. Nobis certum est, perdere puerum. *o s.* Plurima salute uos impertio fratres amantissimi. *s.* At nos te malo maximo imperimus, qui somnias te coli a fratribus, quos nunc salutas tam blandē. Agite, discindamus ueste hanc uersicolorem, qua pater eum ornatum, delicatulum puellum. *Io.* Huiusmodi, quid cogitatis mihi facere?

L. Ne-

L. Necabimus. IO. Ah ne facite. s. Stat sententia. IO. O fratres charissimi, per Deū optimū maximū, per cōmunem nostrū parentem, qui cōficietur maxore, obsecro, obtestor, quid feci? quod est meū scelus? quæ mala meus uos agit? s. Frustra rogas. IO. Fratrem uestrum? s. Certum est.

I. Ah uester sum, uester sum frater. s. ^cSurdo canis: demittite. R. At ego subduco me hinc, non sustineo adesse in tam tristi spectaculo. I. Heu me miserum, quò detrūdor: nimirum ad manes. O pater, pater, quā tristem nunciū accipies de filio? in quanto luctu trahes uitā? Iuda obsecro tuam fidem, miserere mei, miserere parentum. L. Sedeamus hic meridiatūri. IV. Video mercatores quosdam uenientes: uultis auscultare mihi? Quid profuerit nobis cruēta cædes fratris nostri? Vēdamus eum potius Ismaelitis, quos uidetis uenientes. Ne afferamus hostiles manus fratri: abstinēamus à sanguine. Nam certē frater noster est, procreatus eodē semine. Agite, sinite uos exorari. I. Rectē ait. s. Sed ne fortē. IV. Frater, ne metue. amittes cum uenditione, non minus quā necesse. L. Ita est. accedit etiam quæstus ex uenditione: quem quæstum amittemus, si eum necauerimus. s. I. Sino, fiat. IV. Hæc mercatores, uultis ne emere puerū quendā elegantem? M. Fortasse: fac uideamus. IV. Extrahite eum è puteo: empturi sunt. IO. Nunc quidē mihi

^cSurda est
ad miserorū
preces crudelitas.

mibi pereundum est, uideo. extrahor ad cedē. 1 v. Ne trepida, non necaberis, sed uendēris. En uobis puerum lepida formā. M. Herclē bellum, & ingenuum. Quanti eum indicatis? 1. Triginta argenteis. M. Accipimus. Accipite pecuniam.

SENTENTIA.

Inuidia homines impellit ad quoduis facinus. Et Deus suos nō equidē deserit, sed ut exploret, in extremos angores uenire patitur.

IOSEPHVS CAPTIVS.

Gen. 40.

ARGVMENTVM.

Iosephus captiuus interpretatur somnia prægustatoris & pistoris Pharaonis.

Iosephus, Prægustator Pharaonis, Pistor.

Quid accidit, ut hodie uultu sitis ad eō mœsto? P. R. Somniauimus uterq; & a carimus cōiectore. 10. At habet Deus cōiectores. Agite, narrate mihi. P. R. Videbar mihi in somnis uidere ob oculos uitē, ex qua tres palmites orirētur: quæ deinde, quasi germinaret, produxit florē, unde uuae plene racemis mature scēbāt. Erat autē mihi in manu poculū Pharaonis. ita 7. cepi uuas, easq; in id expressi, deinde trahidi ei in manū. 10. Hec est.

Nimirum intelligebāt, omnia inter sum diuinitas remitti. id quod uerum est, & pōtē etiam num uulgū persuasum.

Interpretat... Pharaon... in locū... ut antē... bonū... mihi ho... Pharon... Nam surre... quicqu... in carcerem... meum q... super c... Pharaonis... comed... castris, tres... securi... uorab...

Deus pijs a... eorum saluten... IOSEPH... Iosephus in... nis. ob eam q... foci Aegyptio

LIBER I.

33

est interpretat'o: Tres palmites, b tres dies sunt hinc
 ad triduum Pharao iubebit te produci è carcere. re-
 stituetq; in locu muneris pristinum, stabisq; ei ad
 cyathos, ut ante. Quamobrem ubi adeptus fueris
 hoc tantum bonu, facito queso ut memineris mei,
 prestesq; mihi hoc beneficium, ut facias mentione
 mei apud Pharonem, meq; extrahas ex hac do-
 mo. c Nam surreptus sum clam ex terra Hebraeo-
 rum: neq; quicquam feci, quamobrem compinge-
 rer in carcerem. p. i. d Recte sane interpretatus es.
 Sed audi meum quoque somnium. Tria alba cani-
 stra erant super capite meo, in quorum summo in-
 erant Pharaonis omnis generis cibi pistorij, quos
 inde aues comedeabant. 1. Accipe coniecturam.
 Tria canistra, tres dies sunt. Abhinc tres dies, iussu
 Pharaonis securi ferieris, atque in crucem tolleris,
 ubi alites vorabunt tuum cadaver.

b Hoc est
 tres dies si
 gnificent.

quatuor
 ad se
 hoc bonu

e Hoc di-
 cit, ut offen-
 dat se digni-
 esse qui libe-
 retur.

d Est me-
 nodum ex
 uctu cogno-
 uerat. Se-
 dum sic apte
 quadrat in-
 terpretatio
 fidem facit
 Idem in
 ximo dicit
 go fit in Ph-
 raone.

SENTENTIA.

Deus pijs arcana detegit: idemq; uiam ad
 eorum salutem saepe longè antè praeparat.

IOSEPHVS CONIECTOR.

Gen. 41.

ARGUMENTVM.

Iosephus interpretatur Pharaoni duo som-
 nia, ob eamq; causam Pharao praeficit eum
 toti Aegypto.

c Pha-

999 p

Pharao, Iosephus.

Rectè Deo
ert accer-
tū quod ac-
perat à
Deo.

Somniaui quiddā, quod nemo mihi potest in-
terpretatione explicare. Te autē audio esse cō-
iectorem somniorum, idcoq; te accersiui. i. a Equi-
dē is sum, per quem Deus interpretetur somnium
tuum Pharao. Itaq; narra. p. Videbar mihi, stare
ripæ fluminis: atq; ex eo exierunt septē uaccæ be-
ne habitæ, & pulchræ uisu, quæ pascebantur in ca-
recto. Ecce autem deinde septem aliæ graciles, &
deformes supra modū, & tenui corpore, quales nū-
quam uidi in Aegypto: quæ deuorauerunt priores.
quas cum demississent in sua uiscera, tamē id nō ap-
parebat: adeo semper maciæ deformes erant, ut
prius. Ego somno solutus sum. Deinde rursum op-
pressus somno, uidebar uidere septē spicas crescen-
tes in uno calamo, opimas & formosas: secundum
quas succrescebant totidem aliæ graciles et tenues,
& exese uedine, quæ deuorauerunt septem illas
generosas. Hæc ego indicauī coniectioribus: sed ne-
mo est qui possit mihi explicare. i. Somnium tuum
unum est Pharao. Deus præmonet te eorū quæ fa-
cturus est. Septē uaccæ generosæ, sunt septē anni:
septē spicæ item, idem uolunt: unū idemq; somnium
est. Septem uerò uaccæ & spicæ tenues, septem alij
sunt anni, quibus famēs uigebit. Hoc idipsum est
quod dixi: Deus quod facturus est, tibi indicat. Sic
habeto: Septem annos proximos futuros esse ferti-
lissimos

Hoc est i-
m indicat.

lissimas frugū terra, presertim in Aegypto. quos
 sequetur alteri, ita infesti penuria omnis cibi, ut le-
 ta illa ubertas priorū sit omnino cōsumenda fame.
 Tanta in quā laborabitur penuria, ut tanta rerum
 abundantia ne uestigiū quidem ullū supersit. Nam
 quod ^c bis somnasti, id ideo factū est, ut intelligas
 omnino decretum esse Deo ita facere, idq; breui.
 Quare ^d dispice, Pharaō, uirū aliquē scientē & pe-
 ritum, quē praeficias Aegypto. Præterea curato-
 res & ædiles annonæ, qui legant quintas in Aegy-
 pto, cogantq; quā maximum numerū frumenti,
 his proximis septē annis uberib. quod condant no-
 mine tuo in urbes. Ita fiet, ut proximo septēnio du-
 plas consequaris annonas, quib. Aegyptus defendat-
 tur à fame & pernicie altero septēnio. **P.** O salu-
 tare consiliū, & dignum homine sapientissimo. An
 quisquā hodie est, qui æquē spiret numerū atq; hic?
 Ergo cum Deus indicet tibi Iosephe tātās res, non
 est dubium quin tu sis prudentissimus et sapientissi-
 mus omnium. Itaq; iam nunc uolo ut sis gubernator
 domus meæ, utq; omnis meus populus pareat impe-
 rio tuo maior ero te folio tantum. **E.** En trado tibi
 curam & gubernationem totius Aegypti, atque ad
 confirmationē huius rei, hunc annulum detractū
 meis digitis, induo tuū; teq; dono hac ueste byssina,
 & hoc torque aureo. Iubeoq; te uehi curru primo
 secundum meum: & uolo proclamari ante te, Cō-
 genulate.

c Quæ sap
 us, inculc
 Deus, ea o
 tō decreu
 d Etiam
 uinitus in
 missa mal
 declinari
 terdum p
 sunt.

Solus
 Fals

Egipt

36 DIALOG. SACRORVM
genulate. Ne uiuam Pharao, nisi tu unus eris in to-
ta Aegypto, cuius iniussu non audebit quisquã uel
mutire. Deinceps iam non uocaberis Iosephus, sed
Saphnathopaneas, ut nomine ipso pollicearis in-
terpretationem obscurorum. Atque ego tibi de-
spondeo Asnatam, filiam Potiphrae pontificis He-
liopolitani. I. At ego tibi Rex, pro tantis bene-
ficijs habeo gratiam, quantam maximam possum:
daboq; operam, Deo uolente, ut nec te mandati,
nec me recepti muneris poeniteat.

SENTENTIA.

Deus pios post dolores & infamiam mira
arte euehit ad uoluptates & honores. Quod
si non omnibus pijs accidit in hac uita: at in
futura accidet. Nam prima pars uitæ Iose-
phi, quæ calamitosa fuit, umbra est huius ui-
tæ piorum: altera uerò, futuræ. Atque idem
dico de Iacobo & Dauide. Ad gaudia ueni-
tur per dolores: ad honores, per infamiam:
ad dulcedinem, per amaritudinem: ad altitu-
dinẽ, per humilitatem: per mortem, ad uitam.

IOSEPHVS AGNITVS.

Gen. 44.

ARGVMENTVM.

Filij Israelis reuocati de uia iussu Iosephi,
furti simulatè accusantur: tandem Iosephus
sele eis aperit.

Præ-

Præfectus domus Iosephi, Filij Israelis, Ruben, Iudas, Iosephus.

Restate uiri. Herus uos appello, sistite gressū. Hoccine est humanum factū, aut dignū hospitibus, pensare bonum malo? An nesciebatis eam esse, qua herus est solitus potare? At etiam sperabatis eum ignoraturum, qui est diuinus? malè omnino à uobis factum. *P.* Quid tibi uis homo, cum tua ista iracūdia? aut quid nos accusas? *P.* Ita uos Deus amet, ut nescitis. *P.* Nam quī sciamus? *P.* Suffurati estis pateram heri mei. Scitis nunc? At etiam ut fingunt uultum? *IV.* Pace tua dixerimus, uir optime: absit procul à nobis istud facinus. Tute scis, ut reportauerimus ad te usq; è finib; Cananæorum, argentum repertum in ore saccorū nostrorū: tantum abest ut sustulerimus è domo domini, tui aurū, aut argentū. Ita tecū agemus. Si quem penes deprehensa fuerit pateram, ipse moriatur, nos omnes perpetuè seruituti addicemur. *P.* Imò agemus mitius. Qui fuerit conuictus furti, mihi seruus esto: ceteri liberi discedunto. *P.* Placet: deponamus sarcinas ocyus. hem, serutare ut libet. *P.* Placet conquirere à maximi sarcina, ad minimi. Hic quidem non est, neq; hic: sed profectò inuenietur. Vbi ubi est, diu celari non potest. Euge manifestū furtum. Hic est in sacco minimi natu. An etiam nunc pote-

flis negaret deprehendi ne ego furem manifestariū?
 F. Aperta res est, perijimus funditus. Heu rem mi-
 seram, & luctuosam. An ulli unquam mortales suc-
 runt eque infortunati, atque nos sumus? IV. E-
 quidem nequeo satis mirari. Atat, data nobis sunt
 uerba, redeamus properè omnes ad Saphnathopa-
 neam, si ulla superest spes salutis. Ah pater pater,
 quam metuo malè, ne tibi accidat, quod metuebas
 tantopere. IO. Quod facinus fecistis hospites? An
 ignoratis, me a unum eorum esse qui diuinant? IV.
 Quid dicemus domine? quid loquimur? quā cau-
 sam afferemus? Deus patefecit peccatum nostrū:
 ecce nos tibi seruos, unā cum eo apud quem inuen-
 ta est patera. IO. Bona uerba. imò ipse unus mihi
 seruiet, uos redite salui ad patrem uestrum. IV.
 Quoeso ut liceat mihi pauca loqui apud te, cum bo-
 na uenia. nam tu quidem es alter Pharao. Cum pri-
 mum huc uenimus, ut tute scis, frumentādi gratia,
 rogasti num'nam esbet nobis pater, aut frater. Nos
 respondimus, patrem esse nobis senem, fratremq;
 natum iam annofo patre, cuius item germanus al-
 ter excessisset uita. illum tum solum restare domi-
 cū matre, patriq; esse charissimū. et tu iussisti fratrem
 illū adduci ad te, quòd diceres uelle te uidere. Nos
 respondimus, patrem non posse carere eo, quin mo-
 reretur pro moerore. Tum tu interdixisti nobis a-
 ditu ad te, nisi nimium natu frater cōpareret nobis
 scimus.

diuini ef-
 ideoq; po-
 sse diuina
 artum ue-
 strum?
 ummissio
 conatur
 las lenire
 ephum.
 atqui scie-
 ludas, se
 innocen-
 Sed quia
 te parti-
 es certus,
 scati quo-
 e partici-
 m se facit.

scum. Nos retulimus omnē rem patri. Cumq; iube-
ret nos redire huc eadē de causa, negauimus uentū
ros sine fratre. Pater dicere, ex duobus filiis, quos
sustulisset ex uxore, alterum à feris deuorātū esse,
nec postea uisum sibi: alterum superesse. qui si ab-
duceretur à se, et aliquid humanitus accideret ei, d morera-
nos fore in causa ut senex miserè interiret. Nunc tur.
si reuertar ad eum, neq; reducā puerū, quem unice
amat. simulatq; uiderit me, morietur: atq; ita fueri-
mus autores miserrime mortis patris nostri, eiusq;
senis. At qui ego uas factus pueri sistēdi. Quare ob-
secro, ut ego potius seruiam seruitutem apud te, e Magna I-
da pietas
qui ipse se
uire malit
quā nat
angi Beni
minis defi-
rio. →
pro puero: ipse redeat domum, cum fratribus. Ne-
que enim sustineo redire ad patrem, sine puero, ne
uideam mala quibus afflictabitur. ¹⁰. Enim uero iā
non contineo me, nec possam amplius dissimulare.
Vos exite omnes forās. O fratres mei, ego sum Iose-
phus. Obsecro, est ne superstes pater? Quid obstu-
puistis? amplectimini me. Oh, nō contineo lachry-
mas. Ego sum Iosephus germanus uester, quē uen-
didistis mercatorib. euntib. in Aegyptū. Proinde ne
angimini, ne ue dolete, quōd me uēdidistis. Nam f Dei sap-
tia homin
peccata u
tic in bon
hoc totū profectū est à prouidētia Dei, qui uoluit
ut huc anteuenirem. Etenim duo anni fame infesti
elapsi sunt: superest adhuc. quinquentiū, quo neq;
sementis fiet, neq; metis. Quamobrem Deus pre-
misit me in hęc loca, quō sciebat uos esse uenturos,

40 DIALOG. SACRORVM

ut esset qui seruaret uos. paternamq; domum. Itaq;
non uos, sed Deus misit me qui effecit ut essem Pha
raoni pater, toti eius familie dominus, uniuersis
Aegyptijs princeps. Quocirca proficiscimini con
tinuò ad patrem, & narrate ei, me esse & uiuũ,
& magnum, atq; gratiosum: proinde ne cunctetur
commigrare ad me unà cum tota domo, & pecori
bus. Supellestem ne moretur: plurimam enim hic
esse. Nam aliam uos in terra quadā feraci, non pro
cul hinc. Ecce uos uidetis oculis uestris, uidet cha
rissimus frater Benjamin, ut colloquar uobiscum
meo ipsius ore: licet agnoscatis, & omnia renuncie
tis patri. O mi Benjamin, tenco ne ego te? ut liben
ter amplector charissimũ mihi capitulum? Agite,
amplectar uos omnes. Saluete fratres, redditi mihi
post longum tempus. ¶ 1. Salue & tu frater mi
tissime.

SENTENTIA.

Deus est mirificus, etiam peccata suorum
conuertit ad ipsorum salutem.

MOSES EXPOSITVS.

Exod. 4.

ARGVMENTVM.

Moses infans à matre expositus, reperitur
à filia Pharaonis, & matri ignoranter tradi
tur alendus.

Ioca

Iocabeda mater Moſis, Maria ſoror,
Termuthis filia Pharaonis,
Ancilla.

Hucusq; euafimus clanculum, & iam peruenimus ad flumen. Nunc exponendus eſt hic infans puer, ne Pharao reſciſcat eum eſſe ſeruatum à nobis, contra ſuum mandatum atq; uoluntatem. Nam quòd ſeruauimus eum iam tres meſes, fecimus cum magno periculo. Sed melius erat uenire in diſcrimen etiam de uita, quàm ſinere necari tam forno ſum puerum. O crudelem regem, qui iuſſerit interfici omnes partus mares. Quàm multi ſunt perempti iuſſu eius, in ipſo ingreſſu uitæ. Quæ eſt unquã audita tanta immanitas? infantes iugulari in ipſo limine & ingreſſu uitæ? O mi filiolo, ego mater miſera, cogor exponere te hic in papyro: te, quem tuli utero, quẽ peperì, quem per tres meſes occultaui: & occultarem adhuc, ſi poſſem. O rem acerbam: me ne ſeparari à te, ſine ulla ſpe tui unquam uidendi? Quid me futurum eſt? quid te autem fili, quem hic deſero? Verùm cum non poſſimus quòd uolumus, uelimus quòd poſſumus. Quòd mecum fuit, feci, ut te occultum haberem. Nunc commendo te clementiæ & providentiæ diuine. Vale meæ deliciæ, uale mi filiolo. M. Mater, ego hic manebo in occulto, ſi tu permittes, ut uideam quid futurum ſit. M Permitto, & do-

42 DIALOG. SACRORVM

mon redeo. T. Hic est flumen, quò uenimus ad lauandum. Vos pedissequæ hic inambulabitis secundum flumen: ego cum ancilla concedam in hunc recessum amœnum & occultum. Sed quid uides in papyro, ancilla? uise quid sis. Videtur mihi esse cieta. A. Et rectè uidetur, hera: & quidem est oblita bitumine & pice. T. Adfer eam huc. Aperiamus. Ah miselle: puer est uagiens: miseret me eius. Ex pueris Hebræorum est. M. Venio in summam spem conseruandi pueri. Accedam. Salus domina. T. Quid tu ais? M. Vis ne ut accersam tibi nutricem ex Hebræis, quæ nutriat tibi puerum? T. Bene dicis, accerse. M. Iam hic aderit. T. Bonis auspicijs huc descendi. 2. Habeo puerum, quem curabo educandum pro meo. Nihil potuit accidere mihi optatius. Neque uereor offendere meum patrem, in re tam pia & humana. Ah scelus est, iugulare partus recentes. At quàm elegans est, quàm bene natus? Nonne flagitium est, necare tales pueros? M. Hic tibi adduco nutricem, domina. T. Mulier, tu educabis mihi, & enutries hunc puerum. Ego tibi soluam mercedem. **M**Faciam.

SENTENTIA.

Quos Deus seruare uult, eos equidem in summa pericula uenire patitur, at non perire.

DVMVS. Exod. 3.

ARGV-

Deus in cõ
eruandis su
s utitur in
erdum ope
a hominum
ongè aliud
og: tantum
quàm ipse
cogitat.

ARGVMENTVM.

Ioua in dumo ardente alloquitur Mosem, eumq; mittit in Aegyptum, ad liberandos Israelitas ex seruitute.

Moses, Ioua.

DEum immortalem, quid mōstri uideo? dumū ita ardentē, ut tamē nō cōsumatur? Libet uidere quid hoc sit rei. *i.* Moses Moses. *m.* Quid est? *i.* Locus hic sacer est. noli accedere huc. Detraha tibi calceos de pedibus. Ego sum Deus patrū tuorū, Deus Abrahami, Deus Isaaci, Deus Iacobi. *a* Vidi angustias populi mei qui est in Aegypto, gemitumq; audiui, quem exprimit uolentia exactorum operis. Noui labores meorum. Itaq; descendi, ut eripiam eos ē manibus Aegyptiorū, abducamq; ex illa terra, in terram bonam & amplam, abundantem lacte & melle: quam incolūt Cananei, Hethi, Amorrei, Pherezæi, Heuæi, Iebusæi. Et nunc uolo mittere te ad Pharaonē, quō educas populum meū, posteros Israelis, ex Aegypto. *m.* Nam *b* quis ego sum, ut adeam Pharaonem, educamq; Israelitas ex Aegypto? *i.* Adero ego tibi, atque hoc signo intelliges te esse à me missum. Cum eduxeris eos ex Aegypto, coletis Deum in hoc monte. *m.* Agē sane, adiuro Israelitas, dixerō me missum à Deo patrum ipsorum. Quod est, dicent, nomen eius? Hic ego quid respondeā? *i.* Ero qui ero. Dices Israelitis:

Ero

a Respicio
Deus miseris
as suorum.

b Pij sunt sibi
conscij in
firmitatis
sux.

e Ioua Hebraicum Dei nomen ductum est à futuro uerbi quod significat esse.

Bro misit me ad uos: dices inquit, missum te à Ioua Deo patrum ipsorum, Abrahami, Isaaci & Iacobi: atque hoc esse nomen meum immortale, quo nunc me uolo notus esse in sempiternum. I modo, conuocatisq; senioribus Israelitis dicito, te à me esse missum, qui tibi apparuerim: quiq; statuerim eos respicere, liberareq; calamitate, qua opprimuntur per Aegyptios, atq; auertere in regionem longe optimam feracissimam. Vbi te audierint (audient enim) adibis tu unà cum senioribus regem Aegypti, quem admonebitis nomine Dei Hebraeorum, ut sinat uos procedere iter tridui per deserta, uestrosq; Deo sacrificare. Nec uerò me latet, non permisurum, nisi ui coactum. ^d Quare afflictabo Aegyptum miris modis, ut tandem amittat uos libens. Quinetiam ne abeat is uacui, ^e ponam populum in gratiam cum Aegyptijs, perficiamq; ut mulieres egressurae exorent uicinas & hospites uasa aurea & argentea, & uestem: quae deinde imposita uestris liberis exportabitur, atque ita compilabitur Aegyptum. ^m. At enim non habebunt fidem dictis meis, negabunt que uisum mihi Iouam. ⁱ. Quid istud est, quod tenes in manu? ^m. Virga est. ¹. Abijce humi: quid nunc, quid est? ^m. Perij, serpens est. ⁱ. Ne fuge, sed prehende manu caudam eius. Vides rursus uirgam factam: ut credant tibi uisum esse Iouam. Age rursus inmitte manum in ^{serpenti}

^d Deus occa
 sionem que-
 rit afflicta-
 ri inuitos.
^e Deus suis
 intiam inimi-
 corum bene-
 uolentiam
 conciliat.

sinum tuum. educ: uides tam albam lepra, quam est nix? Nunc refer in sinum. educ: uides sanam esse iterum, ut est ceterum corpus? Quod si primo signo non adducentur, ut fidem habeant tibi: at altero. Sin ne duobus quidem prodigijs persuasum eis fuerit, sumes de aqua fluuij: quam ubi fuderis in terram, fiet sanguis. *M.* Quæso te, Domine: neq; antea eram disertus, neq; nunc sum post tuum colloquij: nam laboro titubantia oris, & tarditate lingue. *I.* *f*Ecquis dedit os homini? aut quis facit mutum, aut surdum? quis uidentem, aut cæcum? An nõ ego is sum? *I* modo: ego moderabor tuæ lingue, tibiq; suggeram quid sis dicturus. *M.* Obsecro, mitte idoneum aliquẽ. *I.* Enimuerò odiosus es. Est tibi frater Aharon Leuita. is bene disertus est, scio: quin procedet tibi obuiam, teq; uiso letabitur animo. Eit tu præibis uerbis, quod uoles: ego uerò moderabor tuo ori, & eius: præmonstraboq; quid sit uobis faciendum. Ipse alloquetur populum pro te: eritq; tibi pro ore, tu ei pro Deo. Feres etiam manu istam uirgam, qua edes portenta. Abi sanẽ.

SENTENTIA.

Deus uoce balborum deijcit hostes suos.
Debet eloquentia seruire pietati.

VITVLVS. Exod. 32.

ARGUMENTVM.

Moses pacat Iouam iratum Israelitis ob aureum uitulum, ipse pœnas illis irrogat.

Ioua,

f Quibus m̄
dat aliquid
Deus, ijs dæ
uires ad il-
lud exequen-
dum.

46 DIALOG. SACRORVM
Ioua, Moses, Iosua, Aha-
ron, Leuitæ.

ABi, descende. Iam enim deprauati sunt popu-
lares tui, quos eduxisti ex Aegypto. Desce-
xerunt citò de uia, quam docuerà: duxeruntq; si-
bi ex auro uitulum, quem adorant, cui sacrificant:
dicuntq; Deum esse, à quo sint educti ex Aegypto.
Video sanè populum esse intractabilem, et refrac-
tarium. *Quamobrè sine me ut irascar, cõficiamq;
eos, deducãq; ex te gentem magnam.* M. *Cur ex-
ardeas ira in tuos quos eduxisti ex Aegypto, ma-
gna ui, manuq; ualida?* b *an ut iactent Aegyptij, edis-
tos à te maliciose, ut deleres eos in montib. ad in-
ternicionè, prorsusq; tolleres è medio? Quin omit-
te istam tuam iracundiam: atq; ita ut decet, remitte
hanc noxam populo. Memineris Abrahami, Isaa-
ci et Israelis, cultorum tuorum, quorum posterita-
tem iurasti te multiplicaturum ad numerum stella-
rum, daturumq; ei terrã illam, quã possideat in æ-
ternum.* I. *Ius oras: hem remitto.* M. *Facis ut te
dignum est. Ego uerò descendo de monte, cum his
duabus tabulis.* I. *s. Quem clamorè audio? pu-
gnatur in castris.* M. *Non est iste clamor urgentiũ
ui, aut terga uertentium: sonum audio cantantium.
Sed accedamus. Hei mihi, quod flagitium uideo? to-
tus totius iracundia ardeo: ualeant tabule.* Ab fra-
ter, quid tibi fecit hic populus, ut eum obli-
gares

a Pij orant
pro fontibus.

b Vult Deus
etiam apud
alienos non
malè audire.

c Pij peccatis
grauissimè
offenduntur.

L
ors tanto scelere
populi ioue po
glarent à me, u
matis se se enim
quo essent educti
u haberet ornata
ferti ad me: quo
pi, unde effectus
uato ornatis
quonia apud ho
na lat. huc ad m
tate. Agite nu
tq; ensem lateri
quijq; fratre, at
nada uabet Ioua
s
Populus, si ab
latur in graui
peribus pacari
CONQVE
A R
Populus u
nt, falsitians
conquerenti M
pelitaturum ca
Popul
V Timam num
plo. Quid

gares tanto scelere? A. Ne irascere, domine. Tu-
te nosti hunc populum, quàm sit peruersus. Cum
flagitarent à me, ut facerem sibi Deos, qui præi-
rent eis (se se enim nescire quid accidisset isti Mosi,
à quo essent educti ex Aegypto) iussi, ut quod quis
que haberet ornamenti aurei, detraheret sibi, &
asserret ad me: quod etiã fecerunt. id ego immisi in
ignè, unde effectus est hic vitulus. Itaq; uides eos
nudatos ornamenti: id quod ideo feci, ut eos notarè
ignominia apud hostes. M. Video. Nunc si quis à
Ioua stat, huc ad me. Bene habet, cõuenerunt omnes
Leuite. Agite nunc uiri fortes, accõmodate suum
quisq; ensẽ lateri, ite per tota castra: d perimite su-
um quisq; fratrem, amicum, proximum: nemini parcite.
nam ita iubet Ioua, Deus israelitarum. L. Ita fiet.

d Sontes pu-
niendi sunt,
nulla habita
personarum
ratione.

SENTENTIA.

Populus, si absunt boni magistri, facili-
labitur in grauisimos errores. Deus piorum
precibus pacari se finit.

CONQUERENTES. NUM. II.

ARGUMENTVM.

Populus uoluptates Aegyptias deside-
rat, fastidians cœlestem cibum. Et Ioua
conquerenti Mosi pollicetur, sese illis sup-
peditaturum carnem, sed ad pœnam.

Populus, Moses, Ioua.

Vtinam nunquam emigrassemus ex Aegy-
pto. Quid enim agimus in hac uasta solitu-
dine?

dime? quis dabit hic nobis carnem, qua uescamur?

^a Hoc est, si-
ne ullo nego-
cio.

^b merore
contabesci-
mus.

Nam cum uenit in mentem piscium, quibus ^a immu-
ns uescabamur in Aegypto, tum autem cucume-
rum, peponum, porrorū, cepearum, alliorū: ^b conse-
nescimus, nihil ante oculos habentes praeter nescio
quod manna. M. Hei mihi, quas querimonias au-
dio? O Ioua, cur ita mihi aduersus, ita à me uolun-
tate alienus es, ut mihi imposueris onus totius hu-
ius populi? Nunquid ego populum hunc concepi?
nunquid peperit? ut mihi iubeas eum ferre in sinu
meo, quomodo fert nutrix alumnū, in terrā quam
iurasti maioribus eius: Vnde mihi carnes ad tantum
populum, qui eas à me cum fletu flagitate? Non pos-
sum ego solus eum sustinere: est enim grauior
quāam pro me. Quod si isto modo agis mecū, inter-
fice me potius, si quid apud te autoritatis habeo,
quāam ut feram hoc malum. 1. Congrega mihi
septuaginta uiros, de senioribus Israelitis, quos scis
esse senatores & primarios populi: eosq; adducito
ad oraculare tabernaculum, ibi adfuturos tecum.

Deus spiri-
tuali quoq;
onā, nō mi-
us quā
arnalia, suis
ser suos, tan-
quam flā-
nam de flā-
ha, imper-
tis.

Ego descendam, & ibi colloquar tecum: ^c demāq;
de spiritu quo tu praeditus es, quo eos afflabo, ut i-
psi tecum ferant partem oneris populi, ne tu solus
sustineas. Populo autē sic dicit: Lust amini in cra-
stinum, & uescimini carne. Ectus enim uester per-
uenit ad aures Iouae, dum flagitatis carnem, & desi-
deratis Aegyptum. Dabit uobis Ioua carnē, quā co-
medatis,

relatus: & com-
ping, non dece-
tem, dum uob
consequoniam
us plorantes a
tu Aegypto.
populi, qui d
carnes, quib.
nā dantur ou
Nunquid u
si appetant?
uolē lam mi
uic.

3
Cupiditas
em spūituali
bus interdū
pas patit lo
explēbuntur
paua.

C A
A
Populus,
desperit de
Quare iratur
exceptis die
solū & Cal

medatis: & comedatis nō uno die, non duobus, nō
 quinq; non decem, non uiginti: sed ad ^d mensuā
 diem, dum uobis exeat per nares, & faciat nau-
 seant: quoniam ^e cōtempto Ioua, qui uersatur inter
 uos, plorantes apud eum, conquerimini uos existi-
 se ex Aegypto. M. Sexcenta sunt millia peditū hu-
 ius populi, qui adest mecū: & tu dicis te daturum
 eis carnes, quib. uescātur per mensem? Nunquid eis
 mactabuntur oues, & capræ, & boues, que satis
 sint? Nunquid uniuersi pisces m̄aris cōgerētur, qui
 eis suppetant? I. Nunquid debilitata est Ioue
 manus? Iam uidebitis, ^e euentura 'ne promiserim,
 nec ne.

d Spacium
 mensis.

e Contem-
 tur Deus,
 eius benefi-
 cia contem-
 nuntur.

f Hoc est,
 euentura 'ne
 sint que pro-
 missa.

SENTENTIA.

Cupiditas rerum carnalium parit fastidi-
 um spiritualium. Et Deus carnalia petenti-
 bus interdum largitur: sed illa breuis uolu-
 ptas parit longos dolores. Cum maximè
 explebuntur carnales uoluptatibus, aderit
 pœna.

CALEBUS. Num. 13.

ARGUMENTVM.

Populus, deterrentibus exploratoribus,
 desperat de expugnanda promissa terra.
 Qua re iratus Ioua, iurat non peruenturos,
 exceptis duobus qui considerant, uidelicet
 Iosua & Calebo.

d Explo-

50 DIALOG. SACRORVM
Exploratores, Caleb, Populus,
Iosua, Moses, Ioua.

VEnimus in eam terram Moses, & Aharon,
& Israelite, ad cuius explorationem missi
sumus à uobis: & quidem abundat lacte & melle.
atq; ecce uobis fructus illius terræ: Videtis quanta
sit hæc uua, quæ in palo portetur à duobus: uidetis
& hæc malogranata, & ficus. ^a Sed incolas habet
fortes, et urbes maximas, easq; munitissimas. Enaci
quoq; prognatos illic uidimus: Amalechite ad au-
strum incolunt: Hettei, & Iebusei, et Amorrhæi in
montanis: Chananæi autem accolunt mari & Ior-
dani. **CALEB.** Ne dubitemus eò proficisci, &
inuadere illos fines: nam sumus futuri uictores. **B.**
Minimè uerò: est enim populus ille fortior quàm
nos: terra infauusta, suorum habitatorum consum-
ptrix, in qua non nisi immani statura homines ui-
dimus. Quid quòd uidimus Enacinos, de genere
Gigantum? cum quibus comparati, uidebamur no-
bis esse locustæ. **P.** Utinam aut in Aegypto mortui
essemus, aut in hac solitudine moriamur. Cur enim
adduxit nos Ioua in hæc terrâ ferro trucidandos?
mulierib; nostris & paruulis præde futuris? Non-
ne satius nobis est repetere Aegyptum? Creemus
nobis imperatorem, quo duce reuertamur. **IOS.**
Cauete Israelite, ne quid faciatis, cuius nos post-
hac pœniteat. Terra, quam explorantes lustrau-
mus,

Infidentes
difficultate
peris terræ
r, non cõsi
erates quid
eus, qui, p-
isit, possit,
d quid ipsi
on possint,
t fidentes
it mox Ioua
a) cont?

mus, terra est bona in primis. Si nobis fauerit Ioua, intronnet nos in eam, eamq; nobis dabit, terram scatenent lacte & melle. Ceterum ^b ne rebellate contra Iouam, & ne illius terrae incolae timeate, quos nos praesidijs destitutos, adiuuante Ioua, conficiemus. Deponite metum. p. Lapidetur, lapidetur.

IOV. Quousq; tandem irritabit me iste populus? Moses: quousq; mihi fidem non habebit, tot miraculis per me editis apud eum? Quin cum peste illata excindo, ducturus ex te gentem maiorem, potentioramq; quam ista est. m. Ergo cum audient Aegyptij (quibus de medio ui tua eripueris hunc populum) cumq; audient incolae istius terrae, te, Ioua, qui in hoc populo uersatus, ab eo conspectus sis praesens, ipsius oculis te, cuius nubes supra eum steterit: qui praerueris ei interdum in columna nubis, noctu in columna ignis: qui inquam audiuerint hunc populum a te funditus esse deletum, dicent te, quia nequiueris intronnet eos in terram, quam eis iuraueris, trucidasse eos in desertis. Quare utere excellenti ista uirtute, Domine, de qua loquens ita dicebas: IOVA AD IRAM TARDVS, AD CLEMENTIAM PROPENSVS, CVLPAM ET PECCATA CONDONANS: IN POENA AVTEM IRR OGANDA, PARENTVM CVLPAM IN NATOS, AD TERTIAM

d 2 ET

b Non sperare que misit Deus rebellare est.

c Qui speranda docent que promissit Deus, in eos bacchatur uulgius.

ET QUARTAM STIRPEM PER-
SEQVENS. Remitte quæso culpã huic popu-
lo, ut tua benignitas postulat, utq; ei ab Aegypto
hucusq; remisisti. 10. Remitto, ut postulas. Verũ

Gloriosum tamẽ ne uiuã, nisi^d Iouæ gloria replebit totũ orbẽ
quiddam, & toto orbe ce-
otro orbe ce-
ebrandũ fa-
ciam.
Quos Dei
miracula nõ
dducunt ad
perã da que
pse promi-
it, ea non ai-
loquentur
que promi-
fit.

Fidẽtes Dei
promissa cõ-
sequuntur.
Deũ nega-
re promissa
præstiturũ,
De Deo male
dicere est.

h Qui Deo
non credũt,
ij promissa
felicitatẽ nõ
obsequẽtur,
quamuis à
Deo iam
promoti.

tamẽ ne uiuã, nisi^d Iouæ gloria replebit totũ orbẽ
terrarũ. Nam^e eorũ qui uiderunt meam gloriam,
& miracula quæ feci tum in Aegypto, tum in soli-
tudine, & me tamen tentauerunt iam uel decies,
neq; mihi obtemperauerunt: eorũ in quã qui me ir-
ritauerũt, nemo uidebit terram, quam iuravi maio-
rib. eorũ. Sed^f Calebũ meum (quoniã alio animo
præditus, quã ceteri, mihi obsequutus est) intro-
ducam in terrã, quam adiuit: eamq; possidebit eius
progenies. Cras reuertimini in solitudinem, uersus
mare rubrũ. Etenim quem ad finẽ tandẽ audiam i-
stius in me scelerate multitudinis Israelitarũ & ma-
ledicta: Renũcia hæc eis: Ne uiuã (inquit Ioua) ni-
si, quemadmodũ locuti estis audiente me, sic faciã
uobis. In istis desertis cadãt cadauera uestra, & o-
mnis uestrum numerus, quotquot recensiti supra
uigestimũ annum, murmurastis in me. h nõ intrabi-
tis inquam in terram, in qua promisi me colloca-
turum uos. Excipio Calebũ Iephonis, & Iosuan
Nunis filiũ. Paruulos quoq; uestros, quos dixistis
præde futuros, introducam in terram, quam uos
renuistis, eaq; potientur. Atque interea, dum ue-
stra cadauera per deserta labuntur, & consumun-
tur,

liberi uestri
ritarij, per quos
dõ afficiuntini:
explorauistis te-
licis diebus: se-
m. Ego Ioua
huic peruerso
ne coierunt, co-
uidite.

Nihil est p
cora sperare
bus tamen
Deus ignau
deferit: con
quisque po
is credit: si
Dei promiss

B A

A

Aina Bal
berata, Ioc
flabat, Bal

Bala

V T te De
tum de
tibus malefic
ry: quin ergo

tyr, i liberi uestri ibidem pœnas dabunt uestri me-
 retricij, per quadraginta annos, quibus uos suppli-
 cio afficiemini: pro numero dierum, per quos dies
 explorauistis terram, totidem annis ductis pro to-
 tidem diebus: sentietisq; quid sit, in me esse cõtuma-
 cem. Ego loua & dico, & sine dubio efficiam, ut
 huius peruersæ multitudinis homines, qui contra
 me coierunt, consumantur, & intereant in hac so-
 litudine.

i Nati Iuum
 peccatapa-
 tum, sed ac-
 æternis pe-
 nis.

SENTENTIA.

Nihil est perniciosius illis qui docent mi-
 nora sperare quàm ferunt promissa Dei: qui
 bus tamen maxima pars hominum credit.
 Deus ignauos & diffidentes auersatur, atq;
 deserit: confidentes uerò iuuat. Tantum
 quisque potest, quantum se diuina ope pos-
 se credit: si modò est eius fides fundata in
 Dei promissis.

BALAAMVS. Num. 22.

ARGVMENTVM.

Asina Balaami ab ipso, quia restitaret, uer-
 berata, loquitur: & Genius, qui ei in uia ob-
 stabat, Balzammum alloquitur.

Balaamus, Asina, Genius.

VT te Deus malè perdat asina, quæ me inui-
 tum de uia auehis in agrum. At ego te pro
 isthoc maleficio onerabo istibus improba. Ary, 4-
 ry: quim ergo redis in uia? Nunc sumus inter duas

d 3 mace-

macerias, non licebit tibi amplius declinare. Heu mihi, attriuit mihi pedem ad maceriam. At dispream, nisi te male multo plagis. Ary, ary, quid hoc mōstri est? succumbit. at iam saxo te attolles: alioqui hic te contundam usq; fuste. hem. A. Quid in te cōmisi, ut me iam tertium cæderes? B. Rogitas, improba, quæ me hic ludificaris indignè? atq; utinā mihi esset gladius præ manu: nam te hic iam confoderem. A. Non ne ego sum asina tua, cui tu semper hactenus inequitasti? Num quid tale solita sum facere tibi? B. Nihil. G. Balsame, cur cecidisti asinam tuam iam tertium? Ecce ego ipse ueni tibi aduersatum, quia hoc iter susceptum est cōtra meam sententiam. Asina uerò ubi me uidit, declinauit me iam ter: quod nisi fecisset, profectò iam te interfecissem, eam uerò fuissem uiuere. B. Peccaui, fateor: sed non uideram te mihi obuium in uia. Itaq; si hoc iter tibi displicet, reuertar. G. Imò eas licet cum istis: ueruntamen uide ut ea demum dicas, quæ tibi suggessero.

SENTENTIA.

Falsi uates minus interdum uident, quàm iumenta.

TRANSIORDANINI. Num. 32.

ARGVMENTVM.

Rubenenses & Gadini impetrant à Mose sedem trans Iordanem.

Rube

Ira furor
preuis est.

Cum in foli
m aliquid
cidit, cogi
adū est in
litā aliquā
s causam.
si: cognō
eda est, an
quā quic
ā statuas.

Rube

Hæc regio
lona dicitur
nos autem
Moses,
non traiciamus
ubi ibunt in bel
terretis animos
quam ipsi
uores uestri, quā
adū regionē. C
Solim, uisū sen
nos Israelitarum
C. Ogare iratu
erum qui egre
cipiet uisū sim
si promiserat
quā non parau
is, qui prauera
conq; errantes
ante tandem d
operantur tou
paripus uestris
uira lone in s
si desertis eos,
que ita per dicit

Rubeneses & Gadini,
Moses.

Haec regio quam Israelitae ceperunt, caesis,
Ioua duce, incolis, regio est apta pecori a-
lendo. nos autem habemus pecus: quod nisi tibi mo-
lestū est, Moses, liceat nobis possidere hanc terrā,
ut non traiciamus Iordanem. *M. a* Scilicet fratres
uestri ibunt in bellū, uos hic manebitis ociosi? Cur
deterretis animos Israelitarum, ne perueniāt in re-
gionem, quam ipsis Ioua dedit? Ita nimirum fecere
patres uestri, quādo eos ego misi à Cade in spe-
culatū regionē. Cum enim peruenissent ad fluiuium
Escole, uidissentq; terram, fregerunt deinde ani-
mos Israelitarum, ne irent in terram sibi à Deo da-
tā. Quare iratus Deus, eodem die iurauit, nullum
eorum qui egressi essent Aegyptum, qui modò ex-
cessisset uigesimum annum, uisurum terram, quam
ipse promiserat Abrahamo, Isaac, et Iacobo: eo
quòd non paruissent sibi: exceptis Calebo et Io-
sua, qui prauerant. Ergo iratus, eos ductauit ultro-
citroq; errantes per deserta quadraginta annos,
donec tandem desijt totum illud genus hominū qui
offenderant Iouam. Ecce autem uos extitistis pro-
patribus uestris, qui augeatis numerum nocētum,
ut ira Iouae in Israelitas incrementō augeatur. *b* Nā
si deseretis eos, ductabit eos adhuc per deserta, at-
que ita perdidertis hunc populū. *a.* Aedifica-

a Acquis
fratres es-
socios labo-
rum.

b Similia
cata' seq-
tur pena
mils.

76 DIALOG. SACRORVM

vimus hic caulas pecudibus nostris, & urbes par-
 uulis & imbellibus: nos uero in armis erimus para-
 ti ante Israelitas, donec collocauerimus eos suo lo-
 co. Nostri autem liberi, & cetera turba ad bellum
 inepta, manebunt in urbibus muratis, ut sint tuti ab
 incolis terra. Nec reuertemur domum, quin prius
 Israelite uenerint suae quisque in hereditatis posses-
 sionem. Neque enim cernemus hereditatem cum eis

Videlicet:
 uobis

ans Iordanem, & quibus obxenerit eis Iordanē, o-
 fus. M. Si quidem re praestabitis, quod
 uerbis, armatiq; ad bellum, quotquot
 re arma, Ioua spectante, Iordanē trans-
 non redituri nisi deturbatis à Ioua hosti-
 raq; subdita Iouae imperio: si inquā ita age-
 uenietis postea, purgati & Iouae & Israeli-
 tq; hac quidē lege possidetote terrā, Ioua uo-
 scite. Sin haec non feceritis, sic habetote, uos pec-
 care in Iouā, & uestrumq; peccatū in uos recasurū.

Qui in De-
 m peccat,
 suo male
 peccat.

SENTENTIA.

Quibus iam prospectum est, ij debent ce-
 teros, quibus nondum prospectum est, ad
 iuuare.

RACHABA: Iosue 2.

ARGUMENTVM.

Rachaba meretrix abditos apud se explo-
 ratores Israelitarum clam dimittit per fe-
 nestram, pacta cum eis de salute sua & suo-
 rum.

Mini-

Ministri re
 ba, E
 Rachaba,
 Ducamus
 uerunt enim
 ponde uide ut
 un uenerunt ho
 die: ij eam ue
 scio quod se re
 ter, assequemur
 in hospites, qu
 uos seruem be
 dimitit: & x.
 Non ignora
 omnes inc
 rere, Abieci
 muerit Ioua
 de uobis ex
 Amorraeo
 bonem dico, C
 res ubi
 quā est q
 quod Ioua
 quā in
 per Iouam,
 quā q
 p dicitur: C

Ministri regis Hierichuntis, Racha
ba, Exploratores Hebræi.

R Achaba, nos sumus huc missi à rege, ut ab-
ducamus homines eos qui diuerterunt ad te.
uenerunt enim gratia explorandæ totius regionis:
proinde uide ut eos producam nobis. *r.* Ad me qui
dem uenerunt homines quidam, qui ciuitates sint, me
latet: ^a ij cum uespere clauderetur porta, exierunt:
nec scio quò se receperint. Si uoletis eos sequi uelo-
citer, assequemini. Salua res est, abierunt. Nunc a-
deo hospites, quos ocului in tecto sub fascibus lini,
ut eos seruem beneficio meo. Heus heus hospites:
dormitis? *ex.* Nondum. *r.* Attendite quæ di-
cam. Non ignoro, Iouam dedisse uobis hanc terram:
nosq; omnes incolas huius terre percussos uestri
terrore, abiicisse animos. ^b Nimirum audiuimus, ut
exiccauerit Ioua mare rubrum, quo uobis patèret
iter ab euentibus ex Aegypto: utq; tractaueritis duos
reges Amorrhæorum, qui trans Iordanem habitant:
Schonem dico, & Oggum, quos deleuistis fundi-
tis. Quæ res ubi audita est, concidimus animis, nec
iam quisquæ est qui audeat uel mutire in uos: pro-
pterea quòd Ioua Deus uester, Deus est tam suprâ
in caelo, quàm infrâ in terra. Quocirca iurate nunc
mibi per Iouam, si ego uos demerita fuero meo be-
nificio, uos quoq; parem gratiam relatueros domui
meæ paternæ: & mihi date certum signum, quo

^a Pia fratres.

^b Ex præ-
tis conijei-
dum est
futuris.

58 **DIALOG. SACRORVM**

consuletis salutem patris et matris, et fratrum
et sororum, et omnium quae habent, afferetisq;
uitam nostram à morte. **EX.** Fidem damus: nec
recusamus mortem, (modò ne indicetis nos) cum
Ioua tradiderit nobis hanc regionem, ni uos bona
fide seruauerimus. **R.** Ergo hac lege demittã
nos per funẽ per hãc fenestram, quã prospicit rus.
Rectè est, euasistis. Nunc contendite in montes, ne
incidatis in eos qui uos persequuntur: et ibi, dum
redunt, latetote triduum, post ituri. **EX.** Attende
diligenter, quae dicemus. Cùm ingressi fuerimus
hos fines, tu appendes funiculum istum rubrum de
hac fenestra, per quam nos demissi sit: conuocabisq;
ad te totam uestram familiam. Quòd si quis è do-
mo tua foras exierit, suo id periculo fecerit, nos
aberimus à culpa. Quae uerò erant apud te, easi
quis attigerit, nos praestabimus damnum. Quòd si
hanc rem palàm feceris, erimus liberi à iureiuran-
do, quo tu nos obstrinxisti. **R.** Placet conditio.
Valet. **EX.** Et tu.

SENTENTIA.

Pios aduersus impiorũ iniuriam abscon-
dere, pium est: & Deus huiusmodi officia re-
muneratur.

GABAONITAE. Ios. 9.**ARGVMENTVM.**

Iosua deceptus à Gabaonitĩs, foedus pa-
cis fit cum eis.

Gabaon-

Gabaon
A
Sumus h
raclita, m
nobis ita uide
in quo à si est,
cum. Nos qu
non potestatem
Adsumus ex
minime Ioua D
nos, et quanta
accepit duos
nos, Achonem H
quod Astarota.
nobis Senatores
dico, uenirent
fratrum nostror
habe. ecce par
natum, cum fun
corum, mucueri
sua repleuimus
benigna etiam,
arguente itine
tari dolam ulla
si loquimur. I. E
cum, notig.
Pa

Gabaonitarum legati, Iosua.

Adsimus huc è finibus remotis, Iosua & Is-
raelita, nisi ad faciendum foedus uobiscum,
si uobis ita uidetur. *I.* Fortassis habitatis in finibus
his. quod si est, non est nobis fas inire foedus uobi-
scum. *L.* Nos quidem parati sumus dedere nos in
tuam potestatem. *I.* Cuiates estis? & unde adestis
L. Adsumus ex terra admodum remota hinc, moti
nomine Ioue Dei uestri. Audiuius enim famam
eius, & quanta facinora ediderit in Aegypto, utq;
^a acceperit duos Amorrhæos reges Transiordani-

^a tractauit.

nos, Schonem Heseboniorū, & Oggum Bassane
apud Astarota. Hac de causa mandauerunt nobis
nostri Senatores, & uniuersi nostrates, ut sumpto
uiatico, ueniremus obuiam uobis, oblaturi uobis
seruitium nostrum, & pacturi foedus uobiscum.
Atque ^b ecce panes, quos domi sumpsimus in com-
meatum, cum sumus profecti ad uos: qui iam mar-
cuerunt, mucuerūtq; ut uidetis. Hæ quoq; lagenæ,
quas repleuimus nouas, uidetis ut sint lacere. Ve-
stimenta etiam, & calcei nostri, iam detrita sunt
longitudine itineris. Quare nolite putare, nos me-
ditari dolum ullum: bona fide agimus, & ut res est
sic loquimur. *I.* Ergo componemus pacem uobis-
cum, uosq; conseruabimus, & id iureiu-
rando confirmabi-
mus.

^b Solebant
nimirum illo
tempore uis-
tores circū-
ferre ciba-
ria.

SENTENTIA.

Et pij interdum falluntur. Nam quo minus sunt ipsi maliciosi, eo facilius credunt alijs, eos existimantes ex suo ingenio. Itaq; cauenda pijs est credulitas: & cum columbina simplicitate coniungenda est serpentina astucia.

IOSVA. Ios. 24.

ARGVMENTVM.

Iosuz concio ad populum, in qua commemorat Iouz erga ipsos beneficia: & populus sese Iouz seruiturum promittit.

Iosua, Populus.

Avdite uniuersi Israelitæ, quamobrem iusserim uos huc conuocari, & quid Ioua Deus Israelitarum iusserit me uobis effari. Maiores uestri olim incoluerunt trans flumen, uidelicet Thara pater Abrahami & Nachoris, colueruntq; deos peregrinos. Ioua aut illinc euocauit Abrahamum, autore generis uestri, eumq; perduxit per omnes fines Chanaanorum, & auxit progeniem eius: deditq; ei Isaacum, Isacco autem Iacobum & Esauum. Esau assignauit Seir montem possidendu. Iacobus, eiusq; liberi descenderunt in Aegyptum. Ibi cum creuissent in gentem magnam, numerosamq; & potentem, diuexabantur ab Aegyptijs: sed Deus Aegyptios mire infestauit, tandemq; eductos ex Aegypto

gypto Israclitas deduxit ad mare rubrū. Quò Aegyptijs & quadrigarijs & equitibus persequenti-
 bus eos, inuocauerunt Iouam, qui illos arcuit à uobis densa quadā caligine: immissoq; mari, eos demersit, spectantibus oculis uestris tam inaudita facinora. Cum autē diu māfissetis in solitudine, introduxit uos in fines Amorraeorū trāstordaninorum: eosq; bellū uobis inferētes, subegit uobis: eisq; concisis, dedit uobis possessionem eorum agri. Exiit deinde Balacus Sefhoris filius, Moabitarum rex, qui uos bello lacerat: accersiuq; Balaamū filiū Phegoris, qui uobis imprecaretur diras. Sed a noluit Deus audire Balaamum, cōuertitq; imprecationē eius in faustam precationē, & uos tutatus est à manu illius. Ita traiecto Iordane, peruenistis ad Hierichuntem: & bello resistentes Hierichuntios, & reliquos populos superauistis auxilio Dei: qui, quasi nris ante uos uestis, egit uobis in fugā duos reges Amorraeorū, nullo uestro uel ense, uel arcu: uobisq; dedit & agrū non uestro labore cultū, & urbes ab alijs quā à uobis edificatas, quas incolitis: uineisq; & oliuetis, quæ non seruitis, uiuitis.

^b Quib. de causis ueremini Iouam, eumq; uerē & sincerē colite: & auferte deos, quos maiores uestri coluerunt trans fluiuium, & in Aegypto. Quòd si non placet uobis seruire Ioue, dispicite hodie utrū scriburi sitis dijs, quibus seruierunt conditores uestri

a Hinc appret, Balaam uoluisse imprecari Iſraelitis.

b Aequū eum colique quo tot beneficiis ac peris.

uestri trans flumen: an dijs Amorreorum, quorū
fines habitatis. Nam ego quidem, & domus mea,
seruimus Iouē. P. O. Absit, ut omissio Ioua, seruiamus
alij dijs. Nam Ioua Deus noster est. Hic edu-
xit nos, maioresq; nostros, ex Aegyptia seruitute.
idem fecit in oculis nostris mira illa miracula, &
nos custodiuit in omni itinere quod confecimus, &
inter omnes nationes per quas iter fecimus: fuga-
uitq; nobis omnes gentes, & Amorreos incolas.
Nos quoq; colimus eū est enim Deus noster. I. O.
Non poteritis colere Iouam. est enim Deus sacro-
sanctus, Deus riuualis impatiēs: non feret uestra de-
licta & peccata. Quod si eo relicto coletis deos
peregrinos, auertetur: & uos non minus multis
malis conficiet, quā ante bonis affecit. P. At eum
colimus. I. O. Ergo testamini, uos deligere uobis
Iouam ad colendum? P. O. Testamur. I. O. Itaq;
tollite deos istos peregrinos, & expiate animos ue-
stros Iouae, Deo Israelitarum. P. O. Iouam Deum
nostrum colimus, & ei dicto audientes erimus. I.
Igitur consignabo haec literis, & erigā hoc ingens
saxū sub hac quercu, quod testis erit (utpote d quod
audiuerit omnia Iouae ad uos dicta) si forte fregeri-
tis fidem Deo uestro.

SENTENTIA.

Deo seruatori, bonorumq; datori, serui-
ti debet.

IAEL

Vt Ioua co-
tur, abijci
di sunt pe-
grini dij.
am duob.
ominis ser-
re non pos-
sis.
orsens ac-
tasi testis
sit, perin-
ae si audi-
uerit.

LIBER I.
IAEL. Iudicum 4.

63

ARGVMENTVM.

Iael Sifaram Canānāorum ducem dolo
occidit.

Iael, Sifara, Baracus.

Duerte ad me Sifara, quò fugis? diuerte ad
me tutò. s. Bene mones. Sed ubi abdes me?
I. Bono animo es: sub hoc centone: hic latebis tu-
tissimè. s. Amabò, da mihi paululum aquæ, quòd
bibā: nam ualde sitio. I. Imò lac dabo ex hoc sino,
quòd melius est aqua. Hem bibe. Nunc quiescito,
ubi texero te hac stragula ueste. s. Sed sta ad ianuā
case, ut si quis me quæret, neges hic esse. I. Fiet.
Nunc demum facinus edam maius foeminea manu.
Quid hoc: gestit animus, iubetq; audere ulcisci ho-
stem Dei & honorum. Perijsti Sifara: foeminea ui,
foeminea manu interimèris. B. Quis mihi nunc,
quis demonstrèt, quòd fugerit hostis? Quem ego si
affecutus fuero, disspereā nisi ei animam eripio ma-
lis modis. Sed quò se surripuit: quò fugit? IA. O'
Deū immortalē, quantū ego facinus feci? quan-
tam laudē inueniet Iael? Sed uideo ne Baracum?
Ipse est: sectatur hostem iam iacentem. Barace, huc ^{a sibi pa-}
sis ad me, ut tibi commōstrem hominem quē qua-
ris. B. Obscero, est ne is apud te? I. Videbis. B.
Proh

64 **DIALOG. SACRORVM**

Proh superi, quid uideo? Sisaram iacentem humi exanimem? quis hoc fecit? **I.** Mulieris factū uides. **B.** At non muliebri tamen. Sed quæso, tū ne hoc fecisti? **I.** Ipsa res indicat. **B.** Video: sed narra, obsecro, quo pacto egeris. **I.** Vidi fugientem, iussi ut ad me ueniret, eumq; operui centone. Deinde cum iam quiesceret, cepi clauum, quem malleo adegi in tempus eius. Ille prouolutus ad pedes meos, efflavit animam. **B.** Utinam sic pereant, quotquot aduersantur Deo.

SENTENTIA.

Turpi morte digni sunt, qui Deo aut eius populo aduersantur. Debiliū manu uincit Deus fortes.

GEDEON TRITVRANS.

Iudicium 5.

ARGVMENTVM.

Genius Gedeonem mittit ad debellandos Madianitas.

Genius, Gedeon.

A. Dsit tibi Ioua, uir fortissime. **G.** Quæso te domine, si adest nobis Ioua, cur tā dira patimur? Vbi nā sunt tot eius mira facinora, quæ nobis narrauere maiores nostri, nos ab eo esse eductos ex Aegyptijs: cum nos nunc deseruit, & addidit Madianitis? **G.** Vade cum tua ista uirtute, & defende Israhelitas à Madianitis. Ego sum tibi
autor

LIBER I.

65

autor uadendi. G. Amabo te domine qua tandem re defendam Israelitas, qui sum tenuissimus omnium Manassensium, & minimus totius paterna familiae? G. E. ^a Adiuuante me, concides Madianitas ad unum. G. Quæso te, nisi molestum est, ut signo aliquo mihi confirmes, te eum esse qui mecum loquare. Noli discedere hinc, donec redeam ad te, & expromam ^b dapem, quam faciam apud te. G. E. ^b Preestolabor tibi. G. Parauit omnia. G. E. ^c Pone carnem & panes non fermentatos, super hoc saxo, & effunde ius. G. Hei mihi. ^c ignis consumpsit omnia. Iouæ Genius est: me miserum, qui uiderim Genium Iouæ. G. E. ^c Saluus es: pone metum, non ideo moriere.

a Adiuuante Deo uel in mi maxima præstant.

b dapale metus, Deus libandum.

c Videlicet de celo de lapsus.

SENTENTIA.

Dei ope quiuis quiduis potest.

GEDEON. Iudicum 7.

ARGUMENTVM.

Gedeon delectu habito, dimissisq; domum imbellibus, castra Madianitarum noctu explorat: deinde cum trecetis militibus aggressus profligat.

Ioua, Gedeon, Præco, Phara, Madianita, alter Madianita, Milites.

Gedeon, tu nimis multos habes milites. Quod si cum istis copijs uinceretis hostes, Israeli-

6 1. 14.

a sua opo.

ta iactarent sese uictoria adeptos esse^a suo marite:
atq; ita non ego laudarer, sed ipsi: id quod detra-
heret meæ gloria. Proinde cura ut proclametur in
exercitu, ut timidi repetant domum, & discedant
ex mōte Galaado. G. Præco indice timidis & cæ-
teris discessum, secūdū legē, ut nosli. P. R. Audite,
audite milites. Si quis edificauit nouā domū, neq;
dedicauit, is domum repedato: ne si in prælio occu-
buerit, alius eā dedicet. Itē si quis uineam conseruit,
neq; b profanauit, domū repedato: ne si occubuerit
in prælio, alius eā profanet. Item si quis uxore de-
spōnsauit, neq; duxit, domū repedato: ne si in præ-
lio occubuerit, alius eā ducat. Item si quis timidus
est, & molli animo, domum repedato: ne animi sui
mollitie effeminet animos aliorū. G. Rectē est, re-
stant decem millia: discesserunt uiginti millia. 1.
Sed ne sic quidem satis pauci sunt. Nam quo pau-
ciores erunt, eo mihi gloriosior erit uictoria. De-
duc ista decē millia ad aquas: ego eos illic tibi pro-
babo, & ostendam quos nam uelim ire tecum, quos
item nolim. G. Agite milites, descendite ad aquas.
1. Da operam, ut quicumq; c lambent aquā lingua
more canum, hos secernas ab eis qui ad bibendum
procubuerint in genua. C. Ita factum est. Super-
sunt trecenti, qui ducta ad os manu lamberunt a-
quā reliqui omnes proni in genua biberūt. 1. Per
illos trecentos dabo tibi uictoriam, Gedeon: &
Madianitas

Eius fructu
us est, id
quod fiebat
quanto post
in fatam an-
no. Leu. 19.

Lībūt stre-
ni, & ad pu-
nam ita ala-
res, ut ne ad-
procumben-
um quidem
spāt oentū.
t tales ad-
bet Deus
m. luc.

Madianitas tibi
uictoriam, ut domi-
ne exceptis his
mutam & tub-
eris ad castra M-
terere. Quod
cum Phara-
ta in ita cōfirm-
u descendimus
na quā animi
Cue ne strepitu
uere. G. C.
horu d castris.
pce extremi ar-
quar. M. A. D.
1. Sciam, si dix-
bitur mihi uolu-
uictoriam, qui
pōd malitā uē h-
u dicit. A. L.
proualubio
nūā dedit Deu-
s. G. Auisti
horu d. nostra
habemus tibi g-
hore fortunā h-
quā perierint.

Madianitas tibi dedam. Quocirca iube reliquis omnibus, ut domum repetant. G. Ite domū, Israelite, exceptis his trecentis: & nobis relinquitur comitatum & tubas. I. Gedeon descende, dum nox est, ad castra Madianitarū, ut intelligas me ea tibi tradere. Quod si solus descendere uerēris, descēde unā cum Phara famulo tuo, ut audias quæ dicentur, ut ita cōfirmeris ad inuadenda castra. G. Phara, descendamus clanculum in uallem, ut exploremus quid animi habeant hostes. PH. Placet. G. Caue ne strepitum edas, hic est huius. PH. Tace, tace here. G. Quid est? PH. Iam non procul absumus à castris. G. Sic habet, audio stertentes, hic sunt extremi armatorum. Sed tace, nescio quis loquitur. MAD. Scin tu quid ego somniauerim? AL. Sciam, si dixeris. M. Panis hordeaceus uidebatur mihi uoluerse se cum strepitu per castra Madianitarū, qui tandē delatus est ad tabernaculum: quod ualida ui impulsus, & labefactū, à culmine deiecit. AL. Vis tibi certò interpres? Ensis est proculdubio Gedeonis, filij Ioæ Israelite, cui in manū dedit Deus Madianitas unā cū uniuersis castris. G. Audisti? P. Atq; equidē libenter. G. Satis habeo d, nostra est uictoria: redeamus ad nostros. Habemus tibi gratiam Deus immortalis, qui nobis bene fortunatus hoc consilium. P. Non est dubium quin perierint Madianite. O' felicem noctem, &

d Hostis formio magis credit, quam Dei aperta promissio. ea est humana imbecillitas.

quouis etiam die clariorem. c. Adeste uiri, expet-
giscimini, uicimus: Deus dat nobis castra hostium.
Sed audite diligenter quæ dicam. Distribuam uos
in tres classes: feretis singuli singulas tubas manu,
testasq; uacuas, & in testis tediis: sed uidete ut imi-
temini me. Cum uenero ad extrema castra facitote
ut uideritis me facientem: cumq; audietis meam tu-
bam, & eorum qui erunt mecum, uos quoque re-
pentè colliditote testas: sumptisq; manu laua tediis,
dextra tubis, clangitote: & magnum strepitum cir-
cum castra editote: simulq; proclamatote, Iouæ &
Gedeonis. Auditis ne? M. Audimus, & memineri-
mus. G. Vadamus. Iam ferè media nox est, uentum
est ad ultimam partem castrorum: uos ambite ca-
stra, sed excitantur custodes, clangamus properè.
M. Gladius Iouæ & Gedeonis. Io Paan. G. O
Deum immortalem, quid uideo? d. Deus conuertit
ipsorum enses in ipsos: confodiunt sese mutuis uul-
neribus. M. Ut cadunt crebri: iam bona pars in-
terijt, ceteri mandant se fugæ. G. Fugiunt: instate
uiri, urgete, consequimini, sectamini, ut è tanto nu-
mero nullus euadat.

SENTENTIA.

Christianum bellum (quod in Gedeoni-
co adumbratur) à uoluntarijs, non coactis,
gerèdum est: & præstat esse paucos alacres,
quàm multos ignauos. Stulti dnces, milites
numerant: sapientes, ponderant.

IEPH-

Dei hostes
in testinis di-
cordijs pe-
reunt.

IEP

Iepthe p
ut se milituz
dianitas.

Senator

M iſe ſum
te poſt

dicendum be
cum, te eſſe eo

q; peritit bel
natus. I. Enim

ta pro odio: cu
ſi. Cur non pot

u eſſet uobis co
ſi iſtpha, men

ma, qui te exp
cum per ſabis b

ſi commendab
ri, & debella

principem omni
u tibi loqe plus

tergo ſi reuoca
& Ioua ſubeger

in uos: ſ
facturo

LIBER I.
IEPHTHA. Iudicum 11.

69

ARGUMENTVM.

Iephthæ persuadent senatores Israelitarū,
ut se militiæ ducem præbeat aduersus Ma-
dianitas.

Senatores Israelitarum, Iephtha.

Misi sumus ad te, Iephtha, ab Israelitis, ut à
te postulemus, ut præbeas te nobis ducem
ad gerendum bellum contra Ammonitas. Scimus
enim, te esse eo corporis & animi robore præditū,
eāq; peritia belli, ut nemo hodie possit id præstare
melius. I. Enimuerò uos exegistis me domo pater-
na, præ odio: cur nunc uenitis ad me, rebus aduer-
sis? Cur non potius retinuistis me, cum nō egeretis:
ut esset uobis copia mei, cū egeretis? s. ^a Noli que-
so, Iephtha, meminisse iniuriæ. Si nos nō rectè feci-
mus, qui te expulerimus: tu rectè facies, si malefi-
cium pensabis beneficio, & innocentiam tuam ma-
gis commendabis. Quod si nobiscum profectus fue-
ris, & debellaueris Ammonitas, constituemus te
principem omnium Galaaditarum. Atque ita fiet,
ut tibi lōgè plus sit boni, quàm quanta fuit iniuria.
I. Ergo si reuocatis me ad debellandos Ammonitas,
& Ioua subegerit eos mihi, obtinebo principatum
in uos? s. Contestansur Iouam, nos esse
facturos isto modo. I. Persua-
sistis. Eamus.

a Iniuriæ
bliuisti d
cet.

SENTENTIA.

Præstantes uiri, licet eis in præsentia non egeas, retineri debent in casus futuros.

RUTHA. Ruth. 1.

ARGVMENTVM.

Noemim ex Moabitica discedentem in Israeliticam terram, quamnis dissuadentem, comitatur præ eius amore Rutha eius, quondam nurus.

Noemis, Rutha, & Orpha
eius nurus.

Postquam Deus cepit misericordiam sui populi (ut accepimus) eumque leuauit fame, quæ coegerat me & meum uirum & liberos cõfugere huc ad Moabitas, iam nihil est quod uelim diutius agere in regione aliena. Sed uobis, meæ nurus charissimæ, censeo redeundum suam cuique in domum patriam, postquam estis priuatæ uiris. Iam satis me comitate estis. Ite sanè secundo Deo, quem precor ut uobis repèdat pietatē, qua use estis^a in mortuos & in me. Det in quam uobis loua, ut nanciscamini quietem suū utraq; apud maritum. Amplectimini me, charissimæ coniuges meorum olim filiorum.

R. Heu nos miseræ, siccine disiungimur à te? Ah non fiet, suauissima socrus: quin ibimus tecum ad tuos populares. **H.** Nihil opus est, meæ filiole: an

putatis

Videlicet
nibi benefa-
ciendo pro-
pter mortu-
os filios me-
os, maritos
uestros.

putatis me ad
sint uobis
te. Nam eg
cepta uiro. Se
uira, uel in p
elis expecta
lidu durare
et necessitat
sa, sed nolo re
dicat, melius
Vale, mea qu
quendam so
repetat patri
heres reuert
relinquenda
in commorati
hi tecum erit
moriar, tecū
ita mihi hab
me à te separ
firmasti, nolo
uon sanè, De

Beati q
nane & pa
temnera

putatis me adhuc utero edituram filios, qui futuri sint uobis uiri? Reuertimini potius meæ filioli, abi te. Nam ego quidem grandior sum, quam ut sim apta uiro. Sed iugite non adesse spem, meq; tradi uiro, uel in proximam noctem, filiosq; gignere: an estis expectaturæ, donec adoleuerint? poteritis ne tãdiu durare sine uiris? Non ita, filioli: parendum est necessitati. Equidem ualde angor uestro discessu, sed nolo repugnare urgenti Deo. o. Vera prædicat: melius est reueri. n. Sapis, amplectere me. Vale, mea quondam nurus. o. Vale & tu, mea quondam socrus. n. Vides Ruiha, ut tua fratria repetat patriam, & deos penates? Quid apud me hæres? reuertere unã cum ea. r. Ne me urge de te relinquenda. Nam quò tu cunque ibis, ego ibo: ubi tu commoraberis, ego commorabor. Cõmunis mihi tecum erit populus, cõmunis Deus. Tecum unã moriar, tecũ unã humabor: ita omnino statui. Atq; ita mihi habeam Iouam propitiũ, ut b una mors est me à te separatura. n. Postquam ita animum obfirmasti, nolo improbius obfistere tuo studio. Eximus sanè, Deo bene fortunante.

b nihil
mors.

SENTENTIA.

Beati qui Deum, Deiq; populum antepo-
nunt & parentibus & patriæ. Eos Deus largè
remunerabitur.

ROOZVS. Ruih. 2.

c 4

ARGV-

Boozus comiter alloquitur Rutham spicas legentem, eiusq; pietatem collaudat.

Boozus, Messores, Curator
messis, Rutha.

ADsit uobis Deus, messores. *M.* Et tibi bene omnia secundet. *B.* Quæ est ista puella, Curator, quam hic uideo spicas legere? *C.* Moabitilis est, quæ huc sequuta est Noëmem, remigrantem ex agro Moabitarũ. Ea rogauit, ut liceret sibi legere spicas post messores: id quod adhuc fecit à manè, tam paulum manet domi. *B.* Audi filia, ne iueris in agrum alium ad colligendas spicas, ne ue hinc abieris: sed hæreto apud meas ancillas, & uideto ut sequaris eas in quemcunque agrum ibunt messum. Ego uetabo, ne famuli sint tibi molesti. Quod si sities, petes potum ex iisdem uasis, quibus ipsi hauriunt. *R.* Quid' nam est in me, quamobrem digneris ita respicere me, cum sim peregrina? *B.* Perlatum est ad me, qualem tu te præstiteris erga tuam socrum, post obitum uiri tui: utq; relicto utroque parente, terraq; patria, contuleris te ad populum tibi antea ignotum. Quod factum Ioûa Deus Israelitarum rependet tibi cumulatissimo præmio, sub cuius quasi alarum præsidii tu te receperis. *R.* Agnosco tuam gratuitam benignitatem

Animad-
rte da imi
da q; Boo
humani-
: & mox
the sum-
missio.

am & miseric
entium meum
que: uel in
tum.

Pij fauent

D I S

Boozus,
m: bona Ne
Boozus

HEm tu q
uolo. p
quibus, dum
ois, qui tran
hoc negotio.
u: seruatores, q
bi abstanti spe
que. s. Adsum
qui sunt cognati
omni, prorsus ex
sum est mihi ut
omni in present
mihi. Nemo est
candam quem e

tem & misericordiam, qui tam comiter confirmes
animum meum consolando: cum tamen indigna
sim, quæ uel in ancillarum tuarum numerum ue-
niam.

SENTENTIA.

Pij fauent pijs, eisq; benefaciunt.

DISCALCEATVS.

Ruth. 4.

ARGVMENTVM.

Boozus, recusante altero propinquo, e-
mit bona Noemis, eamq; ducit uxorem.

Boozus, Propinquus Ruthæ,
Senatores.

Hecus tu qui hâc transis, adesdum, paucis te
uolo. P. Quid'nam id est? B. Consiste hic
paulisper, dum euoco aliquot de senatoribus ciui-
tatis, a qui transeunt per hanc portâ, ut adsint nobis
in hoc negotio. nã seria res est, egetq; testibus. Hecus
uos senatores, quæso uos, ut accommodetis huc no-
bis aliquantisper uestrâ operam: non faciemus lon-
gius. S. Adsumus, dic quid uelis. B. Partem fundi,
qui fuit cognati nostri Elimelechi, uenundat No-
emis, reuerfa ex agro Moabitarum. Hanc rem ui-
sum est mihi ut tibi significarem, ut si empturus es,
emas in præsentia senatus nostri: sin minus, indices
mibi. Nemo est enim cognatus propinquior te, se-
cundum quem ego sum. P. R. Ego uerò emam. B.

a In portis
urbium erant
curiæ.

e s Sed

Sed cum fundum emes à Noemi, & à Rutha Moabitide, uxore demortui, emes ea conditione, ut ipsam Ruthā ducas in matrimoniū, ut ^b suscites nomen illius in eius hereditate. P R. Non licet mihi hac lege emere, ne corrumpam patrimoniū meū. Eme tu si uis, meo loco: mihi quidem emere non licet. Atq; in huius rei testimonium, accipe calceum meum de manu mea. Ego quem admodum exui me hoc calceo, ita testor me cedere tibi meū ius in hac re. V. Vos senes, & populares, hodie mihi testes eritis, ut ego emam omnia bona Elimelech, & Cilionis, & Machlonis, à Noemi: utq; mihi uindicem in matrimonium Rutham Moabitidem, coniugem Machlonis, ut consulam nomini demortui in eius hereditate, & ne eius nomen tollatur ex eius cōsanguinitate & patria. Vos hodie testes nuncupos. S E. Testabimur. Faxit Ioua, ut mulier ista quæ est intratura tuam domum, tam sit foecūda, quam fuerunt Rachel & Lia, quæ duæ prole instruxerunt domum Israeliticam: utq; egregium quid facias in e Ephrata, & tibi nominis famā compares. Bethlehema, fiatq; domus tua similis domui Pharis, quem Iudas sustulit ex Thamare, pro genie tibi à Ioua data ex puella.

SENTENTIA.

Qui uult defuncti possessionem, habeat & uiduam. Qui uult quod placet, habeat & quod displicet.

S A M-

b prolem ex Rutha suscipias, quæ de mortui dicatur, secundū legem.

a id est Bethlehema, ut mox declarat.

SAMSON. Iudicum 15.

ARGVMENTVM.

Samson uinctus ad Palæstinos deductus,
abruptis uinculis occidit maxilla asini mil-
le uiros.

Iudæi, Samson, Palæstini.

AN nescis Palæstinos habere imperium in
nos? s. Scio. I. a Cur ergo incendiisti, sege-
tes eorum, magno nostro malo? s. Par pari retu-
li. I. At qui huc uenimus, ut te uinctum dedamus
eis. s. Si quidem iureiurando cōfirmatis, uos nō
illaturos mihi manus uiolentas, uinciatis licet. I.
Fidem damus. s. Agite, colligate, ducite, abduci-
te quantum potestis. P. Euge, adducitur ille hostis
noster capitalis, qui inimisit sceleratas faces in sege-
tes nostras, nunc nunc ulciscemur. Nunquam ho-
die effugies Samson, hic tibi finis adest uita. s.
Agite uerò, si quid animi habetis, aggredimini uin-
ctū: experiar tamen, si quid habeo solitarū uirū.
Euge. P. Perijimus, abruptis uincula, sed inuadamus
undiq: non euadet, præstemus nos uiros. s. Sed
unde mihi telum? Ecce autem commodum sese of-
fert hæc maxilla asini, hæc præbebit uicem clauæ.
Pugnate uiri pro uirili: sentietis qui uir sim. Hem
tibi, qui primus me lacestis, primus perito. Et uos
qui hic tam dense conglobati estis, sentite quæ sint
uires

a Domini
irritare d
trimento-
sum.

76 **DIALOG. SACRORVM**
uires Samsonis, qui uincit incermis armatos. Heus,
cogitatis pugnare pedibus? quò fugitis? Hic adest
hostis, ne prodite uictoriam. Tu quidem his iace-
bis, tu quoq; adiungèris ei comes: dormite. Eu-
ge Samson, quantam cædem fecisti? Maxilla asi-
ni quantam stragem edidi? maxilla asini postrauit
mille uiros.

SENTENTIA.

Qui Dei spiritu præditus est, inuictus est,
frustraq; constringitur. Deus sæpe uilissi-
mis telis ulciscitur hostes suos.

DIALOGORVM SACRORVM
Liber secundus.

ELIS. 1. Reg. 3.

ARGVMENTVM.

Ioua Samueli prædicit, sese animaduersu-
rum in domum Elis sacerdotis, qui in filios
suos non animaduertit.

Ioua, Samuel, Elis.

SAMUEL. s. Quid me uis? Ac-
curram. Adsum, uocatus à te. E.
Non uocauit. Redi cubitum. s.
Fiet. I. Samuel. s. Adsum Eli:
nam uocasti me. E. Non te uo-
cavi, fili. Redi cubitum. s. Faciam. I. Samuel. s.
Adsum. nam uocasti me. E. At at, nunc demum in-
telligo quid sit. Discede cubitum. Quod si te uoca-
uerit,

uerit, respondeo: Loquere Ioua, audio. s. Faciam.

I. Samuel, Samuel. s. Loquere Domine, audio. I.

^a Ego sum quiddā facturū in Israelitis, quod quis quis audiuerit, prorsus obstupescet. Sum enim ali- quando importaturus in domum Elis omnia quæ decreui, & rem ad exitum perducturus: eiq; ostensurus, me persequiturū culpam eius in eius domum in perpetuum: qui cum sciret filios suos male audire, non animaduertit in eos. Quā ob causam iuro, hāc noxam nullo unquam uel sacrificio, uel libamine, Elis posteritati remissum iri.

^a Deus fuit patefactus et cetera filia sua.

SENTENTIA.

Qui diuinæ uoci non est assuetus, eam interdum esse putat hominis. Peccantes natos nō punire, graue peccatū est. Parentū, quamuis bonorum, indulgentia perdit natos. Natos qui uerē & sapienter amat, castigat. Sed ne quid iniuste immodice ue fiat.

SAVLVS. I. Reg. 9.

ARGVMENTVM.

Saulus quærens asinas patris, it consultū Samuelem uatem, & ab eo discit se futurum regem.

Saulus, Puer, Puellæ,
Samuel.

E Nimuerō satis iam diu conquisiuius asinas, neq; inuenimus: reuertamur domum, puer, ne pater meus, omīsis asellis, sit sollicitus de nobis. P.

Non

73 DIALOG. SACRORVM

Non cōseo redeundum esse re infecta. Aut esse diu-
num quendā, & grauē uirum in proximo oppido,
qui quicquid dicat futurum, eueniat. Conueniamus
eum, si forte iudicet nobis id, cuius causa ueni-
mus. s. Sed quid offeremus homini: nam etiā pa-
ne exhaustæ sunt peræ nostræ, nec habemus quod
dono demus ei: & ire uacuos religio est. P. Ta-
ce: est mihi in presentia quadrās fidei argētei, quē
dabo ei, ut iudicet nobis quam uiam insistamus. O-
lim inter Israelitas qui ibant consultum Deum, di-
cebant se ire ad Videntem: nam qui hodie dicitur
Vates, olim uocabatur^a Videns. s. Restē mones. ea
mus. Inrediendum est hoc ascensu arduo. Sed ui-
deo puellas quæ exeunt aquatū, adeamus eas. Heus
puellæ, an non hic est uates quidam? P. Est: &
quidem incidetis in eum, si pergetis: properate mo-
dō. nam hodie uenit in oppidum, quia populus fa-
cturus est rem diuinam in sacello. Simulac introie-
ritis in oppidum, offendetis eum, antequam ascen-
dat in sacellum epulaturus. populus enim non ini-
bit epulas ante aduentum eius, quoniam eius est
consecrare sacrificiū: postea epulabuntur inuitati.
Itaq; ascendite: non est dubiū quin inuenturi sitis
eum. s. Habemus gratiā, ascēdamus in oppidum.
s. A. Video adolescentem huc uenientem unā cum
puero. Nimirum hic est, quem heri prædixit mihi
Deus uenturū ex regione Beniamitarū, ut eum un-
dione

Videntes uo-
bantur Va-
s, quia ui-
bant quæ
terti uo ui-
debant.

frone creem
hæc ab inuira
nobis domun
hodie ante m
norum: deinde
quicquid cog
dinet ad asin
ho anxius de e
hæc ad te ueni
hæc totius no
hæc esse in te,
hæc te, qui ge
hæc omnia famil
hæc Israelitar
hæc populum: Deus

s
Deus oper
tibus ad exit

S. A.

Samuel ier
Dei in Israel
rumque pecc
sibi de pop
tus ton

Etione creem Imperatorem Hebræorū, ut eos uin-
dicet ab iniuria Palestinorum. s. Amabo te, indi-
ca nobis domum uatis. SAM. Ego sum ille: con-
scendite ante me hunc collem: hodie epulabimini
mecum: deinde dimittam uos manē, et indicabo uo-
bis quicquid cogitatis cum animis uestris. Quod
attinet ad asinas perditas tertio abhinc die, tu ne
esto anxius de eis, repertæ sunt. Sed quorsum de a-
seillis? Ad te ueniamus. Debes existimare te esse co-
lumen totius nostræ nationis, omniumq; salutē po-
sitam esse in te, tuaq; domo paterna. s. Quid ais?
in me ne, qui genus refero ad Iemine, ortus ex ob-
scurissima familia Beniamitarū, quæ tribus est mi-
nima Israelitarum? SAM. Concedamus modò in-
hospitium: Deus providebit cætera.

SENTENTIA.

Deus opera sua inopinabilibus occasio-
nibus ad exitum perducit.

SAMUEL. 1. Reg. 12.

ARGUMENTVM.

Samuel iam senex innocentiam suam, & p-
Dei in Israelitas beneficia cōmemorat: co-
rumque peccatum reprehendit, qui regem
sibi depoposcerint: & impetrato diuini-
tūs tonitru, eos ad obedientiam
cohörtatur.

Samuel

Samuel, Israelitæ.

S. Samuel
Propheta
Israëlis
 INNOCENTIA
 tuâ ideo cõ-
 memorare
 uidetur, ut
 ostendat eos
 causam iustâ
 ad habuisse
 cur aliū gu-
 bernatorem
 constitularent.

EN ego uobis in omnibus obsequutus, regem
 creavi, deinceps iam uobis præfuturum. Nam
 me quidem iam senē esse, indicio est canicies. Mei
 liberi inter uos degūt, & ego uobis iam ab ineun-
 te ætate præfui. Hic adsum, respōdete mihi corā
 Ioua, & coram eius uncto: si cuius bouem, aut asi-
 nū sustuli: si cui iniurius, aut uiolētus fui: si à quo
 quam præmiū accepi, ut in eius culpa cõniuerem,
 paratus sum uobis reddere. 1. Neque iniurius in
 nos, aut importunus fuisti, neque quicquam ab ullo
 accepisti. s. Testis est hodie apud uos & Ioua, &
 Ioue unctus, nihil habere uos, quod me accusetis.
 1. Planē. s. Adeste igitur: placet uobiscum dispu-
 tare, quanta Ioua, & Mosis & Aharonis creator,
 & maiorum uestrorū ex Aegypto reditus autor,
 tum in uos, tum in maiores uestros beneficia con-
 tulerit. Cum migrasset Iacobus in Aegyptū, inuo-
 catus à maioribus uestris Ioua, Mosera misit, & A-
 haronē, qui illos ex Aegypto eductos, in hoc loco
 collocari. Postea ipsius oblitos, emancipauit Sisa-
 re duci exercitus Hazoris, tū Palestinis & Moa-
 bitarū regi, à quibus bello uexati sunt. Deinde in-
 uocantibus eis Iouam, peccatumq; confitentibus,
 quōd eo relicto^b Baales & Astartā coluissent: &
 auxiliū contra hostes orantibus, seq; ei seruituros
 pollicentibus, misit Ierobaalem, & Bedanem, &
 Iephtham.

S. Samuel
Propheta
Israëlis
ad Iouam
et ad populum
Israëlis

Ieptham, & Samuelem: per quos ita uos ab hostib.

uestris undiq; uindicauit, ut in tuto essetis. ^b Vos

uerò, cum uideretis uos à Nabasso Ammonitarum

rege inuadi, postulastis à me, ut mutato rerum sta-

tu, à rege uobis regi liceret: cum Iouam Deum uestrum

regem haberetis. Igitur ecce uobis regem, quæ dele-

gistis, & efflagitastis: regem uobis præficit Ioua.

Si Iouam Deum uestrum reuerbimini, eiq; seruite-

tis, & dicto audientes sine contumacia unam cum re-

ge uestro parebitis, bene uobiscum agetur. Sin mi-

nus, & uos & regem uestrum Iouam manus impe-

tet. Iam uerò agite, uidete quantam rem Ioua iam

nunc in oculis uestris faciat. Tritici messis nunc est,

quo tempore tonare aut pluere in his finibus non

solet. Atqui ego iam Iouam exorabo, ut tonet atq;

pluat: ut intelligatis, uos in Iouam grauem culpam

comisisse, qui regem uobis poposceritis. Ioua cœ-

li terrarumq; Deus, emitte nunc tonitrua, & nim-

bula, ut hic populus suum peccatum agnoscat. ⁱ Ut

tonat: ut pluit: heu nos miseros. Supplicia pro no-

bis Iouæ Deo tuo, ne pereamus: qui ad tot superio-

ra nostra scelera hoc insuper adiecimus, ut regem

nobis peteremus. s. Bono animo este. Vos quidem

istare grauiter peccastis. Veruntamen nolite à Io-

ua deficere, sed eum toto pectore colite: ne ue de-

seiscite ad uana ista, quæ neq; iuuare possunt, ne-

que defendere: sunt enim uanissima. Neq; enim de-

b Ethic ostendit, eis nullum fuisse iustam causam, eum regem postulare, cum huiusmodi ad Iouam sine regis preclari de fensi fuisse etc. Etiam in eadem gubernationis forma, quæ contra Dei preceptum instituta est, tamen obedientibus adest Deus

miri mundi in f. m. d. d. d. d. d.

miri mundi in f. m. d. d. d. d. d.

stituet Ioua populam suū, propter sui nominis ce-
lebritatem, postquam semel coepit uos sibi popu-
lum habere. ^d Ego quoq; absit ut Iouam offendā,
aut pro uobis ^e supplicare, uosq; decente & recta
uia deducere interuittam. Tantum Iouam metui-
te, eumq; uerè & tota mente colite: uidete enim,
quantam rem apud uos fecerit. Quòd si peccatis
indulgebitis, & uos & rex uester peribitis.

SENTENTIA.

Iusti homines (qualis fuit Samuel) nemi-
ni faciunt iniuriam. Magna est hominum er-
ga Deum ingratitude, qui toties, tam fideli-
ter à Deo defensi, tot beneficijs cumulati, ta-
men hominem regem sibi deposcant: digni
fanè qui inclementi regi seruiant, quando
clementem repudiant. Immensa est Dei
clementia, qui sic ingratos tamen non dese-
rat. Multum ualent apud Deum preces iusto-
rum, qui etiam alieno tempore uel pluiam
possint impetrare.

SORTILEGIUM. 1. Reg. 14.

ARGUMENTVM.

Saulus Ionathanem filium suum uult oc-
cidi, propter gustatum mel contra uotū po-
puli. Sed populus eum prohibet occidi.

Saulus, Populus, Ionathan.

Hec adeste omnes populi primates, dissipite
& conquirete, cuius hodie culpa fiat, ut
Deus

d Charitas
iam fontes
on temerè
deserit.
Orare De-
n, & doce-
t populū,
ficium est
uatis.

Deus ira-
hominū
ccatis, eis
erdum re
onsā dene
t. quo mi
smirandū
, si est ho-
fames,
e est, penū
oraculo-
n, in tanta
leitudine
ccatorū.

Deus rogātū
go opt. max.
uabā filius
larū. Vos tot
natos in cōsist
loui Deus Ise
in. Atat, nos
fortiamur. s
cumbi quid
decapite hui
quod tu, in sc
capitale esse
rituram, lon
qui tam præc
Nequaquam,
quidem amitt
rem habuerit

In hac
ardam m
por, cuiu
ta coniu
confensus
Sed in alte
mz, sui qu
dabit.

Deus rogāti mihi oraculū nō reddat. Nam Iouā ego opt. max. Israelitarū cōseruatorē iuro, si etiā Ionathā filius meus is fuerit, eū esse capite pœnas daturū. Vos totus populus consilite istinc, ego & Ionathan cōsistemus altrinsecus. P. Ut libet facito. I. Ioui Deus Israelitarum age seuerē. Ducantur sortes. Atat, nos petit fors: alter nostrū sit oportet. Sortiamur. s. Oho Ionathan, fors indicat te. Indica mihi quid nam feceris. i. Gustavi paululū mellis de capite huius baculi, quem in manu habebam: quod tu, insciente me, fieri uetueras. Hoccine mihi capitale esse æquum est? s. Deum ego iuro, te moriturum, Ionathan. P. O. Ergo morietur Ionathan, qui tam præclaram uictoriam pepererit Israelitis? Nequaquam, per Iouam immortalem: ne pilum quidem amittet, qui hodie Deum sui facti adiutorem habuerit.

SENTENTIA.

In hac uita unius peccatum luunt interdum multi: quia sunt unum quasi corpus, cuius membrorum omnium est tanta coniunctio atque cognatio, ut sit eorum consensus tum dolorum, tum uoluptatum. Sed in altera uita, in qua punientur animæ, sui quisque, non alieni, peccati pœnas dabit.

OBEDIENTIA.

1. Reg. 15.

f 2

ARGV-

ARGVMENTVM.

Samuel Saulum reprehendit, qui Amalechitas clementius quàm Ioua præceperat, ultus fuerit.

Saulus, Samuel.

Ex parte
pedire, nõ
pedire est.
cerat ille
iidem par-
m, sed non
omnia.

Iouam tibi propitium precor. ^a Feci iussum Iouæ. **SAM.** Quem ergo balatum & mugitum audio? **SAVL.** Oues sunt, & capræ, & boues, quæ ex Amalechitis abegimus. Nam ab horum pecorum optimis quibusq; necandis abstinuere milites, ut Iouæ Deo tuo sacrificiũ fieret. Reliqua funditus excidimus. **SAM.** Licet ne mihi, quod bona tua uenia fiat, tibi significare, quid mihi Ioua hac nocte dixerit? **SA.** Licet. **SAM.** Nõne cum uel te iudice paruus fueris, nunc princeps es tribuum Israelitarum, unctus à Ioua rex eorum? à quo cum in hanc expeditionem missus sis, iussusq; sceleratos Amalechitas excindere, & bello ad interneconem persequi, cur ei dicto audiens non fuisti? teq; ad prædã, uetante Ioua, conuertisti? **SAVL.** Imò Iouæ parui: expeditionemq; ad quã ab eo summissus, confeci: & deletis Amalechitis, Agagum eorum regem abduxi. Tantum milites de manubijs pecora, bouesq; deuotorum primitias, desumpserunt, quæ Iouæ Deo tuo immolarentur apud Galgala. **SAM.** Quasi uerò Iouæ tam placeant hostiæ & sacrificia, quàm eius dicto audientem

tem esse. Sci
crificio, &
non paren
contumacer
lucricolã eff
ipse te uiciss
qui contra I
rim, milites
quæ hãc u
adorem. s
mandatum
tus regno Is
tuer te abire
me retines:
Iue Israelita
te meliori tr
omphator,
ut factum m
esse. Sed con
meorum po
redes, Ioua
ge age præi

Nih
contrariu
mo fiat.
uns hero
sed illius

tem esse. Scito obedientiam præstantiorem esse sacrificio, & obtemperationem adipe arietum. Nam non parendi peccatum perinde est, ac magia: & contumacem esse eadem in culpa ponitur, ac simu lacricolâ esse: & quia Iouæ mandatû repudiasti, ipse te uicissim regno exiget. SAVL. Peccaui, qui contra Iouæ iussum, contrâque tua dicta uenirim, milites ueritus, eisq; obsequutus. Sed da mihi quæso hâc ueniam, ut mecum reuertare, ut Iouam adorem. SAM. Non reuertar tecum, qui Iouæ mandatam aspernatus sis, & idcirco ab eo abdica tus regno Israelitarum. Vale. SAV. At non patiar te abire, ut non me comiteris. SAM. Quid me retines? ab rupisti meum pallium: & Ioua hodie Israelitarum regnum à te abrumpit, idq; alteri te meliori tradit. Neq; uerò fallet Israelitarum triumphator, neq; factû mutabit: non enim homo est ut factum mutet. SAV. Fateor peccatum à me esse. Sed concede mihi hunc honorē apud senatores meorum popularium, apudq; Israelitas, ut mecum redeas, Iouam Deum tuum adoraturo. SAM. Agè agè præi, sequar.

SENTENTIA.

Nihil placet Deo, quod eius præcepto contrarium est, etiam si bono alioquin animo fiat. Debet enim homo Deo (sicut seruus hero, aut filius patri) seruire, non suo, sed illius arbitrio.

f 3 GOLIA-

a Qui I
præcepta
pudiant,
est non ex
quantur,
Deo uic
sim repue
tur.

DIALOG. SACRORV
GOLIATHVS. 1. Reg. 17.

ARGVMENTVM.

Dauid à Saulo impetrat, ut liceat cū Goliatho pugnare, & illum cum funda & pedo aggressus occidit.

Dauid, Eliabus, Goliathus, Israelita quidam, Alius Isr. Nuncius, Saulus.

S Aluete mei frares optimi. **E.** Deus det quæ suelis, germane lepidissime. Ut ualet pater? **D.** Optimè, gratia Deo: meq; misit ut uiserè quid ageretur, uobisq; afferrem placentiam, & decem panes, & tesseram ustrâ acciperem. Dedit etiam mihi decem caseos, ad centurionè. Sed quâ ego uocem audio? **E.** Quid opus est uos exire ad prælio dimicandū nobiscū? Ego sum Palestinus, uos estis clientes Sauli. Deligite ex uobis aliquè, qui cōserat manus mecum: qui si superauerit me prælio, & interemerit, nos seruiemus uobis: sin ego uicero, uos nobis seruietis. Quanta ego hodie ignominia afficio instructos in acie Israelitas? Date mihi uirū, qui cū contendā singulari certamine. **D.** Quis est importunus iste, & turgidus Gigas, qui tātō opere despicit nos præ se? cuius nocem & aspectum contremiscunt omnes, & refugiunt? **IS.** Nescio quis est, natus in nostram perniciem & dedecus: eum quo nemo audet conserere manum: adeo ingens

gens est, & terribilis. D. Quid ergo premij feret, qui sustulerit eū de medio, & abolerit hoc tantū probrum Israelitarū? Nam quis est impurus iste Palestinus, qui inurit tantam notā ignominie castris Dei immortalis? i s. Si quis eum deiecerit, rex eum ualde ditabit, locabitq; ei nuptum filiam suam, donabitq; immunitate perpetua domum eius paternā. E. ^a Cur uenisti huc, improbe puer? aut cur deseruisti pauculas illas ouiculas in saltu? Ego noui temeritatem, audaciamq; tui ingenij. Mirum ni uenisti spectatum praelium. D. Quid ego commisi? an non erat causa cur uenirem? Sed adibo alios. Heus tu, quo premio afficiet rex eū qui occiderit immanē illum Palestinū? Is. Maximo. D. Quonam? Is. Ornabit eum maximis diuitijs & opibus, comittereq; ei natā suam uxore, & liberabit domū eius patriam in perpetuum. D. Condignum sanē premium, & regale. Equidem ausim aggredi hominē: nescio quomodo gestit animus, indignaturq; tantum licere cuiquam in populum Dei. Hæcine ut patiar? Impunē ergo nefanda illa probra euomuerit in sacram gentem? Mori me malim. N. Adolescentule, iubet rex ut uenias ad se. D. Nihil est quod faciam libentius. Eamus O' si fiat mihi potestas pugnandi cum eo, quantum bellum confecerō? uel potius, quantum bellum confecerit Deus, uno occiso? N. Adduco tibi hic adolescentulum,

a Plerumq;
qui minus
possunt, c
contemnu
& obiurg
qui plus p
sunt.

tulum, Rex, quem iussisti accersi. SAUL. Quid audio David? tu ne dixisti, te audere in Palestinum illum portentosum, qui perterrefacit totas nostras acies?

D. Bono animo es, ô Rex, ne despondeat quisquam animum. Vos spectabitis: ego ipse subibo hoc certamen, & congregiar cum Palestino.

S. ^b Vide quid dicas, David. Non possis pugnare cum eo, adolescentulus, & rudis belli, cum uiro robustissimo, & in armis exercitatissimo iam à puero.

D. Nihili facio neq; uires, neq; usum armorum eius habeo longè aliam rationem certandi. Audi quid dicam. Cum aliquando pascere oves patris mei, leo unà cum urso inuasit gregem, ouemq; corripuit.

Eum ego consecutus cecidi, eripuiq; ouem è faucibus eius. Tum ursus in me irruere: ego uerò prehensum rostro, ad terram affligere, & cedere. atq; ita occidi & leonem & ursum. Non dubito quin

idem exitus maneat nefarium hunc & teterrimum hostem, qui audet profcindere cõiucis exercitum Dei immortalis. Ioua, qui defendit me à leone & urso, idem defendet etiã à Palestino isto. s. Quando tanta fiducia es, per me licet descendas in certamen. Adsit tibi Deus. Veruntamen es armandus.

Volo accommodare tibi mea ipsius arma. D. Nunquam equidem arma tuli. Sed faciam periculum, si possum uti. Hæc lorica ualde me grauat, cassis quoque premittit caput, etiam caligæ sunt duplo maio-

Saulus humanas uires peccat: David diuinas. & in spirituali pugnauerunt: sed speccat carnalis homo: spirituales, uero Deus possit in homine.

Spiritualia illa spiritibus, non carnalibus armis gerenda sunt.

res quàm pro meis pedibus. nec ensis admodum de-
 cet meū latus: uideorq; magis alligatus ensi, quàm
 ensis mihi. Vah, non possum ingredi cum his impe-
 dimentis. Apage hæc arma, non sum assuetus his fe-
 rendis, malo ferre nota tela: pedum dico, & fun-
 dam, unà cum his quinq; læuibus silicibus, quos ge-
 ram in sacculo. Bene spera Rex, cernes me hodie
 uictorem redeuntem cum exuuijs hominis ferocis-
 simi. s. Ita faxit Deus. c. Videó ne ego homi-
 nem uenire ad me? Tandem habebó qui cum cer-
 tem. Sed quæ, malum, intemperie agitant Israeli-
 tas? ^d Quis misit nobis hunc pulchellum pusionem
 rubicundum? Heus puer, me ne putas canem, qui
 cogites pugnare pedo? ut te dij deaq; omnes, quan-
 tum est, perdant. Accede ad me sodes, ut iam propi-
 nem te dilaniandum & comedendum uolucris
 & bestijs. d. Tu quidem adoriris me, fretus gla-
 dio, & hastili, & scuto: ego uerò aggredior te, ar-
 matus solo nomine Iouæ armipotentis, Dei copia-
 rum Israelitarum, in quas tu hodie contulisti om-
 nia maledicta. Hodie Deus conclusit te in manum
 meam, ut te deiciam, abscondamq; tuum caput, &
 pascam uolucres & feras non tantum tuo cadaue-
 re, sed etiam omnium qui miliant in uestro exerci-
 tu: ut sciát omnes mortales, eum demum esse Deū,
 quem Israelitæ agnoscunt & reuerentur: discatq;
 omnis hæc manus spectatrix, Iouam non adhibe-

d Sic munc
 ni conten-
 nunt spiri-
 tuales, & p-
 pueris ha-
 bent.

re ense, aut hastam in uincendo, cuius sit u-
 nius gerere bella, quiq; tradiderit uos nobis in ma-
 nus. G. Proh Iupiter, ego ne ut hodie hæc audi-
 uerim, idq; à puero? at me Deus perdat, nisi te iam
 discerpo his unguibus. D. Quin age, si quid
 potes: interim excipe hunc lapidem recti in fron-
 tem. Ohe Goliathe, corruis, qui modò stabas tam
 firmè? At ego te contundam usque hoc pedo. Hem
 tibi. Nunc istic iace, prostratus manu pueri, qui
 modò solo aspectu uiros, & cælum armis territa-
 bas. Hic te puer iugulat tuo ipsius gladio, caputq;
 tuum horrendum præfigit tue haste, quod osten-
 tet exercitui.

SENTENTIA.

Nemo uel tam uir est, quin faciliè uin-
 catur abs quiuis, aduerso Deo: uel tam puer,
 quin faciliè uincat quemuis, propitio Deo.
 Dei est uictoria, & credenti nihil arduum.

IONATHAN. 1. Reg. 20.

ARGUMENTVM.

Dauid & Ionathan inter sese rationem
 ineunt, quæ resciscere Dauid queat quis sit
 Sauli erga ipsum animus: & fœdus inter sese
 in perpetuum paciscuntur.

Dauid, Ionathan.

Quod nam esse potest meum tantum in tu-
 um patrem peccatum, Ionathan, ut me
 querat ad necem? ION. Ad necem uerò? non
 est

est credibile. nam tanta me res non latèret: quippe cum meus pater nullam rem tantam, tantulam ue faciat, quam non mecum communicet, nedum ut hoc me celet. Non est ita. D. At scit ut me habeas intimum: ideo hoc te fortasse celat, ne agrè feras. Crede mihi, nihil tam certum est, quam me in summo uitæ discrimine uersari. I. Ecquid ergo me tibi hac in re commodare posse arbitraris? D. Cras, ut tute scis, agitur primus dies mensis, quo ego die soleo cum rege accumbere. Ruri latebo, te sciente, usque ad uesterum tertij abhinc diei. Quòd si me requiret, dicēs, tuo permissu excurrisse Bethlehemam in meam patriam, ad sacrificium gentilitium, quod uniuersi anniuersarium factitamus. Si laudabit, saluus sum: si succensabit, scito cum nunquam ad sanio rem mentem reuersurum. Sed dabis hanc ueniam mihi, quem religiosissimo fœdere in familiaritatem recepisti, ut si commerui, tu me interficius potius, quam tuo patri dedas. I. ^a Deus meliora. Intò si sensero eum obstinato animo in tuam ferri perniciem, admonebo te. D. Sed quis mihi referet, utrum tibi asperius responderit? I. ^b Exeamus sub dium. Ita mihi benefaciat Ioua Deus Israelitarum, huius cœli quod uides conditor & habitator, mi David, ut ego cras, aut perendie, scrutabor quid animi habeat meus pater: quem si intellexero

^a hoc est, ablit.

^b uidelicet ut cœlum i tuens Ioua testetur.

92 DIALOG. SACRORVM

intellexero bene esse in te animatum, mittam qui faciat te certiozem: sin autem tibi malum cogitare, id quoque tibi indicabo, ut me autore ab eas saluus: adfitq; tibi Ioua, ut adfuit meo patri. Hæc ego me facturum, testor Deum. Quòd si fallam, tum Ionathani numen iratum sit. Quòd si tum, cum tui hostes omnes, Dei nutu, fuerint è medio sublatis, ego iam non ero in uiuis, ut tua misericordia salutem meam inuicè custodire possis: at eertè meæ in posterum familiae & generi eam non denegabis. Ita q; nunc iterum in eo scædus, non solum tecum meo nomine, sed etiam cum tua domo nomine posterozum: tibi q; iuro mi David, quem amo ex animo, facturum me ut dixi. Sed accipe rationè. Cras, quòd nouilunium celebratur, tu desideraberis: nã tua sessio uacabit. Descendes autem ad summũ ter, tribus diebus, in locum, ubi commodè lateas, quocunque die negocium hoc fiet: erisq; post saxum Azelum. Ego, re facta, ueniam eò, & ad lapidis latus tres sagittas iaculabor, collineans ad scopum. Deinde puerum ad eas petendas mittam: cui si dixerò eas esse citra ipsum, uenias licebit, tua res erit in tuto, testor Deum immortalem: sin autem ultrà, abito sanè Deo uolente. Ac quos inter nos sermones contulimus, Ioua esto eorum testis certissimus.

e quæretur
ubi nam tu
sis.

SEN-

SENTENTIA.

Bonorum indiuulsa est amicitia: est que
arctior uirtutis, quam sanguinis cōiunctio.

NOVILVNIVM. 1.Reg.20.

ARGVMENTVM.

Saulus filium suum Ionathanem, pro-
pter eius cum Dauide amicitia, iaculo trās-
figere conatur.

Saulus, Ionathan.

CVr non uenit Iſei filius ad cibum capiē-
dum, neq; heri neque hodie? I. Petijt à me
ueniam concedendi Bethlehemam: futurum enim
sacrificium gentilitiū in eo oppido, ad quod adesse
iussus eſset à fratre suo. Itaque magnoperè orare,
ut si sibi uellem gratissimum facere, facerem eò se
conferendi, fratresq; uisendi potestatem. Hæc cau-
sa est, quamobrem ad regiam mensam non uenerit.

S A V L. O^a à improbe & cōtumacis feminae pro-
genies: quasi ego nesciam te Iſei nati percupidum
esse, ad tuum quidem & tuæ parentis dedecus atq;
ignominiā. ^b Nam quàm diu uiuet in terris Iſei fi-
lius, nunquam tu firmum regnum habebis. Quare
cura ut ad me sistatur: nā morte dignus est. I. Cur
ita tandē? quid commisit? S A. ^c Docebo te hoc iacu-
lo, quid commiserit. I. At ego hinc effugiam. O^a
rem indignam: actum est de Dauide, nisi aufugit.

a improbs
& cōtumax.
Dicitur ea
forma qua
lius homi-
nis, pro ho-
mine.

b Suarum o-
pum, non in
sticla, ratio-
nem haber
impj.

c Quia rati-
ne uincere
nequeunt i-
pij, uim af-
runt.

SEN-

SENTENTIA.

Impij piorum amicitiam ferre non possunt. Iniustis nihil est intolerabilius iusticia.

ACHIMELECHVS.

2. Reg. 21.

ARGVMENTVM.

Dauid fugiens Saulum, ab Achimelecho sacerdote panem ensemq; impetrat, sese ad regium quoddam negocium ex ipsius regis mandato proficisci simulans.

Achimelechus sacerdos,
Dauid.

Quid est quod solus sis, nullo comitatu? **DA.** Rex mihi quoddam negocium mandauit, quod negocium ne quis omnino mortalium rescisceret, ^{neue rescisceret, a} neue quod mitterer, ^{neue rescisceret quod mitterer.} precepit. Eam ob rem famulis certum quendam locum assignaui. Quare si habes quinq; panes, trade mihi aut quot habes. **ACHI.** Panem profanum non habeo: sed sacrum habeo, si modo tui famuli a mulieribus abstinerunt. **DA.** Cum mulieribus nihil nobis rei fuit hunc iam tertiu diem, ex quo profectus sum: suntq; corpora meoru famuloru casta. **ACHI.** Quod si forte tum cum profecti sunt, fuerat cu uxoribus, atq; ita corpora pura non habebant: at hodie quide, antequam sacris panibus uestantur, puri erunt, quoniam hic dies

dies tertius est, quod spaciū b lustrationi tribuitur
 in nostra lege. **A.** Igitur accipe panes sacrum, Nam
 nullū habeo, prae ter hos appositicos panes, e con
 spectu Iouē sublatos, summissi statim in eorum lo
 cum recentibz. **D.** Habes ne hic prae ter a ulla
 hastā, aut ensē. Nam neq; hastam, neq; ensē, ca
 pirā deo me regis mandatum urgeat. **A.** Hic est
 ensis Goliathi Palestini, a te in ualle quercus occi
 si, inuolutus panno, post ephodum. Eum tu, si uis,
 capias licet: nam alius nullus est. **D.** A. Nullus est
 isto melior, erāc eum mihi

SENTENTIA

In periculis interdum simularunt sancti
 homines. Lex est facta propter hominem:
 non homo propter legem. Dauid urgente ne
 cessitate panes sacros, insons comedit, quā
 uis non esset sacerdos, & solis sacerdotibus
 uesci pro legem liceret.

DOEGVS. 2. Reg. 22.

ARGVMENTVM

Saulus iniuste curat occidendos Iouā
 sacerdotes, quia ei Dauidem non indica
 uerint.

Saulus, Achimelechus,
Doegus.

A Vdi Achitobi nate. **A.** Adsum domine. **A.** Temere in
 as. Cur a in me coniurasti, cum Isai nato: dicant tyrā
 ni, re inco
 gnita,
 tui & cibaria & ensē dedisti, & pro quo Deum
 consuluisti?

consuluit: quæ insidiæ mihi manifestò parantur.

A. ^b Ecquis autem est ex tuis omnibus æquè fidus, atq; Dauid: regis gener, tuo iussu profectus, & apud te maxima dignitate habitus? An nunc primum Dei oraculum eius nomine sum percontatus?

Absit à me omne scelus. caue ne mihi, aut omnino meæ paternæ familiæ, ullum in hac re crimè imponas: nam istius totius negocij sum planè ignarus. s. Morieris Achimelech, unà cum tota tua paterna familia. Agite mei cursores, circumdate & occidite hos Iouæ sacerdotes. nam Dauidis partes tuentur: sciebātq; profugum esse, neq; me certiore fecerūt.

Quid dubitatis? quæ uos religio impedit? Cur & uos mihi non paretis? Agè Doege, circumueni eos tu, & interfice. D. Fiet.

SENTENTIA.

Impius princeps sanguinarius est, & suspicioni iræq; suæ magis credit & obsequitur, quàm ueritati. Miserum est cū iudice negocium habere, qui ueram causæ dictionem non admittit.

DAUID LATITANS.

1. Reg. 24.

ARGUMENTVM.

Dauid Saulum solum nactus in antro, eius penulæ oram abscidit. Deinde digressus, alta uoce apud eum innocentiam suam testatur: & Saulus suam iniusticiam cōfiteatur.

Comi-

b Est hæc iustissima defensio. Sed nihil agnoscit, iudice lu-

po.

Interdū maior est tyrannorum crudelitas, quàm ut ei uelint obsequi satellites.

Comi-
A Tat de
rendum
qua die tibi
talem in po
trium. D. A. T.
terrim à terg
fuit? non e
qui tantam, t
fendi hostis
moncor, post
uerit Iouæ, u
tū, & ei man
Iouæ Vnctus
effi faciemus
Diximus us
dicit. Eius de
lam exit, ego
1. Ecquis n
curam, qui dic
des profectio o
tu mihi fecer
tū necem coh
gati manus a
tus Iouæ. Sed
mam in manu
interfecerim,

Comites, Dauidis, Dauid, Saulus.

At defleuit Saulus in hoc antrum, ad ^a par-
 rendum necessitati. ^b Dies aduenit Dauid,
 quo die tibi Ioua promisit, se tibi traditurum tuum
 hostem in potestatem, ut eo utaris ad tuum arbi-
 trium. **DA.** Tacete, tacete. obrepam ad eum pede-
 tentim à tergo, dum uentrem exonerat. **C.** Quid
 facit? non eum interficit? *ô* hominem insanum,
 qui tantam, tam subito oblatam occasionem ulci-
 scendi hostis non arripit? **D.** Ah toto animo cõ-
 moueor, posteaquam oram eius penule absceidi. A-
 uertat Ioua, ut hoc eius Inuncto domino meo fa-
 ciã, & ei manus afferã: uel hoc solo nomine, quod
 Iouæ Vnctus est. **C.** Tu nimium religiosus es. Nos
 ipsi faciemus non ita cunctanter. **D.** Nolite
 Dei munus usurpare: regem non fecistis, regem ne
 delete. Eiusdem est abolere, qui creauit. Sinite eum.
 Iam exit, ego eum subsequar. Heus domine Rex.
S. *Ecquis me reuocat?* **D.** Cur fidẽ habes dictis
 eorum, qui dicunt Dauidem tibi malum moliri? Vi-
 des profecto oculis tuis, ut hodie Ioua in spelunca
 tui mihi fecerit potestatem: nec defuit, qui me in
 tuã necem cohortaretur: sed peperci tibi, meq; ne-
 gavi manus allaturum domino meo qui esset Vn-
 ctus Iouæ. Sed uide, pater, uide tuæ penule extre-
 mum in manu mea: quod cum absceiderim neque te
 interfecerim, cognosce & intellige, nullum me sce-
 lus com-

a exonerati
 dam aluun
 b Munda
 summo iur
 utendum
 sent, at sp
 tuales, de
 summo iur
 multum re
 mittunt.

lus commississe, nullum contra te facinus admisisse, dignum quamobrem mea vitæ insidias tenderes.)

Pij vindictam Deo reliquant. Turpe est viros inuisitulis infestos esse. Quibus oratione peraderi non vult, ijs re persuadeatur. Hinc Saul respicitur, cæcasse scientem. Impij pios suos p' imis habent) ne religio esse creant, eum circumcirando stringant. loqui eorum iurcundo non redere.

c Suscipiat hanc Ioua causam, teq; mihi sine mea opera ulciscatur. Vetus est proverbum, a scelerato prodibit scelus. Te quidem mea manu non ulciscar. d Cui tandem instat rex Israelitarum? quem tu persequeris? canem mortuum, pulicem. Iouam precor, ut huius sibi causæ iudicium suscipiat, measq; partes defendens, tuas in me iniurias persequatur. s. Tuam ne ego uocem audio David filii heu mihi: e tu æquum & bonum habes, qui mihi bonum pro malo rependeris. id quod suis hodie ostendisti, cum mihi (quem in tuam manum Ioua conluserat) mortem non intuleris. Nā quotusquisq; est, qui hostem suum nactus, indemnem dimittat? Sed te pro isto tuo hodierno in me facto, Ioua cōdigno premio remuneretur. Ego quidem scio te regem futurū, & regnū in Israelitas obtenturum. Quare si iura mihi per Iouam, te meam stirpem post meum interitum non esse excisurum, mei ue nominis memoriam de mea familia deleturum. D. Iuro.

SENTENTIA.

Iniusti calumniatoribus facili mē credūt. Iniusti malum pro bono, iusti contrā bonum pro malo reddunt: & Deus utrosq; tandem pro meritis remuneratur.

ABIGAIL. I. Reg. 25.

ARGV

ARGVMENTVM.

Misi ad Nabalem famuli Dauidis ad petenda cibaria, repudiantur ab eo. Quo audito, Nabalix uxor Abigail munera Dauidi obuiam ferre properat: & ei obuiam facta, eius in Nabalem iram pacat.

Famuli Dauidis, Nabal, Puer,

Abigail, Dauid.

DAUID Iſai filius te, Nabal, tuamq; domum, tuaq; omnia, p̄lorima salute impertit. — *is* quia auaruit, ut tonſuram oculi facias: miſit nos ad te, rogatum, ut (ſi cum tuis paſtoribus nō ſolum ſine ullo maleficio, aut iniuria, uerum etia cum magno beneficio ſumus uerſati, ſia uos ab omni iactura tuos p̄ſeruet) emus, quamdiu ſuerit in Carmelo: cuius nobis tui famuli teſtes eſſe poſſunt) benigne nobis facias, hoc p̄ſertim tui ſaulto die: & que commode poteris, ſes cibaria ad Iſaium Dauidis, tui prope dicentis filij, eiuſq; comitum ſamen propellendam. *N.* Quis eſt iſte Dauid? quis eſt iſte Iſai filius? is ne eſt, ad quem hodie ſerui paſſim à dominis tranſſugunt? a ſcilicet ego cibum potumq; meam, & que maſtau ad alepdos meos tonſores, dem hominibus mihi prorſus ignotis? *P.* Aliunde nobis proſpiciamus: nam hinc quidem nihil auferemus, ut eum affectum uideo. Redeamus ad Dauidem. *P. b* Meus dominus cōſuluit ſibi peſ-

a Stulti igno-
tis beneficia
re nolunt

b Famuli
ſunt inter
heris ſapientiores.

simè. Eo narratū omnem rem herè, ut caueat. He-
 ra, nunc, si quando, tua est opus prudentia. A.
 Num quod malum recens ortū est? P. Et quidem
 maximum. Mihi à Dauide nunciij è desertis ad he-
 rum nostrum, ut aliquid hinc per humanitatem au-
 ferrent, repudiati ab eo sunt: & tamen illos ex-
 perti sumus uiros planè bonos: nulla unquam con-
 tumelia aut damno affecti, quamdiu sumus inter
 eos rusticati. Quin & pro muro nobis noctes diesq;
 fuerūt, donec uersati cum eis sumus, pascendo pe-
 cudes. Proinde dispice tu diligenter quid agas: a-
 lioquin actum est de domino nostro, & tota eius fa-
 milia. Nam ipsum quidem conuenire, hominem
 profligatissimum, ac perditissimum, stulticia sit.
 A. Famuli, capite properè omnia hæc, quæ uo-
 his tradam, quæ imposta asinis feretis antè. Ego
 iam subsequar. Huc mihi properè asinum. Quam
 malè metuo, ne mei uiri stulticiam luamus. O ho-
 minem insanum, qui pro nihilo habuerit, eum ho-
 minem in se irritare, à quo maxime potest & iuua-
 ri amico, & ledi in se. Sed uideo ipsum Dau-
 dem aduerso colle descendentem. Nescio quid ira-
 tus loquitur cum suis. D. Næ ego frustra conser-
 uauī omnia quæ habet iste in desertis, ita ut nihil
 omnino de suo deperdiderit: & reddidit mihi à ma-
 lum pro bono? At ita perdat Deus hostes Dauidis,
 ut ei ante crastinum mane nihil prorsum reliqui
 faciam.

nos tutati
iunt.

uidelicet
maledicta.

faciam. A. *Obsecro te domine, tibi ante pedes suppliciter iacens: ut bona me uenia audias. Vide, mi David, ne hominem despicatissimum, Nabalem, dignum iudices, in quem iras uertas: qui sicut nomine, ita re ipsa stultus est. Nam ego quidem, cuius est culpam præstare, missos à te iuuenes non uideram: neque enim fuisset abire uacuos. Sed uides profecto, uir clarissime, (neque enim dubitari potest) te à Deo immortali absterreri à sanguine faciendo in tuis inimicis per temetipsum persequendis: cum ipsius Nabalis insania eiusmodi, sit ipsa per se supplicium, ut non aliud tuis hostibus & inuidis imprecandum esse uideatur. Quare e quo animo patere hoc munusculum, quod tibi hic affero, iuuenibus tibi merètibus dari auferendum, & mihi hanc noxam remitte. Sic tuas tibi fortunas bella diuina gerenti in tuto constituat Deus, & te in omni uita omni malo prohibeat. Ac si quis tibi infestus, & tuæ necis cupidus existat, precor Deum, ut te semper incolumi, & fortissimè consistente, tuus hostis uariss iactatus procellis dispareat. Iam uerò cum præclara Dei promissa consequutus, Israelitarum dux fueris constitutus, tanta tua felicitas nulla quasi labefactabitur labe conscientie, qua necesse esset tuam leticiam contaminari recordatione effusi sanguinis, & supplicij ob priuatam iniuriam sumpti. Deus faciet tibi me-*

d Stulti i
gni sunt
quos seu
uiri magn

e Stultici
tis magn
suppliciu

Quod bonum est, id non accenditur nisi ferendum est. Et homines impellentes Deo obsequentes laudes digni sunt.

liora, meminerisq; aliquando mei. D. Gratias ago Iouæ Deo Israelitarum, qui te mihi hodie miserit obuiam: & nec non tibi, quæ me tua oratione à cæde & uindicta iniuriæ in me cõmissæ auocaris. Nam Deum immortalem testor, qui me tibi malefacere prohibet, nisi tu mihi occurrere properauisses, Nabalè ante diluculũ fortunis omnibus funditus euertissem. Verum eius culpam tibi condono, tuaq; mihi nera grato animo accipio. Abi sanè domum salua.

SENTENTIA.

Irritare potentiolem, uesania est: bonum malo pensare, scelus. Iratum potentiolem muneribus uerbisq; pacare, sapientia est.

A B I S A E V S.

1. Reg. 26.

ARGVMENTVM.

Dauid noctu clam in Sauli castra degressus, eius dormientis hastam matellamq; surripit. Deinde digressus illinc procul, clamore eum excitat, suamq; innocentiam iterum restatur, in calumniatores inuehens. & illè iniquitatem suam iterum confiterur.

Dauid, Abiseus, Abner,
Saulus.

Vter uestrum descendet mecum in castra ad Saulum? ABI. Ego. DA. Eamus sensim & pedetentim per noctem, dum dormiunt hostes.

St. O-

st. Omnes sunt oppressi altissimo somno. A. David
 David. D. Quid est? A B. Hic stertit Saulus in ten-
 torio, hasta humi ad caput eius defixa. Abner &
 reliqui^a temerè circū eum iacent, nimirū tibi Deus
 facit tui hostis potestatem. Vis ergo ut eum ego ha-
 sta configam ad terrā uno ictu, nou repetendo? D.
 Noli eū perimere, quis enim adferat manū ei quē
 Deus unctiōne creauit regem, quā obliget se nefas-
 rio scelere? Aut Deus eū perdat oportet, aut dies ei
 fatalis ueniat, aut in praelio cadat. Certè meā manū
 a rege creato diuinitus auertat Deus. Sed cape ha-
 stam eius, & matellam: abeamus. A. Deus bone, ut
 altè sopiti sunt? nullus omnino expergiscitur. D.
 Non sine numine hæc fiunt. Conscendamus montē.
 Volo ego de summo cacumine clamare Saulum, &
 ei ostendere me non minus fidum, quā quemuis
 eorum quibus stipatoribus utitur. Satis iam procul
 absumus ab eis, ne repentino eorum aduentu possi-
 mus opprimi. Heus Saule, heus stipatores Saulis:
 heus Abner, non mihi respondes? heus te appello
 Abner. A B N. Quis tu es, qui clamas regem? D.
 Ne tu es uir eximius, & dignus qui inter Israeli-
 tas principatum teneas. Itā ne uerò regem domi-
 num custodis, ut ad eum necandum, miles quidam
 modò introierit tentorium? Haud egregium sanè
 istud fecisti. Per Deum immortalem uos estis digni
 supplicio capitali, qui tam malè custodiatis domi-

a confusi
 nullo ord
 ne.

b Singula
 & imitan
 bonitas D
 uidis, mal
 bono pen
 fantis.

c iuxta.
 Impij pios
 a scriber
 ersequun-
 r, ut pij ad
 ofane reli-
 onis homi-
 s interdū
 recipere
 cogantur.
 Pij Dei pre-
 lio nitun-
 tur.
 Indignam
 à suumis
 fimos infe-
 stari.
 Impij pio-
 m benefi-
 s interdū
 uincuntur,
 peccatum
 eantur.
 d paulo
 st redeūt
 ingentiū.
 Pij uindi-
 Deo con-
 mittunt.
 eus bonis
 na repen-
 dit.

num uestrum, regem à Deo constitutum. *Quæso uide ubi sit hasta, & matella regis, quæ erat propter caput eius.* s. Est ne ista tua uox, fili mi Dauid? *D. Mea, ô mi rex, & domine. Sed cur tandem persequeris seruum tuū? aut quid feci, aut commisi?* Enim uero ne grauare paulisper audire me loquentem. Si Deus te mihi infestum reddit, precor eum tibi propitium: sin homines sunt, execrabiles sunt in cōspectu Iouæ, d de cuius me hodie patri- monio deturbant, quantum est in ipsis, & ad cultum deorum peregrinorum impellunt. Sed non finet Ioua terram meo sanguine funestari, quamuis Israelitarum rex occupatus sit in persequendo pulice (ut ita dicam) ut si perdicem per montes persequatur. s. Peccaui. reuertere Dauid fili: iam enim tibi nō malè faciam, qui ita abstinueris te mea nece. Erraui nimisquā imprudenter, fateor. *D. Hic depono hastam tuam. eam petito aliquis iuuenum:* h ceterum Deus remuneretur quæq; ut dignus, meritisq; est. Te quidem hodie tradidit mihi in manum: sed continui me à nece regis. Ergo i quemadmodum tuam ego salutem charam habui, sic ille habiturus est meam, meq; hostili manu liberaturus. s. Maçte uirtute Dauid fili, haud dubie conata perficies.

SENTENTIA.

Et iusti iustè, & iniusti iniustè facere perseuerant. Calumniatores tamen utriusq; nocent,

cent, tamen reuera perniciosiores sunt ijs
qui eorum calumnijs credūt, quàm ijs quos
calumniantur.

PHOEBAS. 1.Reg.28.

ARGUMENTVM.

Phœbas Saulo Samuelē elicit ab inferis,
& ab eo Saulus futurum exitium suum co-
gnoscit.

Saulus, Phœbas, Samuel,
Famuli.

Phœbas, redde mihi oraculum Phœbi, & ex-
cite quem dicam tibi. PH. At tu scis, ut exter-
minauerit Saulus ex hac terra Phœbas & diui-
nos, cur me in tantam capitis periculum adducere
uis? SAVL. Iouam Deum immortalem iuro,
hanc tibi rem fraudi non futurā. PH. Ecquem uis
tibi excitem? SAV. Samuel. PH. Fict: heu
me miserā, disperiij. tu Saulus es & me indignē de-
cepisti. SAV. Ne formida, Sed quid uides? PH.
Video augustam quandā, & planē diuinam perso-
nam è terra ascendentem. SAV. Qua est specie?
PH. Vir est senex, indutus pallium. SAV. Sa-
muel est, præbebo ei honorem. SAM. Quamobrē
me eliciendo inquietas, Saule? SAV. Magnis pre-
mor angustijs. Palestini me bello petūt, Deus auer-
satur, nec iam respōdet, neq; per uates, neq; per so-
mnia. hanc ob causam accui te, ut me doceas, quid

g s mihi

Qui uiuen
i Samueli
obsequi no-
uit, mortuū
ruffra con-
ulit: & que
Deus defe-
uit, is ab ho-
mine nequie
quam præfi-
cium petit.

moriemini.

mibi fit faciendum. SAM.^a Cur ergo me consulis, si ipse loua tibi non modò nō fauet, sed etiam aduerfatur? Faciet ille quidem, quod eloquutus est uoce mea: tibiq; extorquebit regnum de manu, quod tradet alteri, uidelicet Dauidi: quia non obtemperasti ei in ulciscendis Amalechitis, quibus infensus erat, eam ob rem ita sine dubio te accipiet. Quinetiā ad- dicet tecum Israelitas Palestinis: & cras tu, tuiq; li- beri b eritis unā mecum. castra etiam Israelitarum tradet Palestinis. SAUL. Eheu. PH. Perij misera, corruit. Saule, Saule, obsecro te, obse- quere mihi: cape cibum. Tu scis ut sim tibi mori- gerata, & caput meum summo periculo obiece- rim, ut exequerer tua iussa. Agedum, præbe te mi- hi facilem uicissim, & uescere cibo quem tibi appo- nam, ut recreatis uiribus aggrediaris iter. SAV. Nō edam. F. Quare? imò uerò edes. PH. Ius ora- mus. SAV. Quando tantopere urgetis, fiat. PH.

Magna est,
in benefi-
a, humani-
tas

Agedum surge, & recūbe in hoc lectulo, dum e- go uobis macto uitulum altile, quem habeo domi: subigoq; farinam, ex qua conficiam panes subcine- ricios.

SENTENTIA.

Qui Deum deseruerunt, tandem deserun- tur à Deo. Deserti à Deo, confugiunt ad eum à quo antè abhorruerant, diabolum: à quo nihil nec cognoscunt, nec consequun- tur, nisi suum exitium. Et sanè æquum

est,

est, ut qui bonum fugit, incidat in malum.

ACHIS. 1. Reg. 19.

ARGUMENTVM.

Achis Gethæ rex, admonitu procerum suorum Dauidem (qui ad ipsum confugerat) ab exercitu suo dimittit.

Proceres Palæstini, Achis rex, Dauid.

Qui nam sunt Hebræi isti, quos habes in nostro exercitu? **A.** Dauid est, Sauli Israelitarum regis seruus, qui mecum egit per hosce dies, uel potius annos, in quo nihil adhuc reprehensione dignum deprehendi, ex quo ad nos aufugit. **PR.** Remitte hominem in eam prouinciam, cui tu eum præfecisti: ne, si nobiscum descenderit in certamen, in nos se conuertat. **A.** Nam qua tandem re melius possit cum suo domino reconciliari, quam horum hominum capitibus? Non 'ne hic est ille Dauid, carmine illo in choreis celebratus? Saulus mille, decem concidit millia Dauid. **A.** Dauid, loquam ego immortalē testor, te mihi, tuamq; castrensem consuetudinem probari: neq; enim ullum adhuc in te uitium, posteaquā ad me primū te contulisti, deprehendi. Sed optimatibus non places. Quamobrem discede cum bona pace, ne Palestinos proceres offendas. **D.** Nam quid ego commisi?

A. Etiam barbaris non est prudentia.

AUC

b Simulatio.

aut quid in me adhuc deprehendisti, ex quo primum in tuum conspectum ueni, ut in bellum contra hostes tuos non profisciscar? A. Scio equidem te mihi tam placere, quam si diuinus esses genius. Sed uetant satrapæ Palestini, te prælium secum iniere. Quamobrem manè, ubi diluxerit, profisciscere sanè unà cum tui domini seruis, qui tecum uenerunt. D. Equidem inuitis illis militare nolim: parebitur.

SENTENTIA.

Non ab re suspectum est perfugarum contra suos auxilium.

AMALECHITA. 2. Reg. 1.

ARGVMENTVM.

Amalechita quidam Dauidi necem Sauli nunciat, cuius necis autorem ipse se esse dicit: eamq; ob rem Dauid eum iubet interfici.

Dauid Amalechita.

Video quendam huc uenientem scissa ueste, et capite miserso puluere. Haud temere est, nimirum aliquem sinistrum nunciu adferre. Unde nam ades tu? A. Ex exercitu Israelitarum ensi.

D. Quid actum est: eloquere. **A.** Fugerunt milites e prælio, multi e uulgo ceciderunt: Saulus quoq; & Ionathan eius filius occubuerunt. **D.**

Qui scis Saulum & Ionathanem occubuisse? **A.** Cum forte uenissem in Gelboem monte, uideo Saulum

lū innixū hastæ, cui currus & equitatus iam iamq;
 imminebat. Respexit ille, & me uiso: Huc ades,
 inquit. Accessi. tum ille, Quis tu es? Amalechita,
 inquam ego. Aggredere me, inquit, & interfice.
 nam magno dolore discrucior, nec adhuc possum
 emori. Hic ego quid agerem? uidebam non uictu-
 rum post tam grauem casum: itaq; interemi, abstu-
 liq; coronam de capite eius, & armillam de bra-
 chio: quæ tibi affero, ut uides. D. Heu calamito-
 sa clades, heu lugubre prælium, ô facinus audax.
 Cuius es? A. Filius sum aduenæ cuiusdam Ama-
 lechitæ. D. Tē ne ergo non esse ueritum ista impu-
 ra manu perdere unctum Iouæ? Tu iuuenis inuade
 hominem, neca. meritò moreris, & tuo iudicio pe-
 ris, qui te de rege interfecto iactaueris.

SENTENTIA.

Si potentes sic tractarent eos qui ipsis
 mortem aut malum inimicorum, tanquam
 rem lætam, nunciant, ut Amalechitam hanc
 tractauit Dauid: aut si saltē huiusmodi nun-
 cios auersarentur: minus auderent assenta-
 tiores.

NATHAN. 2. Reg. 12.

ARGUMENTVM.

Nathan Dauidem iussu Iouæ, ficta ad rem
 narratione simili, ita prudenter adulterij ho-
 micidijq; arguit, ut ipse Dauid cōtra semet-
 ipsum ferat sententiam.

Nathan

a Singulari
 uirtus Dau-
 dis, qui Iug-
 athoem.

Nathan, Dauid.

DAuid, duo homines erant in quadam urbe; alter diues, alter pauper. Diues, ouib. & capris bobusq; abundabat: pauper unã omnino habebat ouiculam, à se emptam & altam, quæ adoleuerat unã cum ipso, & liberis eius, uescabatur eodẽ cibo cum eo, bibebat eandem potionem, quiescebat in sinu eius: bruite, erat ei pro filia. Ad illum autem diuitem uenit quidam hospes, quẽ accepturus, præteritis pecoribus suis, ouiculam illam pauperis mactauit. **D.** Per iouam immortalem dignus est morte, qui fecit istud: ouemq; certè quadruplo pensabit, qui tantum facinus committere non dubitauerit. **N.** Tu ille es, Dauid. Deus creauit te regem israelitarum, teque liberauit ex manu, Sauli: tibi tradidit domũ domini tui, & uxores^b, quas complecteris: tibi israelitarum, tibi iudeorum familiam dedit: alia atq; alia insuper daturus, si eã non satis essent.^c Et tu contempto eius præcepto, Vriam Heitæum Ammonitarũ telis obiectum, indignissimè trucidasti: eiusq; uxorem, nullã ioue habita ratione, in matrimonium duxisti. Ob quæ flagitia nunquam à tua domo aberit clades. Nam Deus conflabit tibi malum domesticum:^d tuusq; uxores, te uidentè, alteri tradet, qui cum eis lucem palam congregietur. Tu quidem occultè fecisti: sed ipse id faciet, in luce, atque in oculis omnium israelitarum.

De causis
alienis rectè
iudicare so-
lemus.

in matrimo-
nium.
Ut quisque
iurimis be-
ficijs à deo
fectus est,
a grauisi-
mè in eum
peccat, si pe-
ccat.
tantã ca-
mitatem in
het domui
æ, ut uxo-
s tua palã
prentur.

terum. d. Pe-
minit ille quid
ra. Sed quia ijs
beberet de ddy
hoc me tibi in

Callid
Qui alteru
nilla cõmi
detegatur.
us, peccar
TH

Thecuan
ratione te
de reuocati
trucidiam p
Mul

Hidem tua
Mulier su
perflutes suera
sintenderent
alter alterũ
la me familia
peres, ob inte
uicium hered
lucis superest

LIBER II.

111

tarum. D. Peccaui in Deum. N. e Deus quoq; re-
 mitit ille quidem tibi peccatum, neq; ob id morie-
 ris. Sed quia ista re inimicis tua occasione ma-
 ledicendi dedisti, filius qui tibi natus est, morietur:
 Hec me tibi nunciare iussit Deus.

e Morte di-
 gnus erat, &
 pœna fuit le-
 uior. hæc ue-
 nia uocatur

SENTENTIA.

Callidè reprehendendi sunt potentes:
 Qui alterum damnat, seipsum damnat, si si-
 milia cõmittit. Nihil est tam testum, quin
 detegatur. Si peccatum tuum rescisci non
 uis, peccare noli.

THECVANA. 2. Reg. 14.

ARGVMENTVM.

Thecuana fœmina, à Ioabo subornata, o-
 ratione testata atq; figurata impetrat à Dau-
 de reuocationem Absalomi eius filij, ob fra-
 tricidium profugi.

Mulier Thecuana, Dauid,
 Ioabus.

Fidem tuam, ô Rex. D. Quid mali habes? M.
 Mulier sum deserta, & uiduata uiro, cui su-
 perstites fuerant duo filij. ij cum ruri fortè inter se
 cõtenderent, nec esset qui litem dirimeret, cecidit
 alter alterũ, eumq; morte multauit. Nunc uniuersa
 me familia urget, poscens ad necem eum qui su-
 perest, ob interemptum fratrem, cupiẽsq; perdere
 unicum heredem parentũ: & quod mihi misera
 lucis superest (quod certè est perexiguũ) extingue-

a præsidij,
 latij.

re,

re, meiq; uiri^b nomē memoriāq; prorsus ē rerū nā
 b progeniē tura tollere. D. Recipe te domum tuam: ista mihi
 extingueret. M. Verūm interim periculum est,
 curæ res erit. M. Verūm interim periculum est,
 ne te tuisq; nescientibus, poena mihi & meis irro-
 getur. D. Si quis in te mutiat, deferto ad me, nā il
 le saxo nunquam postea te tanget. M. Sed memi-
 neris per Deum immortalem, multos esse occisi cog-
 gnatos, & uindices, a quibus omnibus exitium meo
 filio metuendum sit. D. Eundem tibi ego Deū
 iuro, me prouisurū, ne tuus filius c ullū pilum amit-
 tat. M. Dabis mihi ueniā, si te liberius iam alloquar.
 D. Sanē. M. Quæ te (malum) ratio inducit, ut cū
 te mihi mulieri uilissimæ tam facilem præbeas, po-
 pulo toti, eiq; præstantissimo, ita sis durus & ine-
 xorabilis, ut ei nolis condonare profugum tuū, cu-
 ius non minus est cupidus, quā ego sum mei nati?
 præsertim cum in eo non minus fortasse tui generis
 propagandi spes posita sit, quā mei in meo. Neq;
 enim potes habere exploratū, te aliū regni succes-
 sorem esse procreaturum. Nam moriendum certē
 est, idq; incertum an hac ipsa hora: & ita morien-
 dum, ut in hanc uitam reditus non pateat: non ma-
 gis quā aqua semel effusa, recolligi non potest.
 quo magis nobis habenda ratio est, ut in nostri ge-
 neris propagatione quodammodo immortales red-
 damur. Quod si supplicij æquitatem prætendis, ut
 de ne non æquitatem, legi parēdo: sed iniquitatem,
 Deum

e uel mini-
 mo malo af-
 ficiatur. Ta-
 lis est & illa
 in Euāgelio
 locutio: Ca-
 pilli capitis
 Iesfri nume-
 rati sunt.

Deum legis
 Neque enim
 minime omni-
 qua de reco-
 lum ab eo su-
 rem intelliga-
 ut te hoc de re
 lum ipsum ta-
 possem ualde
 tus te induce-
 gem adibo, &
 pragam. Qu-
 otium tueri u-
 nis omnibus,
 ab eo contēda-
 rentiam, qu-
 tiam esse
 iram esse, o-
 clare scirem,
 iniquitate aij-
 te diuina sem-
 libitabam, q-
 item nunc ef-
 o. Ne me ce-
 o. Non ne ist-
 ita abscond-
 reram quēq;

Deum legis autorem non imitando, sequi uideare.

Neque enim ille continuo fontes perdit, id quod tu
 minimè omnium ignoras: sed etiam atq; etiam co-
 gitat de reconciliandis eis, qui ob suum aliquod fa-
 ctum ab eo sunt alienati. Atq; ut iam meam ratio-
 nem intelligas, equidem non sine dubitatione e feci
 ut te hac de re adirem. Nam quòd uidebam popu-
 lum ipsum tam parum apud te ualere, ne ipsa nihil
 possem ualde metuebam. Et eam ob rem, quo calli-
 dius te inducerem, sic mecum ipsa cogitavi: Hem re-
 gem adibo, & cum eo, quasi meum sit negocium,
 sic agam. Quod si obtinero, ut me contra eorum
 odium tueri uelit, qui me unà cum filio meo fortu-
 nis omnibus, uitaq; ipsa euertere properent: tum
 ab eo contendam, ut si sibi constare uelit, suam cle-
 mentiam, quam uni expositam habeat, tam multis
 & clausam esse non patiat. Quà me rem impetra-
 turam esse, ò rex, non diffidebam. Cum enim præ-
 clarè scirem, te in iure dicendo, & equitatem ab
 iniquitate dijudicando, singulari quadam & pla-
 nè diuina semper fuisse prudentia præditum: non
 dubitabam, quin qui tibi nunquam absuisset Deus,
 idem nunc esset in hac iustissima causa adfuturus.
 D. Ne me cela, quod te rogabo. M. Roge sanè.
 D. Non ne istud totum fecisti impulsore Ioabo? M.
 Ita tibi secunda omnia opto, ò Rex, ut nullius harum
 rerum quenquam ulla ex parte autorem habeo,
 h præter

d Hoc est
 alioquin
 uel in pri
 perdidiss
 ob adult
 homicid
 tuum.
 e Feci ut s
 rem, hoc
 adiu.

f Constan
 se.

g Non de
 get.

114 DIALOG. SACRORVM

præter Ioabum: ipse iussit, ipse præmōstrauit quæ-
cunq; dixi: eius instinctu rem omnem inuolueris si-
gurarum texti: quæ tu pro tua diuina sapientia, qua
omnia quæ in mundo constant, tenes, facile intellexi-
sti. D. Impetrasti Ioabe. I. sanè reductum adolescen-
tem Absalomum. I. Ago tibi gratias immortales, ô
Rex: nunc demum intelligo, me apud te ualere gra-
tia, postquam hoc sum à te consecutus.

SENTENTIA.

In aliena causa facilius iudicant homines,
quàm in sua. Itaq; hominem ab aliena ad suã
per similitudinem deducere prudentia est.

SEMEIS. 2. Reg. 16.

ARGVMENTVM.

Semeis Dauidem cõuicijs proscindit: quæ
Dauid fert patienter.

Semeis, Abisæus, Dauid.

PROdi, prodi homo sanguinarie & scelerose.
Expetit à te Ioua omnem sanguinem domus
Sauli, cuius tu regnum occupasti, quod Ioua Absa-
lomo filio tuo tradidit. Nunc nunc tua te scelera pe-
tunt, homicida crudelissime, quem ego iam hic lapi-
dibus obruam. A. Non' ne indignum est, canem
istum mortuum regi conuiciari? Vis' ne ut eum ado-
riar, eiq; caput decutiã? D. " Quid tum postea, filii
Saruie, si conuiciatur: & si ei Ioua mandauit, ut Da-
uidi malediceret, quis ab eo facti rationem repo-
scat?

Vindictam
uadenti ob-
temperandũ
non est.

cat? En me-
ch, mortem
natus? Simi-
fortia? re-
nam repen-
lerati? sume
non solum
quibus: q
nã, qui S
mire optim
me occidisti
diti, adulter
dole et im
ci quem ego
ma cade tot

Maledi-
m non fi-
A C

Achite
constitutum
tre Dauid
leas, alter
A

A
B
sim

cat? En meus ipse filius, qui ex meis uisceribus ortus est, mortem mihi machinatur: quid faciet? ^b Iemine natus? Sinite eum maledicere: nam Iouæ iussu facit. fortasse respiciet Ioua meam miseriam, mihiq; bonum rependet pro hodiernis huius cõuicijs. s. Sec leratissime, et flagitiosissime mortalium omnium: non solum bipedum, sed etiam quadrupedum ne- quisissime: qui per nefarias cædes ad regnum perue- nisti, qui Sauli domum funditus extirpasti: qui ho- minẽ optimum, eius uxore constuprata, crudelissi- mẽ occidisti, et eius neci plurimos te meliores addi- disti, adulteriũq; homicidio cumulaſti, homo perſi- dioſe et impure, quid potest in te satis grauius di- ci? quem ego hic saxis iam maclabo, et unius iustiſi- ma cæde tot nefarias cædes expiabo.

b Videtur
ex Saul
gnatione
e Pioru
tientiã
neratur
us.

SENTENTIA.

Maledicta constanter ferre, magni est ani-
mi: non ferre, effeminati:

ACHITOPHEL. 2. Reg. 17.

ARGVMENTVM.

Achitophel Absalomo prudens, sed impiũ
consilium dat, de opprimendo Absalom: pa-
tre Dauide. Verũ Chusæus Dauidi bene uo-
lens, altero consilio illud reddit irritum.

Achitophel, Absalomus,
Chusæus.

Absalome, cenſeo ut ego nunc, lectis duode-
cim hominum millibus, Dauidem hac no-

b 2 cte

ete persequar: eumq; perterritum & fatigatum, de-
 fessumq; omnibus qui cum eo sunt fuga dilapsis, so-
 lum interficiam: deinde ceteros omnes ad te sic re-
 ducam, ut sponsa deduci solet ad sp̄sum. Ita fiet, ut
 cum tu unius mortem expetas, ceterorum omnium
 saluti consultum sit. A. B. Perplacet quidem tuum
 consilium: sed uocetur huc etiam Chuseus Archita,
 ut audiamus quid ipse quoq; dicat. Chusee, sus-
 det Achitophel, ut regem hac nocte inuadamus: ter-
 ritum que & à suis desitutum, saluis reliquis, op-
 primamus. Tu quid censes? sequemur ne eius consi-
 lium, an non sequemur? C. Achitophelis consi-
 lium, hominis alioquin prudentis, hac quidem in re
 non probo. A. Tu scis, ut pater tuus, & qui eum comi-
 tantur, homines sint strenui, & ursæ agrestis pullis
 orbata ferociores. Præterea pater tuus uir rei milita-
 ris scientissimus, non est cum reliqua turba per no-
 ctem acturus. Nunc latet in aliquo antro, aut alio
 loco. Quod si quis principiò de tuis ceciderit, &
 rumor sparsus fuerit, factam esse cædem Absaloma-
 norum: illi ipsi qui nunc sunt leonibus animosiores,
 exanimabuntur. Sciunt enim uniuersi Israelitæ, pa-
 trem tuum uirum esse fortissimum, nec non eius mi-
 lites. Verùm meum consilium est, ut conueniant ad
 te omnes Israelitæ à Dane ad Bersabam, qui futu-
 ri sunt arena numerosiores, utq; tu ipse inter eos
 præsens incedas. Tum eum adorti, ubi ubi erit, ro-
 re

Qui alterū
 entes fal-
 at, argumē-
 s utuntur
 obabiliib.

re den-
 tus
 tum ue-
 ius
 recer-
 perit.
 in flum-
 enem
 relatus
 fra-
 Achitoph-

Impi-
 piorum
 cōtra pi-
 rum fal-
 um fal-
 impijs u-
 dabunt,

A B

Absal-
 omis pe-
 necesse
 Da-
 obiurga-

Miles

C. Vm
 fies
 quercu.
 detur
 tem te ar-

re densus inuademus, ut neq; ipse, neq; eius comitum uel unus euadat. Quòd si se in aliquod oppidū receperit, id oppidum unuersi uel finibus circum in flumen ita euerri uolumus, ut ne calculus quidē relictus fiat. AB. Melius est istud consilium, quò Achitophelis: obtemperabitur tibi.

SENTENTIA.

Impiorum prudentia bonis perniciosa est, piorum salutaris. Impij fauere & consulere cōtra pios, impium est. Rursus impios ad piorum salutem deciperē, pium est, & illis etiam impij utile. Minus enim graues pœnas Deo dabunt, si pios non occiderint.

ABSALOMVS. 2. Reg. 18.

ARGVMENTVM.

Absalomus ex prælio elapsus, de quercu cri nibus pendens, à Ioabo necatur. Huius audita nece Dauid sese afflicta: & à Ioabo propterea obiurgatur.

Miles, Ioabus, Achimaas, Chufis,
Speculator, Dauid,

Quidam.

Cum persequerer fugientes & dissipatos hostes, Absalomum uicini castris pendentem de quercu. *Si* Vidisti autem: cur non cum ad terram deturbatum occidisti? Nam mee partes fuissent, decem te argenteis numis & paltheo remunerari. M.

Ego

sentes. Ego vero, si mihi mille numi in manu annumeren-
 tur, non sum manu suo regis inducturus. Nam auar-
 entibus nobis praecepit rex tibi, Abiseog: et Elteo,
 spicere ut adolecenti Absalomo caueretis: ne eum ut ego
 tis. Tam perfidioso, tanto cum uile meae periculo face-
 rens: nec enim res tanta regi ignota esse possit. Ve-
 rum iam ad eum uentum est: tu ipse uide quid ti-
 bi agenda uideas. Videbis me non ita cunctan-
 tem. Motus boni paretis peruersa progenies. Ac-
 cipe haec ista tela de mea manu, recta in meatu pe-
 cius: Vos mei armigeri, circumfusi eum conficite.
 Tu pro eo confectum bellum est, tunc receptum, ut
 a persequendo reuocentur milites. Ac. Vis ne igitur
 ut ad regem curram, eiq; renunciem, Iouam de-
 eius hostibus sumpsisse supplicium? I. Tu uero
 ne feceris hodie, alias facies: hodie quidem non es
 iucundum allaturus nuncium, propterea quod re-
 gius filius est mortuus. Tu Chusi, i ad renuncian-
 dum regi, quod uides. c. Libenter, et quidem
 cursim. A. Quid si ego quoq; Chusim cursu con-
 sequar? I. Cur consequaris fili: non es obtenturus
 euangelium. A. Sed quid si consequar? I. Per me
 licet. A. Curro, facile Chusim anteuertam. I. Nos
 uero hoc Deo hominibusq; iniusum cadauer in hac
 uastam uoraginem in hac sylua detrudamus, et la-
 pides insuper cumulate exaggeremus, ut tam nefa-
 rium facinus memoria ac nomine loci notetur. Nam
 talibus

libus sunt digni monumentis, qui mortem eis machinantur, quorum beneficio uitā sunt adepti. **S P.**
 Hews rex, uideo hominem huc accurrentem, solum.

D. Si quidem solus est, boni aliquid portat. **S P.**
 Video item quendam alium currentem, etiam solum. **D.** Is quoque letum nuncium affert. **S P.** Ex cursu priorem conijcere uideo Achimaam esse, Sadoeci filium. **D.** Virum bonum nominas, de nuncio leto uenit. **A.** Salue rex: & simul^s agendas Ioue gratias existima, cuius auspicio subacti sunt, qui in te arma sumpserant. **D.** Saluus ne est adolescens Absalomus? **A.** Magnam hominum turbam uidi, cum me huc mitteret Ioabus: ceterum quid sit, nescio. **D.** Recede, consiste isthic. **C.** Regem plurima salute & leticia impertio, cuius Deus hostes omnes hodie ultus est. **D.** Saluus ne est adolescens Absalomus? **C.** Vnam sic sint omnes tui hostes, o rex, & quotquot tibi malum machinantur. **D.** Fili mi Absalome, fili mi, fili mi Absalome, utinam ego pro te sim mortuus. Absalome fili, fili, heu me miserum. **C.** Luctum attuli, non leticiam: nec solum regi, qui audito interitu filij, se coniecit in coenaculum portæ, ubi in luctu sit, & se afflicet: sed etiam populo uniuerso, cuius leticiam audita regis tristitia, in moerorem conuertet. sed uideo Ioabum huc aduenientem: stomachatur. **I.** O' lepidum regem, & dignum cuius adhuc uiuat

h 4 filius

Hoc per
 ieturam
 cit David.
 quidē qui
 ta appor
 currere
 lēt. in quo
 lerrimus q
 que facili
 ceteris fo
 anteurri
 f Boni bo
 liberter l
 nunciant.
 g Vido
 donum
 est.

filius: ubi nam est? Q. Sursum est. I. Quem ego nisi, sed me comprimam. O turpe spectaculum. Itane uerò David? siccine tuos omnes hodie dedecoras? & eorum honestissimam uictoriam, in scdissimum luctum conuertis? qui te, tuosq; liberos, & uxores, tum iustas, tum^h concubinas, à crudelissima morte uindicauerunt? At non oportet (quod tu facis) ita amare inimicos, ut oderis amicos. Nunc quidem facile ostendis, te tuos omnes & nobiles & ignobiles pro nihilo habere. Nam equidem compertum habeo, te i unius Absalomi salutē nostrā omnium morte uelle redemptam. Verum age, prodi, & tuos affare leniter. nam per Deum immortalē, nisi tu prodeas, efficiam ut ante noctem omnes ad unum à te deficient: quo grauius malum nullum unquam in uita tibi euenit.

SENTENTIA.

Honora parentes tuos, si uis uiuere diu. In dignus est uita, qui in autorem uitæ suæ ingratus est. Dignus est infami morte, qui bonum malo pensat. Ardentem amorem ne summa quidem iniuria extinguit.

BERZELÆVS. 3. Reg. 19.

ARGUMENTVM.

Berzelaum pro eius in se meritis uult Dauid in aulam ducere: Sed illo propter senectam recusante, abducit eius loco Chamaamum.

Ber-

Berzelæus, Dauid.

Salue, nobis tandē reddite Israelitarum rex. **D.**
So ſalue multūm Berzelæe, homo de me mul-
 tūm benemerite. Traijcies tu mecū Iordanē: ego te
 apud me alam Hieroſolymis. **B.** At quot annos na-
 tus, ut cum rege Hieroſolymam aſcendam? Ago nūc
 octogefimum anum: ^a potero ne bonum à malo di-
 ſcernere? potero ne cibo & potione delectari? aut
 fidicinum, fidicinatum ue cantus audire? quid opus
 eſt ut tibi amplius ſim oneri? Liceat mihi tecum pau-
 lulum trans Iordanem progreſſo (cur enim tanto me
 cumules beneficio?) liceat inquam reuerti, et in mea
 patria finire uitam, inq; meorum parentum ſepul-
 chro humari. Cæterum hic Chamaamus tecum per-
 get: hoc tu utēris, ut tibi uiſum erit. **D.** Ergo traij-
 ciat Chamaamus, ^b ego eum omnibus beneficijs orna-
 bo, quibus ornandum eſſe iudicaueris: tibiq; omnia
 præſtabo, quæ à me expetiueris.

SENTENTIA.

In homines pios & gratos bene conferuntur beneficia.

BETHSABA.

3. Reg. 1.

ARGUMENTVM.

Bethſaba, de Nathanis cōſilio, à uetulo Da-
 uide impetrat, ut rex creetur Solomo.

h 5 Nathan

a Senectū
 iudicio d
 citur, & u
 ptatum i
 nus capar
 eſt.

b Etiam
 cis, bene
 nobis me
 rum grat
 referre c
 cij eſt.

Nathan, Bethsaba, Dauid.

Banaias.

AN' non audiisti, Bethsaba, Adoniam Hagithæ filium, regem creatum esse, in scio domino nostro Dauide? Age dabo tibi cōsiliū, quo tuæ, tuiq; filij Solomonis uitæ consulas. Conueni regem Dauidem, & ex eo quære qui fiat, ut cum Solomoni filio tuo regnum post se, soliumq; suum sit pollicitus, nunc regnet Adonias. Ego te adhuc cum eo colloquente, ingrediar post te, & tuam orationem complebo. **B.** Bene consulis, adeo eum. Salue rex. **D.** Quid uis? **B.** Domine, tu mihi per Iouam Deum tuum iurasti, Solomonem filium meum post te regem fore, & in solio tuo sessurum. Atqui adonias, te nesciente, regnum inuasit, bouesq; & altitalia, ouesq; & capras magna copia immolauit: ad quas epulas cū regios omnes, Abiatharemq; pontificem, & exercitus ducem Iouabum inuitauerit, Solomonem tuum non inuitauit. In te autem, domine Rex, omnium Israelitarum oculi sunt intenti, ut eis significes, ecquis sit in solio tuo post te sessurus. Te quidem uita defuncto, mecum, & cum meo nato Solomone pessimè agetur. **N.** Salue rex Israelitarum: Inuisti ne Adoniam tibi in regnum succedere? Nam is quidem hodie rus descendit, pecoraq; multa mactauit: & eò regios omnes natos, exercitusq; duces & Abiatharem pontificem uocauit, qui nunc apud

puā cum epulantur, Adoniamq; regem salutant: me uerò, & Sadocum pontificem, & Banaiam Ioiadae filium, & Solomonem tuum, non inuitauit. Velim ex te scire an hæc res te autore fiat, neque tu mihi significaueris ecquis sit in tuo solio post te sessurus. **D.** a. Euocetur huc mihi Bethsaba. Audi Bethsaba. Per Iouam immortalem, qui meā uitam ex tot angustijs eripuit, quem admodum tibi Iouam Deum Israelitarum iurauī, Solomonem filiū tuum post me esse regnaturum, & in solio meo pro me sessurū, sic hodie faciam. **C.** Vitam regi Dauidi precor sempiternam. **D.** Conuocentur huc Sadocus pontifex, & Nathan uates, & Banaias Ioiadae filius. **N.** Adsumus. **D.** Adhibete uestros conseruos: & Solomonem filium meum mula, quā habeo, impositum, deducite Gehonē: cumq; ibi tu Sadoce, & tu Nathan, regem Israelitarum ungitote: tum tuba clangitote, & Solomonem, regem salutatote. Deinde uobis sequentibus, ipse uenito sessum in solio meo, pro me regnaturus. Hunc enim tum Israelitarum, tum Iudeorum imperatorem esse iubeo. **A.** Faxit Ioua Deus tuus, domine rex, ut quem admodum tibi adsuit, sic adsit etiam Solomoni, eiusq; solium etiā supra Dauidicum extollat.

SENTENTIA.

Sapientioris consilium sequi, sapientia est.

SOLOMO. 3. Reg. 3.

ARGV

a Recessere
uidelicet pa
lisper Beths
ba, in aduen
tu Nathani

Duarum meretricum litem, de oppresso
per somnum alterius infante contententiũ,
dirimit Solomo diuina sapientia.

Meretrix, Solomo, Alte-
ra meretrix.

Tvam fidẽ ⁱⁿ ^{implo}ro, ô rex: audi me paulisper.
s. o. ^{Quid noue} ^{rei est:} loquere. M. Ego
et hæc mulier in eadẽ domo agimus, & utraq; pepe-
rimus: sed ea ^{tyrã} ^{post} me. cumq; domi essemus,
neq; quisquam ^{præterea} adesset, mortuus est eius fi-
lius noctu, ut forte incubuit ei: & itaque media nocte
surrexit, & ^{surreptum} ^{meum} ^{filium}, qui meo lateri
accubabat, ^{supposuit} ^{sibi}: suum autem mortuũ a mi-
hi me dormiente. Mane ubi me exeret, mammam in-
fanti datura, uideo mortuum. Hic ego, cum iam di-
luxisset, dum eum diligenter contempior, animad-
ueri non esse eum quem pepereram. A. Non ita
est. ^{quoniam} ^{meus} ^{est} ^{qui} ^{uiuit}, tuus qui interijt. M.
Imò uerò tuus mortuus est, meus uiuit. A. Men-
tiris. M. Non enim uerò mentior, sed dico quod res
est. s. Vtraq; suum esse affirmat eum qui uiuit, de
mortuumq; repudiat. Cedo huc mihi tu cultrũ, par-
timini aequaliter puerum uiuentem, & date utriq;
dimidium. M. Obsecro te rex, detur ei potius totus,
quam intereat. A. Nec meus esto, nec tuus: placet
diuidi

ludi medici
mi uetat: n

Ad plen
uina sapie
ut sapient
rem res ip
R O

Roboan
lio, iuuen
opprimen
lo, quã m i

P Eijte à r
quoniat
uiss seruit
num mihi ob
uelin, quid n
hac re. s.
obtemperans
per obtemp
liper foras. b
mecumq; edu
u populo re
seruitus, q

diuidi medium. s. Eum adiudico priori, quæ pe-
rimi uetat: nam ea mater est.

SENTENTIA.

Ad plerasq; lites dijudicandas opus est di-
uina sapientia. Iudici multa simulanda sunt,
ut sapienter iudicet. Et uerum & fictum amo-
rem res ipsa detegit.

ROBOAMVS. 3. Reg. 12.

ARGVMENTVM.

Roboamus repudiato senum sano consi-
lio, iuuenum insanum consilium sequitur, de
opprimendo maiori insuper seruitute popu-
lo, quàm ipsius pater Solomo oppresserat.

Roboamus, Senes,

Iuuenes.

PEtijt à me uniuersum Israhelitarum uulgus, ut
quoniam meus pater iugo eos pressisset, ego
illius seruitutis grauitatem leuarem. se enim ita de-
mum mihi obedituros. Nunc ex uobis, senes, scire
uelim, quid mihi suadeatis ut eis respondeam super
hac re. s. ^a Si hodie populo obsecutus fueris, eiq;
obtemperans humane respoderis, habebis eum sem-
per obtemperantem. R. Audio. Nunc exite pau-
lisper foras. ^b Introducantur iuuenes, æquales mei,
mecumq; educati. Quid mihi autores estis iuuenes,
ut populo respondeam, petenti ut sibi à grauitate
seruitutis, qua sint à patre meo oppressi, relaxem
aliquid?

^a Princ humanit & æquit retinetur pulus: it tate al tur, & a ffectione pellitur
^b Qui i consiliu eius, quærit, quærit.

Inueni l. 4.

226 DIALOG. SACRORVM

aliquid? I. Tu uero respondeas, tuorum membrorum
 minimum ^{aliquo} ^{diuina gloria} ⁱⁿ ^{est} ^{magis} ^{grauis} ^{esse} ^{quam} ^{tui} ^{parentis} ^{mediam}
 corporis truncum. Quod si ille eos graui iugo pres-
 sit, te pressuram grauiore. Si eos scuticis ceciderit, te
 eos scorpionibus concisurum. 2. Probe. Vestrum mi-
 hi consilium magis probatur, quam senum, itaq; id
 sequar. ^{non est qd dicitur in scriptis}

SENTENTIA.
 Senum propria est prudentia: iuuenū tem-
 ritas. Stulti stultorum consilij libenter obse-
 quuntur. ^{Di. fol. 2.}

SAREPHTHANA. 3. Reg. 17.

ARGVMENTVM.

Elias missus à Ioua, Sarephtanam mulier-
 culam, perpetuata eius farina & oleo, à fame
 tuetur.

Elias, Sarephtana mulier. ^{Cap. 17.}

Heus mulier, ^{si dicitur Belem 17. p.} ^{et dicitur in 1. Reg. 17. p.} ^{et dicitur in 1. Reg. 17. p.} ^{et dicitur in 1. Reg. 17. p.}
 quæso te ut petas paululū aquæ
 in aliquo uasculo, quod mihi bibendum des.
 s. Ego uero ^{et} ^{per} ^{libenter}. E. Sed heus afferto te-
 cum ^{et} ^{frustum} ^{panis}. s. Ego uero (Iouam Deum
 tuū immortalē testor) ^{et} ^{coctū} ^{no} ^{habeo}: sed tantum sa-
 rine pugillū in cado, ^{et} ^{olei} ^{pugillū} quid in ampul-
 la. Nunc tolligo paululum ligni, ad id quod habeo,
 mihi meisq; liberis parandum: quo consumpto, su-
 peresti ut sine pereamus. E. Bono es alimō, i fa-
 ctū ut dicasti. Sed mihi prius despiticium inde conse-
 cratum

non est qd dicitur in scriptis

*Eam affert
 hœc tibi a g
 us farina c
 quam Ioua
 tribuit.
 Tenu
 & famel
 quam p
 Deo & f
 qui Deo
 Deum ha*

*Elias c
 quo toto
 dia, uenit
 Bealis L
 ipsos & I
 illicare B
 deinde u
 confitent
 à Ioua.*

*Abd
 M*

LIBER II.

Etum afferto, deinde tibi tuisq; liberis factura. Nam hoc tibi à Ioua Israelitarum Deo confirmo, non p[er]us farinae cadum & olei ampullam exhauriuntur, quam Ioua terram pluuiâ irrigauerit. s. Faciam ut iubes.

SENTENTIA.

Tenues & famelicos respicit Deus. Tenues & famelici multo & facilius credunt Deo, quàm potentes & saturi. Primitiæ debentur Deo & suis. Deus eorum laborem felicitat, qui Deo primas tribuunt. Feliciter habet, qui Deum habet, quantum cunq; habet.

ELIAS. s. Reg. 18.

ARGVMENTVM.

Elias cum latuisset tres annos & sex mēses, quo toto spacio nō pluerat, inuentus ab Abdia, uenit ad regem Achabum : & conuocatis Baalis Lucanisq; uatibus, constituto inter ipsos & Eliam certamine de litatione, cum illi litare Baali non potuissent, ipse Iouæ litat: deinde uates illos necandos curat. Postremò conscenso mōte Carmelo, pluuiam impetrat à Ioua.

Abdias, Elias, Achabus, Populus, uates Baalis, puer

Eliæ.

Misit me rex ad querēdā totā regione aquā si fortē gramē inuenire possimus, quo tol-

remus

remus equos ^{et} mulos, ne inuentis priuemur. Ipse
 rex alia uia eiusdem rei gratia profectus est. Iam
 enim tres annos ^{et} amplius nulla fuit pluuia; itaque
 omnia peraruerunt, nec usquam uiriditas ulla potest
 inueniri. O' Elia, tuæ preces nobis inuenerunt hanc
 siccitatem: que non nisi tuis eiusdem precibus finiri
 potest, sicut ipse mimatus es. Quod nisi pateris in-
 ueniri te, actum est, perimus. Sed uideo uenientem
 huc hominem hirsutum, qui habet latera cincta cin-
 gulo pellico. Fallor ne? an is est ipse Elias? Certè
 uidetur. Heus tu' ne es dominus Elias? E. Sum. I
 nunciatū domino tuo, adesse Eliā. AB. Nunciatū
 uerò? quid peccaui, ut tu me Achabo necandum
 obijcias? Iouam ego immortalem iuro. Deum tuum,
 a nullam gentem, nullum regnum esse, b quò domi-
 nus meus non dimiserit qui te conquirerent. Cūq; ne-
 garent adesse te, ille regna ^{et} gentes obstabat, ut
 dicerent an tu illic esses, quòd te nusquam inue-
 niret. Et tu mihi nūc iubes, ut domino meo nuncia-
 tum eam, adesse Eliam? qui postquam à te diges-
 sus fuero, auferet te Iouæ spiritus nescio quò. Ego
 interea, qui hoc Achabo nunciatum iuero, c cum ille
 te non inuenerit, interficiat ab eo. Et tamen Iouæ re-
 uerens sui a pueritia: nisi forte tibi relatum non est,
 quid ego Iezabele uates occidente fecerim, ut eo-
 rum centum abiderim in duabus cauernis, uideli-
 cet in utraque quinquaginta, ^{et} eos pane ^{et} aqua
 aluerim.

Hyperbole
 q; enim in
 nnia totius
 bis regna,
 d in pluri-
 a dimiserat

Achabus.
 In rebus ad-
 rris que-
 nt interdū
 pij pios,
 uos antè in-
 festarunt.
 Tyranni ex-
 niecturis,
 imine nō fa-
 cōperito,
 pe inson-
 s dampnare
 solent.

aluerim. Et tu mihi nunc iubes, ut eam ad nunciandū domino meo, adesse Eliā, quo me interficiat? E.

Sic uiuat armipotes Ioua, cui ego apparere ac ministrare soleo, ut ego me Achabo ostendam hodie.

AB. Postquam istud mihi ita confirmas, ibo. Saluarex: incidi in Eliā. A. In Eliā autem? AB. Ita. A.

Eliam tu inuenisti? AB. Eum ipsum. A. Quo te, adest Elias uates? AB. Adest, Elias uates. A. Duce me ad eū continuo. AB. Eamus hac, inueniemus.

Atq; eccū tibi obuiam. A. Tu ne is es, qui perturbas Israelitas? E.

Nō ego Israelitas perturbabo, sed tu, tuaq; paterina familia: qui omnis Ioua preceptis, Baales sequimini: quae causa fuit, ut Ioua uobis istos ardores immiserit. Verum cur a mihi conuocandos omnes Israelitas in montem Carmelū, Baalisq; uates quadringētos quinquaginta: et lucanos uates quadringētos, lex abelis conuocatores. A. Fiet ita.

Adiungunt quos iussisti, Eliā. E. Audite uerō Israelitae.

Quousq; in utruq; crux claudicatis? Si Ioua Deus est, hunc sequimini: si Baal deus est, Baalem sequimini. Nihil ne respondetis? Ego unus Ioua uates sum.

cū Baalenses uates sint quadringenti quinquaginta, lucorumq; uates quadringenti. Dentis nobis duo tauri, quarū unum illi sibi deligant, discentq; lignis imponant, neq; ignem subijciant: alterum ego immolabo, superq; lignis collocabo, nec ignem supponam. Tum uos dei uestri nomen

appellate.

In re
gnis, si re
stulat, iu
fas est.

Non qu
ra docēt,
qui ueris
obediūt,
tores fun
lamitatu

g Duob.
minis ser
non pote

uis fit ut
Deus, pa-
ex ueris
operib.

appellate: ego Iouæ nomē appellabo. Ac ^b qui Deus
igne de cælo demisso annueryit, seq; exoratum osten-
derit, is Deus habeatur. ^{P.} Placet uerò, atq; ita
fiat. ^{Vos} igitur Baalis uates, deligite uo-
bis taurum alterum, & priores facite, quoniam plu-
res estis, deiq; uestri nomen inuocate, nullo igne sub-
iecto lignis sacrificalibus, ^{ut} Accipimus conditio-
nem. Mactemus taurum, imponamus frustra lignis.
O Baal, exaudi nos, o Baal demitte ignem de cæ-
lo, quo te Deum esse ostendas. Baal Baal. o Baal,
o Baal, prepotens deus. Baal o Baal deus noster:
noli committere ut unus Iouæ uates plus possit a-
pud Deum suum, quam nos octingenti quinquagin-
ta apud te. Effite Baal, ut quoniam te plures colunt
quam Iouam, maiores etiam uires habere uidearis.
O Baal Baal, Baal, o Baal: non audis nos? Non
te rite colimus hæcenus? quid in te commisimus?
non uis tuas uires ostendere? Quo plures habes
cultores, non ne æquum est eo te magis exorari?
Baal, o Baal, nisi nos exaudis, actum est de te, deq;
tuo populo. Unus hic Iouæ uates tuum cultum
abolebit. Quis te colet, o Baal? quis te demiteps ado-
rare uolet, o Baal? Baal, o Baal, quis te non contem-
net, & pro nihilo ducet, si nos in tanto discrimine
non exaudiueris? in quem uerò magis necessarium
usum reseruabis tuam potentiã? Nos te inuocamus,
nos aram tuã prætergredimur: & iam meridies est,
neq;

neq; tu respondes, aut exoraris. O Baal Baal, Baal,
 o Baal: noli perdere nos. **E.** Clamate maiore uoce.
 Certe enim deus est: sed forsitan aliquid aliud con-
 tēplatur, & animo agitatur, quam ut possit istas tam
 exiles uoces audire: aut occupatus est; aut iter ha-
 bet: nisi forte dormit, ut sit expergesciendus.

Heu Baal deus noster, quid amplius tibi faciemus?
 o Baal, o Baal, o Baal. **E.** Euge, recte, secate uos
 isto modo gladijs & cultellis, ut a uobis ipsis cruenta
 ti misericordiam Baalis excitetis. Sed nihil respodet,
 nec attendit uestros clamores. Surdo cantis. Agite
 iam omnis populus, accedite ad me. Instauremus
 aram Ioua, qua diruta est. Saxa duodecim capia-
 mus, pro numero tribuum filiorum Iacobi. Ex his
 saxis aram Ioua nomine construamus, & circum eam
 ducamus profundam scrobem. Agite componatur
 strues lignorum, mactetur taurus, & superimpona-
 tur. Recte est. Replete quatuor amphoras aqua &
 eam in hostiam, inque struem effundite. Iterate idem,
 tertiante. Bene est. Redundat aqua circum aram,
 ipsamque scrobem repleuit: ne quid fraudis subesse pu-
 teris. Nunc, o Ioua, Deus Abrahami, Isaaci, & Israelis,
 effice ut hodie intelligatur apud Israelitas, & te
 Deum, & me seruum tuum esse, tuoque iussu haec om-
 nia fecisse. Exaudi me Ioua, exaudi me, ut sciat hic
 populus te Ioua esse Deum, qui eorum animos retro fle-
 xeris. **P.** O rem miram. Ignis delapsus a Ioua, &
 hostiam,

ostendit
 tiam im-
 louæ ope
 magnitu-
 uicti, eū
 tentur ef-
 e Deum.
 cepto
 upplicio
 gu sunt.

hostiam, & ligna, & saxa, & humum absumpsit, et
 scrobis aquam lambit. Ioua Deus est, Ioua Deus
 est. E. Si igitur Iouam esse Deum agnoscitis, & ad
 terram prohi adoratis, comprehendite Baalenses
 uates omnes, qui uos à Iouæ cultu magno uestro ma-
 lo auocarunt. Cauete ne quis omnino euadat. Agite
 ducamus eos ad Cisonem fluuium, iugulentur hic ua-
 ses omnes Baalis, ne quem deinceps à ueri Dei cul-
 tu possint auertere. Perite populi deceptores, corru-
 ptores atq; pestes, & dignas præstigijs uestris pœ-
 nas date: ut deinceps adoretur & in honore habeat-
 ur is unus, cui debentur omnia. Nunc Achabe, ascen-
 de: & i ad capiendum cibum. sentio enim iam adesse
 murmur pluuie. Ego ascendam in uerticem Carme-
 li. Sequere me puer. P. V. Faciam here. E. At-
 ge iam puer, dum ego hic in summo Carmeli iugo
 maneo, i spectatum mare uersus: & mihi quod uide-
 ris, renunciatum uenito. P. V. Libenter here. Feci
 here: neq; quicquam uidi. E. Reuertere eodem
 septid. P. V. Parebitur. Iam iterum uenio. Iam
 tertid. Iam quartid. Iam quintid. Iam sextid. Super-
 est ut septimo speculatum eam. Here, uidi nubecu-
 lam instar palmæ hominis ex mari efferi. E. In-
 stat pluuia. I nunciatum Achabo, ut iunctis iugali-
 bus, in urbem descendat, ne à pluuia opprimatur.
 P. V. Eo. E. Ego succinctus lateribus ei lezrael
 præcurram. P. V. Salue rex. Iubet Elias, ut prope-
 re

uingas equos, &
 opprimat. A. A
 ueniret cœlum
 uates euademus.

Iustorum pro-
 tum polleant a-
 culat eorum m-
 uores. Præsen-
 tes. Præsentē lo-
 sit ueritati cadi-
 ut sunt omnia, p-
 sse magis uni-
 paucorum est la-
 minum, quoad
 que tandem l-
 Nunquam ne n-
 adgnis, igneo s-
 qui charitatis ig-
 uoltrarum preci-
 deinceps solue-

Achabo Itrae
 uores, ut Ramo-
 adoratur. fore e-
 as uates contrai-
 conuictur in uin-

re iungas equos, et te in urbem recipias, ne te pluvia opprimat. A. Agite mei, festinemus, ingruit pluvia: nigrescit cælum nubibus, atq; uento. prope-
mus: uix euademus, quin made fiamus.

SENTENTIA.

Iustorum preces incredibile dictu quantum polleant apud Deum. Inuisti iustos accusant eorum malorum, quorum sunt ipsimet autores. Præsente Elia, nihil possunt Baalenses. Præsente Ioua, torpet Baal. Ut nox diei, sic ueritati cedit mendacium. Impiorum plena sunt omnia, piorum exiguus est numerus. Sæpe magis uni credendum, quam mille: nam paucorum est sapientia. O cæcum genus hominum, quando tandem hæc uidebitis? aut quæ tandem lux penetrabit istos oculos? Nunquam ne nisi serò sapietis? Vtinam adsit aliquis, igneo spiritu igneaq; oratione Elias, qui charitatis ignem de cælo deuocet, quo nostrarum precum sacrificia exardescant, ut deinceps solus Ioua extollatur.

MICHAËAS. 3. Reg. 22.

ARGUMENTVM.

Achabo Israelitarum regi consulunt falsi uates, ut Ramotha Galaditicam urbem bello adoriatur fore enim, ut ea potiatur. At Michæas uates contrariū prædicit, eamq; ob causam coarctatur in uincula.

i 3 Achabus

Achabus Israelitarum, Iosaphatus Iudæorum rex, Vates, Nuncius,

Sedecias, Michæas

ADsunt hic Vates, Iosaphatus, plus minus quædam argenti, quos ad explorandam Dei voluntatem censuisti, accersendos. IO. Video superest ut eos interrogas. A. Quid mihi autores estis, vates? ceteris ne ut bello Ramotha adiar, an in incepio de sistam? V. Nos vero censuimus ut adortaris, nam

uictoriam tibi annuit Dominus. I. Nunquid prætereæ hic est Iouæ vates, ex quo sciscitemur? A. C. Est item unus, sed quem malè odi: quoniam nihil unquam mihi, nisi sinistrum, uaticinatur. Is est Michæas, filius Imse. I. Non decet regem ita loqui: sed iube eum acciri. A. Tu siste huc nobis properè Michæam. NV. Ita faciam. S. Vides ne hæc Achabæ cornua ferrea, quæ ego sero? Hæc tu modo quasi corru petes, et fuides Syros, ad interneccionem: ita tibi per me futurum pollicetur Deus. V. Ita prorsus fiet. Aggredere sane Ramotha, feliciter pugnabis, eamq; Dei beneficio capies.

N. Ceteri quidem vates omnes, Michæa, regi uno ore felicem successum promittunt. Itaq; censeo, ut tu quoque ei bene omneris, quemadmodum ipsi. M. At ego Deum immortalem iuro, me ea solum dicturum, quæ mihi diuinitus inspirata fuerint.

A. Michæa, quæ est tua sententia? arma ne in Ramotha

erig; mul
linem fe
idam cõ
sent.
races ue
e, nõ ho
um multi
ne mo
uentur.

erig; mul
linem fe
idam cõ
sent.
races ue
e, nõ ho
um multi
ne mo
uentur.

erig; mul
linem fe
idam cõ
sent.
races ue
e, nõ ho
um multi
ne mo
uentur.

erig; mul
linem fe
idam cõ
sent.
races ue
e, nõ ho
um multi
ne mo
uentur.

Ramotha inferimus, an non? M. ^f Quid ni inferas? iam tibi uictoriam annuit Ioua. A. Quousque tandem mihi illudes? Te etiam atque etiam obtestor per nomen Iouæ, ne mihi quicquam nisi uerum dicas. M. ⁸ Nunc uerum audies. Vidi omnes Israelitas halantes in montibus, sicut oves sine pastore salent. Atq; Ioua: Non habent isti dominos, inquit: redeant suam quisq; domum, cum bona pace. A. ^b Dixi ne ego tibi, eum nihil mihi nisi infaustum prædicturum? M. Igitur audi tertissimum oraculum. Vidi Iouam in solio suo sedentem, omni caelesti exercitu dextra laeuag. ^{sup} atq; ita dicentem: Equis mihi in errorem inducet Achabum, quo Ramotha, ibi castris, inuadat: Cumq; alius aliud diceret, processit quidam spiritus, qui stans ante eum: Ego, inquit, facturum me recipio. Cui Ioua: Quo nam modo? Tum ille: Aspirabo fassa omnibus eius uatibus, quæ dicant. Probe, inquit Ioua, succedet: aggrederere negocium. Nimirum ex his liquet, omnes istos tuos uates esse falso spiritu afflatos, & Deum tibi male cogitare. SE. ^k Accipe colaphum pro isto tuo mendacio. Nam qua ratione diuinum nomen, cuius tu in dicitu te loqui simulas, à me emigravit, ut te docuerit? M. ^l Tum scies, cum trepidus te in intima penetralia penitus abdes. A. Corripe Michæam, & eum deduc ad Amonem prætorem urbanum, & Iouam regium filium: & iube

Hec dari
nt à prin
bus præ
ueritati.
bi polli
tur mali
penes
m Deum
sunt.
Veritatis
scussa cõ
stantia.

meo iussu^m in carcere concludi, atq; ibi pane atro
et aqua parcè ac duriter pasci, donec saluus rede
am. M. ° Si quidem saluus redibis, nihil cause est
quo minus dicar mentitus oraculum: atq; equidem
hoc clarissima uoce omnibus inculcatum uolo.

SENTENTIA.

Falsi uates (quorum ingens est numerus) di
cere solent quæ placeant hominibus, & in pri
mis assentari principibus. Veri uates (qui pau
ci esse solent) assentari nesciunt, & improbis
semper dura dicunt. Et quoniam improbi in
hac uita dominari solent, fit plerunq; ut ueri
tatis præmium uincula sint & neces. Nam ob
sequium amicos, ueritas odium parit. O mû
di potentes, utinam hæc in animos uestros de
mittatis.

SVNAMITIS.

4. Reg. 4.

ARGUMENTVM.

Elisæus ab hospita sua Sunamitide oratus,
eius filium reuocat in uitam.

Elisæus, Gibezi, Suna
mitis.

Ecce Sunamitidem illam, ^{uolunt} hospitam nostram,
Gibezi: curre ei obuiam, ^{rogaturus} utrum
ualeat ipsa, ^{et uir, et puer eius.} ^{G. Faciam. Sal-}
ue mulier: satis ne salua es, ^{et tuus maritus, et}
puer? ^{uolent} ne? ^{a. Valent: sed sine me peruenire}
^{quò}

quò uolo. g. Quònam propheras? s. Ad tuum
 herù. g. Nescio quid noui uidetur accidisse huic
 mulieri. Sed quid istud rei est? Heus mulier, tu ne
 audes pedes uatis complecti? Apage. b. Sine eam:
 animo eius male est, quod me Ioua celauit. s. b. Pe- a Deus n
 tigram ne à te filium: quoniam non admonueram, ne mihi omnia u
 imponeres? b. Accingere Gibezi, et cape meum tefacit.
 baculum, atq; abi: si quem offenderis, ne salutato: sa b. Aut e
 lutatus, ne resalutato. Vbi eo perueneris, bacillum non opor
 faciei pueri imposito. g. Eo. s. c. At ego it mihi si
 profecto nunquam te omittam, quin unà mecum ue aut datu
 nias. e. Age sanè, tuæ uoluntati obsequar, prei, c. Fidei p
 iam te sequor. g. Here, feci ut iusseras: sed puer ne- ueraatia.
 que uocem edit, neque audit, neque potuit omni-
 no expergeseri. e. Ne trepida mulier introea-
 mus cubiculum. Hic quidem plane mortuus iacet
 in meo lectulo. Exite foras, et me hic relinquitte so-
 lum cum solo, clausa ianua. c. Nescio quid ma-
 gnium expecto: nò abs re sese conclusit intus. s. Fa-
 xit Deus ut natum recipia. g. Hospita. s. Quid
 noue rei est? g. Salua es, uisus sum audire ster-
 nutantem puerum. s. Reuixi, si uerum prædicas.
 s. Heus Gibezi. g. Me uocat: quid est, here?
 e. Accerse huc mihi istam foeminam. g. Te uo-
 cat. s. Adeo. b. Recipe iam tuum filium incolumem. s. O diuine uir, quas tibi gratias agam pro
 tanto munere? b. Deo hoc totum acceptum seren-
 dum

178 DIALOG. SACRORVM
dum est, mulier: nō mihi, qui per me possum nihil.

SENTENTIA.

Fides est omnipotens. Suorū preces, quam
uis maxima petentium, exaudit Deus.

NAAMAN. 4. Reg. 5.

ARGUMENTVM.

Naaman Syrus ab Elisæo à lepra sanatus, ei
gratias agit, & dona offert: sed quæ Elisæus
non accipit. Deinde digressum Naamanē con
sequutus Gihezius, Elisæi famulus, ab eo pec
uniam & uestes aufert per mendaciū: eamq;
ob causam ab Elisæo reprehēsus, fit leprosus.

Naaman, Elisæus, Gihezis, mi
nistri Naamanis.

h **R**euertor ad te Elisæe: & mecum tum in Deum
tam in te peccatum confitens, ueniam peto.
B. Quid nam peccasti? *N.* Cum tu me per mini
strum tuum iussisses corpus in Iordane septies im
mergere, si à lepra (cuius depellendæ causa uene
ram) sanus esse uellem: primū indignatus sanus sum,
& me tibi despicitū esse ratus, quod tantum admi
nistrum ad me misisses. Nam speraueram te ipsum ex
xiturum, & inuocato Dei nomine manum loco ad
moturum, & ita morbum sanaturum. Deinde indi
gnum mihi uidebatur, tantum tribui uestris a quis, ut
cū Abana, aut Pharphar, fluij Damasci, uestris ni
hilo deteriores, essent ad me sanandum inuitiles, Ior
danis

danis tantam habere vim putaretur. Itaque abibam
 ira plenus. Quod nisi mei famuli fuissent me sapien-
 tiores, equidem medicinam repudiassem. Sed cum il-
 li dicerent, absurdum esse, me, qui rem quamlibet ma-
 gnam salutis causa facturus essem, à tam parua resu-
 gere: tentavi quid possent aque Israelitarum, & me
 septies in Iordanem immerfi: quo facto, ita sum (ut
 uides) sanatus, ut non sit pueri corpus tuidilis, aut
 integrus. ^a Quapropter intelligo iam, & con-
 fiteor, nullum in toto mundo esse Deum, nisi eum
 quem uos Israelitæ colitis. Itaque pro tam singu-
 lari beneficio, quaeso te, ut à me munusculum hoc
 accipias. ^b **E.** Appassis: ego ut munus acci-
 piam? **N.** At ne me repudia. Non equidem id
 facio, quo tibi tantum meritum remetiar,
 quod neque fieri potest. ^c Sed ut hoc mei in De-
 um, & in te grati animi pignus, apud te relin-
 quam. ^d **E.** Istum gratum animum apud te habeto:
 dona ne addito. **N.** Atqui. **E.** Ne urge tantope-
 re. Nam (ut tu semel scias) Deum immortalem iu-
 ro, cui ego appareo, atque administro, me nihil à te
 accepturum. **N.** Si ita decreuisti, nolo improbi-
 us instare. Ceterum oro te, ut hinc mihi terræ du-
 orum mulorum onus asportare liceat. nam statui
 deinceps nullis dijs, præterquam uni Iouæ, adole-
 re, aut sacrificare. **E.** Laudo, asportato sane.
N.A. Præterea est aliud, super quo te uelim con-
 sulere.

a Ex operi-
 suis cognos-
 tur Deus.

b Veri uat
 quæ gratis
 acceperun
 eadem gra-
 dant.

c ⁸ ⁷ ⁶ ⁵ ⁴ ³ ² ¹

d ⁸ ⁷ ⁶ ⁵ ⁴ ³ ² ¹

e ⁸ ⁷ ⁶ ⁵ ⁴ ³ ² ¹

sulere. Solet meus dominus, quandocumq; in e-
 dem Remonis, adorationis gratia, commeat, meis
 humeris inniti. ubi, eo inclinante se, non possum
 quum me quoq; inclinem. Eam mihi rem Ioua igno-
 scet, opinor. E. Ita. Abi cum bona pace. G.
 Hem parsi dominus meus accipere oblata sibi ab
 isto Syro munera? At mihi ita sit Ioua propiti-
 us, nisi eum cursu consequor, aliquid accepturus. Im-
 munis ut abeat tam diues homo, tanto affectus be-
 neficio. Non conuenit. N. Religionis habeo,
 nihil ei dedisse. Sed uideone eius famulum huc
 cursu contendentem? ipse est, quantum ex incessu
 coniecto. G. E. curru desiliit & mihi procedit ob-
 uiam. N. Saluane omnia, puer? G. Pax. te tri-
 bus uerbis uolo. Modo ad herum meum uenerunt
 duo de uatum genere iuuenes, e monte Ephrai-
 mitarum. Es de causa rogabat herus, ut mihi ad
 eos argenti talentum des, & duas uestes de splen-
 didioribus. N. Imo uero duo talenta auferas: atq;
 utinam plura uoluisses, libenter dedissem. G. Non
 est opus. N. Ne dubita accipere, erit aliquis co-
 rum usus. Vos colligate hoc argenti in duobus fi-
 scis: addite has duas uestes. Vos duo praeferte ei has
 sarcinas. Iubeto tuum herum meo nomine saluere phi-
 rimum. G. Faciam. Vale. N. Et tu. G. O me fel-
 licem, cui res tam bene succedunt. Itē hac iuuenes,
 sequimini me per hoc obscurum ostium: deponite

hic

L
 sarcinas iam
 reliquum
 Val
 res mihi be
 ubi cum r
 herus aliqu
 me et
 equident
 dare?
 homo de
 est ac
 factu
 liberatus
 postum h
 Bona spirit
 splen
 Ne famu
 emendum el
 oportuna loq
 muntur precio
 & homines
 latere fr
 H A Z
 Hazaeli per
 Benadadi re
 babilis regnum,

hic sarcinas. iam mihi nihil opus est uestra opera.
 Quod reliquum est, ipse facile per me perficiam.
 Abite. MI. Vale ergo. G. Valetе uos quoque.
 Nunc res mihi bene gesta est, abscondā hic hūc the-
 saurum, ubi cum nemo præter me sciat. Sed iam, ne
 meus herus aliquid suspicetur, si nimis diu absim,
 offeram me ei. Et Vnde noster Gihexis? GI.
 Nāsq̄uam equidem iui. EL. At etiam audes uelle
 mihi uerba dare? quasi ego non unā animo adfue-
 rim, cum homo de curru reuertit tibi obuiā. Hoc
 cime tempus est accipiendorum ullorum nūmerum?
 improbē dē te factum. Itaq; pro isto tuo peccato, le-
 pra, qua liberatus est Naamā, in te, & in tua proge-
 nie in posterum hærebit.

SENTENTIA.

Bona spiritualia plerunq; aspernatur mun-
 dus, quia splendore carent, & apparatu mun-
 dano. Ne famulorum quidem consilium con-
 temnendum est. Sæpe etiam est olitor ualde
 opportuna loquutus. Dona spiritualia non e-
 muntur precio carnali. Auaricia mendaces fa-
 cit, & homines in miseriam præcipitat. Dei spi-
 ritum latere frustra coneris.

HAZAEI. 4. Reg. 8.

ARGUMENTVM.

Hazaeli percontanti prædicit Elifæus mor-
 tē Benadadi regis Syria, & insuper ipsius Ha-
 zaelis regnum, & fauitiam in Israelitis.

Hazael,

Hazael, Elifæus.

B Enadadus Syria rex, qui nunc eger est, mi-
sit me ad te, Elifæe, ad percontandum de salu-
te sua. **E.** Renunciato ei, eo morbo leuatum iri:
& tamen Ioua mihi interiturum significauit. **Heu.**
H. Quid tibi uolunt ista suspiria, quæ fixo uultu,
ita alie trahis? **E.** A Hazael Hazael, uideo quan-
tam tu uastitatem sis Israelitiis illaturus. Tu eorum
edificia incendes, tu iuuenes ferro cruciabis, tu pue-
ros elides, tu grauidas mulieres auferpes. **H.** Ego
ne uilissimus homuncio, tanta factura potero? **E.**
Ostendit mihi Ioua, te fore regem Syrorum.

SENTENTIA.

Pijs dolet populi Dei calamitas : quamuis
merito & diuinitus illata.

I E H V S. 4. Reg. 9.

ARCVMENTVM.

Iehus ab Elifæi puero unctus rex Israelita-
rum, Ioramum Israelitarum, & Ochoziam Iu-
daeorum regem, & Iezabelem Iorami matrem
occidit.

Puer Elifæi, Iehus, Duces, Specula-
tor, Ioramus Israelitarum rex,

Nuncius, Alter nuncius.

Iezabella.

Habeo quoddam ad te mandatum, dux. **IE**
Quæ nostrum appellas? **P.** Te ipsum, dux:
secedamus

Secedamus intro. Iova te, Iehu, Deus Israelitarum,
 hoc oleo per me ungit regem suorum Israelita-
 rum iubeatque ut Achabi domini tui stirpem truci-
 des. a Statu enim suorum omnium tum patum, tum
 reliquorum sanguinem a Iezabele expetere, uniuersamque
 Achabi domum perdere: et eius memoriam, genusque
 stirpitis ex Israelitis tollere: eamque condigere,
 quo sedacta domus est Ieroboami Nabati filij,
 et Basae Abia filij. Iezabelem autem comedent
 canes in agro Iezraelano insepultam. Sed ego
 hinc fugamne propripio. DV. Quomodo se res habet,
 Iehu? quor sum uenit ad te lymphatus iste? IE.
 b Hominem nostis, eiusque orationem. DV. Mirum uero.
 Doce nos quid nam dixerit. IE. Vixit me regem
 Ifrachitarum de Ioua mandato, cui certum est Achabum,
 achabique domum per me ulcisci. DV. c Supponamus
 probere regi uestes nostras, socij, eumque collotemus
 in editissimo gradu. Tu prece proclama tuba,
 regem esse Iehum. IE. Nunc duces si uobis ita uidetur,
 caute ne quis ex oppido euadat qui huius
 rednuncium Iezrael perferat. Nos conscedamus
 equos, et eo festinemus ire. Nam illic decumbit
 Ioramus, sanandorum uulnerum gratia, que in
 prelio contra regem Hazaclem a Syris accepit:
 eodemque uenit Ochozias Iudae rex, ad eum
 usendum. s p. Video quendam hominum globum.
 IO. Tu conscende equum, et ei cursu profectus obuiam

a Deus
 tia impior
 ulciscitur.

b Dum Iy phatum, I est baecha tem appeltis, facile telligere p trahis, eius quoque orationem esse I phatam. c Animo d reatum quum faci illi sine u suspicione fraudis er derint.

ORVM
 eger est, ne
 rorum.
 s: quamuis
 s.
 rex Ifrachita
 Ochozias Iudae
 rami matrem
 s, Specula
 um rex,
 cius:
 utum, dicit
 Telpam, dicit
 fecerat

niam, ^{quæ} quære ut ualeat. N. Fiet. IE. Accurrit huc eques quidam. N. Rogat rex, ut ualeas, Iehu. IE. Quid ut ualeam? recede pone me. SP. Peruenit nuncijs ad eos, neq; reuertitur. IO. Heus tu, conscende equum, & eodem curre. N. Fiet. IE. Accurrit huc alter. N. Rogabat rex, Iehu, an ualeas. IE. Quid, an ualeam? recede pone me. SP. Peruenit ad eos nuncijs, sed non reuertitur. Incessus autem ferocitas, declarat esse Iehum Namsis filium. IO. Iunge currum equis, auriga: exeamus homini obuiã Ochozia. IE. Tandem ueniunt ipsi reges, opportunè. IO. Vales'ne Iehu? IE. Quid, uales'ne? durantibus tot matris tue Iezabelis stupris, & maleficijs? IO. Fugiamus Ochozia: circumuenimur. IE. Si quidem poteris effugere: experiat tamen, an meus arcus possit de regis corpore sanguinem elicere: hem tibi, hic moriturus eras. Tu Badaccar trinumuir, abijce eum in fundum Nabothi Iezraelensis. ^{nam me-} ^{mini, cum} ^{allquando} ^{ego ex} ^{tu} ^{Achabum} ^{huius} ^{pater-} ^{tre} ⁱⁿ ^{eodem} ^{curru} ^{sequeremur,} ^{ei} ^{oraculo} ^{dictum} ^{esse,} ^{IO.} ^{si} ^{sanguinem} ^{Nabothi,} ^{eiusq;} ^{natorũ} ^{pri-} ^{die} ^{eius} ^{diei} ^{re-} ^{hexisse:} ^{eumq;} ⁱⁿ ^{agro} ^{eiusdem} ^{Na-} ^{bothi,} ^{quem} ^{ille} ^{iudicio} ^{per} ^{calumniam} ^{oppre-} ^{sisset,} ⁱⁿ ^{illum} ^{uindicaturum} ^{esse.} ^{Quare} ^{sume} ^{hoc} ^{cadauer,} ^{idq;} ⁱⁿ ^{fundum} ^{abijce,} ^{sicuti} ^{ferunt} ^{Io-} ^{ue} ^{dicta.} ^{Sed} ^{fugit} ^{Ochozias:} ^{persequimini} ^{eum,} ^{occidite,}

Locus &
s admonet
aculorum
Dei.

fundum
in agro
Nabothi
in agro
in agro

LL
pererat
Pergamus
totius
de fen
mirum n
accidit
Ecclesi
capitule
equis cor
S B
Etia subditos
opes impios. Ac
Deum, domi
faciunt omnes
pau ipius seru
IO
A R
Ios Israelitar
deus Elifus uic
torius.
Ios rex II
Est pater pa
in quidem n
tempus. ca
quoribus. z. i. I
Aperi iustitiam
lactare. Ham

LIBER II

occidite, pereat hoc ad flagitia concors hominum genus. Pergamus in oppidam: nondum peracta ultio est. Superest totius mali fons Iezabel, quam iam uidero uideo, de fenestra profficientem. Et etiam succata est: mirum ni ut morti placeat. IEZ. Nutius quid bene accidit Zambri, qui dominum suum interfecit. 18. Ecquis iste a me est? Recte: nos eius eum chi precipitate eam. Peri sceminarum impurissima, et a meis equis conculare.

SENTENTIA.

Etiā subditos armat & excitat Deus in principes impies. Aequum est enim, ut qui aduersus Deum, dominū suum, confurgit, (id quod faciunt omnes impij) aduersus eum confurgat ipsius ferui.

IOAS. 4. Reg. 13.

ARGVMENTVM.

Ioas Israelitarum regi se aegrotū uisenti pro dicit Eliseus uictorias, quas sit de Syris reportaturus.

Ioas rex Israelitarum, Eliseus,

Heu pater patrie, heu columen Israelitarum, tu quidem nunc exeres. Non est cunctanā tempus cape arcum & sagittas. En cepti, quorū sum: & impone manū arcu. I. Feci. & Aperi fenestram obuersam orienti. I. Aperui. & Iachlare. Hem sic uolo, collimasti. Ista est salutaris

tam effrenatum eorum impetum. NAVT. *Di*
 immortales, quid habetis in animo? hucine uenisse
 nos, ut tam misere periremus: Parcite, quasumus
 parcite: nos uobis sacra faciemus, tibi Neptune tau-
 rum, uobis agnam Tempestates mactabimus: tan-
 tum liceat hinc saluis euadere. AL. *Lede proles*
 Castor & Pollux, amica nauis fidera, obsecro ue-
 stram fidem, rediite nobis mare tranquillum, red-
 dite amicam coeli serenitatem. NAVC. *Nihil a-*
 gimus, uideo tam surdi sunt di, quam est ipsum ma-
 re. NAVT. *Quid superest?* NAVC. *Vt ia-*
 cturam faciamus. NAVT. *Durum.* NAVC.
 Sed necessarium. extremo autem malo extremum
 adhibendum est remedium. atque utinam uel sic eua-
 dere liceat. Festinate, deijciamus has merces. Prae-
 stat rem perdere, spem aliquam retinentes, quam
 eum re certum exitium expectare. Vos o coeli ma-
 risq; patentes dii, este saltem contenti hac nostra
 miseria: quid mortem in super minamini? Hei mihi,
 magis magisq; furit uenti, ingrauescit tempe-
 stas: irritantur superi, non placantur, nostris uo-
 tis & precibus, Quo tam, quo me uertam? Erat hic
 nescio quis peregrinus, ubi nunc est? NAVT.
 Dormit ad infimum nauis latus. NAVC. *O su-*
 pinam securitatem. Heus, heus peregrine, quem
 tandem dormiendi modum facies? potes in tan-
 to periculo indulgere somno? quin tu surgis, &
 k z tuum

unius causa uos hac tam uehementi tempestate affli-
 cari. n. d. Auertant superi, ut tua morte saluti no-
 stre consulamus. Non faciemus. Agite uiri fortes, in-
 cumbasius remis, conemur ad terram appellere. E-
 ia. adhibete summās uires: eia rumpamus hos flu-
 ctus. O' rem miseram: crescit assidue malum, nulla
 ratione terram possumus attingere. I. Frustrasti
 datis, muto Deo. Quid ergo est, te' ne nos in
 mare? Nili mauiulis mecum una perire. N.
 O' desperatissimum perfugium: sed tamen satius est,
 te solum, quam nobiscum interire. Faciendum est, so-
 cij: nulla alia ad euadendum uia est, uideo. Effera-
 tur mare, rumpatur nauis, mors nobis uersatur ob
 oculos. Demergamus eum. Obsecramus te Ioua, ne
 pereamus ob huius uiri mortem: ne ue à nobis pœ-
 nas sanguinis eius expetas. Vides nos necessitate im-
 pulsos facere, et tu omnia tuo arbitratu moderaris:
 iaciatur. O' rem admirabilem? uidetis ut subito se-
 data sit tempestas, eo deiecto? Videtis mare sic tran-
 quillum, ut nunquam tranquillius? Agnosco, agno-
 sco ego Ioua potestatem uiam eam. is nimirum De-
 us est, ceteri nequicquam precibus interpellantur.
 Vni uni debetur gratis, uni itaque sacra uotaq; fa-
 ciamus.

SENTENTIA.

Frustra implorantur falsa numina, fauient
 te uero numine. Deum effugere nec terra

k 3 nec

Magna est,
 ut in fero ali-
 oquin homi-
 num genere,
 humanitas.

150 DIALOG. SACRORVM
nec mari possis. Cum fontibus navigare, hoc
est uersari, noxium est. Manente caula pœnæ,
manet pœna.

RABSACES. 4. Reg. 18.

ARGVMENTVM.

Rabsaces ab Assyriæ rege Senacheribo mis-
sus, Hierosolymitanos qui erāt in muris, ipse
extra muros, iubet deditionem facere: & in
Iouam eiusq; populum petulantissimè inue-
hitur, nemine quicquam respondente.

Rabsaces, Eliacimus.

in unum dei gratia
Vos hec nomine Regis magni, id est regis As-
syriorum, Ezechie nunciate: *in unum dei gratia* Qua tan-
dem fiducia nitatur: uerbis ne, an consilio, an uiri-
bus dimicare cogitet? *in unum dei gratia* qua tandem ipse fretus, ab eo
deserit? *in unum dei gratia* an uidelicet confidit confrauto isti cul-
meo baculo, id est Aegyptijs: cui si quis innitatur,
ei manum perforet? talis est Aegyptiorum rex Pha-
rao in omnes qui ei confidunt. *in unum dei gratia* Quod si mihi dice-
tis, uos loue Deo uestro confidere: an non is est,
cuius Ezechias sacella, arasq; sustulit? *in unum dei gratia* iussit; Iu-
deis & Hierosolymitanis, *in unum dei gratia* ut Hierosolymæ ad
certam quandam aram Deo supplicarent? *in unum dei gratia* Agè E-
zechia, uis cum domino meo rege Assyrio sponso-
nem facere, si tibi dederò duo equorum millia, ni-
tu non possis ad eos totidem equites suppeditare?

Tu ne

Hoc est, i-
summet lo-
uā uobis ira-
ci existima-
e debetis,
quippe cuius
sacella & c.

*notis mihi
Sicut et in 18*

3mo in unum dei gratia

Tu ne aufis uultum subire uel unius prætoris, mini-
mi seruatorum domini mei? & fiduciam tibi collo-
cas in Aegyptiorum curribus & equitibus? An per-
rò sine Ioua ad hunc locum uastandum ascenda? Io-
ua ipse me iussit in hanc regionem proficisci, eamq;
depopulari. **S.** Quæsumus te, ut nos Syriacæ (Sci-
mus enim) alloquaris, non Iudaicæ, in auribus ho-
minum qui sunt in mœnibus. **R.** Quasi ad domi-
num tuum, aut ad te, miserit me dominus meus, ad
hæc dicenda: ac non ad eos qui sunt in muris, ut uo-
biscum & merdam suam comedant, & urinam bi-
bant. Audite Iudei, regis magni, regis Assyriorum
dicta. Ne uobis imponat Ezechias: neq; enim pote-
rit uos ab eius manib. defendere, ne ue ab eo persua-
dere uobis sinite, ut Iouæ fidatis, quasi uos defensu-
ro, neque urbem istam in manum Assyriorum regis
permisso. Nolite Ezechie credere, sed potius
Assyrio regi obtemperate, qui uobis mandat, ut se-
cum benecolè agatis, & uos ei dedatis, & suis
quisq; uineis & ficibus & puteis tantisper utami-
ni, donec ueniat ad uos in uestra similem terram
transferendos, in terram frumenti & uini, & pâ-
nis, & uinearum, & oliuarum, & olei, & mellis
feracem, ut hac ratione uestre salutis prospiciatur.
ne ue Ezechie fidem habeatis: fallit enim uos inani
fiducia defensionis Iouæ. An reliquarum gentium
Dij suam quisq; terram ab Assyriæ rege defenderūt?

Vbi

in medio ætatis cursu, in cas angustias esse redactū,
 ut ^b subeundum sit sepulchri ostium, et reliquo ui- ^b Morien
 ta tempore carendū? Eheu, iam non ego fruar com-
 muni hoc cœlo; cœlo ego non fruar, cuius amœna
 luce illustrantur qui in terra degunt uitam? Iam e-
 go auellor à charo conspectu & consuetudine ho-
 minum, qui hunc orbem incolunt. Ex hac uita disce-
 do: et emigro tanquam ^{pastorali turriolo,} pastorali turriolo, et filo ante diem amputato. Pau-
 latim atteror, et consumor in horas? neque quic-
 quam propius expecto, quàm ut iam iamq; absum-
 ptus animam agam. Ad mane si uentum est, membra
 omnia dura cruciatu dilaniari sentiens, mortem in
 uesperum expecto. Hirundinis, aut gruistitu, strid-
 ulus uoces emitto, et columbarum more queru-
 las edo gemitus, cœlumq; suspiciens, consumptis la-
 chrymis, ipsa oculorum tabe, intolerabiles animi te-
 star dolores. O rerum Domine omnium aio mi-
 hi fieri iniuriam, cuius se iudicem esse par est. Mi-
 serum me quid iam, quid mihi uenire in mentem
 possit, quo possim tuum animum ad id quod uo-
 lo flectere? Meæ uel uite breuitatem miserabiliter
 commemorem? O rerum auctor, et moderator:
 longius est profectò naturale uiuendi spaciū, quàm
 quantulum à te mihi conceditur. Haccipe me etate
 tam immatura spiritus reddendū est? An tu me ui-
 delicet sempiterno somno consopire paras, ut po-
 stea

stea in uitam reuocet? aut cuius aliusquam tranquillitatem acerbissimo casu contumari passus sis, cum scilicet iam letho absumptum, eputido fusto uind-

dicabis? *Et* cuius uitam egrotantis tuera neglexeris, eundem morte deletum, amico lucis psu rursus donabis, peccatis (quorum de fonte mors scietur) qua

post tergum reiectis, *et* eterna obliuione obliteratis? Demde à quibus gratitudinem, *et* ex ea manentem laudationem expectas? à mortuis, credo:

sepulti te celebrant: *et* tum paratum miseris praesidium predicabunt humati. Viui, uiui tibi gratias agent, uelut ego hodie: *et* parentes liberis commemorabunt tuam egentibus omnibus expositam tutelam. Intende meae saluti, Ioua: *et* nos de tuis laudibus carmina, quandiu uiuimus, in aede tua modulibimur.

ES. Ades animo, rex iubeor tibi leta nunciare. Ioua, Deus Davidis, auctoris generis tui, tuam preceationem audiuit, tuasque lachrymas respexit. Itaque sic habeto, te per eum sanari, *et* tertio abhinc die ascensurum in sanum. Quin-

imò addet tuae uitae quindecim annos, teque eripiet è manibus regis Assyriorum, una cum hac urbe: cuius se defensorem praebit, propter semetipsum, tum etiam propter Davidem sui cultorem. Sed uos famuli sumite palatham, quam ulceri eius imponatis, ut conualescat. *EZ.* Sed quo signo intelligam

me in sanitatem restitui, *et* tertio die uenturum in

edem?

idem? ES. Vides hoc Achazi solarium? EZ. Vi
 deo. ES. Optio tibi datur, utrum velis ^d umbram ^d Seilice
 decem gradibus procedere, an reuertii. EZ. Facile
 est umbram progredi: potius retrocedat. O ^{am} mi
 raculosam: nunc nunc uideo, uolente Deo, nihil esse
 arduum. ^{ut per nigra spem} ^{non} ^{gans} ^{uall}

SENTENTIA.

Pijs precibus usque adeo fleatur Deus, ut
 interdum etiam decretum suum rescindat. ^{uolens} ^{quod} ^{per} ^{uicij}
 Quamuis morbos interdum naturalibus re- ^{medicis}
 mediis incurabiles sanet Deus, tamen natura
 lia remedia non semper repudiat. Nō medici
 ne, sed Deo tribuenda est sanatio: & tamen u-
 tendum est medicina. ^{gula}

IEREMIAS. Ierem. 26.

ARGUMENTVM.

Ieremias urbis & templi ruina uaticina-
 tur. eam ob causam comprehenditur à sacer-
 dotibus & uatibus ad necādum. Sed factio ad
 tumultum concursu, proceres & senatores &
 Ahicamus id prohibent.

Ieremias, Sacerdotes, Vates,
 Proceres, Senatores,
 Ahicamus.

Avāte omnes omnium Iudæe urbium ho-
 mines, quotquot hoc templum, in cuius co-
 go sto uestibulo, intratis, adorandi numinis gratia:
^{audite}

& uati
 ni non
 operat,
 s dabūt

audite, quæ Deus mea uoce uobis effatur. ^a Nisi eum
 audietis, et ex lege quam uobis prescripsit uiuetis:
 tum autem dicta uatum, eius cultorum, quos ipse ad
 uos mittit, per quos uos mature admonere nunquam
 intermittit: ea inquam nisi audietis, hanc ipsam e-
 dem sacram in eum statum reuertet, in quem Silo-
 nem redegit, et hanc urbem omnium orbis terra-
 rum gentium ludibrio exponet. **S. A.** Quid si-
 bi uult clamosus iste? **V.** Omnibus minatur exi-
 tium. **S. A.** At sibi non minatur, sed constat ma-
 ximum malum. **Q. uin inuadimus hominem?** **V.** At-
 que ita opus est. **S. A.** ^b Comprehendite eum ui-
 ri. caute ne effugiat: saxo iam scias Ieremia, quæ ma-
 la nobis obnuncias, eate in temetipsum excidisse.
 hanc uerò, ut huic templo Silonis ruinam, et urbi
 hanc euerisionem et solitudinem denunciaueris,
 et hæc tam dira impune protuleris: morte poenas lu-
 es. **V.** Meruit certe. **R.** Unde tantus iste
 tumultus sacerdotum? aut quid uult tantus hominum
 concursus? quid nouæ rei accidit? **S. A.** Hic ho-
 mo dignus est qui capite det supplicium, qui quidem
 tam horrendas clades huic urbi sit uaticinatus, quæ-
 admodum uos ipsi audiistis. **I.** Audite me, si
 placet, et uos omnes populares audite me. Iouæ ego
 optimi maximi in sinu huc ueni, ea in sanum et ur-
 bem prædicturus, quæ uos audiistis. Quare corri-
 gite uestram uiam et mores: Deiq; uestri admonitioni
 obtem-

solent
 iusta
 ensio-
 fendi,
 s non
 con-
 debe-
 at.

si di-
 mis-
 fuis-
 huic
 e uc-
 noni
 em-
 ebe-
 aut.

temperate ut
 cogitate, que
 dico me in uest
 ue. factatis hec
 terfeceritis, for
 nocentis sangui
 remissi me ad u
 cezat. **P. R.**
 casam eur hic
 mine Iouæ Dei
 nos uicij sim, nisi
 uates fuit tem
 Iouæ optimi ma
 adiente, anspu
 fiam, aratum ir
 piam, et mon
 iam. Nunquid t
 aut ullus Iuda
 et preatione s
 et illo iam iag
 nos iam inuane
 mus? Quid Vr
 Iouæ Senectæ, ex
 hanc ab Ioua est
 Quod cum Iouæ
 milites et proce
 resciau ipse terr

obtemperate, ut mutet consilium, malumq; quod in
 uos cogitat, auertat. Quod ad me pertinet, equidem
 uideo me in uestra manu esse: uos mihi quod uidebi-
 tur, faciatis licet. Veruntamen sic habetote, si me in-
 terfeceritis, fore ut uos & hæc urbs atq; respublica
 innocentis sanguinem supplicio luat. Cerie enim Io-
 ua misit me ad uos, ut uobis audientibus, ea omnia di-
 cerent. PR. Nos quidem non uidemus iustam
 causam cur hic capite plectatur; si quidem nos no-
 mine Iouæ Dei nostri affatus est. SE. Audite
 nos uicissim, nisi molestum est. d Michæas Mora si-
 ta, uates fuit tempore Ezechie regis Iudæorum, qui
 Iouæ optimi maximi nomine, omni Iudæo populo
 audiente, ausus est dicere, Sionem in agrum red-
 etam, aratum iri, Hierosolymamq; in ruderæ colla-
 psuram, & montem sacrum in solitudinem redigen-
 dum. Nunquid in eum morte animaduertit Ezechi-
 as, aut ullus Iudæorum? An non Deum reuerentia
 & preccatione sibi placauerunt, malumq; quod
 ab illo iam iamq; imminebat cepulerunt? &
 nos tam immanis scelere animos nostros obligabi-
 mus? Quid Vrias, nihil ne nos mouebit? Is fuit fi-
 lius Semeie, ex Cariathiarimo, qui eadem in urbem
 hanc ab Ioua est uaticinatus, quæ modò Ieremias.
 Quod cum Ioacimus rex audiuiisset, necnon eius
 milites & proceres, eum quæ fuit ad necem. Id ubi
 resciauit ipse, territus aufugit in Aegyptum. Sed eò
 misit

d Exec
 plerunc
 gis mot
 homine
 rationis
 leg, hu
 plis red
 tuntur.

158 DIALOG. SACRORVM
misit rex Elnathanem, & quosdam alios, qui illinc
extractum, ad eum adduxerunt: eumq; ferro crude-
liter necauit, & eius corpus in plebeciorum sepul-
chre tum proijciendum curauit. Itaq; quis fuerit exi-
tus uidetis. Nunc ^{ad}aspicite, utrum nefarium huius fa-
cinus, an consideratam illius prudentiam malitis imi-
tari. A. H. Profectò nunquam sinam uos manus le-
remiæ sanguine commaculare. *H. plaus.*

S E N T E N T I A.

Veritas odium periculumq; parit. Malo ua-
te aut doctore nihil iniquius. Plerunq; plus sa-
piūt & plus equitatis habent ineruditi, quàm
doctores. Pœnã si uis effugere, fuge culpam:
Mitiora imitanda sũnt exempla, inmitiora de-
clinanda. *plaus. in d. plaus.*

A N A N I A S. Ierem. 28.

A R G V M E N T V M.

Ananias Iudæis liberationem ad biennium
falsò uaticinatur. Ieremias contrà, grauiorem
in super captiuitatem prædicit, & ipsi Auaniæ
mortem à Ioua denunciat.

Ananias, Ieremias.

Audi tu Ieremia, unà cum uniuerso hoc po-
pulo, que iussu Dei uobis denuncio. Ego
(inquit Ioua optimus maximus, Israelitarum De-
us) iam rumpam iugum regis Babyloniorum, &
post duos annos referam in hunc locum omnia ua-
sa tem-

templi, que de
locum deportat
regis, omnesq;
bylonem, huc
1. Vimam in
ad rem conferat
priosq; omnes
que apud te
memorie. Clar
tes, qui multis
aut famem aut
si quis aliquand
dictum que per
comprobabit, d
hac uaticinatio
causam putari
Cedo mihi i. An
hic estis, quia
dum hac ego ca
te perfracturum
ri, post bienni
n. a. Abeas li
trepidate Iudei
prestitum & sa
tibi à Deo Anan
Vinula lignea,
ferrea secretis. Na

sa templi, que Nabuchodonosor hinc ablata, Babylonem deportavit: leconiamq; filium ioacimi Iudae regis, omnesq; captivos Iudeos qui sunt abducti Babylonem, huc reducam, fracto Babylonia imperio.

I. ^a Vtinam ita faciat Ioua, & tua dicta omnia ad rem conferat, atque huc usq; sacra reportet, captivosq; omnes e Babylone reuocet. Verum audi, & que apud te & omnem populum eloquar trade memoriae. Claruerunt ante me & te iam olim uates, qui multis nationibus, magnisq; regnis bellum aut famem aut pestem praefignificauerunt. Quod si quis aliquando secunda pronuntiabat, eius praedictum aut rei euentus a diuino affatu profectum comprobabat, aut frustratio refellebat. Hoc quia in hac uaticinatione futurum certo scio, malo te rei exitu confutari, quam mea oratione irritari. A.

Cedo mihi istam torquem: audite uero omnes qui hic estis, quid ferant mea dicta. Quemadmodum hoc ego collere perrumpo, ita Iouam scito te perfracturum dominationem Nabuchodonosoris, post biennium. I. Nolo tecum amplius rixari. A. Abeas licet: ego hoc teneo, & tenebo, ne trepidate Iudaei, aduentat ad certissimum uobis praesidium & salus. Bono animo este. I. E. Adsum tibi a Deo Anania, qui tibi me ita renunciare iubet: Vincula lignea, inquit, rupsi Anania, sed pro eis ferrea feceris. Nam ego ferreum iugum collo impo-

Quod stia nun ueri do res, non nunciat, optent: quia uer suas.

nant

nam omnium istarum gentium, quò seruiant Nabuchodonosori Babiloniorum regi, sub cuius ego ditionem etiam agrestes bestias subiunxi. Hæc sunt, de quibus testis ^{est} quia, Deus meo ministerio premonitum uoluit. ^{non est}, crede mihi Anania, non est quòd incitationem & permotionem diuinam ostentes, & hunc populum spe inani erigas. Neque enim à Deo missus ades, cuius ego ^{inflatu} perniciè tibi proximam denuncio, teq; hoc anno uita defun- ^{cturum} confirmo: quoniam tuis uerbis deficiendi ab eo causas.

ij alijs fa-
m falso
cinatur,
oi perni-
uere ue-
m scjat.

SENTENTIA.

Mali doctores solent improbis fausta dice-
re, & quæ placeat. Boni contrà. Hinc fit, ut bo-
ni inuisi sint: mali amentur, & auctoritate pol-
leant. Veris uatibus rarò creditur ante euen-
tum: præsentim si adsunt falsi uates, qui ueris
contraria doceant. Mali uates dum pœnas im-
proborum uerbis leniunt, re ipsa exasperant.
Cum peruiacibus rixandum non est. Qui im-
probis blandiuntur, eos à Deo auocant.

SEDECIAS. Ierem. 38.

ARGVMENTVM.

Ieremias consulentem se Sedeciam Iudææ
regem monet, ut se dedat Chaldeis, alioquin
uenturum & ipsum & urbem in miseram cala-
mitatem.

Sedecias,

Sedecias, Ieremias.

Volo ego te consulere super rebus meis, Ieremias: sed noli me quicquam colere. **I.** Rem omnem tibi aperiā: sed ea conditione, ne me interimas, ne ue consilium meum repudies. **S. E.** Per Deum, immortalem, qui nostros animos creauit, non perimam te: neq; tradam illis hominibus, qui tuam necem cupiunt. **I.** Satis habeo: accipe iam quod sit Dei consilium. Si te contuleris ad principes Babilonios, & tue tyorumq; uitae consules, & incendium ab urbe depelles. Sin minus, & urbs Chaldeis dedita igni cremabitur, neque tu eorum manus deuitabis. **S. a** At enim ualde metuo, ne me Chaldei Iudaeis, qui ad ipsos transfugerunt, tradant, omni irrisione ludendum. **I.** Non tradent, crede mihi: obtempera Dei monitis, cuius ego uoluntatis interpres tibi sum datus: si te ipsum amas, tuaq; saluti prouides. Quod si te dedere renuis, haec tibi diuinitus denuncio: Omnes mulieres quae supersunt in regia, eductae ad principes Chaldaeos, te in os indignissime irridebunt, ut circumuentum & proditum a tuis necessarijs, & in ipso caeno perfide destitutum. Tuæ autem uxores omnes, & liberi, tradentur Chaldeis: neque tu eorum manum effugies, quin in manus regis eorum uenies, qui hanc quoque urbem incendet. **S.** Vide ne quis haec resciscat, ne tu pereas. Quod si proceres audierint non

stram

162 DIALOG. SACRORVM
stram congressionem, teq; conuenerint, rogantes,
qua de re inter nos actum sit, & mortem minantes
nisi indicaueris, dices, te à me precibus petiuisse, ne
committam ut domum Ionathanis re-
ducaris ad miserabilem
mortem.

S E N T E N T I A.

Veritas cum periculo dicitur. Imprudetes,
dum leuius aliquod malum ineuitabile uitat,
incurrunt in grauius, quod fuerat euitabile.
Qui tolerabiles pœnas Deo dare recusat, eū
incitat ad grauiores.

DIALOGORVM SACRORVM.
Liber tertius.

T O B I A S. Tobie 4.

A R G V M E N T V M.

Tobæus, Tobiam filium suum pietatem do-
cet. Deinde iubet, ut ducem quærat ad peten-
dam ex Media pecuniam, ibi à se depositam.
Tobias Genium, qui se hominem simu-
labat, nactus, cum eo pro-
ficiscitur.

Tobæus

Tobæus pater, Tobias filius, Ra-
phael Genius, Anna
mater.

M ex hac uita discessero, nate,
sepelito me honorifice: tum autem
matrem tuam honorato: ne' ue eam
donec uiuet deserito, ne' ue ei pa-
rum morigerando uitam reddas a-
cerbam. Recordare fili, quot dolores perpeffa sit
propter te, cum esses in eius utero. Cum igitur uitã
finiuerit, eam mecum honestè sepelito in eodem se-
pulchro. Ac per omnem uitam memento Creato-
ris tui, ne' ue eum offende, eiusue præcepta omite.
Quantumcunque tibi Ioua largitus erit, de eo ne
parcito ^a liberalitatem exercere. Ad homines inhu-
manos ne te aggregaueris. A' respiciendis egenti-
bus Israclitis ne abhorrueris, ^b ne Ioua uicissim tuis
temporib. aduersis à te respicièdo abhorreat. Quod
si tuæ facultates non ferent ut largè id facias: at pro
eo, quantum id erit quod suppeditabit, ne parce in
benignitatem conferre, ^c ut diuitias tibi, & argenti
auriq; thesauros in beneficentia repositos habeas.
Nam thesauri nihil impios iuuant. At hæc uirtus à
morte uindicat: ac quisquis beneficentiam exercet,
Dei conspectum uidebit: quemadmodum habet scri-
ptum illud, Ego per beneficentiam conspectum tuũ
uidebo: quam qui exercet, coelestes habendi sunt.

a Pauper
largiri.
b Immis
cordibus
miserico-
se præbet
us.

c Pro diu
Dei fauor
habeas,
beneficen-
conciliat

Tu ergo nate, corpus tuum ab omni libidinis ob-
 scenitate tuere, uxoremq; de tua cognatione duci-
 to, nequaquam alienigenam, aut alius sanguinis,
 quam tuorum maiorum. Nos enim uatum proge-
 nies sumus. Memoria repete Abrahamum, isaacum,
 iacobum, qui uxores de sua sibi gente ascuerunt,
 extraneorum affinitate repudiata, eoq; liberis for-
 tunati fuerunt. Animum intende fili ad ea quae a-
 ges. Quod tibi nolis fieri, alijs ne facito. Operarij
 mercedem ne retineto noctem unam, post eum diem
 in quem cum eo pactus eris, ut tuo te premio re-
 muneretur ^{Deus}. Corpus tuum ab ebrietate absti-
 neto. In nulla nequitia te oblectaueris. De tuo ui-
 ctu largire esurientibus. De tuo uestitu indue nudos.
 Quod tibi superat, id omne in beneficentiam con-
 fer: neque id grauare. hoc est uere pane & uino
 sepulchra iustorum perfundere. Audi & attende
 quemlibet, qui modò uerum tibi consilium det. Ab
 loua omnibus temporibus ^{pete}, ut tuas rationes,
 consiliaq; dirigat: neque enim homini in manu po-
 situm est ^{consilium}: sed uni Deo opt. max. qui quic-
 quid uult efficit, alios deprimens, alios efferens. haec
 mea dicta & praecipua omnia conseruato, & hun-
 quam non ante oculos habeto, fortiq; & infracto
 animo esto. nam loua tibi auxilio praesidioq; erit,
 si ei toto animum, totoq; pectore studueris. Nunc fi-
 li, illud tibi indicabo de pecunia, quam habeo apud
 Gabelem,

onsilij e-
 uentus.

is posteri
 est cura
 amiliaris
 m religio
 nis.

gabielem, mihi co
 em argenti tale
 tum est quando
 bus, teque ad or
 nepes consequ
 tibi, pater, si
 ls, qua ratione
 desperare, nam
 possam; neque
 neque qua uia ea
 Quod ad signu
 nbi mar supium
 de mentu mea. at
 uidi, annum hi
 quere tibi iam ho
 am nadat, cui pr
 atine uiuente me
 spicitarum in it
 tum, studium, m
 qui te uidebunt, co
 columens & duc
 tam. TOBI.
 cem. Et fortasse pr
 iuuenem quendam
 ad ier (si uidetur
 ferens, cuius es?
 necum in Mediam

Gabelem, mihi cognatione propinquum (ea est decem argenti talenta) Rage in Media. nam incertum est quando sim moriturus. Tu fili, si Iouam metues, teque ab omni scelere conseruabis, magnas ab eo opes consequeris. TOBI. Omnia ut praecepisti mihi, pater, sic faciam, sed uelim mihi consilium des, qua ratione queam istam à Gabele pecuniam recuperare. nam neque ille me, neque illum ego agnoscam: neque quo signo repetam pecuniam scio, neque qua uia eatur in Mediam teneo. TOBAE.

^f Quod ad signum pertinet, hoc dices: me, cum ille mihi marsupium suum tradidisset, dixisse: Accipe de manu mea. atque ex quo ei argentum in manum tradidi, annum hunc esse uigesimum. De uia autem, quere tibi iam hominem aliquem fidelem, qui tecum uadat, cui premium dabimus. Proficiscere fili, adhuc uiuente me, & argentum pete. Ioua te Deus Israclitarum in itinere conseruet: tibiq; beneuolentiam, studium, misericordiam, & illius & omnium qui te uidebunt, conciliet: teq; nobis sospitem & incolumem & ducat & reducat, ante meum interitum. TOBI. Eo igitur ad conquirendum ducem. Et fortasse prestò adest, qui faciat. Nam uideo iuuenem quendam in uia stantem accinctum, & ad iter (ut uidetur) paratum. RAPH. Adolescens, cuius es? TOBIAS. Domine, posses ne mecum in Mediam proficisci? RA. Equidem no-

f Videtur
lo tempore
fuisse usus
syngraph

ui vias omnes, sumq; aliquando usus hospitio Gabrielis gentilis nostri, agentis Rages, in finibus Mediae, quae Rages distat ab Ecbatani iunere duorum dierum, estq; montana: Ecbatana autem in campestri loco posita sunt. TOBI. Praestolare paulisper, si placet, dum hanc rem patri renunciatum eo. Nam magnopere cupio te comitem habere, tibiq; dabo mercedem pro iunere. R. I propere.

Ego hic manebo, donec redeas: noli diutius morari.

TOBI. Nactus sum uirum bonum, pater, nostri generis, qui mecum profisciscatur. THOBAE. Eucaca eum ad me, ut scisciter unde terrarum sit, & an satis fidus sit tibi futurus comes. TOBI. Faciam.

Heus accerseris a patre meo. RA. EO. Salue uir diuine. TOBAE. Si saluo, cur mihi haec usuueniunt, ut oculis captus, in tenebris caecus sedeam? RA.

Meus quos Inerauit, id est sanat. & Qui tibi oculorum lucem caecando ademit, idem te, quia uir bonus es, sanabit. TOBAE. Ita fixit locua. Sed ad rem. Meus hic filius Tobias uult ire in Mediam, frater, poteris ne ire cum eo? & ego tibi mercedem dabo. R. Potero, quippe qui vias omnes nouerim, omnemq; illam regionem peragrauerim, & montes teneam. TOBAE. Cuias es? cuius generis? & qua ex ciuitate? R. Quid amplius quaeris? cum mercenarium habeas, qui tuum filium commitetur ex tui animi sententia? TOBAE. Frater, nomen tuum scire uelim, & cuius nationis sis. R.

Ego

Ego sum Azarias Hananeelis filius, de familia Solomiti maioris, tuus gentilis. TOBÆ. Quod salutare faustumq; sit. Sed noli ægrè ferre, frater, quòd uoluerim tuæ familiæ genus cognoscere: meus gentilis es, egregia & nobili ortus familia. Nimirum nostri Hananeelem & Nathanem, duos Solomiti filios, qui mecum itabant Hierosolymam, cum Israeliticam terram incoleremus, mecumq; ibi adorabant: neque unquam ad deos peregrinos, qui in ea regione habebantur, descuerunt, quod ceteri gentiles nostri fecerunt. Quare uade frater feliciter cum filio meo: & redite feliciter, adiuuante Deo. Ego tibi in singulos dies drachmam soluam, & uictum ut filio. Quòd si uos Deus opt. max. saluos reduxerit, istud tibi præmium augebo.

R. Omitte timorem. Nam ego cum filio tuo, saluus cum saluo, & ibo & redibo. TOBÆ. Compara tibi, Tobia fili, quæ ad profectiorem sunt necessaria, & proficiscere cum isto fratre. Deus omnipotens uos incolumes ducat & reducat, & uobis hoc iter ductu Genij sui prosperet. TOBI.

Valete mei parentes obseruandi. TOBÆ. Vale, & ambula prosperè. AN. Ohohohoh. TOBÆ. Quid fles? AN. Rogas? Nihil ne ueris puerum abs te amittere, qui in oculis nostris obuersando, nostram senectutem redderet leniorem? quasi uerò non nos sine illo argento aliturus esset

Deus noster. TOBAE. Ne time soror. Nam & prosperè ibit, & incolumem ad nos reuersum tu ipsa tuis oculis aspicias. Deus ei noster Genium attribuet, qui ei iter bene fortunet, cumq; saluum reducat. AN. Eheu.

SENTENTIA.

Parentum est, filios docere pietatem. Piorū curam mandauit Deus genijs suis.

ASMODAEVS. Tob. 6.

ARGUMENTVM.

Raphael genius agit cum Tobia de ducenda in matrimonium Sara Raguelis filia. Deinde ubi ad Raguelem peruenerunt, fit matrimonium.

Raphael, Tobias, Raguel,
Edna.

IAm tandem peruenimus Ecbatana, Tobia frater. Hac nocte diuertemur apud Raguelem. Is senex quidam est, qui filiam habet unicam, forma prestantem, nomine Saram, Ego cum eo agam, ut eam tibi det in matrimonium. Est bona indole prædita, & patri dilectissima. Ausculta mihi, & de ea agito. Vbi Rage redierimus, celebrabimus nuptias. Non dubito, quin nō sit ille tuis postulatis contradicturus, neque eam contra legem Mosis alienigenæ traditurus. Nos eam ad patrem tuū ducemus. TO. At audio, frater, eam iam septem uiris esse traditam,

tam, qui antè quàm in eius complexum uenerint, mortui sint, ab Asmodeo (ut dicitur) demonum regi necati. Quapropter ne me ille interficiat, non mediocriter pertimesco. ^a Quod si fieret, parentibus trisissimam causam exitus præberem, qui alium nullum neq; filium neq; filiam habent, à quo eis uita de sanctis parentetur. RAP. Verere modò Iouam, eiusq; memor esto: tum etiam patris tui præceptum recordare, à quo iussus es uxorem eiusdem totum familie ducere. Tum me autore nihil demonem timueris. Satis exploratum habeo, te eam in hanc noctem in matrimonio esse habiturum. Igitur ubi in cubiculum cum ea introiueris, sumito cor piscis, quem tu in Tigri flumine dilacerasti: & ex eo sub eius pallam suffitum facito. Eo nidore olfacto demon puellam fugiet, nunquam eam repetiturus postea. Cum autem tibi cum ea congredi libebit, surgitote de lecto geniali, Iouamq; oratote, & obsecratote, ut uobis pro sua clementia opem ferre, puellæq; mederi uelit. Tum demùm cum ea rem habebis, ex qua liberos mares procreabis. Sed omnem timorem abijce: nam ea tibi destinata est ante orbem conditum, per teq; eam Ioua à demone uindicaturus est. T. Quid futurum sit, uiderit Deus. Sed certè facit tua oratio, ut à coniugio non abhorream. RAP. Iam appropinquamus domo Raguelis: & ecce eum ante suas aedes, Salue. RAG. Saluete &

l 5 uos,

a Singula
filij piet
qui non t
mortem f
quàm do
rem pare
reformid-

uos. *A*spice huc *E*dna, quàm hic adolescens forma referat *T*obæum fratrem meum? *E*. Vnde estis, fratres? *R*APH. Ex captiuis qui sunt *N*imiuæ, ex *N*e phthalina tribu. *E*D. Nostis ne *T*obæum fratrem nostrum? *R*APH. Nouimus. *E*D. Valet ne? *R*APH. Valet. *T*OBI. *I*ste *T*obæus, frater (ut dicitur) uester, pater meus est. *R*AG. *O* faustum diem. Libet te complecti. *I*ouam tibi propitium precor, fili: nam ex uiro optimo & probissimo natus es. Agè uxor, si quid est lauius, apparetur cœna: placet arietem mactari. Volo ego hos hospites accipi liberaliter. Succedite nostro tecto: præstemus nos hilares. *T*. Iam tempus admonet, *A*Zaria, ut de matrimonio mentionem iniicias. *R*AP. Memini. Quoniam filiam habes iam nubilem, *R*aguel, & hic est adolescens, et equalis illi, & tribulis, petebat ut eam sibi nuptum locares. *R*AG. Non me præterit, satius esse eam tibi quàm alteri tradi. Sed uerum tibi dicam. Eam iam septem uiris locaui (ut tu scias) qui omnes ante eius congressum mortui sunt. Verùm ede & bibe, & istam rem omitte. *T*. Nichil agis: neque cibum ego, neque potionem capiam, quin tu eam mihi in matrimonium cōcesseris. *R*AG. Postquam ita infixum in animo habes, obtincto sanè. Et quia consanguinei estis, ego iam nunc eam tibi in matrimonium trado, ex instituto Mosaico & Israelitico. Huc ades *S*ara, accipe hanc *T*obia. *I*ous

*D*eus

orum na-
fausta o-
re sole-
mus.

I
Deu celestis uo-
que in nos clem-

Piorum op-
voluptatibus
mont. Pij fug-
non habet da-

R A

A
*T*obias Ra-
abducens illi-

T
*M*i focer E-
rem apu-
luta uxore me-
i concessi. Num-
u me dimittas.
nerant, neque p-
lo me tam paru-
fat, quo minus i-
tate ego mittam
tum negotium re-
Que sote, noli me
reus reuerti.
rebor inuitum. Et
no dimidium fact-

Deus cœlestis uos hac nocte custodiat incolumes, sua
que in uos clementia utatur.

SENTENTIA.

Piorum opera sunt autore & duce Deo. Pij
uoluptatibus etiam licitis imperant, non ser-
uiunt. Pij fugant dæmonia. In pios potestatem
non habet dæmon.

RAGVEL. Tob. 10.

ARGUMENTVM.

Tobias Ragueli socero suo uale dicit, secū
abducens illius filiam Saram, uxorem suam.

Tobias, Raguel.

MI socer Raguel, tu à me postulasti, ut mane-
rem apud te dies quatuordecim, & cum fi-
lia tua uxore mea Sara suauiter uiuerem: id quod ti-
bi concessi. Nunc finita est dies: itaque peto abs te,
ut me dimittas. ^a Mei enim parentes ambo dies nu-
merant, neque putant hoc loco rem esse. ^{R.} Do-
leo me tam paruū spacium à te petiisse. Sed nihil ob-
stat, quo minus id fiat longius. Mane apud me diu-
tius: ego mittam ad tuum patrem nuncium, qui ei to-
tum negocium renunciet, ne sit de te sollicitus. ^{T.}
Quæso te, noli me remorari: cupio omnino ad pa-
rentes reuerti. ^{R.} ^b Quando urges, non remo-
rabor inuitum. En trado tibi meam filiam Sarā, nec-
nō dimidium facultatum mearum. Ite feliciter. Deus

a Pij nati
parentibus
solliciti sunt

b Cupiēt
discedere
spitem re-
rari nō op-
tet.

Ioua,

172 DIALOG. SACRORVM

Ioua, Deus maiorum nostrorum uos fecundet, mihiq; ex uobis liberos c mares ostendat, qui Iouana legi dent operam. Agite deo seculari uos uolo. Vide mea filia, ut tuum socerum, & socrum (qui nunc tui parentes sunt) habeas in magno honore: maritum diligas: familiam regas, domum gubernes: & te ipsam praestes inculpatam. & cum bona pace profecta, efficias ut bonam de te famam uiuentes adhuc, leti hilarisq; accipiamus. Et tu Tobias fili, uale: Ioua te Deus coelestis saluū perducatur, mihiq; ex te & filia mea Sara liberos Iouae studiosos, eiq; probatos, ostendat, antequam moriar. Ecce Saram filiam meam in potestate tua: noli eam unquam male tractare. Itē sanē in columes. s. Valete parentes charissimi: ualete cognati & amici omnes. T. Vale socer: uale socrus: ualete omnes. Ago Iouae gratias, qui me letum reddiderit, & tot beneficijs tam mirifice affecerit.

SENTENTIA.

Vxor is est, sequi uirum, & propter eum parentes patriamq; relinquere. Est enim matrimonij coniunctio arctior quam naturae.

T O B A E V S, Tob. ii.

ARGVMENTVM.

Tobias ex Media reuersus, uenit ad parentes, & felle piscis oculos patris sanat à cæcitate: qua de re pater Deo gratias agit.

Raphael,

Raphael, Tobias, Anna,
Tobæus.

FRater, tu scis quàm sollicitum reliqueris utrumque parentem. Quapropter antecedamus ego & tu, uxore tua cum famulis, reliquoque nostro comitatu subsequente. **TOBI.** Bene mones. **R.** prepara sel piscis. **A.** Atat: ô mi uir, aduentat meus Tobias, cum comite. Curro ei obuiam. **R.** Tui patris, quem uideo esse cæcum, oculi felle isto aperientur atque sanabuntur. Itaque cum ad eum accesseris, illinito eius oculos isto felle: tum ille fellis mordacitatem sentiens, sibi oculos fricabit: atque ita deiecta albugine, & cælum & te lætus uidebit. **A.** O' gnate, iam mortem non deprecor, postquam tuum conspectum cernere licuit. **TOBI.** Salue mea mater. Sed accedit huc pater. Hei mihi, collapsus est. Accurram. O' mi pater salue. **TOBÆ.** Salue fili optatissime, ut uales? **TOBI.** Optimè est, Deo gratia. Sed patere me tibi oculos illinere hoc felle. nam spero hoc tibi fore salutare. **TOBÆ.** Libenter patiar. **TOBI.** Expectemus paulisper. **TOBÆ.** Sentio fellis mordacitatem. **TOBI.** Frica tuos oculos. **TOBÆ.** O' supra modum mirandum miraculum. Nunc te liquido uideo fili, amplectere me. Gratiàs ago Iouæ Deo Israelitarum, qui cæcos illuminat, qui mihi oculos aperuerit: cuius nomen nullis unquam seculis satis dignè laudari po-

174 DIALOG. SACRORVM
ri poterit, qui in me hoc tantum munus contulerit.
Hic uulnerat, & sanat: hic occidit, et uitam dat: huic
gratias ago, qui te nobis, feliciter expedito itinere,
saluum lætumq; restituerit.

SENTENTIA.

Deus suos à miseria tandem liberat. Medi-
cina mordax. Deo gratiæ sunt agendæ de omni
bono.

RAPHAEL. *Thob. 12.*

ARGUMENTVM.

Raphael Thobæo & Thobiæ, sibi mercedē
soluere uolentibus, se indicat, eisq; officium
præcipit.

Tobæus, Tobias, Raphael.

Tobia fili, soluamus isti homini, qui te comita-
tus est, mercedem: & eam cum a corolario.

TOBI. Pater demus ei ^b dimidiam partem pecu-
nie, quam illinc attuli. Nam is me incolumem du-
xit, & reduxit: meamq; uxorem sanauit, & argen-
tum à Gabele abstulit, & tibi oculos sanauit: pro
quibus omnibus, quæ nam ei referri par gratia po-
test? Huc ades Azaria. Accipe frater mercedem tu-
am, id est dimidiam pecuniam, quam illinc appor-
tasti: & uale. **R.** Canite Iouæ carmen nouum, eiq;
gratias agite, & eius nomen celebrate, pro tantis
eius in uos collatis beneficijs: crebrisq; precibus,
supplicationibus & beneficentia erga egentes eum
affectate,

aitamen
to.
Boni uiri
plus eti-
soluere
im promi
si plus ac-
it quàm
sperauit.

estate, quo
dionum benef
que copiosa cor
daci à morte
lbo. Quo tem
pem numimis p
mi angore impl
fratis) ad Mate
mortuos sepelie
nos, ab Ioua, qui
le enim hoc pa
tu sum ad te sa
entem Raphael
glorie solum f
his se res habet
cabit, que uobis
hiscum uersatur
er illa fuit, que
ipsa neque eder
te hec omnia lit
cipi per omnem u
omnem omnium
loue gratias agi
timete: meq;
cipi

affectate, quoad uiuetis. Nam plus apud eum ualeat
 assiduum beneficentiæ officium, quàm argenti auri-
 que copiosa congeries: utpote cum beneficentia uin-
 dicet à morte. Equidem nihil uos de rei ueritate ce-
 labo. Quo tempore tu, tuâq; nurus Sara, sancti o-
 pem numinis precibus suppliciter, magno cum ani-
 mi angore implorabatis, uestras ego preces (ut uos
 sciatis) ad Maiestatis solium subuehebam. cumq; tu
 mortuos sepeliebas, aderam tibi: tuisq; difficilimis re-
 bus, ab Ioua, qui te oculorum cæcitate tentauerat (so-
 let enim hoc pacto periculum facere bonorum) mis-
 sus sum ad te sanandum, & Saram tuam nurû. Sum
 autem Raphael genius, unus de principibus qui ad
 Gloriæ solium famulantur. Nolite timere. Benè uo-
 bis se res habet. Agite Iouæ gratias pro tantis mira-
 culis, quæ uobis exhibuit. Nam quòd me, quandiu uo-
 biscum uersatus sum, edere & bibere uidistis, speci-
 es illa fuit, quæ uestris oculis obuersabatur: cum re-
 ipsa neque ederem, neque biberem. Quare manda-
 te hæc omnia literis, quæ uos uestri erga Deum offi-
 cij per omnem uitam admoneant, utque hanc rem in
 omnem omnium ætatum æternitatem testentur: &
 Iouæ gratias agite: eiusq; sacram memoriam piè re-
 imete: meq; iam absoluite, ut ad Deum me re-
 cipiam, à quo sum missus ad

uos.

SEN.

e Postqu
 pios expl
 uit Deus,
 eis aperit

d Glorie
 Dei.

e Literæ
 ta magi
 sunt, & c
 des antic
 tatis.

SENTENTIA.

Deus pijs sepe ne cogitãtib; quidem pro-
spicit. Per cruces ducit Deus suos ad felicita-
tem. Piorum primordia tristia, exitus læti.

ACHIOR. *Iudithæ 5.*

ARGVMENTVM.

Quærenti Oloferni de Iudæorũ statu, nar-
rat Achior: & quoniam eos iniucios esse dicit
(nisi fortè Deum suũ offenderint) iratus Olo-
fernes, eum iubet ad Bethulienses Iudæos de-
duci, ut unã cum illis pereat.

Olofernes, Achior,
Proceres.

NArrate mihi, uos Chananæi, de istius natio-
nis hominibus, qui in montanis habitant:
quas incolant urbes, quantum habeant copiarum
multitudinem, quare plurimum ualeant & pos-
sint, quo rege & exercitus duce utantur: & cur
soli ex Occidentalibus mihi obuiam uenire negle-
xerint. *A.* Audi domine orationem serui tui. Enun-
ciabo tibi rem omnem, ut sese habet, de gente ista
montana, quæ finitimos tibi fines incolit: neque ul-
lum ex ore meo mendacium excidet. Homines sunt
a prognati à Chaldæis, qui principiò Mesopota-
miam incoluerunt. Cum enim deos patrios Chal-
dæorum detrectarent: patrijsq; moribus relicis,

Abrahã
enim V-
haldæo-
rioriũ
fuit.

1111111

unum sibi Deum cœlestem ad adorandum delegis-
sent, ab illis exagitati, in Mesopotamiam aufuge-
runt. Ibi cum aliquandiu commorati essent, iussi à
Deo suo in Chananeam commigrare, paruerunt. at-
que in Chananea commorati, magnum auri argenti-
q; & pecoris numerum comparauerunt. postea
dominante fame, in Aegyptum deuenerunt: ubi tam-
diu incoluerunt, donec in innumerabilem homi-
num multitudinem excreuerunt. Deinde cum à re-
ge Aegypti crudelius tractarentur, & lateres con-
ficere indignè & labore seruili cogentur, Deum
suum implorarunt, qui totam Aegyptum inelucta-
bilibus calamitatum ictibus perculit. Quibus malis
coacti Aegyptij, eos tandem ab sese emiserunt. Sed
postea remisso malo, cum eos fugientes reuocare,
rursumq; in seruitutem redigere conarentur, Deus
illis mare rubrum disclusit; ita ut ab utroque latere
aqua in muri firmitatem concreta staret, qua illi
uia in sicco per medium maris solum pertransue-
runt. Eodem Aegyptius exercitus consequutus, a-
qua submersus ita est, ut ex innumerabili multitu-
dine ne nuncius quidem euaserit. Traiecti mare ru-
brum, in solitudinem montis Sinae uenerunt, ubi
mortalium nemo consistere unquam, aut habitare
potuerat: ibi dulces ex amaris fontes ad bibendum
habuerunt, & uictum de caelo per quadraginta an-
nos acceperunt. Ac quocumque unquam uene-
m runt;

runt, Deus eorum hostes pro eis, nullo arcu, nul-
 la sagitta, nullo scuto, nullo gladio debellauit: ne-
 que unquam huic genti resisti potuit, nisi si quan-
 do à sui Dei cultu deflexit. Nam quoties alium
 Deum, quam suum, coluerunt, direpti sunt, &
 omnes à bello contumelias pertulerunt. Quoties
 autem Dei sui cultum repetiuerunt, Deus eis ce-
 lestis resistendi uires dedit. Ad extremum Chana-
 neos, Iebuseos, Pherezæos, Hettaeos, Heueos,
 Amorraeos, & fortissimos quosque Hesebonios
 deleuerunt, eorumq; agros & oppida occuparunt.
 Ac quandiu sese à Deo suo offendendo continue-
 runt, multis bonis fructi, Deoq; suo (qui improbita-
 tem odit) prospero usi sunt. Et ante hæc tempora,
 cum ab ea uiuendi ratione, quam eis Deus tradide-
 rat, declinauissent, diuersis diuersarum gentium bel-
 lis profligati, & tandem frequentes in extraneas
 regiones captiui abducti sunt, eorumq; & sanum
 solo æquatum, & oppida capta, & ab hostibus
 compilata sunt. Sed nunc ad Deum suum conuer-
 si, ex dispersione ac dissipatione congregati sunt,
 desertosq; montes occuparunt, & Hierosolymam
 (in qua eorum sacrarium est) obtinuerunt. Qua-
 re disquirendum est, Domine, si qua in offensa sunt
 apud Deum. Nam si sunt, facile eos, ipso conceden-
 te, superabimus. Quòd si nihil ab eis est commissum,
 bello superfedendum censeo: ne Deo pro eis pro-
 pugnante,

Pij inuicti
 t, quadiu
 manent.
 à pietate
 ciunt, uin-
 euntur.

pugnante, in
 ma. P. R.
 liti, ut eos pu-
 homines imbell-
 bertile unum tu-
 finire non pot-
 rostandamus,
 tanobis istud o-
 rucitas à Deo
 esse deum Nabo-
 tum potestate
 firmos, qui ab e-
 tis ad interneci-
 calabimus, ut
 & campi corp-
 ad figam, quadi-
 Hæc est totius
 inderimabilis se-
 renarie, Achio-
 effatus es, et
 & quos nobis a-
 potius ut dignu-
 aite conuinciat
 superstitioni con-
 re non posse cre-
 tata sunt omnia.
 rite non posse w

pugnante, infamiam apud omnes mortales subea-
mus. PR. ⁶ Quis est iste, qui tantum tributum Israe-
litis, ut eos putet Nabuchodonosori posse resistere
homines imbelles, & rei militaris ignaros, qui me-
hercule unum tui, Oioferates, exercitus impetum sus-
tinere non poterunt. Inuadamus modo, & Achio-
ri ostendamus, eos posse superari. O. Quoniam
tu nobis istud oraculum, præclare uates, edidisti, Is-
raclitas à Deo suo defensum iri, ut intelligas ^c unum
esse deum Nabuchodonosorem, contra cuius inui-
ctam potestatem ne illorum quidem Deus stare pos-
sit: nos, qui ab eo missi sumus, illos ad unam fundi-
tibus ad interuersionem uia delebimus, & equitatu pro-
culcabitur, ut eorum montes sanguine redundant,
& campi corporibus compleantur: citius quæ illos
ad fugam, quam nos ad perdendum uires deficiant.
Hec est totius orbis domini Nabuchodonosoris
indeclmabilis sententia. ^d At tu Ammonitarum mer-
cenarie, Achior, qui tam diuinum nobis oraculum
effatus es, esto sanè tantæ particeps potentie,
& quos nobis anteponis, ad eos desice, ut cum eis
potius ut dignus es pereas, & inter eos à nostra
acie contrucidatus des poenas. Quod si tantum tuæ
superstitioni confidis, ut me, quæ suscipio, præsta-
re non posse credas, quid metu exalbescis? Hic tibi
tuta sunt omnia. non peribis, nisi cum illis, quos pe-
rire non posse uaticinaris. Vos mei satellites, abri-

b Munc
humanæ p
tentie cor
ipsum De
confidunt

c Hum.
stulticia h
mines ret
in deos.

d Impij eo
cum pijs n
mero hab
factores p
rum.

180 DIALOG. SACRORVM
pate hunc Betuliam, ad suos Israelitas: ut illorum po-
tius exitij, quàm nostræ sit socius uictoriæ.

SENTENTIA.

Veritas inuisa mundo. Etiam de ueritate ro-
gantes, ueritatem audire nolunt. Assentatorum
plenæ sunt domus, auresq; potentium. Assen-
torem qui amat, ruinam amat. Casum ante-
cedit superbia.

IUDITHA. Iudithæ s.

ARGUMENTVM.

Iuditha Betulienfium primates obiurgat,
quòd de urbis deditione pacti sint: & eos con-
folata, sese ad eis succurrendum parat.

Iuditha, Ozias, & cæteri
Senatores.

Attendite primates populi Betuliensis. Promi-
sistis populo, & quidem interposito iure iu-
rando, uos urbem hostibus post quinque dies esse de-
dituros, nisi Deus uobis interea tulerit auxilium. Ita
ne uerò tempus diuinæ statuitis misericordiæ: & ei
diem uestro arbitrio dicitis? Hoc cene tandem est De-
um ad clementiam pellicere? an ad iracundiam insti-
gare? Dicite mihi, uos qui Dei uoluntatem in cer-
tum quoddam curriculum includitis, potestis ne,
non dicam Dei, sed hominum animos, qui sit, & con-
siliium, peruestigare? Quid Dei horum omnium au-
toris? mentem ne eius tenetis? Nihil minus, fratres.
Nolite

Nolite Dei iram prouocare. qui si nolit intra quinque dies auxiliari nobis, at potest intra quot uolet, potest nos quolibet die uel tutari, uel hostium crudelitati obijcere. Vos uerò nolite Dei quasi uadari consilium. Neque enim is est, ut aut minis, hominum more, terrendus, aut arbitrio cuiusquam sit coerendus. Quare expectemus ab eo salutem, eiusq; auxilium petamus. Spero eum, pro sua facilitate, nostras preces auditurum, praesertim cum nulla hodie in nostro genere neque tribus extet, neque natio, neque populus, neque ciuitas, quae deos colat fabriles: quae res superioribus temporibus in causa fuit, ut patres nostri bello & direptionibus uastati, & ab hostibus magna clade concisi sint. At nos alium Deum non agnoscimus: unde sperare debemus, eum non esse nos nostrumq; genus despecturum. Quod si in hostium potestatem uenimus, non tantum nobis nocuerimus, sed etiam reliquae Iudaeae, nostraq; sacra depeculanda reliquerimus: quorum pollutio- nem, & consanguineorum nostrorum metum, & nationis captiuitatem, & nostrarum possessionum uastitatem Deus temeritati nostrae accepta feret, & à nobis poenas reposcet, ubicunq; gentium sumus seruituri, ut à nostris dominis indignitates omnes & contumeliae nobis sint perferendae. Neq; enim talis seruitus nobis Dei gratiam, sed hominum asseret infamiam. Quamobrem fratres (quandoquidem

A doctore
pēdet po-
pulus.

b à uobis aliorum animi pendent, uobis sacrarium,
uobis fanum, uobis ara nitiur) demonstrate con-
sanguineis nostris, non esse desperandum, contraq;
quicquid acciderit, fortiter esse & constanter fe-
rendum: c Deoque in his omnibus gratias agendas,
qui nos tentat, sicut olim patres nostros tentauit.
Recordamini Abrahamum, Isaacum, Iacobum, Mo-
sem, denique omnes ueros Dei cultores & amicos,

tiā aduer-
res inter-
Dei bene-
io immit-
tuntur.

quot, quantos, quàm uarios perpepsi sint dolores.
Constituite nunc altera ex parte eos qui Dei peri-
clitationis impatientes, contemptius de eo, & gra-
uius & senserunt, & loquuti sunt, ut scdè per-
diti, & à serpentibus exanimati sint. Quare ne ho-
rum desperationem sequamur, sed illorum supe-
riorum fiduciam imitemur, cogitemusq; nos, non
ut hostes extremo supplicio affici, sed ut seruos
fontes salutaris uerberationis medicina corrigi.

o z. Rectè tu quidem omnia, & quæ nemo ne-
get. Neque nunc primum tua prudentia, intelli-
gentia, consilium innotescit: quin iam ab incunte
atate uulgò compertum est, ista esse in te singu-
laria. Sed & plebem sitis ad efflagitandum, & nos
plebs ad iurandum adegit, quod iusiurandum uio-
lare nobis nefas est. Quocirca precare tu pro no-
bis Deum, quæ pia & religiosa mulier es, ut plu-
uia nostros lacus impleat, ne siti deficiamus. IV.

Quemadmodum igitur id quod dixi, à Deo esse sen-
titis:

tis: ita etiam
proficiscatur,
neum consilio
tura, quod om
Vos hac nocte
exibo. ac spero
bis meditationem
et. Sed nolo
que enim uobis
quam aliud, ni
rare. o z. Ben
nam præcunte

Deo præf
tiam in sum
randum est.
dium.

O L O

Iuditha ad
lum promitt
Excubi

Cuius es
brais su
tuos in uestran
ed Olophrem
et cana aperiam

LIBER III.

133

titis: ita etiam id quod facere decreui, an ab eodem proficiscatur, periculum facite: Deumque orate, ut meum consilium comprobet. Sum enim facinus editura, quod omnis posteritatis memoria concelebrat. Vos hac nocte ad portam eritis: ego cum ancilla mea exibo. ac spero fore, ut Deus intra dies, post quos urbis deditioem concessistis, per me Israelitis subueniat. ^d Sed nolo uos in meum propositum inquirere (neque enim uobis, nisi re perfecta, enunciaro) neque quicquam aliud, nisi Deum pro me usque ad meum reditum orare. o. z. Bene uale, Deo tibi ad hostium ultionem uiam præcunte.

d Grauius
riculosaque
silia nem
(nisi cog
necessitas)
refacienda
suis.

SENTENTIA.

Deo præscribendum non est. In fontibus etiam in summa desperatione de Deo bene sperandum est. Magnum est in innocentia præsidium.

OLOFERNES. Iudithæ 10.

ARGUMENTVM.

Iuditha ad Olofernem perducta, ei per dolum promittit de Iudæis uictoriam.

Excubitores, Iuditha, Milites,
Olofernes.

Cuias es mulier? unde, & quò? I. Ex Hebræis sum: quos quia exploratum habeo uenturos in uestram potestatem, ab eis transfugio, meque ad Olofernem imperatorem recipio, ut ei illorum arcana aperiam, uiamque demonstrem, qua omnibus

M 4

MOUA

montanis, sine suorum cuiuspiam cede, potiatu-
 z x. Bene tuæ uitæ prospexisti, quæ ad dominum
 nostrum uenire, & citò uenire decreueris. Nos te
 ante eum sistemus. Quò cum perueneris, nolito a-
 nimo formidare, quo minus rem omnem ei expo-
 nas. Nam hoc tibi confirmare possumus, te eo bene-
 fico esse usuram. Deducamus eam ad Imperatoris ta-
 bernaculum. Vos reliqui interea excubias nihilo mi-
 nus habete. Nos centum eam ducemus. M I. Heus
 tu, quò tam manè, tanto studio & frequentia festi-
 natur? AL. Dicitur, transfugam quandam He-
 bream ad Imperatorem duci, quæ sit mirabili pul-
 chritudine. M. Accurramus. O uenustatem incre-
 dibilem. Quis militiam detrectet aduersus Hebræos,
 qui tales habeant mulieres? pro quibus pugnando oc-
 cumbere quis dubitet? I. Salue Imperator maxi-
 me. O. Alceate eam mei satellites. Bono animo
 es mulier, depone animi metum. Nam ego nemini un-
 quam malefeci, qui terrarum orbis domino Nabu-
 chodonosori seruire uoluerit. Quod nisi tui me, mō-
 tium fidentia, contempssissent, nunquam ego meam
 in eos hastam uibrauissem. Sed ipsi sibi malum hoc
 constauerunt. Verùm dic mihi, quam ob causam ab

Saluti erit
 i aduētus
 tuus.
 Bene se res
 i habebit.

eis ad nos persuga transferis. Nam ^a ad salutem ueni-
 sti. sume animum: uiues & in hanc noctem, & in po-
 sterum. neq; tibi quisquam officiet: contraq; tecum ^b
 bene agetur, quomodo solet cum seruis domini mei
 regis

regis Nabuch
 dicam, domi
 tem nihil uan
 les, rem tibi p
 natus frustra
 Nabuchodon
 testas, à quo
 es, ut per te n
 etiam seræ, p
 uirtute subijc
 tia, tuq; ing
 hant: sed etiam
 ti sunt, te unum
 ipsorum, & i
 mum. Iam uer
 que tu ei resp
 prebentus à B
 Cuius tu caue
 rie tradas: est
 que armis deb
 iam scelere a
 re ne tuus lab
 dum est, dum
 mis conceptu
 cum Deum in
 em, & tibi u
 comedat &

regis Nabuchodonosoris. *i.* Attende igitur, quæ dicam, domine, & ea memoria manda. Dicam autem nihil uanum (absit) sed ea dicam, quæ si sequi uoles, rem tibi perfectam tradet Deus, neque tuus te conatus frustrabitur. Ita uiuat omnium terrarum rex Nabuchodonosor, & eiusdem tibi concredita potestas, à quo ad omnes mortales corrigendos missus es, ut per te non solum homines illi seruiant: uerum etiam fera, pecora, uolucres sub eius imperium tua uirtute subijcientur. Nam non solum de tua sapientia, tuique ingenij acumine fama apud nos percrebuit: sed etiam per omnes iam oras sermones dissipati sunt, te unum esse toto in regno optimum, potentissimum, & in rei militaris prudentia admirabilissimum. Iam uero Achior quæ in tuo concilio dixit, & quæ tu ei respondisti, ^c audita nobis sunt. Nam comprehensus à Betulicis, rem omnem eis exposuit, Cuius tu caue ne orationem negligas, sed memoriæ tradas: est enim uera. neque enim superari, neque armis debellari natio nostra potest, nisi Deum suum scelere aliquo sibi infestum reddiderit. Quare ne tuus labor irritus & inanis fiat, expectandum est, dum scelus quoddam, quod iam in animis conceptum habent, commiserint: quo scelere cum Deum irritauerint, facilem & sibi pernicium, & tibi uictoriam conciliabunt. Cum enim comætu & aqua deficiantur, statuerunt pecora inuadere:

inuadere: & quæ gustare Deus in lege ueluit, omnia decruerunt insumere, frumentiq; primitias, & uini oleiq; decumas (quæ seruabant dicata sacerdotibus, qui Hierosolymis apud Deum nostrum ministrant) consumere habent in animo, quæ nec manibus tangere cuiquam profano fas est. Idq; ut sibi facere liceat, miserunt Hierosolymam (nam & Hierosolymitani eadem fecerunt) qui sibi potestatem à senatu afferant: qua potestate ad eos relata, facturi sunt quod dixi, & tum demum in tuam potestatem uenturi. Horum ego omnium non ignara, ab eis ausugi, eiusmodi erga te facinus ex Dei mandato editura, ut ad eius auditum omnes sint mortales admiraturi. Sum enim religiosa, cœliq; præpotentem Deum noctes diesq; colo. Interea apud te commorans, domine, noctu ititabo in uallem, Deumq; precabor: qui ubi me certiorum de eorum perfecto scelere fecerit, ueniam id tibi indicatum. Tum tu cum omnibus copijs, nullo ex eis repugnante, profiscisceris. Te ego per mediam Iudæam ad ipsam perducam Hierosolymam, tuumq; currum in media urbe sistam, ut eos tanquam pastore destitutas oues abigas, nullo tibi nec cane oblatrante. Hæc ego, mihi præsignificata, & prænunciata, ut tibi enunciarem, missa sum. OL. Bene fecit Deus, quod te populo præmisit: quæ res & uobis uifloriam, & domini mei contemptoribus perniciem afferat. Quod si tu quam es & forma eleganti, &

oratione

oratione elo
Deus tuus mi
domifica per
ferri, ducite h
dimenta præ
higustare tu
uscar eis qa
cum habes de
nus cum ue
tu bene uiuas
que habeo, q
ni facere.

Qui uer
mendacij
dit, is me
chritudo
qui repud

V
Iuditha
tuliam, po
stendēs, ei
inde quor
Achioti n

oratione eloquenti, tam præstabis quæ locuta es, & Deus tuus mihi Deus erit, & tu Nabuchodonosoris domestica per totum orbem celebraberis. Agite mei serui, ducite hanc in meam cellam, cuius de meo penu alimentum præbete. 1. Dabis ueniam: non licet mihi gustare tua, nisi uelim mihi malum conflare. Sed uescar eis quæ mecum attuli. 6. Quid, ubi quæ tecum habes defecerint, unde tibi talia subministrabimus? cum uestratia cibaria non habeamus? 1. Sic tu bene uiuas, domine, ut ego non antè consumpsero quæ habeo, quam Deus per me effecerit quæ decreuit facere.

SENTENTIA.

Qui uerum audire non uult, dignus est qui mendacijs decipiatur. Qui ueritati non credit, is mendacio facile capitur. Mulieris pulchritudo & oratio fallax. Bonum consilium qui repudiat, is in malum consilium cadit.

VIRAGO. *Iudithæ 13.*

ARGUMENTVM.

Iuditha noctu caput Olofernis ferens Betuliam, portis apertis intrat, & caput illud ostendens, eis quid factu sit opus præscribit. De inde quonam pacto Olofernem interfecerit, Achiori narrat.

Iudithæ

255 DIALOG. SACRORVM
Iuditha, Excubitores, Ciues,
Ozias, Achior.

HEUS heus uigiles, aperite aperite portam.
Deus Deus noster nobis adest, qui hodie in-
signem & præclarum uictoriæ honorem tradit Is-
raclitis. **E.** Iudithæ uox auditur, socij: descenda-
mus properè ad portam. Conuocentur huc sena-
tores, uos incendite faces. **I.** Vide Abra, ut istud
caput habeas in promptu, ut id poscente me, con-
tinuò de pera, unà cum uelo, depromas. Iam hic ad-
erit ^a omnis ciuitas. **C.** Præluceat funalibus uos:
aperite portam ianitores: intromittite eam, ut ui-
deamus quid noui ferat. **I.** Laudate Deum, lau-
date Deum, qui ab Israelis stirpe misericordiam
suam non auerterit, ^b sed hostes nostros hac nocte
per meas manus fregerit. En uobis caput hostis
uestri Olofernis, summi Assyriorum Imperatoris.
en uelamen, in quo ille iacebat ebrius: quem Deus
mea facie deceptum, muliebri manu occidit, ^c meq;
euntem, manentem, redeuntem, inuiolatam, inte-
meratamq; conseruauit, neque ab illo uiolari per-
misit. Et nunc & illum uicisse, & me euasisse, &
uos liberatos esse letor: uosq; ut Dei bonitatem
infinitamq; misericordiam prædicetis, exhortor.
C. Agimus Deos nostro gratias, qui tibi tantam
uirtutem tribuerit, ut hodie per te nostros hostes in
nihilum redegerit. **OZ.** O omnium mortalium
fœmina-

omnes ci-
ues.

Et tamen
Iu uicti
t hostes:
percepto
, certa
uictoria
cupatos
peribus
is tuetur
Deus.

f. g. g.

fœminarum Deo acceptissima fœmina : ô cœli ter-
 rarumq; creatoris Dei nunquam satis prædican-
 de laudes : qui tuum uulnus in caput principis ho-
 stium nostrorum direxerit : quo factò , tantam tibi
 hodierno die nominis gloriam comparauit , ut tuæ
 uirtutis laus tam diu in hominum mentibus hæsu-
 ra , & linguis celebranda sit , quandiu huius immor-
 talis Dei fœcinoris memoria durabit , quæ quidem
 in tantis nationis nostræ angustijs non dubitau-
 eris uitam tuam ruinæ opponere , & iam desponden-
 tibus animos subuenire. 1. Attendite nunc fra-
 tres . Hoc caput in pinnis murorum nostrorum su-
 spendetis . Deinde orto sole uniuersi armati eru-
 ptionem facietis , ita ut ad eorum oppugnanda præ-
 sidia descendere uideamini . Tunc accidet (id quod e-
 rit necesse) ut ad Olofernis tabernaculum concur-
 ratur : quo inuento mortuo , tantus illos timor oc-
 cupabit , ut præsidium sibi in fuga ponant . Tum uos
 sequamini licebit , eosq; passim Deo concedente ob-
 teratis . Sed antè accersatur mihi Achior Ammo-
 nita , ut Israelitarum contemptorem (à quo ad nos
 tanquam ad certam necem amandatus est) uideat .
 Adesdum Achior , Deus Israelitarum (cui tu testimo-
 nium dedisti , ultorem esse hostium suorum) ca-
 put omnium infidelium , hac nocte mea manu trun-
 cavit . Quod ut ita esse credas , ecce tibi caput Olo-
 fernis , qui sua arrogantia Deum Israelitarum de-
 spica-

spicabatur, tibiq; mortem in communi Israelitarum
cede assignabat. AG. O te non solum in omni-
bus iudae domicilijs, sed etiam in omnibus genti-
bus felicem, cuius audito nomine homines ad Deum
laudandum excitabuntur. Sed iam narra mihi,
si placet, quomodo te hac tota in re gesseris. 1.
Principio cum hinc (ut scis) profecta incidissem in
uigiles, ab eis deducta sum ad Olofernem, apud
quem magna omnium expectatone iussa dicere
cur aduenissem, simulavi me esse perfugam, quae
desperatione rerum nostrarum ad eum transissem:
demonstrauisq; ea quae ex te audiisset, esse uera. Ne
que enim genus hoc hominum posse superari, nisi a
liquo facinore admissio. Sed iam fame pressos Israeli-
tas, cogitare uesci eis, quibus uesci lex prohiberet:
quo scelere si se obstrinxissent, facile eos uictum iri.
Quare expectaret, dum id scelus esset perpetratum:
mibiq; interea in eius castris uersanti faceret, quan-
do cunque uellem, exeundi potestatem, ut Deum
precarer, & illo scelere commisso à Deo certior
fierem, eumq; de eo admonerem: tum demum enim
esse superaturum. Credidit ille, mibi que omnia quae
petieram, concessit. Ita triduo in castris uersata sum:
noctu interim in uallem, Deum salutandi gra-
tia, uentitans, Deiq; praesens auxilium suppliciter
implorans. Quarto denique die ab illo ad computa-
tionem accersita, adfuit: ostendiq; me quicquid im-
perasset,

adorandi

eius co-
cum effe-
centuram

perasset, esse factum
causis, largitus
ni, iuni pleni ad
uacuum exten-
ferre, qui ebriet
cauerat. Hic e
sem, ut extra cub
careret, Deum
mo orauit, ut m
fiscolum mellam,
ni, accedo: inde
applicans, sinist
uente precata,
tanta ni bis ser
gula ueste prouo
que caput trado
de le more, sic q
tata peruenimus
tam nocte, que
Quoniam quo
fate, non aliter o
multo magis hac
reps, non tam Isr
in uestrum num
fisci.

Superbissimi

perasset, esse facturam. Potatur: ipse mei cupiditate
ardens, largius sese inuitat. Clausa coena, cum ceteri,
uini pleni discessissent, Vagao eunuchus taber-
naculum externè clausit, me ibi sola relictà cum Olo-
ferne: qui ebrietate & somno oppressus, in lecto re-
cubuerat. Hic ego, cum pedissequæ meæ mandauis-
sem, ut extra cubiculum manens, exitum mihi tutum
curaret, Deum (ad illius lectum stans) cum animo
meo orauit, ut mihi tum meisq; adesset. Deinde ad le-
cti columellam, quæ erat ^{e ad} propter caput Olofer-
nis, accedo: inde acinacem detraho, & ad lectum me
applicans, sinistra cæsariem eius prehendo: Deumq;
tacitè precata, ut me in ea re confirmaret, collum
summa ui bis ferio: amputatoq; capite, corpus à stra-
gula ueste prouoluo, et ablato uelo exeo, ac pedisse-
quæ caput trado: quo in escariam peram indito, am-
bæ de more, sic quasi ad supplicationem egressæ, huc
tutò peruenimus. C. Salui sumus, reuiximus. ô fau-
stam noctè, quæ nos ab æterna nocte uindicas. A C.
Quanquam quod dixi Oloferni, de Dei uestri pote-
state, non aliter dixi quàm sentiebam: ^f tamen nunc
multo magis hac re confirmatus, credo: uoloq; dein-
ceps, non iam Israelitarum laudator, sed ciuis esse, et
in uestrum numerum pignore circumcisionis ad-
scisci.

SENTENTIA.

Superbissimus quisque turpissima morte
dignus

f Facta fide
augent.

192 DIALOG. SACRORVM
dignus est. Vel femina manu potest Deus ho-
stes suos ulcisci. Cæso duce, facile uincuntur
milites.

SUSANNA. Daniel. 13.

ARGUMENTVM.

Susanna à duobus Senatoribus (quia ipso-
rum libidini obsequi recusasset) accusata ad-
ulterij, ad supplicium damnata ducitur. Sed
diuinitus superuenit Daniel, qui interroga-
tionis prudentia Senatorum calumniam pa-
lâm facit: atq; ita in ipsorum caput supplicium
conuertit.

Duo senatores, Concio, Susanna,
Daniel, puer.

Avdite uniuersa Iudæorum concio, quam ob-
loacimi uxor Susanna. Heri cum nos duo iudices
in hortis eius mariti soli deambularemus, hæc cum
duabus pedissequis ingressa est. quas ubi foras a-
mandauit, hortorumq; ianuam obserauit, uenit ad
eam quidam iuuenis, qui tum in occulto latebat,
& cum ea concubuit. Nos, qui in hortorum an-
gulo eramus, animaduerso tanto flagitio, accurre-
mus, & eos uidimus quidem coeuntes, sed illum
comprehendere nequiuimus. Nam cum esset ualen-
tior quam nos, aperta ianua exiit. Tantum hanc
prehensam rogabamus, quis esset ille iuuenis: sed
noluit

noluit nobis enunciare. Hæc nos, impositis huic reæ
 (sicut mos est) manibus testamur. C. Satis explorata
 res est. ^a Senatores sunt qui testificantur: & ijdem
 iudices. dubitari non potest. Plectatur capite, quem
 admodum lex iubet. s v. ^b O Deus immortalis,
 qui occulta nosti: qui omnia, etiam antè quàm facta
 sint, perspicis: tu scis, ut hi falsum contra me testi-
 monium dixerint. ac uides ut capite dem pœnas, cum
 nihil eorum commiserim quæ isti contra me per ca-
 lumniam maliciamq; commenti sunt. DVO SEN.
 Non est mirandum, si turpissimum facinus inficia-
 tur. Sed interim ducatur ad supplicium, ut hoc tam
 detestabile facinus expietur, ne tam foeda in popu-
 lo macula hereat. DA. At ego testor, me in huius
 sanguinem nullo modo consentire. c. Quid nam
 istud est, quod clamas tu? DA. ^c Ita ne stulti e-
 stis, Israelitæ, ut neque quæstione habita, neque ue-
 ritate comperta, Israelitædem condemnaueritis? Re-
 uertimini in forum. Dico istos contra eam falsa ef-
 se testatos. s B. Ergo tu sedes in medio nostrum,
 & tuam nobis pronuncia sententiam, postquam
 tibi senatus diuinitus datur. DA. ^d Sciungite pro-
 cul alterum ab altero, ut eos examinem: Adducite
 huc mihi istum. Vetule annis, ueterator malicia, nunc
 tua te scelera petunt, quæ factitabas antea cum in-
 fontibus condemnandis, fontibusq; absoluendis. ini-
 qua iudicia faceres, ^e Iona innocentem & iustum
 interfici

a Primati
 temerè ci
 solet.
 b Oppr
 calumiaj
 ad Deum
 fugiunt.

c Iudic
 antequam
 gnoueris,
 ticia est.

d In testi
 examinan
 summa ad
 benda car
 est.
 e Cum ta
 Ioua uete
 &c.

194 DIALOG. SACRORVM

interfici uetante. Nunc igitur, hanc si quidem uidisti,
dic sub qua arbore congressos uideris. SE. Sub
lentisco. DA. Probe in tuum caput mentitus es.

Iam enim Dei Genius, mandato ab illo accepto, di-
scindet te medium. Amouete hunc, adducite huc alte-
rum. Age^s genus Chananeum, non Iudaeum, te ue-
nustus decepit, tua tibi cupiditas mentem peruerit.

Ita uero agebatis cum Israelitidibus, quae praemetu
in uestrum congressum ueniebant. Sed non Iudae
proles uestram nequitiam sustinuit. Age igitur, sub
qua illos arbore congressos deprehendisti SE. Sub
ilice. DA. Tu quoque probe in tuum caput men-
titus es: unquam praesto est Dei Genius cum ense, qui
te medium dissecet, amboque perdat. c. O Dei bo-
nitate[m] immensam, a quo nunquam deseryuntur, qui
in eorum fiduciam suam collocarunt. Abripimus ad ne-
cem hos nequissimos & improbissimos uetulos, ut
ex lege eadem poena plectantur, quam innocenti mo-
liebantur.

SENTENTIA.

Impii peccata peccatis tegere uolunt. De-
us innocentium preces exaudit. Impij in fo-
ueam cadent, quam pijs excauarunt.

CHALDAEI. Dan. 2.

ARGV-

ARGVMENTVM.

Nabuchodonosor Babylonæ rex Chaldeis iuber, ut somniū quoddam suum (quod ipsi exciderat) dicant, & interpretentur. quod cū illi non possent, imperat eos necari.

Nabuchodonosor, Chaldæi.

Agite uerò coniectores audaces arioli Chaldei, homines explicandi ea quæ sunt obscuritate involuta peritis, enellite hunc mihi ex animo scrupulum, meumq; mihi somnium aperite, cuius interpretationem anxius desidero. nam eam ob rem estis conuocati. **CHALD.** Vitam tibi, rex sempuarnam precamur. Eloquere sanè nobis somnium: & nos ita interpretando euoluemus. **N.** Oblitus sum, quod nisi uos & somnium mihi, & somnij significationem eadiseritis, & uos per summum dedecus uitam amittetis, & uestræ domus a complanabuntur. Sin autem editis, multis à me muneribus & premijs atq; honore afficiemini. Proinde facite, si sapitis. **E.** At somnium dicere, tuum est: nos interpretationem recipimus. **N.** Enimvero uideo uos ex eo excusationis occasione arripere, quod uidistis eam re mihi memoria excidisse. Sed nihil agitis. Nisi enim me hac suspitione leuatis, nō potest esse dubiū, quom

quin uno omnes animo statueritis, me longis quibusdam ambagibus pessimè deludere, & tempus consumere dicendo. Quamobrem eloquimini mihi somnium, ut intelligam, uos interpretari etiam posse.

P. Nemo est in terra, qui istud prestare possit: neque quisquam unquam rex, aut princeps, aut dominator tale quid que sinit ex ullo diuino. Est enim, quod tu rogas, domino difficilius quam quod posset quisquam expedire, præter unos deos, qui inter mortales non uersantur. *R. Pape: ergo uos prorsus inuitiles estis, & hominum animis, mani præclare rei professione, tenebras offunditis? Quis uestri erit usus? Comprehendere satellites, colligatè, abducite ad extremum supplicium istos omnes nebulones. Iubeo ego atq; impero, totum hoc tam indoctum & insipiens doctorum & sapientum genus, ad necem trahi: ut quorum nullus in uita usus est, eorum mors sit uiuentibus salutaris.* *Deum laudamus*

SENTENTIA.

Deus sapientium sapientiam perdit. Deus sapientes huius mundi implicat inexplicabiliter.

DANIEL. Dan. 2.

ARGVMENTVM.

Daniel Nabuchodonosori somnium ipsius dicit & interpretatur: quod quidem est de quatuor

quatuor m
rum, Peria
quibus su
na illa ab

Dan

Noli in
quisit
capto inter
Seglor
uic iudeis, or
Tu ne is
pomis uider
Quod queri
non conestor
sua explicare
Pater Dei, q
uiciora sunt. I
bis secundum c
u lecto exstent
qua possinat
que doctor decl
tatem sapien
que tu in tuo an

quatuor mundi imperijs, uidelicet Chaldaeorum, Perfarum, Macedonum, & Romanorum. quibus succedit regnum Christi, quod omnia illa abolet.

Daniel, Ariochus, Nabuchodonosor.

Noli interimere istos sapientes, Arioch, quos iussit rex occidi. Sed adue hinc ad cum, ego suscipio interpretationem. *A. Placet, sequere me.*
D. Sequor. *A. Nactus sum hominem ex captiuis Iudaeis, o rex, qui pollicetur interpretationem.*
N. Tu ne is es Baltasar, qui posis mihi quid in somnis uiderim, & quid id significet, effari? *D.*
Quod queris arcanum, o rex, non sapientes tibi, non coniectores, non arioli, non prodigatores possunt explicare: uerum est in caelo ab aethere demonum strator Deus, qui ea tibi premonstrat, quae olim euentura sunt. Igitur tuum somnium, & uisum quod tibi secundum quietem occurrit, huiusmodi est. Cum in lecto cubiculari iaceres, in cogitationem uenisti, quia posthac futurum esset: id quod tibi ignotorum ille doctor declarat, idemq; mihi, non propter excellentem sapientia, quia unus caeteris mortalibus praesente, uerum mihi idem aperuit, quod tibi plana facta ea quae tu cum tuo animo cogitasti. Tibi in somnis obiecta

est species quaedam inusitata magnitudine simul-
 cri, ante tuos oculos stans, aspectu terribili: cuius
 caput erat ex auro probatissimo, pectus & bra-
 chia argentea, uenier & femora aenea: pedes par-
 tim ferrei, partim cretaei. In eo spectando dum tu
 heres, saxum sua sponte auulsum incidit in eos pe-
 des, eosq; contriuit, quo casu contractum simul est
 ferrum, creta, aes, argentum atque aurum: omniaq;
 fragmenta uentus, tanquam estate stipulas ex area
 sic susulit, ne aestigio quidem relicto: ipsum autem
 saxum, quo icta est scilla, mutatum est in ingentem
 montem, qui totum terrarum orbem compleuit. Et
 hoc quidem est somnium. Iam interpretationem
 addemus. Tu rex es regum: tibi caelestis ille Deus
 nobilissimum regnum, & praeclearissimam largitus
 est potestatem: omnesq; homines, quotquot ubique
 terrarum sunt, terreiresq; bestias, & acrias uo-
 lucres, sub tuum imperium ditionemq; subiunxit. Ita
 tu caput aureum. Post te autem existeret aliud re-
 gnum tuo deterius, id erit argenteum. Deinde aere-
 um, cuius ditio late in omnem terram patebit. Post,
 quartum surget, durum, & plane ferreum. Ut enim
 ferri duritate omnia aueruntur & commendantur,
 ita eius imperij uolentia & rigor omnia uiolabit
 & contundet. Pedes autem, pedumq; digitos quod
 uidisti partim ferreos, partim siciles, regnum illud
 dissidens erit, & ex parte ferreum rigorem obtine-
 bit.

rficum.
 edoni-
 cum.
 perbo-
 q; enim
 rbi im-
 unt Ma-
 dones.
 nanum.

Deus
 hinc uide
 uere digitor
 um dicitur
 eorum uale
 ficut uigil
 pinguitate m
 coe erunt
 non potest
 regnum null
 tas, aut per
 dicitur om
 equo uenit
 illi manu er
 tate, aut uig
 dignitate
 ditionem
 uentus. n. d
 oregnum am
 dicitur
 em, cuiq; diu
 ter Deus uet
 ter, & ob
 tem eron
 uigil in lucen

Deus

bit, sicut uidiſti ferrum cum argilla coniunctum. Illa uero digitoru, partim ferro, partim argilla conſtat. *18* *19* *20* *21* *22* *23* *24* *25* *26* *27* *28* *29* *30* *31* *32* *33* *34* *35* *36* *37* *38* *39* *40* *41* *42* *43* *44* *45* *46* *47* *48* *49* *50* *51* *52* *53* *54* *55* *56* *57* *58* *59* *60* *61* *62* *63* *64* *65* *66* *67* *68* *69* *70* *71* *72* *73* *74* *75* *76* *77* *78* *79* *80* *81* *82* *83* *84* *85* *86* *87* *88* *89* *90* *91* *92* *93* *94* *95* *96* *97* *98* *99* *100* *101* *102* *103* *104* *105* *106* *107* *108* *109* *110* *111* *112* *113* *114* *115* *116* *117* *118* *119* *120* *121* *122* *123* *124* *125* *126* *127* *128* *129* *130* *131* *132* *133* *134* *135* *136* *137* *138* *139* *140* *141* *142* *143* *144* *145* *146* *147* *148* *149* *150* *151* *152* *153* *154* *155* *156* *157* *158* *159* *160* *161* *162* *163* *164* *165* *166* *167* *168* *169* *170* *171* *172* *173* *174* *175* *176* *177* *178* *179* *180* *181* *182* *183* *184* *185* *186* *187* *188* *189* *190* *191* *192* *193* *194* *195* *196* *197* *198* *199* *200* *201* *202* *203* *204* *205* *206* *207* *208* *209* *210* *211* *212* *213* *214* *215* *216* *217* *218* *219* *220* *221* *222* *223* *224* *225* *226* *227* *228* *229* *230* *231* *232* *233* *234* *235* *236* *237* *238* *239* *240* *241* *242* *243* *244* *245* *246* *247* *248* *249* *250* *251* *252* *253* *254* *255* *256* *257* *258* *259* *260* *261* *262* *263* *264* *265* *266* *267* *268* *269* *270* *271* *272* *273* *274* *275* *276* *277* *278* *279* *280* *281* *282* *283* *284* *285* *286* *287* *288* *289* *290* *291* *292* *293* *294* *295* *296* *297* *298* *299* *300* *301* *302* *303* *304* *305* *306* *307* *308* *309* *310* *311* *312* *313* *314* *315* *316* *317* *318* *319* *320* *321* *322* *323* *324* *325* *326* *327* *328* *329* *330* *331* *332* *333* *334* *335* *336* *337* *338* *339* *340* *341* *342* *343* *344* *345* *346* *347* *348* *349* *350* *351* *352* *353* *354* *355* *356* *357* *358* *359* *360* *361* *362* *363* *364* *365* *366* *367* *368* *369* *370* *371* *372* *373* *374* *375* *376* *377* *378* *379* *380* *381* *382* *383* *384* *385* *386* *387* *388* *389* *390* *391* *392* *393* *394* *395* *396* *397* *398* *399* *400* *401* *402* *403* *404* *405* *406* *407* *408* *409* *410* *411* *412* *413* *414* *415* *416* *417* *418* *419* *420* *421* *422* *423* *424* *425* *426* *427* *428* *429* *430* *431* *432* *433* *434* *435* *436* *437* *438* *439* *440* *441* *442* *443* *444* *445* *446* *447* *448* *449* *450* *451* *452* *453* *454* *455* *456* *457* *458* *459* *460* *461* *462* *463* *464* *465* *466* *467* *468* *469* *470* *471* *472* *473* *474* *475* *476* *477* *478* *479* *480* *481* *482* *483* *484* *485* *486* *487* *488* *489* *490* *491* *492* *493* *494* *495* *496* *497* *498* *499* *500* *501* *502* *503* *504* *505* *506* *507* *508* *509* *510* *511* *512* *513* *514* *515* *516* *517* *518* *519* *520* *521* *522* *523* *524* *525* *526* *527* *528* *529* *530* *531* *532* *533* *534* *535* *536* *537* *538* *539* *540* *541* *542* *543* *544* *545* *546* *547* *548* *549* *550* *551* *552* *553* *554* *555* *556* *557* *558* *559* *560* *561* *562* *563* *564* *565* *566* *567* *568* *569* *570* *571* *572* *573* *574* *575* *576* *577* *578* *579* *580* *581* *582* *583* *584* *585* *586* *587* *588* *589* *590* *591* *592* *593* *594* *595* *596* *597* *598* *599* *600* *601* *602* *603* *604* *605* *606* *607* *608* *609* *610* *611* *612* *613* *614* *615* *616* *617* *618* *619* *620* *621* *622* *623* *624* *625* *626* *627* *628* *629* *630* *631* *632* *633* *634* *635* *636* *637* *638* *639* *640* *641* *642* *643* *644* *645* *646* *647* *648* *649* *650* *651* *652* *653* *654* *655* *656* *657* *658* *659* *660* *661* *662* *663* *664* *665* *666* *667* *668* *669* *670* *671* *672* *673* *674* *675* *676* *677* *678* *679* *680* *681* *682* *683* *684* *685* *686* *687* *688* *689* *690* *691* *692* *693* *694* *695* *696* *697* *698* *699* *700* *701* *702* *703* *704* *705* *706* *707* *708* *709* *710* *711* *712* *713* *714* *715* *716* *717* *718* *719* *720* *721* *722* *723* *724* *725* *726* *727* *728* *729* *730* *731* *732* *733* *734* *735* *736* *737* *738* *739* *740* *741* *742* *743* *744* *745* *746* *747* *748* *749* *750* *751* *752* *753* *754* *755* *756* *757* *758* *759* *760* *761* *762* *763* *764* *765* *766* *767* *768* *769* *770* *771* *772* *773* *774* *775* *776* *777* *778* *779* *780* *781* *782* *783* *784* *785* *786* *787* *788* *789* *790* *791* *792* *793* *794* *795* *796* *797* *798* *799* *800* *801* *802* *803* *804* *805* *806* *807* *808* *809* *810* *811* *812* *813* *814* *815* *816* *817* *818* *819* *820* *821* *822* *823* *824* *825* *826* *827* *828* *829* *830* *831* *832* *833* *834* *835* *836* *837* *838* *839* *840* *841* *842* *843* *844* *845* *846* *847* *848* *849* *850* *851* *852* *853* *854* *855* *856* *857* *858* *859* *860* *861* *862* *863* *864* *865* *866* *867* *868* *869* *870* *871* *872* *873* *874* *875* *876* *877* *878* *879* *880* *881* *882* *883* *884* *885* *886* *887* *888* *889* *890* *891* *892* *893* *894* *895* *896* *897* *898* *899* *900* *901* *902* *903* *904* *905* *906* *907* *908* *909* *910* *911* *912* *913* *914* *915* *916* *917* *918* *919* *920* *921* *922* *923* *924* *925* *926* *927* *928* *929* *930* *931* *932* *933* *934* *935* *936* *937* *938* *939* *940* *941* *942* *943* *944* *945* *946* *947* *948* *949* *950* *951* *952* *953* *954* *955* *956* *957* *958* *959* *960* *961* *962* *963* *964* *965* *966* *967* *968* *969* *970* *971* *972* *973* *974* *975* *976* *977* *978* *979* *980* *981* *982* *983* *984* *985* *986* *987* *988* *989* *990* *991* *992* *993* *994* *995* *996* *997* *998* *999* *1000*

SENTENTIA.

Deus arcana sua pijs, & per pijs etiam

n 4

alij

200 DIALOG. SACRORVM

alijs patefacit. Omnia in deterius abeunt usq; ad aduentum Christi. Christi imperium æternum est.

FORNAX. Dan. 3.

ARGVMENTVM.

Nabuchodonosor Babyloniz rex, erectam se statuam auream imperat à cunctis suis populis cõgregatis adorari. Hoc cum Sidracus, Mesacus, & Abdenago Iudæi facere recusassent, in ignis fornacem conijciuntur. Sed cum ab igne indemnes fuissent, Nabuchodonosor ipsorum Deum, solum esse cõfessus, imperat adorari.

Sidracus, Mesacus, Abdenago, Præco, Delatores, Nabuchodonosor, Proceres.

Nunc sumus per omnia gentes reges et principes mundi.

QVorsum pertinet tanta hominum multitudo, à tam diuersis nationibus. in hunc locum conuocata? *M.* Nescio: nisi quoddum uideo in manem illam statuam iussu regis erectam, metuerè incipio, ne quid rex impium cogitet.

AB. Ego quoq; ualde commoueor: ac ne uelit eam adorari, uerco. *s.* Quid agemus igitur, si iusserit? *A.* Nos uerò non adorabimus. nam hoc quidem esset, Deo cultum renunciare. *s.* Qua tandem istud ratione? *A.* Rogas? *Hominem, uiuam Dei in mortalis*

mortalis effigiem, ad pedes inanis & stupidi rei mortalis simulachri procumbere? Quid indignius, aut magis impium fieri aut cogitari potest? M. At licebit, periculi deprecandi gratia, cultum simulare, cum tamen animus in Deo semper fixus hæreat. A. Apagelis. Satis ne se uiro probaret mulier, si cum alteri corpus suum prostitueret, se tamen uirum suum semper in animo ferre diceret? Hæcine tibi excusatio uideretur? M. Nequaquam. A. Atqui non minus est hoc absurdum. Tu ne, qui unus es, te ipsum diuides, & alteram tui partem Deo, alteram a Veioi addices? Quæ tanta animi mollities est, aut quæ peruersitas, nos, quos honestum esset propter mortales dominos quamlibet mortem oppetere, qui quæ id in alijs laudamus, metum frangi, & ab officio & pietate erga Deum immortalem deduci? s. Quid ergo censes? Sub eundem quemuis cruciatum potius, & fortiter occumbendum, quam tantillum modo de uia deflectendum. Is. O masculum pectus: laudo te. Equidē ita sentiebam, sed uolui quid animi haberes tentare. Verum edicitur silentium, & uideo in loco edito præconem: audiamus quid proclamet.

PR. Pax sit rebus. Edico uobis, qui ex quacunque natione, populo, lingua presentes adestis, ut simulatque sonum audietis tubæ, tibiæ, citbaræ, sambucæ, psalterij symphonie, et reliquorum cōcentuum, procumbatis, & signum aureum adoretis, quod rex Nabuchodono-

a Diabol

b Eos la
mus qui
pter mo
les dom
mortem
petunt.

for erigendum curauit. Quòd si quis non paruerit, continuò in igne cadentem fornacem iniicietur.

SI. Deum immortalem, quod scelus uideo? Eo ne impietatis & insanie prolabi homines, ut id tanquam Deum colant, quod hominum manu factum, homine deterius est, & inferius? M. O uesaniam: illud uide sis, ut prociderunt omnes? Ego certè centies mori malim. DELA. Videtis ne illos tres Iudeos, qui non procubuerunt? AL. Video: enunciantium id est regi. DEL. Rectè sanè, eamus ad eum. AB. Adeo ne concidisse constantiam, ut in tanto numero nullus sit, quem non labefactauerit metus? D. Optamus tibi, rex, uitam quàm longissimam. Tu edicto cauisti, ut omnes audito cantu musico procumberent, & aureum simulacrum adorarent: rebellibusq; pœnam deseruisti, ut igni cremarentur. Nunc homines quidam Iudæi, quos tu procuratori Babylonica præfecisti, Sidracus, Mesachus, & Abdenago, tuum edictum contemnunt, neque eosdem tecum deos colere, neq; statuam adorare curant. N. Ita ne est? Ergo inuenientur, qui meum imperium detrectent? ergo ego non maximus? Properate, adducite eos properè. D. Fiet. N. Iam ego eos docebo, quid sit mihi non obedire: iam efficiam, ut sciant me esse regem. D. Adducimus tibi homines, ô rex. N. Itane est Sidrace, Mesachus, & Abdenago, ut uos neq; meos deos ueneremini,

ni, neque auream statuam à me erectam adoretis?

Quid? nunc saltem non estis parati, auditis cōcentibus musicis, accidere ad eam? Nam nisi facitis, protinus in fornacem immittemini. ^d Ecquis uerò est Deus, qui uos à meis manibus liberet? ^s.

Nihil sumus solliciti, quomodo tibi ad ista respondeamus. Est Deus, quem nos colimus, qui & potest nos ex

flammis seruare: & ex tuis manibus, rex, profectò seruabit. Quod etsi non ita esset, tamen omni

no (ne tu erres) neq; deos tuos coleremus, neq; ante statuam inclinaremur. ⁿ.

Proh acùm atq; hominum fidem: tanta esse quenquam audacia, ut au-

fit mihi in os repugnare? ^f Ite, comportate ligna, subijcite igni alimenta, effcite eum septuplum hu-

ius qui nunc est. Vos uerò ò fortissimi uiri totius exercitus, comprehendite hos tres uiros, colligite.

Eia, quid statis? nihil opus est deirahere uestes. uincite unà cum omni amictu. Hem, sic uolo. præ-

ceptitate eos in flammam. Videamus quid possit eorum Deus. properate ignaui. ego uobis hoc sce-

ptro comminuam capita. Papæ, uidete ut ^s flamma eos hauserit, qui ipsi in flammam alios coniecerunt.

Sed quid? ò rem miraculi plenam: quid ego uideo? Eho, mei proceres, non ne tres uiros in ignem con-

strictos iniecimus? ^p. Factum, rex. ⁿ. Atqui ego uideo quatuor uiros solutos, in media fornace

ingredientes, illæsos & indemnes: quorum ^b quartus

c Cupiebat
eis parcere
itaq; non sta-
tim in eos a-
nimaduertit
d Intoleran-
da hominis
impiaq; su-
perbia.

e non esse
nos seruatu-
rus.

f Principi-
pietatis su-
imperij an-
poni & gerr-
miserunt.

g Sic impi-
accidet ar-
bunt aliqui
do, qui in p-
os sequerunt

h Is erat D
Geaius.

tus

tus forma est augusta, & planè diuina. O rem inau-
ditam. Accedam propius ad ostium fornacis. Heus Si-
drace, Mesace, & Abdenago, summi Dei cultores, e-
xite huc. s. Adsumus, ò rex è torrida flamma, di-
uina benignitate erepti. PR. Dij boni, quid hoc
rei est? quanta miracula hodie cernimus? Videte sul-
tis, ut ignis in horum corpora nullam uim habuerit:
ut ne pilus quidem crematus sit: ut amictus integri,
nulla flammæ nota iniusti sint. N. Gratias ago
Deo Sidraci, Mesaci, & Abdenagonis, qui genium
suum miserit ad liberandum sui cultores: qui ipsius
fiducia nixi, spreto regis edicto, maluerunt sua cor-
pora ad cruciatum tradere, quàm ulli Deo, præter-
quàm suo, ullum cultum aut honorem habere. Itaq;
decerni placet, decretumq; in omnibus omnium
linguarum nationibus & gentibus promulgari, ut
qui malè de hoc Deo dixerit, turpissimo exitio ple-
ctatur, eiusq; domus publicetur & euertatur, ut il-
lius facinus memoria & nomine loci notetur. Nam
præter hunc unum, præsens ac salutis præpotens
Deus nullus est.

SENTENTIA.

Maxima pars mûdi homines magis metuit
quàm Deû. Mori satius est, quàm simula chra
colere. In iustissimum quemq; grauiusimè fe-
uiunt principes huius mundi. Deus suos no-
uit uel ex medijs flammis eripere. Pij patien-
tior inuincunt.

BAL-

Miraculis
religionè
terdum alli-
untur, qui
erbis nõ po-
tuerunt.

Accersit
byloniz re-
nat scriptum
non potuer

Vllum
plagar
conco. Quid
nagine opus e
mulum diu. f
et estus. Elio
re. Sed ne te al
Vrbi quidam
perum prædat
na perina. Jap
Hæc fuit: qu
nam, dilmorw
hæc, quod eum
quam rex Bal-
regulari inge
interpretatis, a
claro illoge a
sadiet, in enoc

BALSASAR. Dan. 5.

ARGUMENTVM.

Accersitus ex matris cōsilio à Balsasare Ba
byloniæ rege Daniel uates, ei legit & expla
nat scriptum manus in pariete, quod Chaldæi
non potuerant.

Balsasar, Regina,

Daniel.

Nullum ne esse e uobis, qui hoc legere et ex
planare possit? O homines ad nullam rem
idoneos. Quid attinet uos in tanto honore esse, si cui
maxime opus est, tum minime potestis? R. Regem
multum diuq. saluere iubeo. Aliaui ut tu te crucies
et æstues, quod nemo possit tibi hoc scriptum enuclea
re. Sed ne te afflictata, neue tantopere peritum se.
Vir est quidam in tuo regno, mente sanctissimorum
deorum præditus, cuius excellens perfectaq. doctri
na, peritna, sapientia, tempore patris tui cognita per
spectaq. fuit: quo nomine rex eum magorum, ariolo
rum, diuinorum, Chaldæorumq. magistrum esse uo
luit, quod eum Danielelem (nam id est ei nomen, quan
quam rex Balsasarem nuncupauit) compertum esset
singulari ingenio et prudentia ualere, inq. somnijs
interpretadis, ambiguisq. aperiendis, et obscuris de
claradis loq. alios omnes antecellers. Proinde si me
audies, cum euocabis, ut te ista difficultate liberet. B.

EUOC-

Pro magna dicitur. Sub his int. alij. Baldo de fimo.

206 **DIALOG: SACRORVM**

uocetur sane. *R. Mox aderit, ne trepida. D. Ad-*
sum tuo acceritu, o rex. B. Tu ne es ille Daniel,
Te captiuis Iudaeis, quos meus pater huc e Iudaea
adduxit. B. Etiam. B. Audio te afflatu augu-
stissimorum deorum agi scientiaq; & prudentia atq;
sapientia facile principem esse. Nam ob rem te ad
uocauit. Sed quam ad rem. Audi. Cum hic leuo solu-
toq; animo officare conuincere, una cum mei re-
gni optimatibus, ecce extitit quidam quasi manus,
que digitis inscripti in tectorio parietis regione
canalabris, ea que tu uisus, ad que ex pueranda uo-
cau omnes Babilonios sapientes: sed eorum nemo
non modo interpretari, sed ne legere quidem po-
teat. Te autem accepi implicata euoluere, & obscu-
ra optime declarare posse. Nunc itaque si potes hoc
legere, & mihi quid sit, eloqui, purpura & aureo
torque insignitus, tertium regni principatum ob-
tinebis. B. A. Tua tibi dona habeto, aut ea alij lar-
gitor. Ego tamen hoc scriptum & legam, & tibi
planum faciam. Itaq; ades animo, o rex Nabucho-
donosori patri tuo olim largitus est Deus magnifi-
cum regnum, splendoremq; & imperium: qua de cau-
sa omnes eum gentes & nationes trepide metu-
bant: quippe, qua quocunq; usum erat, interire
ret, caderet, efferret, deprimere. Sed cum iam se-
*cundis rebus elatus, intemperanter superbi-
 ret, & animos tolleret, de solio deturbatus est. & omni*

*ebus sech
uperbiit
romines.*

plen-

*Memore am
m bruta
nabitaur:
tos, ventos im
tationes nuat
cognouit sum
prij princip
quq; Balsar
stiozem pra
licires: sed te
ne gestissi. &
proferri iustifi
cum iusta, tu
spis. Quimetic
tos, ereos, fr
cernunt, neque
caue manu tua
nozem habuisti
cauis scriptum
derant & diu
fuit est Deus tu
teratui: porde
uor. Diuisit:
terfug; distrib*

*Quum m
uare huius*

LIBER III.

splendore amisso, ex hominum consortio eiectus. e Acquitum
 tum in brutam naturam sensumq; translatus, inter se
 ras habitauit: & herbarum pastu, bouum ritu delecta
 tus, uentos imbresq; & omnes naturales cœli mu-
 tationes nudato corpore pertulit: donec tandem re-
 cognouit summum illum Deum, terrestris huius im-
 perij principem esse. & ei quem uellet præficere Tu
 quoq; Balsasar, qui es eius satu editus, nihilo te mo-
 destiorem præbusti, cum tamen ea omnia præcla-
 re scires: sed te contra cœlorum Dominum in solen-
 tius gestisti. & nunc uasa terrestris eius domicilij
 proferri iussisti, quibus tu, tuiq; proceres, & uxores,
 tum iustæ, tum concubinæ, in bibendo uino abusi
 estis. Quinetiam deos celebrasti aureos, argen-
 teos, æreos, ferreos, ligneos & lapideos, qui neque
 cernunt, neque audiunt, neq; sentiunt: Deo autem in
 cuius manu tua uita & facta omnia sunt, nullum ho-
 norem habuisti. Quare ab eo missa est hæc manus,
 cuius scriptum hoc est: Mensus est, mensus est. pon-
 derauit & diuisit. Sensus autem: Mensus est, men-
 sus est Deus tuum regnum, & id consummauit. Pon-
 derauit: ponderatus es in trutina, & inuentus le-
 uior. Diuisit: diuisum est tuum regnum, & Medis
 Persisq; distributum. d Qui æ
nouit, ne
quitur, is
uioze pœ
dignus est

SENTENTIA.

Quum maximè opus est, tum minimè iu-
 uant huius mundi sapientes. Quum trepi-
 das

A. Proh Deum atq; hominum fidem. o cœlum o ter

ra, arde. tanta inuentum esse quenquam audacia

H A M. Existi ira inflammatus. Quantum ego illum

uideo, res mihi ad restim rediit. Sed tamen tentabo

animum regine, si forte miserecat mei. quod si hac

non succedat, actum est. licet perij. Regina, iam non

deprecor culpam erui, fateor. hec potest ullum sup-

plicium maius esse meo crimine. Sed te supplex, ge-

nua amplectens, per istam clementiam. A. Quem

neq; pudor, neq; mea maiestas deterruit. Sed quid ui-

deo? Atat, etiam ad lectum regine? O magne Iupi-

ter, etiam ne ut reginam domi apud me ui compr-

imat? Corripite, uelate uultum: magnus est qui lu-

cem tueatur. H A R B. At etiam si scias quid ma-

chinatus sit in Mardochæum, hominem de te, rex,

optime meritum, utpote per quem facta in eo coniu-

ratio patefacta sit. Crucem ante domum suam in alti-

tudinem cubitorum quinquaginta erigendam cura-

uit, in quam eum tolleret. A. Percommodè cadit,

autorem in eam tollite, ut cadem, qua alios captat,

uia capiatur.

SENTENTIA.

Muliebrum illecebrarum magna uis est in
utramq; partem: hoc est, uel ad nocendum,
uel ad iuandum. Malum consilium consulto-
ri pessimum. Impij suo ipsorum laqueo iugu-
lantur.

ARTAXERXES. Nehem. i.

O A R G V E

Nehemias à rege Artaxerxe ueniam & o-
pes impetrat, eundi instauratum urbem Hiero-
solytam.

Artaxerxes, Nehemias.

Qui fit ut uultu sis adeò tristi, cum nō egro-
tes? Mirum ni animi tristitia est. N. Rex
in perpetuum uiue. Possum ne non tristi uultu esse,
cum urbs, in qua sepulchra sunt maiorum meorum,
euerfa sit, & eius portæ igne deflagauerint? A.
Quid nā ergo petis? N. Si tibi uideatur, & si quid
apud te ualeo, ut me dimittas in Iudæam, ad in stau-
randam urbem patriam. A. Ego uerò dimitto. Tu di-
cito, quid tibi ad istud fieri uelis. N. Curabis, si
placet, ut mihi dentur literæ ad prætores Syriæ, qui
me curent deducendum, dum perueniam in Iudæam.
Deinde literæ ad Asaphū regiæ syluæ custodem, qui
mihi ligna suggerat ad reficiendas portas arci, quæ
est ædi coniuncta: urbisq; mœntia, & domum, in quâ
sum diuersurus. A. Dabuntur quæ petis. N. A-
go tibi gratias immortales, rex, tibiq; fortunatissi-
mum longissimumq; regnum precor.

SENTENTIA.

Regis animum Deus habet in manu, eumq;
quocunq; uult inclinat. Cui propitius est De-
us, huic conciliat beneuolentiam potentium.

NEHEMIAS. Nehem. 5.

ARGV

Expostulant pauperes Iudæi de diuitum erga se iniquitate auariciæ. Et Nehemias diuites cogit in ordinem.

Plebeij, Nehemias, Primates, Sacerdotes, Populus.

Magnus est tum nostrum, tum nostrorum liberum numerus: a comparandum est inde frumentum, quo uiuamus. AL. Oppignerandi sunt funal nostri, & uinea, & domus, ut nos frumento contra famem inuitiamus. AL. Iam pro nostris agris, & uineis, ad tributum regi pendendum, pecuniam sumpsimus mutuan. An æquum est, ut cum eiusdem nobiscum consanguinitatis sint alij, eadēq; sit liberorum eorū atq; nostrorum conditio, nos tamen liberos nostros in seruitute dedamus, sintq; iam filiarum nostrarum nonnullæ emancipatæ, neq; eas uindicare possimus, cum fundos & uineas nostras teneant alij? N. O indignum facimus. Itaque uerò principes foenus à uestris exigitis. Ergo nos consanguineos nostros Iudæos, in exterarum gentes uendidos, pro nostris uiribus redemerimus: & uos eosdem emetis, ut dominos non amiseritis, sed mutaueritis? Non recte facitis. Non ne in metu Dei nostri uiuetis, ut barbarorum hostium nostrorum uituperationem euitetis? Ego quoq; & mei cognati atq; famuli, argentum

212 DIALOG. SACRORVM

eis, frumentumq; mutuò dedimus. Agite, remittamus
hoc nomen. Reddite eis hodie agros suos, & vineas,
& oliueta, & domos: tum centesimam condonate ar-
genti, & frumenti, & uini & olei, quæ eis mutua
dedistis. P. Reddemus, neq; ab eis quicquam exi-
gemus. Sic faciemus, ut tu hortaris. N. Vos uerò
sacerdotes, iurate uos ita facturos. S. Faciemus.
N. Ergo quemadmodum ego meum gremium ex-
cutio, sic quicumq; non hæc præstulerit, eum excutiat
Deus ex domo & labore suo: sicq; esto excussus, ua-
cuusq;. P. O. Amen.

SENTENTIA.

Auaro homine nihil est iniquius. Auarus a-
nimam uenalem habet. Multum pollet, etiam
apud iniquos, iustus & grauis homo.

VERITAS. 3. Esd. 3.

ARGVMENTVM.

Darius Persarum rex proponit optimati-
bus suis trium stipatorum suorum sententias,
ad iudicandum quæ nam esset optima. Sunt
autem eæ, de uiribus uini, regis, mulierum &
ueritatis. Hic quum stipatores iussu regis, suæ
quisq; sententiæ rationem reddidissent, pal-
mam obtinuit Zorobabel, qui ueritati primas
tribuit: & à rege, præter statutum disputa-
tionis præmium, impetrat, ut Hierosolymita-
num sanum instauret.

Darius,

Darius, Anagnostes, Stipator, Al-
ter Stipator, Zorobabel,
Optimates.

HAec causa est, mei proceres, cur uos iusserim
conuocari. Cum mei corporis custodes, dor-
miente me, inter se (ut fit) confabularentur, eò de-
lapsi sunt, ut certatim dicerent suam quisque sen-
tentiam, ecquæ res maximam uim habeat: ea con-
ditione, ut cuius dictum ego & Persidis triumui-
ri doctissimum iudicassemus, huic uictori pronun-
ciato ea darentur, quæ iam audietis, recita schedu-
lam. AN. Cuius dictum sapientissimum erit, is
à Dario rege ingentia dona, & uictoriæ ornamen-
ta consequitur. purpuraq; induitor, & auro bibito,
& in auro dormito: & aureis frenis currum, byssi-
namq; cidarim, & torque circumdatum collum ha-
beto: & secundum Darium primus propter suam
sapientiam sedeto, Darij; familiaris dicitur. Pri-
mi sententia est hæc: Maximam uim habet uinum.
Alterius: Maximam uim habet rex. Tertij: Ma-
ximam uim habent mulieres, sed omnia uincit Ve-
ritas. D. Nunc euocentur huc iuuenes, ut ipsi
sua dicta declarent. Dicite iuuenes, suæ quisque
sententiæ rationem. ST. PRIM. Quantam uim
habet uinum, ô uiri? Omnes, à quibus bibitur, ho-
mines fallit: eandemq; regis ac priuati, eandem ser-
uū ac liberi, eandem pauperis ac diuitis mentem ef-
ficat,

ficit, omniumq; animos ad leticiam & hilaritatem
 conuertit. neque doloris ullus, neque debiti memor,
 omnium animos^a diuites reddit: oblitumq; uel regis,
 uel satraparum, efficit ut nihil nisi magnificum lo-
 quantur: utq; cum potauerunt homines, & fraternæ
 necessitudinis & amicitie memoria deposita, con-
 tinuò gladios stringant: neq; postea, ubi à uino resi-
 puerunt, quid fecerint recordentur. O' uiri,^b non-
 ne permagnam uim habet uinum, quod hæc fieri co-
 gat? AL. O' uiri, non ne permagnam uim habent
 homines, qui & terras, & maria, queq; in eis in-
 sunt, omnia teneant? Atqui rex omnibus antecellit
 & dominatur, in eosq; principatum tenet, ita ut
 quicquid iubet, faciant. Si iubet ut inter se bellige-
 rent, parent: si contra hostes mittit, uadunt, &
 montes, & muros, & turres demoliuntur: occi-
 dunt, & occiduntur, neque regis dictum excedunt.
 Quòd si uicerunt, ad regem omnia referunt, tum
 quæ prædati sunt, tum cætera. Item qui non mili-
 tant, neque bella gerunt, sed terram colunt, hi quo-
 que ubi sata messuerunt, ad regem referunt, cog-
 guntq; alius alium tributa regi ferre. Is unus si iu-
 bet perimere, perimunt: si dimittere, dimittunt: iu-
 bet uerberare, uerberant: iubet uastare, uastant:
 iubet construere, construunt: iubet excindere, ex-
 cindunt: iubet serere, serunt, cunctusq; eius tum
 populus, tum magistratus eidem parent: eoq; inte-

it ut se
 et diui-
 tes.

omnes
 im pos-
 : & rex
 impe-
 ertè plu-
 potest.
 regis uiri
 bus.

rim accumben-
 com undiq;
 scilicet, & ju-
 tis non parè-
 man esse um
 quidem rex est
 malum potest
 tem horum pr
 lieres regem g
 qui mari ac ter
 ipsos educauer
 man fir: hæc ho
 gloriæ sunt, n
 Quòd si auru
 claram compa
 elizanti form
 onis in eam
 tentur: auro
 ditudini ant
 parente à quo
 heredit, & c
 matris & pat
 tis, mulieres in
 & industria p
 offeris? Sum
 cinantiam &
 flumina tran

rim accumbente, cibum capiente, dormiente, circum undique custodiam agunt: neque cuiquam discedere, & sua negocia curare licet, neque eius dictis non parere. Quare sic statuo, uiri regis maximam esse uim, cui sic obtemperetur. Z. Magnus quidem rex est, uiri, & homines multi, & uinum multum potest. Quid, qui his dominatur? Quis autem horum principatum tenet? nonne mulieres? Mulieres regem genuerunt: & omne mortalium genus, qui mari ac terra dominantur, ab his orium est: hæ ipsos educauerunt uinearum satores, ex quibus uinum fit: hæ hominum uestes faciunt: hæ hominibus gloriæ sunt, nec possunt sine sceminis homines esse. Quod si aurum argentumue aut aliquam rem preclaram comparauerunt, non ne pulchre alicuius, & eleganti forma mulieris amore capti, his omnibus omisissis in eam oculos desigunt? eam hianti ore intuentur: auroq; & argento, & omni rerum pulchritudini anteponunt? Homo, omisso suo ipsius parente à quo educatus est, suaq; patria, uxori adhaerescit, & cum uxore uitam finit, & patris & matris & patriæ immemor. Atque ut perspicua est, mulieres in uos dominari, non ne quæ labore & industria paratis, omnia mulieribus datis atque affertis? Sumit homo gladium, & foras ad latrocinandum & furandum proficiscitur, & mare & flumina tranat, & leones uidere sustinet, & per

De mulie
uiribus.

tenebras grassatur: atq; ubi furatus, prædatus, grassatus est, ad amicam omnia refert: plusq; diligit homo suam coniugem, quam parentes: usque adeò, ut propter fœminas multi mente alienati, multi serui facti sint, multi perierint, multi lapsi sint & peccauerint. Quid? an mihi non creditis? non ne ingens regis potentia est: non ne omnes eum nationes uel tangere formidant? Atqui uidebam, cum hominibus præclarissimi Bartaci filia Apame, regis concubina, ad regis dexteram sedens, de eius capite diadema auferret, suoq; imponeret: tum regis malam sinistra manu feriret, rege interea eam ore hianti aspiciente, & arridenti arridente, & succensenti blandiente, quo eam sibi reconciliaret. An non multum ualent mulieres, ô uiri, quæ hæc faciant? multum sanè & mulieres pollent, & ingens terra est, & excelsum cœlum: & sol cursu uelox, qui uno die cœlum circumuectus, eodem recurat, unde profectus est, magnus sanè est: sed Veritas maxima est, & omnium potentissima. Veritatem omnis terrarû orbis uocat: ueritati cœlum ipsum fauet: ueritatem omnia reformidant & tremiscunt: neque quicquam in ea uitiosum inest. Vitiosum uinum est, uitiosus rex, uitiosæ mulieres, uitiosi mortales omnes, & eiusdem uitiositatis sunt eorum opera omnia in qua uitiositate ueritatis expertes pereunt. At ueritas æterna pollet, & perpetuò uiuit uigetq;: neque ea est

quæ

ueritatis
uiribus.

que cuiusquam
eodem sit omni
tate aliena, &
mes, nec inc
Ceterum & a
à potentia, &
detur Deus ue
rimamq; uim
preter ea que
nam doctissim
fabris, meusq;
neit tui, quo te
citus es, tum
uasa Hierosol
sepofuit Cyru
tam fecit, eaq;
pitate instaur
idam ei, tum,
& nunc hoc e
regio: hæc e
Oro igitur ut
ipsum ore nu
nerficiam.

Honest
inter sese
cipum. Ve
sic & iudi

quæ cuiusquam ratione de recto defleat, ac non eadem sit omnibus: sed ab omni iniquitate & prauitate aliena, æquum facit, eiusq; facta probant omnes, nec inest in eius iudicio quicquam iniquum. Ceterum & ab hac, & à regia magnificentia, & à potentia, & à maiestate seculorum omnium, laudetur Deus ueritatis. O. Maxima ueritas est, maximamq; uim habet. D. Vicisti, pete quiduis, etiam præter ea quæ scripta sunt: nos id tibi dabimus, quoniam doctissimus inuentus es, & à me proximus sedebis, meusq; familiaris uocabere. Z. ^c Memento uoti tui, quo te Hierosolymam instauraturum pollicitus es, tum cum regnum a ssecutus es: omniaq; uasa Hierosolyma exportata, eò remissurum, quæ seposuit Cyrus, cum de Babylone excindenda uotum fecit, eaq; se illò missurum promisit. Et tu recepisti te instauraturum fanum, quod igni cremarunt Idumæi, tum, cum à Chaldæis peruastata Iudæa est. & nunc hoc est quod à te postulo, rex domine, atq; flagito: hæc est magnificentia, quam à te expecto. Oro igitur ut uotum præstes, quod cæli regi, tuo ipsius ore nuncupasti. D. Laudo te, & bene moneo: faciam.

ARGUMENTVM.

Honestæ est de uirtute contentio. Vtinam inter sese sic certarent hodie stipatores principum. Vtinam & principes bona ueraq; dicta sic & iudicarent, & remunerarentur. Sed fuit

o s illud

c Insigne
tatis ex
Mauult
babel pet
Deo glo
sa, quam
utilia.

illud seculum argenteum: nostrum est ferreū.
Certè rara sunt hodie in aulis huiusmodi cer
tamina. Omnia uincit ueritas.

DIALOGORVM SACRO
rum liber Quartus.

MARIA. LUC. 1.

ARGVMENTVM.

Gabriel genius, Mariæ nunciat edituram fi
lium Dei: quærentiq; modum, demonstrat id
fore à spiritu sancto. Ille credens, assentitur.

Maria, Gabriel.

SALVE ornatisima, Domino con
iunctissima, mulierum felicissima.
Quid metuis Maria? bono es ani
mo: a nam accepta es Deo. En ego
tibi renuncio, te isto utero conce
ptum parituram natum, quem Iesum nomine uoca
bis. Is erit maximus, & filius summi parentis cense
biur: cumq; donabit rerum omnium præpotens De
us solio Dauidis, autoris generis eius. Itaq; posteris
Iacobi regnabit in æternum, nec ullus erit eius regni
finis. M. Quomodo fiet istud, cum ego uiri noti
ciam non habeam? G. Spiritus sanctus sese in te
insinuat, teq; Dei optimi maximi uis grauidabit.
Itaq; sanctissimus iste foetus ut erit, ita etiam dicetur
Dei

ni deo ac
iunt, i
ruendum
non est.

Dei filius. Elif
cognata, tam
um mensem fer
tar. Vsq; adeo
Ecce me domin

Deo nihil
dendum est
promittat. J
autor ipse n
B A

A
Ioannes B
rectionem,

Ioann

Progenie
turam p
loris indices fi
ruus & arro
tis Abrahamu
bis facis susci
curis arborum
fractam bonu
ignem mjecti
Qui habet dau

Dei filius. Elisabetha quoque (quo magis credas) tua cognata, iam senex concepit filium: & nunc sextum iam mensem fert uterū, & tamē inter steriles habebatur. Vsq; adeò nulla res est, quā Deus non possit. M. Ecce me domini seruā: eueniat mihi, prout tu dixisti.

SENTENTIA.

Deo nihil est arduū. Promittente Deo credendum est, etiamsi quid naturæ contrariū promittat. Neq; enim naturæ obnoxius est, autor ipse naturæ.

BAPTISTA. *Matth. 3.*

Mar. 1. Luc. 3.

ARGUMENTVM.

Ioannes Baptista populum docet uitæ correctionem, & de Christo uaticinatur.

Ioannes Baptista, Plebs, Publicani, Milites.

Progenies uiperina, quis uos summonuit futuram pœnam fugere? Edite ergo uitæ melioris indices fructus: & ne ideo magnos uobis spiritus & arrogantiam sumite, quòd patrem habetis Abrahamum. Dico enim uobis, Deum posse ex his saxis suscitare liberos Abrahamo. Iam uerò securis arborum radici admota est: omnisq; arbor fructum bonum non edens, excindenda est, & in ignem iniicienda. *PL.* Quid ergo faciemus? *IO.* Qui habet duas uestes, impertiat non habenti: &

a De nob
tate super
re, inanc e

qui

220 DIALOG. SACRORVM

qui habet cibaria, idem faciat. PV. Nobis autem, magister, quid faciendum est? IO. Nihil amplius quam quantum uobis decretum est, exigite. MI. Quid etiam nobis? IO. Ne quem pulsate, aut per sycophantiam circumuenite, & stipendijs uestris esse contenti. Sed audite uniuersi. Ego quidem abluo uos aqua, ad uitae emendationem. Sed me praestantior, me subsequitur: & ita praestantior, ut ego non sim dignus, qui eius calceorum soluam corrigiam. Is uos abluet sacro spiritu, & igne: qui quidem uanum manu tenet, arcam suam perpurgaturus, frumentumq; in horreum comportaturus, & paleam igni crematurus inextincto.

sicut uano
mentum à
lea separa
olet, sic il
bios ab im
s separa
bit.

SENTENTIA.

Bona arbor bono s fructus edit. Abstinentum ab iniusticia, si pœnas uitare uelis.

NATHANAEL.

IOAN. I.

ARGUMENTVM.

Nathanael à Philippo monitus, uenit ad Iesum, & in eum credit.

Philippus, Nathanael,
Iesus.

DE quo scripsit Moses in nostra disciplina, et uates, cum reperimus: Iesum dico, filium Iosephi, à Nazareth. N. A' Nazareth potest aliquid bonum existere? P. Prouise mecum. I. Video

deo huc uenire
omni fraude a
us quam te Ph
uidebam te. N
stratitarum.
cu esse uisum, it
mibi, posthac u
tiamos ascende

Vnde min
Adeundus
A' minoribu
NIC

A
Iesus differi
N

M Agiste
tus. no
posit, que tu fi
guar doctrina
Qui denuo nat
prum adipisci r
bono nasci, qu
in uentrem sue
le Dei regno, q
hes existimare,

deo huc uenire uerè Israelitam: id est, a hominem ab omni fraude alienum. N. Vnde me nosti? I. Prius quàm te Philippus appellaret, cum esses sub ficu, uidebam te. N. Magister, tu es filius Dei, tu es rex Israelitarum. I. Quoniam dixi tibi, te à me sub ficu esse uisum, ita credis: maiora his uidebis. Credite mihi, posthac uidebitis coelum apertum, & Genios diuinos ascendentes & descendentes ad me.

SENTENTIA.

Vnde minimè speres, inde existit bonum.
Adeundus est Christus, ut eum cognoscas.
A minoribus, si credas, ad maiora uenies.

NICODEMVS. Ioan. 3.

ARGUMENTVM.

Iesus differit cum Nicodemo de renascendo.

Nicodemus, Iesus.

Magister, scimus te doctorem uenisse diuinitis. nam a nemo ista tam portentosa facere possit, quæ tu facis, nisi adsit ei Deus. I. Accipe igitur doctrinam eo dignam, qui uenerit à Deo. Qui denuò natus non fuerit, mihi crede, Dei regnum adipisci non potest. N. Quo pacto potest homo nasci, qui sit senex? Nunquid potest iterum in uentrem suæ matris ingredi, atq; nasci? I. Cum de Dei regno, quod diuinum est, locutus sim, debes existimare, hanc quoque generationem, de qua loquor,

a Christus
operibus
is cognos
tur.

loquor, per quam ad illud regnū perueniatur, esse diuinam. Proinde omittē istam à muliere natiuitatem. Nam si quis à muliere renasceretur, talis esset renatus, qualis fuisset ante quā renatus: id est, esset adhuc terrestris & humanus, propterea quod ex re terrestri & mortali quod nascitur (cuiusmodi est mulier) id terrestre & mortale est: quandoquidem quæq; res sui similem gignit. At ex spiritu qui fuerit renatus, is diuina quadam & spiritui conueniente natura præditus erit: quoniam quod à spiritu gignitur, id eius simile est à quo originem habet, uidelicet spiritus. Neque uerò mireris, quod dixerim, uobis esse renascendum, quamuis hanc natiuitatem non uideas. Nam quod accidit in uento, cuius quamlibet in partem spirantis sonitum audis, neque tamen oculis cernis unde ueniat, aut quod feratur: idem fit et in omnibus ex spiritu genitis, ut hæc generatio sentiri et intelligi possit, oculis aspicere non possit. N. Quomodo possunt ista fieri? I. Tu Israelitarum magister es, et hæc nescis? Atqui hoc tibi confirmo, nos non ignota, aut tantum audita dicere, sed perspecta et uisa testari: et tamē testimonium nostrum uos non accipitis. Quod si terrestria, quæ uobis dixi, non creditis: quomodo cælestia, si dixerō, credetis? Si hanc similitudinem, quam ego duxi à uento (quæ res terrestris est, et subiecta sensibus) non capis, ideoq; non credis: quomodo intelliges

intelliges rem ipsam, cuius declaranda causa similitu-
 dine usus sum, quae res coelestis diuinaq; est, neque
 sub sensus cadit? Atqui haec nisi à me didiceritis, à
 quo discatis nullus est. Neque enim potestis in coe-
 lum ascendere, et ea à Deo discere. Nam in coelum
 nemo ascendit, praeter eum hominem qui de caelo
 descendit, qui quidem est in caelo. Is autem ego sum:
 à quo nisi didiceritis, desperanda uobis a cog-
 nitio est. Quocirca attende, quale sit hoc renasci,
 de quo loquor. Quemadmodum Moses serpentem
 illum aereum extulit in desertis, in quem serpentem
 intuentes, à serpentum morsu sanarentur: ita me
 oportet extolli, ut omnes in me intuentes, à me pen-
 dentes, mibiq; fidentes, non pereant, sed uitam adi-
 piscantur aeternam. Haec est igitur renascendi con-
 ditio, superius à me proposita, sine qua negaui quē
 quam posse regnum caeleste consequi. Nam qui mi-
 hi fidem habent, ita immutantur, tantoq; meliores
 fiunt, ut planè renati dici possint, et caelesti regno
 digni sint. Etenim tanto genus humanum profecu-
 tus est amore Deus, ut unigenitum filium suum tra-
 diderit: cui quicumque fidem habeat, non pereat, sed
 ad uitam perueniat aeternam. Non enim misit Deus
 filium suum in hanc uitam, ut homines condemnet,
 sed ut per eum seruentur homines. Qui ei fidem ha-
 bet, non damnatur: qui uerò non habet, is iam dam-
 natus est, qui unigeniti Dei filij nomini fidem non
 adiunxerit.

a scilicet
rum rerum

224 DIALOG. SACRORVM

adiunxerit. In hoc autem damnantur homines, quòd cum uenerit in orbem lux, tenebras magis quàm lucem amant: quippe quorum praua sint opera. Siqui dem quisquis uitiosa facit, lucem odit, neq; in lucem prodit, ne eius facta arguantur. Qui uerò recta facit, is in lucem prodit, ut patefiant eius opera, utpote facta diuinitus.

SENTENTIA.

Renascendum est, & ex carne in spiritum migrandum. Venim terrestria, quæ graui sunt, in cælum ascendere, aut in cælo esse nõ possunt: ita iniusticia, quæ res terrestres & grauis est, in regnum Dei uenire, aut ibi esse nequit. A solo Christo salus est.

SAMARITANA. Ioan. 4.

ARGUMENTVM.

Iesus apud fontem cum muliere Samaritana de uera potione, ueroq; Dei cultu colloquitur. Cumq; superuenissent emptum cibum apportantes discipuli, eos quoq; de uero cibo docet.

Iesus, Samaritana, Discipuli.

DA mihi bibere, mulier. s. Quomodo tu Iudeus, à me muliere Samaritana petis potum? Neque enim habent ullum Iudei cum Samaritanis commercium. 1. Si intelligeres munus Dei, & quis sit qui à te potum petit, tu ipsa peteres ab eo, tibiq; ipse daret, aquam perennem. s. Domine,

Triste Christus (ut fors) à carnali, ad spiritu alia.

mine, neq; fr
unde ergo ha
maiores pati
hunc puteum
eius, atque p
tantam exple
ut qui ex aqu
quam. nam e
perennitatem.
ne amplius sit
nam. 1. Ie
uenito. s. N
non habere uir
nunc quem hab
tibi. s. Vi
ut tibi frustra
monte hoc De
tis, Hierosolym
Mulier crede n
monte hoc, neq
Vos, quid colati
mus, quippe qui
pus, & quidem
cimo & uere
ter colit pestulat
ant, animo & u
runt esse Mesian

mine, neq; situlam habes, & puteus est profundus: unde ergo habes istam aquam perennem? ^b Num tu maiores patre nostro Iacobo, qui tradidit nobis hunc puteum: qua aquatione usus est ipse, & filij eius, atque pecora? 1. Hæc aqua sitim ad tempus tantum explet: mea autem ad perpetuitatem, ita ut qui ex aqua à me accepta biberit, non sitiat unquam. nam ea aqua fiet in eo fons scatens in omnem perennitatem. s. Domine imperti me ista aqua, ne amplius sitiam, ne ue huc ad hauriendum ueniam. 1. Ieuocatum uirum tuum, & huc cum eo uenito. s. Non habeo uirum. 1. Rectè ais, te non habere uirum. *Quinque enim uiros habuisti: nunc quem habes, non est tuus uir. Istud uerum dixisti.* s. ^c Video te esse uatem. itaq; non cõmittam ut tibi frustra inuidisse uidear. ^d Maiores nostri in monte hoc Deum coluerunt. Atqui uos contenditis, Hierosolymis esse colendum. Quid tu censese? 1. *Mulier crede mihi, ueniet tempus, cum neque in monte hoc, neque Hierosolymis coletis patrem. Vos, quid colatis, nescitis: nos, quid colamus, scimus: quippe quia salus à Iudæis est. Sed ueniet tempus, & quidem iam est, cum ueri cultores patrem animo & uerè colent. Etenim à talibus se pater coli postulat. Animus est Deus: & qui cum colunt, animo & uerè debent colere.* s. Scio uenturum esse Messiam. Is cum uenerit, rem omnem no-

b Tanti fa-
re solent h-
mines ant
quitatem,
maiores a
quis existe
uix posse p-
tent.

c Ex eo uide-
licet quod
sus ipsi de u-
ris dixerat
id quod no-
nisi diuinit-
scire pote-
rat.

d Sapit ha-
mulier, qu-
uatem nact-
eum de qua
stione inter-
roget, quia
explicare t-
uatis.

bis planam faciet. I. Ego sum ille, qui tecum lo-
quor. DISC. Video magistrum ad puteum se-
dentem, & colloquentem cum quadam muliere.

ilicet col A L. Mirum est, solum cum sola. Sed scit ipse cur
loqui. id faciat. SA. O' faustum diem. Sed ego quid cum

etor ire in urbem, ut meos tam bono nuncio affici-
am? DISC. Comparauimus cibum, magister, ue-
scere. I. Ego cibum habeo comedendum, quem
uos nescitis. DISC. Num quis absentibus nobis,
attulit ei quod edat? I. Mihi pastus est, id facere,
quod uult is qui me misit, eiusq; opus absoluere. Vos
quidem dicitis, abhinc quatuor menses futuram mes-
sem. At ego sic: Erigite oculos, & uidete agros, ut
iam ad messem flaucant. Et messor premium aufert,
& sator fructum condit ad uictum perpetuum, ut sa-
toris simul & messoris commodo cautum sit. In quo
sanè dictum illud comprobatur, quod ait: Alium se-
rere, alium metere. Ego uos nisi ad metendum, in

quo uos colendo non laborastis. ^f Alij laborarunt,
uos in eorum laborem inuasistis.

SENTENTIA.

Christus uenit ad docendum seruandumq;
fontes. Christus æternum uiuificumq; cibum
portionemq; dat. Deus animo & uerè adoran-
dus est, nullo locorum discrimine. Dei uolun-
tatem exequi, cibus esse debet homini Chri-
stiano.

CENTVRIO. Matth. s.

ARGV

LIBER IIII.

ARGVMENTVM.

Iesus à centurione exoratus, eius puerum
membris captum, uerbo sanat.

Centurio, Iesus.

Domine, puer meus iacet domi membris ca-
ptus, grauiterq; cruciatur. I. Ego ibo cu-
raturum. C. " At ego non sum dignus, cuius tu te-
ctum subeas: sed tantum iube uerbo, & sanabitur. a Magna
destia.
Nam ego quoq; , qui sub alterius sum potestate, ta-
men obtineo autoritatem in eos, quibus præsum, mi-
lites. ac si quem iubeo ire, it: si uenire, uenit: si seruum
facere quid, facit. IE. O' rem admiratione dignissi-
mam. Credite mihi, ne in Israelitis quidem tantam fi-
duciam inueni. Et sine dubio multu ab oriente atque
occidente profecti, accubent cum Abrahamo, isaaco
& iacobo, in regno cælesti: cum interea ^b ij ad quos b Israelit
regnum pertinebat, in alta noctis caligine demersi,
nihil aliud quam flebunt & frendebunt. Tu abi: &
ut confidisti, sic obtineto.

SENTENTIA.

Christus tam facile morbis imperat, quam
dux militibus. Primi erunt ultimi, & ultimi
primi.

PISCATORES; Luc. 5.

ARGVMENTVM.

Petrus iacto reti iussu Iesu, plurimos pisces
capit.

p = Iesus,

Iesus, Petrus.

Subduc in altum oriam Petre, ut retia laxetis ad prædam. P. Præceptor, totam noctem laborantes nihil cepimus: sed tamen postquam ita iubes, demergam rete. O rem miram. Adeste socij, adiuuate nos. Rumpitur rete, ita multis piscibus est plenum. Corripe tu istas plagas altrinsecus, uos uos inuergite in nauiculam. Desinite, desinite, sustinete rete: iam hæc plena est, infundamus in alteram. O rem inauditam. penè submerguntur cymbæ, præ piscium multitudine. *Quæso te Domine, a abi à me: nam homo nocens sum. 1. Ne metue: deinceps iam homines piscaberis.*

hoc est: e-
nocens in
us sum
quo tu
ocês & di
s uerse-
re.

SENTENTIA.

Absq; Christo piscari, hoc est homines docere, operam ludere est. Christo auspice felix est piscatura.

SIMON. LUC. 7.

ARGUMENTVM.

Iesus miranti cum animo suo Simoni, apud quem ipse cibum capiebat, cur se pateretur ab impudica muliere atrectari, causam reddit.

Simon, Iesus.

Iamdudum specto mulierem istam, quæ meum hunc hospitem tam molliter curat. Qui si uates esset, intelligeret utiq; quæ & qualis sit mulier, quæ ipsam

ipsum atrectari
mon. paucis
Duos debiio
alter quinge
rios. It cum r
Dic, uter eun
plus condon
mulierem: cu
quidem ad la
nis eos persu
bi osculum no
non desitit m
caput unxi: si
de causa sic ha
am multum ar
nos amat. Rem
dicia seruauit

A' hinc
coniectura
beneficio m

IAIR

Iesus à I
natum. & i
uio sanguin
ubi Iairi de

ipsum attrectat. nam prostituta pudicitia est. I. Simon, paucis te uolo. s. Dicas licet magister. I. Duos debiores habebat quidam creditor, quorum alter quingentos, alter quinquaginta debebat denarios. li cum non essent soluendo, utriq; condonauit. Dic, uter eum plus amare debeat? s. Opinor, cui plus condonauit. I. ^a Rectè iudicas. Vides hanc mulierem? cum introiuissem domum tuam, ne aquam quidem ad lauandos pedes meos dedisti: ea & lachrymis eos perfudit, et sui capitis capillo exterfit. Tu mihi osculum non dedisti: ea, postquam sum ingressus, non desistit mihi pedes deosculari. Tu nec oleo mihi caput unxisti: ea unguento mihi pedes peruxit. Quae de causa sic habeto, ei multa remitti peccata, quoniam multum amauit. Cui autem minus remittitur, minus amat. Remittuntur tibi peccata mulier: tua te fiducia seruauit: abi cum bona pace.

a A' simili
iudicandè
de simili

SENTENTIA.

A' sinistris suspicionibus abstinendum. Ex coniectura iudicare, temerarium est. Magno beneficio magnus amor conciliatur.

IAIRVS. Marc. 5. Luc. 8.

ARGVMENTVM.

Iesus à Iairo exoratus, eius filiam ita factam. & inter eundem, mulierem profluvio sanguinis laborantem sanat. Deinde ubi Iairi domum uenit, eius filiam quæ in-

Iairus, Iesus, Mulier, Petrus,
Nuncius.

Est mihi unica filiola, optime Iesu, duodecimū
annum agens, quæ nunc domi desperato mor
bo laborat. Obsecro te, & obicor etiam atq; etiam,
ut domum uenias, eiq; manus imponas, ut reuiuſcat,
& reualeſcat. *i.* Faciam uerò, eamus. *m.* Sal
ua ſum, ſi poſſum uel extremam eius oram uſtis at
tingere. Conabor, nec me hæc hominum turba impe
diet, quo minus ad eum accedam. *i.* Quis' nam te
tigit mea ueſtimenta? *p.* Tu uides quanta te homi
nūm multitudo circumſtat & comprinat. & rogas
quis te tetigerit? *i.* Certè tetigit me aliquis: nam
ſenſi uim quandam exire à me. *m.* Perij miſera,
non latui eum. Obsecro te, ignoſce mihi, ego ſum il
la. *i.* Narra mihi rem omnī, ut ſeſe habet. *m.* Ego
miſera iam duodecim annos languebam profluuio
ſanguinis: cum interea toto illo tempore multis adhi
bitis medicis, et omnem rem inſumpſiſſem, neq; quic
quam profeſſem, ſed indies deterius haberē: iamq;
ab omnibus medicis eram deſperata. Cum autem tuo
rum factorum admirabilitatem fama atq; auditione
accepiſſem, acceſſi ipſa, ſic mecum cogitans: O me
felicem ſi uel limbū eius toga liceat tangere. Hoc
animo per mediam turbam acceſſi propius, nec me
ſpes

ſpes ſe felicit. nam
mori fugatam
conſiſſe. *i.* *b.*
uaut: ubi cū bon
ſua mortua eſt.
ſro: *i.* Ne met
quem ego domi
quid tantopere
eſt mortua puell
Vos, Petre, labo
manete intus. V
do mihi iſtam pu
ne Deus, quā n
ego te renatam?
reſciſcat: & pue
s

Plus poteſt
uniuerſa hom
bilis, Chriſto
PHILIPPI

Ieſus quin
quing; uiro
Disci

Vides qu
do, in iſta

spes se fellit. nam simulatq; te tetigi. sensi uim omnem morbi fugatam esse. & omnem sanguinis fluxionem constituisse. I. Bono animo es. filia. tua te fiducia seruauit: abi cū bona pace. ex tuo malo sana. N. Tua filia mortua est. laire: quid iam molestus es magistro? I. Ne metue. laire. tantum cōfide: euadet. Sed quem ego domi strepitum audio? introeamus. Eho. quid tantopere fletis? quid ciulatis? Pax sit rebus. Nō est mortua puella. sed^a dormit. Exite foras omnes. Vos. Petre. Iacobe. Ioannes. & uos puellæ parentes. manete intus. Videbitis quanta sit Dei potentia. Cedo mihi istam puellæ manum: Puella surge. I A. Bone Deus. quā mirificus es? O' mea filiola. uideōne ego te renatam? I. Videte diligenter. ^b ne quis hoc reficiat: & puellæ cibum præbete.

SENTENTIA.

Plus potest uel limbus uestis Christi. quā uniuersa hominum scientia. Quæ alijs insani-bilia. Christo sunt facilima.

PHILIPPVS. Matth. 14. Marc. 5.

Luc. 9. Ioan. 5.

ARGVMENTVM.

Iesus quinq; panibus. & duobus piscibus. quinq; uirorum millia satiat.

Discipuli. Iesus. Philippus. Andreas.

Vides quæ te circumstet hominum multitu-
do. in tam uasta solitudine: & iam dies mul-

p 4 tura

a Chr
mors som
est. ut p
qui tam f
le ex me
excitat h
nes. qu
nos aliq
ex somno
b Atqui a
iubet sua
racula pr
ari. Est e
tempus t
di. est & e
quendi.

tum inclinavit: itaque censemus ut eos dimittas, ut in finitima rura & uicos diuertant, & sibi cibaria comparent. Hic enim quod edant, non habent.

Hoc dicit
um tentā
di gratia.

I. Nihil opus est ut abeant. ^a Præbete uos eis cibum.
D. At non satis nobis suppetit, unde tantum hominum numerum pascamus. sunt enim (quantum licet conijcere) plus minus quinques mille uiri, ut mulieres & paruulos omittamus. nisi fortè eamus emptum panes. I. Vnde autem ememus ad tam multos, Philippe? P. Equidem non uideo: nam ducentis denarijs uix tantum emi possit, ut inde ^b ad singulos minimum quantum perueniat. I. Quot habetis? uidete. A. Adest hic puer, qui habet quinque panes hordeaceos, & duos pisces: præterea nihil est. Sed hæc quantula sunt ad tam multos? I. Adferete huc modò. Iubete omnes in uiridi gramine discumbere cateruatim, centenos & quinquagenos. Cedo mihi istos panes. Nunc pater cœlestis, qui pro tua benignitate pascis omnia, neque in multis pascendis tenuior, neque in paucis copiosior es, qui nulla lege rerum teneris, à quo omnium natura pendet, effice rogo, his tantulis cibarijs multiplicandis, ut hæc hominum multitudo admirabiliter saturata, tuam inexhaustam liberalitatem recognoscat. Agite discipuli, distribuite hos cibos in omnes: satis superq; erit, unde ad satietatem comedant.

ut singuli
tantillum
habeant.

SEN-

Christi
Christus, qu

P

A

Iesus de uiu
rit apud Iuda

Iudæi,

M Agister
fecto m
fuit, sed quia par
interitum, se
rum, quem qui
comprobauit D
opera faciamus
dem habeatis e
go nū specimen
le facis, quale se
firi manna uice
teris proditū e
dam. I. E. No
de celo dedit:
panem dat. Nat
dit, & uitā dat
nobis perpetuo
uitali. Qui ne

SENTENTIA.

Christi cibus est inexhaustus. Plus habet
Christus, quàm egent homines.

PANIS. Ioan. 6.

ARGVMENTVM.

Iesus de uiuifico pane, hoc est de seipso, disse-
rit apud Iudæos.

Iudæi, Iesus, Discipuli, Petrus.

Magister, quando huc uenisti? **IE.** Vos pro-
fecto me queritis, non quia miracula uidi-
stis, sed quia pane satiati estis. Procurate cibum non
interiturum, sed in omnem perennitatem perman-
surum, quem quidem ego uobis dabo. Nam me pater
comprobauit Deus. **IV.** Quid agemus, ut diuina
opera faciamus? **IE.** Hoc est diuinum opus, ut fi-
dem habeatis ei quem misit Deus. **IV.** Quod er-
go tui specimen das, ut eo uiso tibi credamus? quid ta-
le facis, quale fecit olim Moses? quo duce maiores no-
stri manna uixerunt in solitudine: quem admodum li-
teris proditum est, Panem de caelo dedit eis comed-
endum. **IE.** Non Moses (mibi credite) panem uobis
de caelo dedit: sed meus pater uerum uobis de caelo
panem dat. Nam Dei panis est, qui de caelo descen-
dit, & uitam dat hominum generi. **IV.** Domine, da
nobis perpetuo panem istum. **IE.** Ego sum panis
uitalis. Qui uenit ad me, non esuriet: & qui mihi fidem
habet,

a scilice
rum.

habet, non sitiet unquam. Sed hoc uobis dico: & uidiſtis me, neque fidem habetis. Quicquid mihi dat pater, ad me ueniet: & uenientes ad me non eijcio foras. Descendi enim de cœlo, b nō ut mea, sed ut eius qui me miſit, uoluntati paream. Hęc eſt autem eius qui me miſit, patris uoluntas, ut ex eo omni quod mihi commiſit, nihil perdam, ſed id ultimo die exuſitem. Hęc eſt autem eius qui me miſit uoluntas, ut quiſquis filium aſpicit, eiq; credit, is uitam æternam adipiſcatur, & à me ultimo die in uitam reuocetur.

1 v. Non ne hic eſt Ieſus c Iosephi filius, cuius nos patrem matremq; nouimus? Quo pacto igitur ait, ſe de cœlo deſcendiſſe? 1 z. Ne muſſate inter uos. Nemo poteſt ad me uenire, niſi patre, qui me miſit, trahente eum, à me ultimo die in uitam reuocandum. Scriptum eſt in uatibus, omnes fore diuinitus doctos. Quiſquis ergo ex patre audiuit & didicit, is ad me uenit: non quia patrem quiſquam uiderit, niſi qui eſt à Deo, is patrem uidit. Credite mihi, qui mihi fidiſt, is uitam habet æternam. Ego ſum panis uitalis. Manna uſi ſunt maiores ueſtri in deſertis, & tamen mortui ſunt. Hic eſt panis qui de cœlo deſcendit, eiufmodi, ut qui eo ueſcatur, non ſit moriturus. Ego ſum panis uiuus, qui de cœlo deſcendit: quo pane qui ueſcetur, uiuet in perpetuum. Panis autem quem ego dabo, caro mea eſt, quam pro humani generis uita dabo. 1 v. Quomodo poteſt

ui à Deo
is eſt, is
fuz, ſed
uolunta-
tere de-
bet.

ta con-
uolent.

teſſe nobis car
Hoc uobis compr
denis, & ſang
tu uitam in uob
& bibit meum
& ego eum in
eum mea uere e
panis. Qui mea
bibit, is in me ma
uit pater qui n
uer: qui me co
eſt panis qui de
ui eſt, quam ma
mortui ſunt. Ho
terram. D. I
1 z. Ergo hoc
uideatis eò aſcen
to uobis aſſurdi
derit, is in terr
ita accipienda, u
d. Nam caro qu
am comedendi
de qua ratione u
panem comedit
uit, ſed quod mi
citur: ſi me com
bis, qui fidem n

test hic nobis carnem suam dare comedendam? **IE.**

Hoc uobis confirmo, nisi & carnem meam comederitis, & sanguinem meum biberitis, non habetis uitam in uobis. Qui comedit meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet uitam eternam: & ego eum in uitam reuocabo ultimo die. Caro enim mea uerè est cibus, & sanguis meus uerè est potus. Qui mea carne uestitur, meumq; sanguinem bibit, is in me manet, & ego in eo. Quemadmodum uiuit pater qui me misit, ita & ego per patrem uiuo: & qui me comedet, is quoque per me uiuet. Hic est panis qui de caelo descendit: cuius longè alia uis est, quam mannae qua usi maiores uestri, tamen mortui sunt. Hoc pane qui uestitur, uiuet in sempiternum. **D.** Dura uox, quis eam audire possit?

IE. Ergo hoc uobis absurdum uidetur? Quid si me uideatis eò ascendentem, ubi eram ante? Non ne multo uobis absurdius uidebitur, ut qui in caelum ascenderit, is in terris comedatur? Non sunt mea dicta ita accipienda, ut dicam ipsam carnem meam comedi. Nam caro quidem nihil iuuat: sed est diuina quaedam comedendi ratio, qua uita eterna comparatur, de qua ratione uerba facio. Nam quemadmodum qui panem comedit, is per panem uiuit: ita qui per me uiuit, (id quod mihi credendo, & à me pendendo efficitur) is me comedere dicitur. Sed sunt quidam ex uobis, qui fidem non habent. Hanc ob causam dixi uobis,

236 DIALOG. SACRORVM

his, neminem posse ad me venire, nisi hoc ei datum fuerit à patre meo. Iam uerò multi à me propterea discedunt. Quid uos? num etiam uultis discedere? P. Domine, quem adæamus? tu uerba uitæ æternæ habes: & nos credimus & nouimus, te esse Christum, Dei uiuentis filium. I. E. Equidem uos duodecim elegi, sed uestrum unus diabolus est.

SENTENTIA.

Animæ cibus magis est procurandus quàm corporis. Ut pane corpus, sic ueritate (qui Christus est) anima pascitur.

PRAEPOSTERI. Matth. 15.

Marc. 7.

ARGUMENTVM.

Iesus à Phariseis & scribis de discipulorum suorum illotis manibus reprehensus, in illos reprehensionem retorquet, demòstratq; peccatum non extra, sed intus esse in animo.

Pharisæi & Scribæ, Iesus, Discipuli, Petrus.

Cur a faciunt discipuli tui contra institutum antiquorum, ut cibum capiant illotis manibus? I. Cur & uos contra præceptum Dei facitis instituto uestro? Deus enim (uti ait Moyses) parentem utrumq; coli præcepit: & si quis patri matris uel maledixerit, cum morte mulctari. At uos ita homi-

homines
num in-
is plus
ere fo-
it quàm
Dei.

homines institui
naria à se in fide
reantum uilitate
nihil ad illam ho
parentibus face
neria conferant
bent, subuenian
ptum rescidisti
in quibus dum
præcepta omitti
lorum, & cater
timatus est de u
lu ad me ore a
no procul à me
tuis præceptis
te omnis multi
trat per os, com
os, hoc uerò coi
res ad audiendu
rillas isto tuo d
à patre meo coe
nie eos: duces
cus cecum duca
differe nobis se
uos tardi estis &
extrinsecus in h
nare: non enim

homines instituitis, ut parentibus demonstrent, donaria à se in fiscum templi collata, in ipsorum parentum utilitatem esse cessura. Ita estis in causa, ut nihil ad illam honoris speciem addant, dum se satis parentibus facere arbitrantur, si in templum donaria conferant: quamuis parentibus non, ut debent, subueniant. quo uestro instituto, Dei præceptum rescidistis. Multa sunt eiusdem generis alia, in quibus dum hominum instituta teneatis, Dei præcepta omittitis: lotiones urceorum, & poculorum, & cætera eiusmodi. Ficti homines, rectè uaticinatus est de uobis Esaias, ubi ita dicit: Hic populus ad me ore accedit, & me labijs colit: sed animo procul à me absunt. Verùm frustra me ex institutis præceptisq; hominum uenerantur. Sed attendite omnis multitudo, & intelligite. Non quod intrat per os, coinquinat hominem: sed quod exit per os, hoc uerò coinquinat hominem. Si quis habet aures ad audiendum, audiat. **DI.** ^b Ecquid scis, Phariseos isto tuo dicto esse offensos? **I.** Omnis stirps à patre meo cælesti non plantata, extirpabitur. Si nite eos: duces sunt cæci cæcorum. Quòd si cæcus cæcum ducat, ambo in foueam cadent. **P.** Ediffere nobis sententiam istam. **I.** Adeò ne etiam uos tardi estis? aut nondum intelligitis, nihil quod extrinsecus in hominem intrat, posse eum coinquinare: non enim in cor penetrat, sed in uentrem fertur,

^b Phariseis uerò dictis factis offenduntur

^c Videtur hominè, est hominem animam.

tur, & in latrinam per excrementa ciborum eijci-
tur. Sed quæ ex homine per os exeunt, ea ex corde
proficiſcunt, coſequuntur hominem. Hinc naſcuntur
malevolentia, hinc adulteria, hinc ſupra, ea des,
furta, falſa teſtimonia, ſordes, malicia, dolus, preter-
uitas, inuidia, maledicta, ſuperbia, ſtulticia. Hec
tam multa intrinſecus manantia, polluunt hominem.
At illotis manibus cibum capere, non polluunt ho-
minem.

SENTENTIA.

Ficti homines ſpeciem pietatis habent: eius-
dem uim repudiant. Quo quiſq; plus tribuit
rebus exterioribus, eo minus habet interio-
rum. Tanto minoris quiſq; facit ſpeciem, quan-
to plus habet rei.

CHANANÆA. *Matth. 15.*

Marc. 7.

ARGVMENTVM.

Ieſus à Chananæa exoratus, eius filiam libe-
rat à furia.

Chananæa, Diſcipuli, Ieſus.

Miſerere mei, o tu Dauidide. filiam habeo,
quæ furiaſ miſerè agitur. Heu me inſolentem,
ne reſpondere quidem dignatur. Obſecro te clemens: at
que etiam, miſerere mei, reſpice me, uere tua in me
clementia & manſuetudine. D. Abſolue eam, quæ
ſumus: clamore nos obtundit. I. Non ſum miſe-
sus

ſummiſt ad oues
ne ſubueni mihi
Nec enim con-
telli. c. Et
meduus de mic
dominorum ſu
fides. Obſinet
diſi letam ſu

Chriſtus
mè uidetur
gnatur.

FERN

Ieſus diſc
tem arguit,
tuali dixerat

CAuete
ſcorum
rod. D. H
1. Quid uob
uobis eſſe omiſſi
ſue ſenſum omiſſi

sus nisi ad oues perditas domus israelis. c. Domine, subueni mihi. 1. Sine primùm saturari liberos. Neq; enim conuenit, liberorum panem obijcere catellis. c. Etiam sanè; & tamen catelli quoq; comedunt de micis liberorum, quæ decidunt de mensa dominorum suorum. 1. O mulier, magna est tua fides. Obtineto sanè quod uis. Et propter istud dictū, abi leta: nam furia emigravit è tua filia.

SENTENTIA.

Christus exorabilis est etiam ijs quos maxime uidetur excludere. Fide Christus expugnatur.

FERMENTVM. Matth. 16.

Marc. 8.

ARGVMENTVM.

Iesus discipulorum diffidentiam & tarditatem arguit, qui quod ipse de fermento spiritali dixerat, intelligebant de carnali.

Iesus, Discipuli.

CAuete uobis diligenter à fermento Phariseorum & Sadduceorum, tum etiam Herodis. d. Hoc dicit, quia panes non accepimus. 1. Quid uobiscum cogitatis, diffidentes, panes à uobis esse omisso? adeo ne cæci animo estis? adeo ne sensum omnem amisistis, ut nihil intelligatis, neque

a Adeo, r
gnoratis
se me, s
pus, c b
bis sup
tare, sic
tè fecit

240 DIALOG. SACRORVM

que uobis ueniat in mentem illorum quinq; panum, quos in quinq; hominum millia dissipati? quot enim corbes frustis refertas abstulistis? D. Duodecim. 1. Quid, cum septem panes in duodecim millia disseceui, quot canistrorum frusta abstulistis? D. Septem. 1. Qui sit, ut non intelligatis, me non de pane loqui, dum iubeo uitari fermentum Phariseorum & Sadduceorum?

SENTENTIA.

Dicta Christi spiritualia, interdum secundum carnem interpretantur etiam Christiani. Hominem à carne ad spiritum traducere est difficile. Diffidentia ex homine quauis pio, ægrè pellitur.

CLAVIGER. Matth. 16.

Marc. 8. Luc. 9.

ARGUMENTVM.

Iesus discipulos sciscitatus quæ nam esset hominum de se fama, & audita Petri confessione, ei clauces regni cæli promittit: deinde eius carnalem in cruce deprecanda animum obiurgat: & de hominis a negatione docet.

Iesus, Discipuli, Petrus.

Quem me dicunt homines esse? D. Alij Ioannem baptistam, alij Eliam, alij Ieremiam, alij aliquem ex ueteribus uatibus, qui in uitam redie-

redieris. IES. Vos autem quem me esse dicitis?
 PET. Christum, Dei uiuentis filium. IES. Beatus es Simon Bariona, quoniam istud à carne & sanguine edoctus non es: sed à patre meo, qui est in caelis. Et ego tibi uicissim dico: Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, quam ne uniuersae quidem Orci uires superabunt. tibiq; dabo clauces regni caelestis: ac quicquid obstrinxeris in terra, erit obstrictum in caelis: & quicquid solueris in terra, erit solutum in caelis. Ceterum etiam atq; etiam cauete, ne cuiquam indicetis me esse Christum. Me quidem oportet Hierosolymam proficisci, omnesq; à senioribus & pontificibus & scribis contumelias & indignitates perpeffum, interfici, tertioq; post die resurgere. P. ^a Respice te Domine: nunquam istud tibi accidet. I. Abi è meo conspectu, Satana: impedimento mihi es, quòd diuina non sapis, sed humana. Quòd si quis me uult sequi, renunciet sibi ipsi: & me, crucem ferens quotidianam, subsequatur. Nam qui uolet uitam suam seruare, eam perdet. Qui uero uitam perdiderit mea causa, & Euangelij, eam seruabit. Quid enim prodest, quenquam etiam totum mundum lucrari, si uite suae iacturam faciat? aut quid habet quisquam, quod cum uita sua compensare possit? Etenim quem me, meorumq; dictorum in hoc adulterino sceleratoq; hominum genere poenituerit, eius me uicissim

^a Parce
 & istud
 me
 declina.

sim poenitebit, cum & meo & paterno splendore conspicuus ueniam, unà cum sanctis & diuinis Genijs. Nam uenturus sum, & pro suis queng; factis remuneraturus. Quinetiam hoc uobis confirmo, quosdam esse ex hoc conuentu, qui non sint obituri mortem, quin me regni diuini præpotentem uenisse uiderint.

SENTENTIA.

Christi cognitio ab homine non proficiscitur. Sequendus Christus est, isq; omnibus præferendus.

LUNATICVS. Matth. 17.

Marc. 9. Luc. 9.

ARGVMENTVM.

Iesus lunaticum, quem eius discipuli sanare non potuerant, sanat, ab eius patre exoratus.

Pater lunatici, Iesus, Dæmon,
Quidam alius.

Magister oro te, ut me, meumq; unicum filium, quem tibi hic adduco, respicias. Agitur nescio quo furiali spiritu muto: credo eum Diæne incitatione ita miserè infestari. Nam cum subito eum mala illa pestis corripuit, tum uerò ad motus dolorum a facibus repente diuexatur, & cruciatibus fœdiciatibus horribiles gemitus & dentium stridores edens,

uens, spumans
ciamenti perfr
culis laxatur. E
uit eum tanto
1. O' diffidēs
que uersabor in
Huc mihi adduc
frut repenti, re
latur. 1. Qu
lum à pueris: ac
ceps ruit, ut dica
potes, opitulare
dere, nihil est qu
Credo ego quida
am. 1. Spiritu
sunt emigres, r
QUIDAM. V
ALIVS. Imò
ommo mouetur
gesto incolumi
bo uacuum.

Hominis in
tum est. Fidei
infirmitate fidei
LAP.

edens, spumas agit in ore: & uix tandem seuis cruciamentis perfactus, à tam immanium furiarū uinculis laxatur. Eum deduxi ad tuos discipulos, & orauit ut eum tanto malo liberarent. Sed non potuerunt.

I. O' diffidēs hominum genus, & prauum: quousque uersabor inter uos? quem ad finem uos perferā? Huc mihi adducatur. P. Ecce cum tibi. Hei mihi, uide sis ut repenti, te uiso, concidit: uide, ut spumans uoluntatur. I. Quampridem hoc ei euenire cepit? P. Iam à pueris: ac saepe in ignem, saepe in aquam præceps ruit, ut dicas eum in mortem ferri. Sed tu si quid potes, opitulare nobis, nostri misertus. I. Si potes, credere, nihil est quod credenti fieri non possit. P. ^b Credo ego quidem, Domine: sed tu adiuua fidem meam. I. Spiritus mute & surde, ego tibi impero ut istinc emigres, remigraturus nunquam. D. Bruuu. QUIDAM. Ut conuulsus est? ut mortuo similis? ALIUS. Imò ego puto planè mortuum, ita nihil omnino mouetur. I. Cedo mihi istam manum, surge esto incolumis. Trada tibi filium tuum omni modo uacuum.

SENTENTIA.

Homini imbecillitas, diffidentiae argumentum est. Fides est omnipotens. Christus etiā infirmæ fidei opitulatur.

LAPIDANTES. Ioan. 8.

q 2 AREVS

ARGVMENTVM.

Iesus de seipso cum Iudæis differit, eorum
uanam ob Abrahamicam stirpem arrogantiam
retundit, ueram libertatem docet, & lapida-
tionem ab eis effugit.

Iesus, Pharisæi, Iudæi.

EGo sum lux mundi. Qui me sequitur, non in-
greditur in tenebris, sed utetur luce uitæ. P.
Tu de teipso testaris, testimonium tuum non est ue-
rum. I. Et si ego testor de meipso, uerum est ta-
men testimonium meum, quoniam scio unde ue-
nerim, & quò abeam: id quod uos nescitis. Vos mo-
re hominum iudicatis, ego non iudico quenquam. Et
tamen ut maximè iudicem, iudicium meum uerum
sit: utpote qui non sim solus, sed unà etiam adsit qui
me misit pater. In uestra quoq; lego scriptū est, duo-
rum hominum testimonium uerum esse. Ego de mei-
pso testimonium dico: dicit etiam is à quo sum mis-
sus, pater. P. Vbi nam est tuus pater? I. Vos
neq; me nouistis, neq; patrem meum. Si me nossetis,
meum quoq; patrem nossetis. Ego abiturus sum, &
uos à me requiretis, atq; in peccato uestro moriemini.
Quò ego abibo, uos non potestis uenire. IV.
Num ipse se interficiet, ut dicat, quò ipse abiturus
est, nos uenire non posse? I. Vos hinc infernè e-
stis,

Iesiam re-
iretis, qui
p sum. &
d hodie
bq; Mesiā
fra qua-
ant Iudæi.

stis, ego super
item. Ideoq; di-
tros: id quò
Nam quis tu es
tus. Equidem n
ni ille qui me
mum quæ ex eo
enim uerò cum
getis me eum es
tracō, sicut me a
beam eum qui
rui pater, ad cu
cio. Quòd si uo
non parum mul
sapuli mei erit
in libertatem u
progenies sumu
mus: & tu aude
Credite mibi,
peccati. Atqui
so: filio est. Er
ipsa liberi critis
progeniem Abr
Postquam mea
Ego quòd cogn
nos, quòd didici
Nosse quidem p

stis, ego supernè. Vos ex hoc mundo estis, ego non item. Ideoq; dixi uobis, uos in peccatis uestris mortuos: id quod fiet, nisi credideritis me eum esse. P. Nam quis tu es? I. Iam dudum id uobis sum elocutus. Equidem multa de uobis habeo uerè dicere: sed ut ille qui me misit uerax est, ita ego quoque eadem quæ ex eo audiui, hominibus renuncio. Verum enim uerò cum me^b extuleritis, tum demum^c intelligetis me eum esse, qui mea sponte faciam nihil: contraq; sicut me docuit pater, ita loquar: mecumq; habeam eum qui me misit. Neq; enim me solum deseruit pater, ad cuius ego arbitrium omnia semper facio. Quòd si uos, qui mihi creditis (uideo enim esse non parum multos) in meis dièis manebitis, uerè discipuli mei eritis, ueritatemq; intelligetis, quæ uos in libertatem uindicabit. IVD. Nos Abrahami progenies sumus, ^d neq; cuiquam unquam seruiimus: & tu audes dicere, nos factum iri liberos? I. Credite mihi, ^e quicumq; facit peccatum, seruus est peccati. Atqui seruo non est domi perpetua mansio: filio est. Ergo si uos filius libertate donabit, re ipsa liberi eritis. Neque uerò me preterit, uos esse progeniem Abrahami: sed enim cupitis me necare, postquam mea in uobis oratio locum non habet. Ego quod cognoui à patre meo, loquor: itidem uos, quod didicistis à patre uestro, facitis. IVD. Noster quidem pater Abrahamus est. I. Si Abrahæ

b uidelicet
patibulum
c Id accidit
cum eo in
feco Iud
domi reu
si sunt, pl
gentes pe
ra sua. Sic
rò sapiunt
ti.
d Imò u
& olim C
dèis & M
donibus
uiuerant
tunc Ro
nis serui
Sic solen
perbi, n
seruire u
ri, qui m
mè seru
e De sp
li seruit
loquitur

ilicet ueri
pirituales

mi^s filij essetis, Abrahamo digna faceretis. Nunc cupitis me perimere, hominem qui uerum uobis sum effatus, id quod audiui ex Deo. At nihil tale faciebat Abrahamus. Vos patre uestro digna facitis.

IV. Atqui è stupro nati non sumus. Vnum patrem habemus Deum. I. Si à Deo profectus uenerim. Neque enim mea sponte ueni, sed ab eo missus. Cur meam orationem non agnoscitis? cur mea dicta audire non potestis? Vos ex patre Veiove estis, & patris uestri libidinibus ministros uos liberi ex præbetis. Ille & iam ab initio fuit homicida, nec in ueritate perstitit: nempe ueritate uacuus, Quòd si falsum loquitur, de suo loquitur utpote mendax, mēdacijsq; pater. At mihi uos, quia uerū dico, nō creditis. Quis me uestrum coarguerit peccati? Quòd si uerū dico, cur mihi nō creditis? Qui à Deo est, Dei dicta audit.

ilicet eff
inem ad
andū im
ndo, in
em eum
oniecit.

ina di-
arnales
sa du-
cunt.
lestisi-
esensio:
illi ta-
igni fo-
cerbif-
quam
nos
tiam i-
debe-
mus.

Vos ideo non auditis, quia à Deo non estis. IVD. An non rectè dicimus, te esse & Samaritanum, & furiosum? IE. Ego si rixus non sum, sed patrem meum decoro: uos uerò me probro afficitis. sed non ego meæ laudi studeo: est qui studeat, & cum ratione. Credite mihi: qui mea dicta obseruauerit, mortem non uidebit unquam. IVD. Nunc planè uidemus te stare. Abrahamus ipse mortuus est, & ipsi uates: & tu eum à morte imperpetuum uindicas, qui tibi dicto audiens fuerit? Num tu maior es patre nostro

stro

stro Abraham
uates: Quem t
rem, laudati
laudat: quem u
men non noui
uestri essem si
ditis parco.
uidere diem m
IVD. Quinq;
brahimum ui
mus esset, ego
nos tam indige
bus? Agite, fiat
comparet: eua

Patrem
dit, eius filii
catur de he
Seruire iul
latores du
uelligio he
si homicidi
se non hon
tum sapere
cognoscer

Pro Abrahamo, qui tamen mortuus est, ut etiam ipse
 uates? Quem tu te facis? I. Si ego me ipsum lauda-
 rem, laudatio mea nulla esset. Pater meus est qui me
 laudat: quem uos, cum dicatis uestrum esse Deum, ta-
 men non nouistis. At ego noui: id quod si negarem,
 uestri essem similis, id est mēdax. sed noui eum, eiusq;
 dictis parco. Abrahamus ille parens uester gestuit
 uidere diem meam, & uidit, & uidisse gauisus est.
 IVD. Quinquaginta annos nondum habes, & A-
 brahamum uidisti? IE. Imò antequam Abraha-
 mus esset, ego eram. IVD. Proh scelus, heccline
 nos tam indigna ferre? quin eum cooperimus lapidi-
 bus? Agite, fiat lapidatio. Sed quid hoc est? nusquam
 comparet: euauit.

SENTENTIA.

Patrem sequitur sua proles. Cui quisq; obo-
 dit, eius filius aut seruus est. Ex opere iudica-
 tur de homine. Impij sunt ex Diabolo nati.
 Seruire iusticiæ, ea demum libertas est. Simu-
 latores dum se negant homicidas, in eo ipso
 uestigio homicidia moliuntur. Simulatorem
 si homicidij argueris, occidet te, si poterit, ut
 se non homicidam esse ostendat. Utinam tan-
 tum saperet mundus, ut ex suis eos fructibus
 cognosceret.

CAECVS NATVS.

Ioan. 9.

q 4

ARGV-

ARGVMENTVM.

Iesus cæcum natum sanat. Pharisei postquã hoc, etiam interrogatis eius parentibus, resciverunt, de Iesu maledicunt: & sanatum, quia de Iesu benedicebat, eijciunt. Et Iesus ei sese aperit: & Pharisæos cæcitatatis arguens, de seipso, bono pastore, disputat.

Discipuli, Iesus, Cæcus natus, Vicini, Pharisei, Iudæi, Parentes cæci.

Magister, utrum propter suum hic, an propter parentum peccatum cæcus natus est?
 I. Propter neutrum: tantum ut diuina in eo opera demonstrarentur. Me oportet rem agere eius qui me misit, dum dies est. Veniet nox, cum agi non poterit, Donec in hac uita ago, lux sum hominum. Sed age iam, huic homini lucem conferam. Cõfectum est. Abi lotum in piscina Siloa. c. Faciam, & quidem libenter. O me felicẽ, si possum adipisci id quod homines uocant lucem: quo ita delectantur, ut negẽt quicquam iucundius. At ego nunquam ne suspicari quidem potui quale esset; neq; omnino animo & cogitatione comprehendere, quid album, quid uerum dicant. Ita mihi natura iniqua fuit, ut mihi rem omnium prædicatione suauissimam inuiderit. Sed iam uideor mihi ad piscinam peruenisse. lauabo me,
 ut

ut sum iussus. O' Deus immortalis, quid hoc rei est:
 hoc me est uidere? Ho, ho, uix sum mei compos, præ
 gaudio. Video ego cælum, terram, homines. Bone
 Deus, quis est hodie tam fortunatus, quam ego sum?
 O' populares, aspiciate, aspiciate eum qui ex utero
 matris cæcus est exceptus, nunc liquido uidentem.
 v. Est ne hic ille, qui solebat sedens mendicare? A-
 LIVS. Planè. ALIVS. Fieri non potest. Alius
 est, eius simillimus. c. Imò ego uerò ille ipse sum.
 v. Quo pacto tibi aperti sunt oculi? c. Quidam
 homo, quem Iesum nuncupant, puluerem sputo suo
 temperatum meis oculis illeuit. deinde iussit ut iret
 lotum in Siloa: quo facto, sensum uidendi sum affec-
 tus. v. Vbi est ille? c. Me latet. v. Deduca-
 mus eum ad Phariseos. c. Quò libet. v. Addu-
 cimus uobis hominem, Pharisei, qui ait se, cum à na-
 tiuitate cæcus esset, uidendi munus à Iesu esse affec-
 tum. p. Quomodo istud amabò? c. Cæno mihi
 oculos illeuit: quibus deinde ablutis, uideo. PHA-
 RIS. Is homo non est à Deo profectus, ut qui sab-
 batum non agat. ALIVS. Qui possit improbus
 homo tam stupenda? PHARI. Tu quid de eo cen-
 ses, qui tibi oculos aperuerit? CAE. Ego' ne? Va-
 tem esse. IVD. Credibile non est, eum qui nunc
 uidet, cæcum fuisse. Euocentur huc eius parentes.
 ALIVS. Sanè placet. Heus uos, accersite eos.
 NVNCI. Fict. IVD. Placet hanc rem altius
 q s sciscitari.

sciscitari. NVNCI. Adsumt. IVD. Hiccine est
filius uester, quem uos predicatis cæcum esse na-
tum? Qui sit ut nunc cernat? PA. Hunc filium
esse nostrum, & cæcum fuisse natum, scimus: quo-
modo nunc cernat, nescimus: quis ue ei oculos a-
peruerit, nos fugit, ipse iam grandis est, ipsum in-
terrogate, de se ut eloquatur. PHA. Appelletur

celeratissi-
homines
idnotum
dicunt,
od est fal-
m: quod
n & ho-
sit. Nam
eratisi-
quig; fan-
simos
q; sceler-
simos ef-
hil dubi-
affirma-
re.
alidissi-
n argu-
mentum.

erati ab
eratis ad
eri se in-
sime se
runt.
ciectum.

iterum. Ades tu, fatere uerum. a Nobis satis cogni-
tum est, hominem illum esse sceleratum. CAB.

Sceleratus sit, nec ne, nescio: unum illud scio, me,
cum cæcus fuerim, nunc oculis uti. PHA. Quid

fecit tibi? quomodo illustrauit tua lumina? c. Iam
uobis dixi, neque audiistis. Quid denuo uultis au-
dire? Num uos quoque uultis eius discipuli fieri?

PH. Abi in malam rem. Tu es eius discipulus: nos

Mosis sumus discipuli. Satis scimus, cum Mose lo-
cutum esse Deum: at hic unde sit, nescimus. c. Ergo

in eo est admirabilitas, quod uos nescitis un-
de sit, cum mihi oculos patefecerit. b Iam scimus, im-
probos à Deo non audiri: sed si quis pius est, & Dei

uoluntati parens, eum audit Deus. Nunquam post
hominum memoriam fando auditum est, quen-

quam illustrauisse oculos cæci nati. Quod nisi ef-
set is profectus à Deo, nihil posset. PH. c Tu scelerum

plenus es, & nos doces? Abi foras in malam
crucem. 1. Audio eum, quem natina cæcitate libe-

raui, d exactum esse à ludæis. Et ecce eum. Heu tu,
habet

habes ne fide
est ut ei fide
qui eum loq
12. Ego in hu
& ad hunc de
& qui uident
uidentur cæcis
uicio. Nunc
uobis heret.
uam in caula
lato. Qui au
uam. Hinc i
dunt oues. Hic
dicit, eductis q
tar, ut cuius uo
sequuntur, sed
dientem uocem
uelim, sic habet
quicunque ante
nes, nec eos au
me qui intrabit
sunt liberum hab
non aliam ob ca
dicit, perdat: eg
habeam. Ego
uam ponit pr
pastor, cuius su

habes' ne fidem Dei filio? **CAE.** Quis autem is est, ut ei fidem habeam? **IE.** Vides cum is ipse est, qui tecum loquitur. **C.** Ego uero fidem habeo. **IE.** Ego in hunc terrarum orbem ad hoc discrimen & ad hunc delictum ueni, ut qui non uident, uideant: & qui uident, cæci fiant. **PHAR.** An tibi nos uidemur cæci? **IES.** Si cæci effectis, non effectis in uitio. Nunc quia dicitis uos cernere, peccatum in uobis heret. Sic accipite: Qui non intrat per ianuam in caulam, sed alia transcendit, is fur est & latro. Qui autem intrat per ianuam, pastor est ouium. Huic ianitor aperit. Huius uocem exaudiunt oues. Hic suas appellat nominatim, easque educit, eductisque præit uiam: hunc oues consequuntur, ut cuius uocem agnoscant. Alienum autem non sequuntur, sed defugiunt: quoniam non agnoscunt alienam uocem. Verum ut intelligatis quid mihi uelim, sic habetote. Ego sum ianua ouium. **f.** Omnes quicumque ante me uenerunt, fures sunt & latrones, nec eas audiuerunt oues. Ego sum ianua. Per me qui intrabit, seruabitur, & ingressum & egressum liberum habebit, & pascuum nanciscetur. Fur non aliam ob causam uenit, quam ut furetur, mactet, perdat: ego ueni ut uita fruantur, & melius habeant. Ego sum pastor bonus. Pastor bonus animam ponit pro ouibus. At mercenarius ille, non pastor, cuius suæ non sunt oues, si quando uidet lu-

pura

e Secunde
consuetud
ne loquit
eorum pas
rum qui or
bus preu
non sequu
tur, ut sic
qu basda l
cis.

f De re lo
tur, no de
pore. Nec
enim ua
oës qui C
sti tēpora
tecesserūt
res fueru
Sunt en
Christum
tempore,
re secu
quippe ab
missi.

pum uenientem, relictis ouibus, in pedes se conijcit: lupus oues agit, rapit. Ille mercenarius fugit: nempe mercenarius, nec curam habens ouium. Ego sum pastor bonus, & meas noui, uicissimq; eis sum notus. Quemadmodum nouit me pater, ita ego noui patrem: & animam pono pro ouibus. Habeo autem & alias oues, quæ non sunt huius ouilis: quæ etiam mihi adducendæ sunt, meamq; uocem audient: atq; ita fiet unum ouile, unusq; pastor. Ideo me pater amat, quia animam pono, eam resumpturus. Eam quidem nullus mihi eripere potest, sed ipse mea sponte eam pono. habeo enim potestatem eam ponendi, rursumq; sumendi. Hoc mihi in mandatis dedit meus pater.

IVD. Furiosus est, & insanit: quid cum auditis?

AL. Hec non sunt furentis. Potest ne furia cecorum oculos lucis usu donare?

SENTENTIA.

Quos sanaturus est Christus, prius scædat: hoc est, scædos esse ostendit. Simulatoribus nihil est uel pertinacius, uel crudelius. Equidem sic mihi persuasi, etiam si reliqui omnes ueritati crederent, simulatores non esse credituros. Quos mundus eijcit, Christus accipit, eisq; sese aperit. Qui diuina sapiunt, mundo furere uidentur. Aperi hic tandem oculos, o cæce munde, & noli continuò furoris arguere, si quis aliquid uel agit uel dicit, quod tu, o belua centiceps, uel non approbas, uel non intelligis.

uidelicet
crnas gen
265.

telligis. Co
sce, ante q
briue sent
cirò qui iue

REN

Iesus Iud
retur: ob ca
natur.

Q Vama
Si tu e
xi uobis, nec cr
cio satis de me
non estis ex ou
Oues meæ uoc
ipse me sequi
nam. Non poss
quam de manu
mandauit, max
de eius manu e
samus. iv. O
Agite, obruam
uobis præclar
tandem est eor
Nullam bonã
in Drum dista

LIBER III.

telligis. Cognosce, & iterum tertioq; cognosce, antequam iudices. Nam De sol iugē brieue sententia: Ad pœnitendum properat, citò qui iudicat.

RENOVALIA. Ioan. 10.

ARGUMENTVM.

Iesus Iudæis Christū Deiq; filium se esse fatetur: ob eamq; causam illi eum lapidare conantur.

Iudæi, Iesus.

Quamdiu nostros animos suspensos tenebis Si tu es Christus, dic nobis apertè. I. Id dē xi uobis, nec creditis. ea quæ patris mei nomine facio satis de me testantur. Sed uos non creditis, quia non estis ex ouibus meis: quemadmodum dixi uobis. Oues meæ uocem meam audiunt. ego eas cognosco, ipsæ me sequuntur, ego eis uitam largior sempiternam. Non possunt unquam perire, neq; mihi eas quisquam de manu eripuerit. Pater meus, qui mihi eas mandauit, maximus est omnium: nec eas possit quisquā de eius manu extorquere. Ego autem et pater unū sumus. IV. O audaciā: uidetis quā nefaria uoxe Agite, obruamus hominem lapidibus. I. Multa ego uobis præclara opera patre meo autore edidi: quod tandem est eorū, propter quod me lapidatis? IVD. Nullam bonā ob rem te lapidamus, sed ob impia tua in Deum dicta: simul quod homo curris, a Deum te facis.

a Atqui
Deū, sed
filium te
dixerat,
ipse met
explana

facis. 1. Eho an non ita scriptum extat in uestris
litteris: Ego uos deos appellauit? Si dii appellati sunt
illi ad quos Dei sermo habitus est, quod scriptum
rescindi non potest: me, quem pater consecrauit, &
in hunc terrarum orbem misit, uos impium dicitis. si
dixi me Dei esse filium? Si patre digna non praesto,
mibi ne credite: sin etiam; si non mihi, at factis credi
te & tandem cognoscite & patrem in me, & me in
patre esse. 1. Enimvero ista iam non sunt ferenda:
inijciamus ei manus, quid stamus? Pape, ubi est: nus-
quam est: ubi est? euasit in auram, praestigiator. at
non semper euadet: tenebitur aliquando.

SENTENTIA.

Quae non intelligunt, damnant imperiti. Ho-
micidia sua religionis nomine praetexunt si-
mulatores. Vera dicta habet mundus pro im-
pijs.

THOMAS. Ioan. 11.

ARGVMENTVM.

Iesus discipulos suos se comitari iubet eun-
tem ad Lazarum in uitam reuocandum.

Iesus, Discipuli, Thomas.

Abeamus iterum in Iudaeam. D. Magister,
modo te uolebant lapidare Iudaei, & eod-
em redire? 1. Diei horae sunt duodecim. Qui inter-
diu iter facit, non offendit: utitur enim communi
haec luce. Qui autem noctu, offendit: caret enim
lumine.

non potest
esse uerū.
Qui nec
rbis nec fa-
s credunt,
persuade-
re potest.

lumine. Tam ue-
nit: cum ego
muit: saluus est
mortuus est, id
ut rei fidem ad-
ibi. Sed eamus a
cum eo.

Christo m
quam homi
somnia est.

L A

A

Iesus Laz

M

Cum esset
aduentu
nam procedo.
& saluabo. O
ter non fuisset
quicquid a Deo
Deum: sed si-ate
natum, cum
simo die. 1. Eg
hi confidentes
uini nunquam

lumine. iam uerò Lazarus ille noster amicus obdormiuit: eum ego eo expergefictum. D. At si obdormiuit: saluus est. I. Planius dicendum est: Lazarus mortuus est, id quod equidem a uestra causa gaudeo, ut rei fidem adiungatis, cum sciatís me non affuisse ibi. Sed eamus ad eum. T. Eamus & nos, morituri cum eo.

quia magis mihi creditis eum sum tanti, qui credidisset sananti quod fecisset ante eius obitum ibi a fuissem.

SENTENTIA.

Christo mortuum excitare tam facile est, quàm homini dormientem. Christo mors somnus est.

LAZARVS. Ioan. 11.

ARGVMENTVM.

Iesus Lazarum in uitam suscitatur.

Martha, Iesus, Maria,
Iudæi.

Cum essem domi, allatus est mihi nuncius, aduenture Iesum. Itaque ei extra uicum obuiam procedo. Sed eum aduenturum uideo. adibo & salutabo. O Domine, si adfuisses hic, meus frater non fuisset mortuus. Sed nunc etiam scio, te, quicquid à Deo petiueris, impetraturum esse. I. Reuifcet frater tuus. MARTHA. Scio ego reuifcturum, cum reuifcent homines in illo nouissimo die. I. Ego sum resurrectio & uita, ita ut mihi confidentes omnes & mortui sint reuifcturi, & uiui nunquam sint morituri. **Credis hoc?**

MAR. a si mortui fuerint suscitabuntur.

Etiam

Etiã Domine . Ego credo te esse Christum illum Dei filium , orbi expectatum . Sed eo euocatum Marian sororem meam , quæ domi misera luctu tabescit . I . Quàm multa acerba & perperçu aspera euenire in hominum uita necesse est ? Me misere fecit harum miserandarum muliercularum , quæ charissimi fratris morte concussa , moerore conficiuntur : & iam ad me , sicut ad certum asylum confugient , opemq; meam & præsens auxilium implorabunt . Atq; ecce eas huc accurrentes , cum magna hominum multitudine . Ipsa autem Maria , ut plorat , ut lamentatur , ut suo luctu omnibus lachrymas excutit ? iam credo mihi ad pedes iacebit supplicans . M . O Domine , si tu hic adfuisses , meus frater non fuisset mortuus . IB . Vbi cum posuisti ? IV . Veni uisum . Vt commotus est , & lachrymarum uim profudit ? nimirum cum ualde amabat . ALLIUS . Non poterat is qui cæci oculos reclusit , efficere ut ne hic moreretur ? Sed uidete ut rursum conturbatur . IBS . Hic est monumentum : amouete saxum . MART . At iam sciet , Domine . nam quatridduum est . IB . Dixi ne ego tibi , te , si potes fidere , uisuram gloriosum & planè diuinum factum ? Tollite modò saxum . Pater gratias tibi ago , quòd me audiuisti . Equidem sciebam , ut me semper audias : sed dicebam propter circumstantem hominum multitudinem , ut credant me à te esse missum . Lazare ueni

ueni frat. IV.
uideite, uide
nihilis pedib
no obuelato. O
uere eum, & diu

Christi uo
uiui eam non

REP

Iesus cum
tio colloquit
Phari

Lect' ne uir
Lect' 1. Q
fo permisi uxo
uorij instrumen
principio fecit,
sig. ita pronunc
mag. parente, ha
uani corpus.
nam corpus. Pr
no ne disjungat.
ri dari duorij t
Habit uidelicet
tiam olim non er

ueni foras. IV. O' rem seculis omnibus inauditam.
 Videte, uidete hominem e sepulchro emergentem,
 uinctis pedibus & manibus fascijs, uultuq; sudario obuelato. O' immensam Dei potentiam. I. Soluite eum, & dimittite liberum.

b Videtur p
 des fuisse n
 si aut uincti

SENTENTIA.

Christi uox etiam à mortuis auditur. & nos uiui eam non audimus.

REPVDIVM. Matth. 19.

Marc. 10.

ARGVMENTVM.

Iesus cum Phariseis & discipulis de diuortio colloquitur.

Pharisei, Iesus, Discipuli.

Licet ne uiro repudiare uxore, qualibet de causa? I. Quid uobis precepit Moses? P. Moses permisit uxori nuncium remittere, scripto diuortij instrumento. I. An non legistis, ut qui eos principio fecit, marem simul & foeminam fecerit? utq; ita pronunciatum sit: Propterea uir, relicto utroq; parente, hærebit suæ coniugi, fietq; ex duobus unum corpus. Itaque iam non sunt duo, sed unum corpus. Proinde quod Deus coniugauit, homo ne disjungat. PH. Cur ergo precepit Moses, ei dari diuortij tabulam, eamq; repudiari? IES. Habuit uidelicet rationem uestræ pernicitiæ. Verùm olim non erat ita facilitatum. *Quin hoc uobis*

r con-

258 DIALOG. SACRORVM

confirmo, quicumq; repudiauerit uxorem suam, nisi ob stuprum, & duxerit aliam, adulterat: & qui repudiatam duxerit, adulterat. Eadem in causa sunt & feminae. DISCIP. Si ea est uiri cum uxore conditio, non expedit connubia coniungere. 1. At

conjugio abstinere.

libidinem iam domuerunt.

non omnes ad id prestare possunt, sed ij duntaxat qui bus datum est. Nam euiratorum alij ita ex utero matrum orti sunt, alij manu castrati sunt, alij seipso castrauerunt propter regnum caeleste. Qui hoc potest prestare, prestato.

SENTENTIA.

Deus ipse, propter hominum pernicitiam, aliquid interdum permittit, quod alioquin permittendum non esset. Olim fuit mundus minus malus, & omnia abeunt indies in deterius. Libidini resistere, nisi dono Dei, nemo potest.

DIVES. Matth. 19. Marc. 10.

Luc. 16.

ARGUMENTVM.

Iesus eb adolescente interrogatus, uitam uiam docet: & quam sit ea diuitibus difficilis, ostendit: deq; praemij suorum differit.

Adolescens, Iesus, Discipuli.

Magister bone, quid boni faciendum mihi est, ut uitam aeternam adipiscar? 1. Quid me

me dicis bonum? Nemo bonus est, nisi unus Deus.

^a Quòd si uis ad uitam peruenire, serua præcepta.

A. Quæ nam? I. Ne adulterato. Ne occidito. Ne furator. Falsum testimonium ne dicito. Ne quem in teuertito. Parentem utrunque colito Alterum, ut te ipsum diligito. A. Hæc omnia seruau iam à teneris. Quid mihi restat? I. Probo. Vnum tibi deceo. Si uis perfectus esse, i uenditum rem tuam omnem, &

precium in pauperes erogato, thesaurum habiturus in cælo: deinde ad me sequendum, crucem ferens uenito. Eho, abit mæstus: est enim per diues. O mei discipuli, quàm difficulter, qui rem habent, ad regnum cæleste perueniunt. Obstupetis? O filij, quàm difficile factu est, ut qui diuitijs freti sunt, in regnum diuinum ingrediuntur. Dicam iterum: Facilius est rudem traicere per foramen acus, quàm diuitem in regnum diuinum introire. D. Ecquis igitur poterit seruari? I. ^b Hoc humanis quidem uiribus fieri nõ potest, sed potest diuinis. Nam omnia, quantumuis hominibus ardua uideantur, à Deo tamen fieri possunt. D. Nos quidem (ut uides) reliquimus omnia, ut te sequeremur: quid ergo hinc assequemur? I. Vos quidem certè, qui me secuti estis, cum in renouata uita in tribunali magnificus confedero, se-

debitis etiã in duodecim tribunalibus duodecim tribus Israelitarũ iudicãtes. Et omnino, quisquis domũ, aut fratres, aut sorores, aut patrẽ, aut matrẽ, aut con-

r 2 iugem,

a Obedi-
tia est ad
lutem:

b Vide
ut diues
nibus re-
ciet (sic
fecisse
dicunt d
puli) at
salutem
sequatu
e Apost
runt cũ
sto iudi

iugem, aut liberos, aut agros reliquerit, mei nominis
 & Euangelij regniq; diuini gratia: is & in hoc aeo,
 etiam inter tot acerba, centuplum accipiet, & in fu-
 tura etate uita fruetur sempiterna. Sed multi primi
 erunt ultimi, & ultimi primi. Nam in regno coelesti
 idem usuenit, quod in quodam patre familiâs, qui
 primo mane exiit ad conducendos in uineam suam
 operarios: & cum singulis denarijs in diem cum eis
 decidisset, eos in uineam dimisit, iterumq; circiter^d
 horam tertiam egressus, uidit alios ociosos in foro
 manentes, quos etiam in uineam suam dimisit: seq;
 eis quod æquum esset daturum promisit. item circa
 sextam & nonam horam egressus, fecit idem. Hora
 autem serè undecima egressus, cum alios desides in-
 uenisset: Quid hîc (inquit) statis totum diem ociosi?
 Nemo nos conduxit, inquiunt illi. Tû ille: Ite & uos
 in uineam meam: et quod erit æquum, accipietis. Ve-
 sperere mandat uincæ dominus procuratori suo, ut
 operas conuocet, eisq; præmium persoluat, initio fa-
 cto ab ultimis ad primos. Hic, qui uenerat hora se-
 rè undecima, singulos acceperunt denarios. At pri-
 mi, qui sese plus accepturos rati essent, cum tantun-
 dem accepissent, murmurabant in patrem familiâs,
 quòd ultimos, qui unam horam opus fecissent, ipsis
 æquauisset, qui totius diei onus pertulissent, & ardo-
 res. Tum ille uni ex eis: Amice, inquit, non facio tibi
 iniuriam, Non ne denario mecum depectus es? au-
 fer

Loquitur
 eundem lu-
 rorum con-
 etudinem,
 a horas ma-
 e numerare
 cipiebant.

feruum, & ad
 mo, quantum t
 arbitrio? Eo n
 ego sum benign
 ram, & primi
 enim sunt euoc

Diuitia n
 to. Diues di
 bent charis
 nequeunt d

DIVE

A
 Diues im
 tus, ne tan
 Abrahamo

D
 Pater Ab
 rum, qu
 quam mihi res
 ma. A. Fili
 malis esse de
 luptate, tu in
 inter nos & u

fertuum, & abi. Libet mihi tantum dare huic ultimo, quantum tibi. An mihi non licebit meis uti meo arbitrio? Eo ne tu^e oculum malignum habes, quia ego sum benignus? Ita in regno cœlesti ultimi primorum, & primi ultimorum conditione erunt. Multi enim sunt euocati, sed pauci electi.

S. E N T E N T I A.

Diuitiæ magno sunt ad salutē impedimento. Diues diuitijs, deniq; homines ijs quæ habent charissima, renunciare, humanis uiribus nequeunt: diuinis queunt.

D I V E S I M M I S E R I C O R S.

Luc. 16.

A R G V M E N T V M.

Diues immisericors apud inferos cruciatus, ne tantulam quidem misericordiam ab Abrahamo impetrare potest.

Diues, Abrahamus.

Pater Abrahamæ, miserere mei: & mitte Lazarum, qui summo digito in aqua intincto, linguam mihi refrigeret: discrucior enim in hac flamma. A. Fili memineris, te bonis in uita, Lazarum malis esse defunctum. Nunc uicissim hic in uoluptate, tu in dolore es. Præterea constat omnino inter nos & uos uasta uorago, ut hinc ad uos, aut

isthinc ad nos aditus, transire uolentibus, non pateat. D. Saltem illud oro te, pater, ut eum mittas in domum mei patris, ut meos fratres (habeo enim quinq;) commonefaciat, ne ipsi quoq; committant, ut in huc tam tetri cruciatus locum ueniendum sit. A.

ripta Mo Habent^a Mosem, & cæteros uates: eos audiunt.

sis. D. Est istud quidem aliquid, pater Abrahamæ. Sed si quis à mortuis ad eos fuerit profectus, facilius uitam corrigent. A. Si Mosem & uates non audiunt, ne ei quidem qui reuixerit, obtemperaturi sunt.

SENTENTIA.

Inclementes inclementer punientur. Qualem se quisq; alteri præbuerit, talem in se experietur Deum. Impiorum sera pœnitentia. Beati qui plorant: nam consolatione afficientur. Vt gaudentibus, dolebunt enim. Nam rerum uicissitudo est. Qui sancta doctrina ad sanctitatem non reuocatur, desperandus est.

FILII ZEBEDAËI. Matth. 20.

Mar. 10.

ARGUMENTVM.

Iesus Iacobo & Ioâni regnum petentibus, crucem proponit.

Mater Iacobi & Ioannis,

Iesus, Iacobus &

Ioannes.

Magister, uolebant quiddam à te petere hi mei duo filij. IES. Quid nam id est? IA. Vt

uitibi, cum
ptus, alter dex
scitis quid pet
lum eò bere, e
mus. IES. I
lotione lauah
deatur, non e
est à patre me

Ad regn
tor: & tam
donum est

VII

Iesus à
bus de au
iplos uicis
terrogat.
predicit,
uentur.

PO

Dic m
&
Ego uicis
responderit

Vt tibi, cum splendorem & imperium fieris adeptus, alter dexter, alter sinister asideamus. IE. Nescitis quid petatis. Potestis ne a idem mecum poculum ebibere, eademq; lotionem abluere? IAC. Possu- a eadem m cum adue pati.
mus. IES. Meum quidem poculum bibetis, meaq; lotionem lauabimini: sed ut mihi dextra laeuq; asideatur, non est meum dare, nisi eis quibus id paratum est à patre meo.

SENTENTIA.

Ad regnum Dei non nisi per crucem uenitur: & tamen non hominis meritum, sed Dei donum est.

VINITORES. Matth. 21.

Marc. 11. Luc. 20.

ARGUMENTVM.

Iesus à Pontificibus & Scribis & Senioribus de autore suæ potestatis interrogatus, ipsos uicissim de autore lotionis Ioannis interrogat. Deinde per similitudines eis futurum prædicit, ut propter se repudiatum, regno priuentur.

Pontifices, & Scribæ, & Seniores, Iesus.

Dic nobis, ex cuius autoritate ista facias, & quis tibi dederit ut tantum posses? I. Ego uicissim uos quiddam rogabo, de quo si mihi responderitis, dicam uobis ex cuius autoritate a Clu callido de cap
r 4 hec

hæc faciam. Lotio Ioannis unde erat? à cælo ne, an ab hominibus? P. Si à cælo dicimus, dicit: Cur ergo ei non credidistis? sin ab hominibus, periculum est ne uniuersus nos populus lapidet. Omnes enim Ioannem habent pro uate. Negemus scire nos. Age, nescimus. I. Ego quoq; non dicam uobis, qua hæc autoritate faciam. Sed quid censetis? Habebat quidam duos natos, quorum priorem aggressus est his uerbis: Nate, abi ad faciendum opus hodie in uinea mea. Cui ille: Non libet, inquit: post tamen mutata sententia, abiit. Alteri deinde eodem modo dixit: qui pollicitus iurum se, non iuit. Uter paruit uoluntati patris? P. O. Prior. I. S. Credite mihi, ^b publicani & meretrices antecedunt uos in regnum diuinum. Venit enim ad uos Ioannes, uir integra uita, cui uos non credidistis: publicani & meretrices crediderunt. Quod cum uideretis, ne sic quidem mutastis animum, ut ei crederetis. Accipite aliam similitudinem. Fuit quidam paterfamilias, qui conseuit uineam: quam cum sepibus circumdedisset, torcularq; in ea defixisset, & castellum extruxisset, elocauit agricolis, domoq; postea multo tempore absuit. Post suo tempore misit ad agricolas seruum, ad percipiendum fructum uineæ. quem illi malè acceptum plagis, inanem remisserunt. Iterum misit alium: eum quoque illi lapidibus contusum, & ictibus indignissime mulctatum,

uacuum

Explicat
d dixe-
e duob.
, poste-
em uo-
publica
& mere-
s, prio-
pontifi-
cate-
nos allo-
ebatur.

uacuum rem-
diam uulner-
ire alios atq;
si ab eis sunt.
que charissim-
mutam ne ac-
fortasse eius o-
umitores eo i-
dem est hære-
hereditatem
Cum ergo re-
agricolis illis:
neam alijs tr-
cipies suo tem-
mat. I. S.
in monumen-
probauerunt
gali. A' Dor-
bis uidetur.
retur à uobis
um fructum e-
dem eum, con-
eum conteret
cidit atq; in
rus, seruos
carent. Cum
uos misit, qu-

vacuum remiserunt. Nec satis, addit tertium: quem etiam uulneribus confectum eiecerunt. Pergit mittere alios atq; alios: qui omnes uel pulsati, uel occisi ab eis sunt. Et tam cum unum haberet filium, eumque charissimum, ita secum cogitabat: Quid agam? mittam ne ad eos filium, meas delicias? At mittam, fortasse eius conspectum reuerebuntur. Itaq; facit. At uinitores eo uiso, sic loqui inter se insistant: Hic quidem est heres. interimamus eum, ut inuadamus in hereditatem. Itaque eiectum e uine a perimunt. Cum ergo redierit uinea dominus, quid faciet agricolis illis? **P O.** Malos male perdet, & uineam alijs tradet agricolis, a quibus fructum percipiet suo tempore. Sed absit ut quid tale eueniat. **I E S.** Nunquam ne legistis dictum illud in monumentis literarum? Quem lapidem improbauerunt structores, adhibitus est ad caput anguli. A Domino profectum id est, & mirum nobis uidetur. Quamobrem sic ex me accipite. Auferetur a uobis regnum diuinum, & dabitur genti suum fructum editura. Ac quisquis incidit in lapidem eum, confringetur: & in quem lapis incidit, eum conteret. Nam in regno caelesti similiter accidit, atq; in rege quodam, qui nuptias filij sui facturus, seruos suos misit, qui inuitatos ad nuptias uocarent. Cumq; illi noluissent uenire, alios item seruos misit, quibus negocium dedit, ut ostenderent

r s inuitatis

c atrox c
rud faci

inuitatis, ipsum parauisse praeradium: iuuenos & altilia esse mactata, omnia deniq; esse parata: uenirent ad nuptias. At illi eum aspernati, discesserunt, alius in suum agrum, alius ad mercaturam. Caeteri comprehensos eius seruos, è uita per summam ignominiam sustulerunt. Quare audita iratus rex, eò suas copias misit, & homicidas illos perdidit, eorumq; urbem incendit. Deinde suis seruis mandauit, ut (quoniam paratae erant nuptiae, & qui ad eas erant uocati, non fuerant digni qui in eis adessent) per uias passim abirent: & ut queng; inuenissent, ad nuptias uocarent. illi in triuia profecti, quoscunq; inuenerunt, eò coegerunt, tum malos, tum bonos, ita ut completeretur cœnatio conuiuus. Ad eos contemplandos ingressus rex, animaduertit ibi quendam non nuptiali uestitu indutum. & Amice, inquit, quid huc intraisti sine uestimento nuptiali? Cumq; ille obmutuisset, iussit rex famulis, ut eum pedibus manibusq; constrictum, in teterrimas tenebras abriperent, ubi futurus esset ploratus, stridorq; dentium. Multi enim sunt uocati, sed pauci electi.

SENTENTIA.

Publicani & meretrices ad Dei regnũ sunt aptiores, quàm populorum magistri atq; gubernatores. Qui diuinis donis ornatus ingratum se præbet, is donis priuatur. Optima quæque

que maxim
bulque.

DI

Iesus à P
de tributo
rogatus, pr

Discip

M Agri
uend
que ullius om
caris. Proinde
nobis censum
tentatis, simu
terium. D.
go hec, & in
ille que sunt

Astutis
ad nocen
eandem a
sio, uiriof

SA

que maximè improbantur à potētissimis quibusque.

DENARIVS. *Matth. 22.*

Marc. 12. Luc. 20.

ARGVMENTVM.

Iesus à Pharisæorum Herodisq; discipulis de tributo Cæsari pendendo maliciosè interrogatus, prudenter respondet.

Discipuli Pharisæorum, Herodiani, Iesus.

Magister, scimus ut a uerax sis, diuinamq; uiuendi rationem uerè & sincerè tradas, neque ullius omnino hominis gratia de ueritate deducaris. Proinde dic nobis, quid tibi uideatur: liceat ne nobis censum pendere Cæsari, nec ne? *I. Quid mentatis, simulatores? exhibete mihi nummum tributarium. D. En tibi denarium. I. Cuius est imago hæc, & inscriptio? D. Cæsaris. I. Itaq; redite quæ sunt Cæsaris, Cæsari: & quæ Dei, Deo.*

a Aptissi-
ad fallend-
oratio, qu-
pe cum
Christo
ra, sed m-
ciosè dica

SENTENTIA.

Astutus astutè respondendum. Captiosa ad nocendum interrogatio, uitiosa est. Sed ad eandem astuta ad seipsum tuendum responsio, uitiosa non est.

SADDVCAEI. *Matth. 22.*

Marc. 12. Luc. 20.

ARGV-

ARGVMENTVM.

Iesus à Sadducæis de septem maritorū uoxe interrogatus, cuius nam futura esset in altera uita. docet, ibi nulla fore matrimonia. & obiter resurrectionem fore ostendit. Deinde legisperito, de maximo legis præcepto respondet. Postremò, illos quadam interrogatione de genere Christi compefeit.

Sadducæi, Iesus, Legisperitus,
Scribæ, Pharifæi.

Magister, Moses scripto sanxit, si quis mortuus fuerit sine liberis, superstitè uxore & fratre, ut is frater eius uxorem duceret, fratriq; prolem suscitaret. Fuerunt autem apud nos fratres septem, quorum primus ducta uxore, sine liberis mortuus est, fratriq; uxorem habendam reliquit. Eodem modo alter, & tertius: donec tandem singulis ad unum mortuis, ultima omnium moritur foemina. Cum ergo reuixerint homines, cuius ex septem erit uxor, cum omnes eam habuerint? IES. ^a Erratis ignorantia literarum, & diuinæ potestatis. In hac uita homines connubunt: sed quibus contingit donari uita illa nouata, ij nullis inter se matrimonijs copulantur: siquidem ne mori quidem iam possunt, suntq; quasi cœlestes & diuini genij, Deiq; filij. Mor

Errantes
Iesus co-
docet,
nos
ius cō-
peseit.

tuos

tuos autem
ambo (si fu-
se esse Abra-
uentium nim-
omnes uiuam
Quando hic
que eius acu-
primum &
diisraelita:
Dominum I
dio, cogitat
maximum p
rum ut teip-
lum est. Ab
pendet.
unus est De
ope, cura, si
alios ut seip-
tis & sacrifi-
no. Sed ut
quid censeri
Davidis. 1. 6
tus Domini
nus Domini
os tibi hosti-
cum David
Davidis pr-

tuos autem ad uitam reuocari, uel Moses indicat in rubo (si fortè unquam legistis) ubi Deus ait: Deum se esse Abrahami, Deum Isaaci, Deum Iacobi. Uidentium nimirum Deus est, non mortuorum, cum ei omnes uiuant. Quia in re uehementer erratis. L. Quando hic tam expositè respondit, uolo ego quoque eius acumen explorare. Magister, quod nam est primum & maximum in lege præceptum? I. Audi Israhelita: Dominus Deus tuus, Dominus unus est: Dominum Deum tuum toto animo, omni cura, studio, cogitatione, opera amato. Hoc est primum & maximum præceptum. Alterum ei simile est: Alterum ut teipsum amato. Maius his præceptum nullum est. Ab his duobus tota legis & uatum doctrina pendet. L. Præclare sanè magister dixisti. Nam unus est Deus, præterea nullus, quem summa animi ope, cura, studio, opera, cogitatione amare, necnon alios ut seipsum diligere, omnibus præstat piamentis & sacrificijs. I. Non longè abes à regno diuino. Sed ut uos, ego uicissim interrogem Pharisei, quid censetis de Christo? cuius prognatum fore? P. Davidis. I. Qui sit ergo, ut eum Dauid numine afflatus Dominum uocet, ad hunc modum: Dixit Dominus Domino meo, sede ad dextram meam, donec tuos tibi hostes scammis instar calcandos tradidero. Si eum Dauid Dominum uocat, qui fieri potest ut sit Davidis prognatus?

SEN-

270 DIALOG. SACRORVM

SENTENTIA.

Sublata morte, sublata erunt & matrimonia: utpote ad generis humani propagationem instituta. qua propagatione iam nihil opus erit, nemine moriente. Amor legis est perfectio.

PETRVS. LUC. 22.

IOANN. 13.

ARGVMENTVM.

Iesus moriturus, discipulos suos modestiā amoremq; docet: sui desertionem, & Petri abnegationem prædicit: deq; suo ad patrem discessu & spiritus sancti missione disserit.

Iesus, Petrus, Discipuli, Philippus, Judas Thaddæus.

INter gentes ut quisq; plurimum opibus ualeat, ita maximè rex est, & potentissimus quisq; faciliè principis nomen obtinet. At uestra longe alia est ratio: quantoq; quisq; maior est, tanto summissius se gerat: & quanto plus imperio pollet, tanto magis ministrum se præbeat. Vter enim maior est? qui accūbit, an qui ministrat: non ne qui accūbit? Atqui ego inter uos sum sicut ministrans, uobisq; (qui permanseritis mecum in meis rebus aduersis) legatum mihi à patre meo regnum similiter lego, ut edatis & bibatis in eadem mecum mensa in regno meo: & in tribunalibus

bunalibus sed
rum dicatis. F
rus sum: quæ
is, quæ ego it
quæ; nunc di
do, ut ametis
ego uos amau
se discipulos,
r. Domine,
rus sum, non p
ris. P. Qui
nam. i. An
dam cecinerit
non, Simon, Sa
uos ad ^b cribra
orau pro te,
Tu uicissim al
tres tuos. P.
cum. & mort
tre, gallum hoc
netum esse, ter
cromena, & pe
D. Nulla. 1E
adhibeto, nec
dum, uendito p
me (ne uos nesci
pram illud, Et in

bunalibus sedentes, ius duodecim tribubus Israelita-
 rum dicatis. Filioli, adhuc parumper uobiscum futu-
 rum sum: quæretis me: & quemadmodum dixi Iude-
 is, quò ego iturus sum, eos uenire non posse: ita uobis
 quoq; nunc dico. Itaq; hoc nouum uobis præceptum
 do, ut ametis uos inter uos, & ametis quemadmodum
 ego uos amaui. In eo cognoscent omnes, uos meos es-
 se discipulos, a¹ si mutuo uos amore complectemini.
 P. Domine, quò abiturus es? I. Quò ego abitu-
 rus sum, non potes me nunc sequi, sed postea sequê-
 ris. P. Qui minus nunc possum? animam pro te po-
 nam. I. Animam pro me pones? Crede mihi, non-
 dum cecinerit gallus, cum tu me ter abiuraueris. Si-
 mon, Simon, Satanas ille (ne tu sis nescius) expetiuit
 uos ad^b cribrandum, quasi frumentum: uerum ego
 orauit pro te, ne tu de constantia gradu deicereris.
^c Tu uicissim aliquando recreatus, confirmato fra-
 tres tuos. P. Atqui paratus sum & carcerem te-
 cum, & mortem subire. I. Hoc tibi confirmo, Pe-
 tre, gallum hodie non cantaturum, quin tu me tibi
 notum esse, ter negaueris. Porrò cum dimisi uos sine
 crumena, & pera, & calceis, num qua re caruistis?
 D. Nulla. IES. At nunc, ^d qui habet crumenam,
 adhibeto, nec minus peram. Quiq; non habet gla-
 dium, uendito pallium suum, & comparato. Nam in
 me (ne uos nesciatis) superest comprobandum scri-
 ptum illud, Et inter improbos habitus est: habentq;
 me.

a Verar
 homini: C
 stiani,
 q: a fructu
 de Chr: fi
 tate iacit

b arbi
 suo subij
 dum,
 c Què l
 confirm
 is alios c
 mare n
 mè pote

d instat
 stas & b

meae res finem. D. Domine, ecce hic duo gladij,

scilicet fa-
s sunt duo
adii ad tan-
m bellum.

I. Satis est. Ceterum nolite animo perturbari: fi-
dem habetis Deo, & mihi fidem habete. In domo
patris mei mansiones multae sunt. Quod si secus
esset, dicerem uobis. Eo paratum uobis locum: id
quod si fecero, reueniam ad uos mecum assumen-
dos: ut ubi ero ego, ibi uos quoque sitis. Et quidem
quod, & qua uia proficiscar, scitis. T. Nos uero
nescimus quod eas, tantum abest ut uiam tenere possi-
mus I. Ego sum uia, ueritas & uita. Nemo uenit
ad patrem, nisi per me. Si cognosceritis me, meum
quoque patrem cognoscetis: & iam nunc cogno-
scitis, & uidistis eum. P. H. Domine, ostende nobis
patrem: id satis erit nobis. I. Tantum iam tem-
pus uobiscum uersor, & tu me non nosti? Philippe,
qui uidit me, uidit patrem. Qui fit, ut tu iubeas uobis
patrem ostendi? Non credis & me in patre, & pa-
trem in me esse? Que uobis dico, mea sponte non di-
co, sed ipse pater, qui in me manet, haec agit. Credite
mibi, & me in patre, & patrem in me esse: aut cer-
te de ipsis factis mihi credite. Hoc uobis confir-
mo, eum qui mihi fidem habebit, eadem mecum, uel
etiam maiora facturum. Nam ad patrem me-
um me confero, & facturum quicquid per meum no-
men petieritis, ut patris gloria in filio celebretur.
Si quid (inquam) petieritis per nomen meum, id
ego faciam. Si me amatis, praecipua mea conserua-

Hoc nisi
ristus di-
et, & idē
lic dicere
spiam au-
et, nō fer-
retur.
obis im-
raturus
equid pe-
icis, ut
maiora
m ego fa-
ciatis.

te. Ego

te. Ego uero
firmatorem d
spiritum illu
quem homin
re, quia eum n
gnoscitis, qu
bis futurus est
lam uas. b. P
nes, at uos uid
tis. Tum cogno
in me, & me
tatis conserua
amat, amabit
enabo, meq; e
ne nobis te ip
multitudinē n
uidā exprime
ueniemus, &
mat, dicta me
auditis, meus
quidem sum u
ille confirmat
tet pater non
minia quecum
pacem meam
solent. Nolite
Audiuistis me

te. Ego uerò exorabo patrem, ut alium uobis confirmatorem det, qui uobiscum perpetuò maneat: spiritum illum, certum ueritatis authorem dico, quem hominum uulgus non potest comprehendere, quia eum neque uidet, neque cognoscit. at uos cognoscitis, quoniam apud uos mansurus, & in uobis futurus est. Non relinquam uos pupillos: inuisam uos. ^b Post paulo iam me non uidebunt homines, at uos uidebitis: quia ut ego uiuo, & uos uiuatis. Tum cognoscetis & me esse in patre meo, & uos in me, & me in uobis. ⁱ Qui tenet præcepta mea, eaq; conseruat, ille est qui me amat. Qui uerò me amat, amabitur à patre meo, eundemq; ego quoque amabo, meq; ei aperiam. IVDAS. Quid causæ est ut nobis te ipsum sis aperturus, promiscuè hominum multitudini non item? IE. Qui me amat, dicta mea uita exprimet: eumq; meus pater amabit, & ad eum ueniemus, & apud eum degemus. Qui me non amat, dicta mea non exequitur. Sermo autem quem auditis, meus non est: sed patris, qui misit me. Hæc quidem sum uobis elocutus, apud uos manens. Sed ille confirmator (spiritum sanctum dico) quem mittet pater nomine meo, uos docebit, & recolet omnia quæcunque dixi uobis. Pacem relinquo uobis, pacem meam do uobis: nec eam, qualem homines solent. Nolite animo perturbari, neque formidare. Audiistis ut dixerim uobis, abire me reuisurum

h Videli post mortem meam.

i Hic animi uertendū Christum se ijs aper qui ipsi sumantes, e præcepta equuntur

274 DIALOG. SACRORVM

quia pater
i maior
est, ubi ad
m uenero,
augebit.
Diabolus
rreat hic
ndani, qui
m habeat
ncipem:
od tamen
i uolunt.

uos. Si me amaretis, gauderetis, ^k quia dixissem ire
me ad patrem, qui maior me sit. Et nunc dixi uobis,
priusquam euenit: ut cum euenit, credatis. Iam nō
multa loquar uobiscum. Venit enim ^l huius mundi
princeps, nec habet quod in me carpat: tantum eō
res tendit, ut intelligant homines me amare patrem,
& ita facere uti mihi mandauit. Surgite, abeamus
hinc.

SENTENTIA.

Intèr Christianos quo quisq; maior, eo sum
misiior. Ex charitate cognoscitur Christia-
nus. Ut quisq; sibi maximè confidit, ita fa-
cillimè labitur. Spiritus sanctus Christianum
perficit.

PILATVS. Matth. 27. Mar. 15.

LUC. 23. IOAN. 18.

ARGVMENTVM.

Iesum accusant Iudæi, Pilatus interrogat.
Iesum de suo regno & officio respondet. Pila-
tus eum ad Herodem mittit.

Pilatus, Iudæi, Iesus, Pon-
tifices.

Inius uo-
lāt adhuc
as Iudæi.
eis non
interfi-
quem-
m, quip-
eruis, &
tro, hoc
poteestate
riuiatis.

Quod nam crimen adfertis in hunc hominē,
quem mihi uinctum tradidistis? **IV.** Ni-
st esset maleficus, nunquam eum tibi tradidissimus.
P. Abducite eum uos, & ex lege uestra iudicato-
te. **IV.** ^a Nobis non licet interficere quenquam.
Sed

Del si quæris
tentem gentem
re, seq; Christi
ex ipso sciscita
Tua ne istud
Quasi ego Iud
ces mihi tradid
gnam meum te
telites pugnau
gnum meum h
tex est. **IB.** E
terrarum orbe
beam ueritati.
audit. **PI.** Q
plebs Iudæa, e
homine. **PO**
supplicio
que in te prof
de ut te graute
risatis. **PON**
ad hunc usq; le
PON. Est. I
tionis Herodis,
lani duci iubeb

Authorita
res piorum.

Sed si quæris crimina, eum deprehendimus peruer-
tentem gentem, & prohibentem Cesari tributa da-
re, seq; Christum regem esse dicentem. PI. Libet
ex ipso sciscitari. Heus, tu ne es rex Iudæorum? LE.
Tua ne istud sponte dicis, an ex alijs auditum? PI.
Quasi ego Iudæus sim. Tui te populares & pontifi-
ces mihi tradiderunt. Quid commisisti? IE. ^b Re-
gnum meum terrestre non est: quod si esset, mei sa-
tellites pugnavissent, ne Iudæis addicerer. Verum re-
gnum meum hic positum non est. PI. Tu ergo
rex es? IE. Recte ais. Ego eo natus sum, & in huc
terrarum orbem ingressus, ut testimonium perhi-
beam ueritati. Quisquis à ueritate est, uocem meam
audit. PI. Quid est ueritas? Heus pontifices, &
plebs Iudæa, ego nullum deprehendo crimen in hoc
homine. PON. Atqui nemo est hodie nocentior,
neq; supplicio grauiore dignus. PI. Non audis
que in te proferant crimina? nihil ne respondes? Vi-
de ut te grauius accusent. Quid taces? ne queo mira-
ri satis. PON. Populum sua doctrina, à Galilæa
ad hunc usq; locum excitat. PI. Est ne is Galilæus?
PON. Est. PI. Per commodè cadit, quod est di-
tionis Herodis, qui nunc in urbe est. Itaq; cum ad il-
lum duci iubebo.

SENTENTIA.

Authoritati suæ credi uolunt calumniato-
res piorum. Christi regnum mundanum non est.

b Perpen-
hoc dictu
qui Chri
terrestribi
armis uol
defendere

276 DIALOG. SACRORVM
BARRABAS. Matth. 27. Mar. 15.
Luc. 23. Ioan. 19.

ARGVMENTVM.

Pilatus Iudæorū importunitate fatigatus,
Iesum damnat ad crucem; Barrabamq; latro-
nem liberat.

Pilatus, Pontifices, Iudæi,
Iesus.

NVnc Iudæi adduco uobis eum, ut intelligatis
me nullum in eo crimen inuenire. Ecce ho-
mo. PON. Crucifige, crucifige. PI. Compre-
hendite eum uos, & crucifigite. Nam ego nullum in
eo crimen inuenio. IVD. "Nos legem habemus,
quæ iubet eum morte plecti: quia filium Dei se fecit.
PI. Metuo quorsum euadant hæc. Vndenam es: mi-
hi non eloqueris? An nescis, me potestatem habere
tui uel crucifigendi, uel relaxandi? I. Non haberes
ullam in me potestatem, nisi id tibi datum esset super
ne. Itaq; qui me tibi tradidit, in maiore culpa est. P.
Hic quidem mihi amittendus est, uideo. IV. Si eum
amittis, ^b non es amicus Cæsari. Quisquis enim re-
gem se facit, aduersatur Cæsari. P. Age iam edu-
cam eum ad uos. Ecce rex uester. IVD. Tolle in
crucem, tolle in crucem. P. Regem ego uestrum in
crucem? IVD. Nullum habemus regem, præter
Cæsarem. P. Nihil ago, uideo: cedendum est mul-
titudinis

fac legem
quã in ue
federe
enio, & ui
tur Iudæi
to (id
d erat fa
) mentiti
e, præ in
ficiendi
isti cupi-
ditate.
qui ode-
ipfi capi
ter Cæsa
sed ma-
Christū.

spūmōis lib
lōione testa
nocenti sum
est. IV. C
anto. P.
habete, Iesum
dum abducit

Potesta
re inimici
liberari, &
ferent ho

Iesus in
discipulis
iussisset, P

Ies

HEus iu
hil. i
partem, & in
lum: tanta est
trahere non p
Ego igitur in
pam natabo.
cul à terra ab

etudinis libidini. Cedo huc mihi aquam. Hac manuē
 lotione testatum volo. Iudaei, me in sanguine huius in
 nocentissimi rei, ab omni noxa abesse. Vestra culpa
 esto. IV. ^c Eius sanguinem nos, nostriq; posteri lu-
 unto. P. Ergo Barrabam hunc latronem liberū
 habete, Iesum autem uestro arbitrio in crucem tollē-
 dum abducite.

c Nocent
 steris pec-
 ta parenti
 Nam uerē
 amnū ho-
 luunt luc-
 uocis ill-
 temeritat

SENTENTIA.

Potestas à Deo est. Cæsari malunt serui-
 re inimici Christi, quàm Christo: & latronem
 liberari, quàm infontem. Utinam non eadem
 fierent hodie.

SIMON. Ioan. 21.

ARGUMENTVM.

Iesus in uitam suscitatus, piscantibus suis
 discipulis apparet. Deinde cum eos plandere
 iussisset, Petro uiolentam mortem prædicit.

Iesus, Discipuli, Ioannes,
 Petrus.

HEus iuuenes, nunquid edulij habetis? D. Nihil.
 IES. Iacite rete^s ad dextram nauis
 partem, & inuenietis. D. Faciemus. Q' miracu-
 lum: tanta est in nostro reti piscium multitudo, ut
 trahere non possimus. IO. Dominus est. PET.
 Ego igitur indusium succingam, & ad eum ad ri-
 pam natabo. DIS. At nos nauigabimus: neq; pro-
 sul à terra absumus, iam appulimus. Hic est pru-

a Dext
 hoc est fel-
 ter piscat
 qui Cha
 iussu pisc-
 tur.

378 DIALOG. SACRORVM

nae impositus piscis, & panis. IES. Afferte de piscibus, quos modò capistis. P. Attraham rete ad terram. O' magnum numerum piscium. DI. Quot

NB sunt? P. Enumerabo. Sunt centum quinquaginta tres. D. Mirum est, rete non esse ruptum. IES.

Venite pransum. Vescimini hoc pane & pisce. Simon Ioannides, diligis me plus quàm hi? PE. Etiam Domine, tute scis quàm te amem. IES. Pasce

agnos meos. Simon Ioannides, diligis me? PE. Etiam Domine, tute scis ut te amem. IES. Pasce

oues meas. Simon Ioannides, diligis me? PET. Domine, tu omnia scis, tu nosti quàm te amem. IES.

Pasce oues meas. simul & hoc accipe: Cum esses iuuenis, ipse te cingebas, & ibas quò uolebas: sed cum se-

inctus tra
is ad sup-
plicium.

nueris, ^b alius te, cum manus extenderis, cinget, & ducet quò noles. Sequere me. P. Hic autem quid?

IES. Si eum uolo manere, donec reueniam, quid ad te: tu modò sequere me.

SENTENTIA.

Iubente Christo qui piscatur, feliciter piscatur: id quod de hominibus, secundum spiritum, accipiendum est. Qui Christum amat, huic Christus oues committit. Discipuli eadem conditio est, quæ magistri.

LINGVAE. Act. 2.

ARGVMENTVM

Quum Christi discipulos nouis linguis loquentes

quentes I
eos oratio
donu' Spiritu
tato effusa
gunt, & in

Non n
ALI
strum quisq; u
thi, Medi, Elai
& Cappadoci
Pamphylia, e
est secundum
tum Iudaei tum
dimus eos rer
cuiusq; lingui
manum est. Ec
len' ne, an som
egitatio est. O
dit. AL. a V
de enim tam m
didicissent? P
omnes, attendi
sunt hi temuler
enim hora diei

quentes Iudæi putarent ebrios esse, Petrus ad eos orationem habens, demonstrat illud esse donū Spiritus sancti, à Christo in uitam excitato effusi. Hoc audito illi pœnitentiam agunt, & in Christi nōmine lauantur.

Iudæi, Petrus.

Non ne omnes hi, qui loquuntur, Galilei sunt? ALIVS. Sunt. I. Ecquid est quod nostrum quisq; uernaculam sibi linguam audiat? Parthi, Medi, Elamite, Mesopotamiae incolae, et Iudæe, & Cappadociae, Pontiq; & Asiae, & Phrygiae, & Pamphyliae, & Aegypti, & eius Libyae partis quae est secundum Cyrenen, & peregrinantes Romani, tum Iudæi tum aduenticii, Cretensesq; & Arabes, audivimus eos rerum diuinarum amplitudinem nostris cuiusq; linguis eloquentes. Hoc quidem iam non humanum est. Equidem sic obstupesco, ut nesciam, uigilem ne, an somniam. Quid hoc rei est? AL. Bacchi agitatio est. O Iacche, pater es eloquentiae. I. Quid ais? AL. a Vini pleni sunt, mera temulentia est. Unde enim tam multas linguas, tam diuersas, tam repente didicissent? P. Viri Iudæi, & Hierosolymae incolae omnes, attendite, et mecum quae dicam recognoscite. Non sunt hi temulenti, quemadmodum uos arbitramini (est enim hora dici tantum tertia) sed uiget illa uatis Ioe-

a Imo e
ipfimet i
nia ebrij
putarēt
etate dif
guas.

210 DIALOG. SACRORVM

lis prædictio; Vltimis autem temporibus (inquit Deus) omne hominum genus meo spiritu perfundam, ita ut uestri filij filieq; uaticinentur, & iuuenes uis, & senes in somnijs edoceantur. Quinetiam seruus & ancilla tunc meo spiritu delibuti uaticinabuntur. Sed id signis quibusdam præsignificabo, ⁶ tum supra in coelo, tum infra in terra: uidelicet sanguine, & igne, & fumido uapore. Ipse sol tenebris obducetur, & luna sanguine, antequam Domini magnus ille & insignis dies ueniat. Quisquis autem Domini nomen inuocarit, euadet. Audite uerba hæc, Israelitæ. Iesum Nazarenum, at quem uirum? qui uobis à Deo ^c representatus est portentis, miraculis, signis, quæ per eum Deus in medio uestrum edebat, ut scitis: hunc uos definito Dei consilio & providentia traditum, hominum impiorum opera comprehensum, ad palum alligatum sustulistis: quem Deus, ereptum ex mortis doloribus, in uitam reuocauit, quatenus fieri non poterat ut à morte teneretur. Dauid enim dicit de eo: Propositum mihi Dominum ob oculos semper habeo: eoq; mihi dextero, nulla re commoueor: nec uerò solum mentis atque animi læticia gesticio, uerum etiam ipso corpore fidenter præsto: quòd tu animam meam apud inferos non deseres, nec permittes ut is qui tibi sua pietate placet, interitu deleatur: sed me ^u uiam uitæ docebis, mihiq; cumulatissimam apud te uolupta-

Hæc uidentur accidisse, in Christi crucifixione tenebræ extingunt, & cæca quæ narrantur ab Evangelistis. præfens exhibitus.

uitam adduces.

617

tem præstabis summo patre sepultus est, tempus extat sibi irruisse, humanam con sum, & in eius resurrectione relictos suos relinquentium. Hunc nes testes sum sum sancti spiritus quod uos nunc uid ascendit in modum: Dixit ueram meam in calcandis t beat omnis Iesus factum à crucifixis. fratres? P. N ni cuncti in notatorum, & uos enim per ros, & ad om riu Dominus I ram salutis ue

tem præstabis. Si licet apud uos, fratres, liberè de summo patre Dauide loqui: is & uitam finiuit, & sepultus est, & eius monimentum apud uos ad hoc tempus extat. Sed cum uates esset, & sciret Deum sibi iurauisse, sese ex sætu lumborum eius, quod ad humanam conditionem pertinet, suscitaturum Christum, & in eius solio collocaturum: præsciens Christi resurrectionis dixit, eius neque animam apud inferos relinquentiam, neque corpus interitu esse delendum. Hunc Iesum suscitauit Deus, cuius nos omnes testes sumus. Is Dei dextera elatus, & promissum sancti spiritus à patre consecutus, effudit hoc quod uos nunc uidetis & auditis. Neque enim Dauid ascendit in cælum, sed is ipse loquitur ad hunc modum: Dixit Dominus Domino meo, sede ad dexteram meam, donec tuos tibi hostes instar subsellij calcandos tradidero. Hoc igitur pro certo habeat omnis Israelis posteritas, Dominum & Christum factum à Deo esse hunc ipsum Iesum, quem uos crucifixistis. **IV. O' nos impios: Quid agemus fratres? P.** Mutate pristinam mentem, & abluimini cuncti in nomine Iesu Christi, ad remissionem peccatorum, & accipietis munus sancti spiritus. ad uos enim pertinet promissio, & ad uestros liberos, & ad omnes remotiores quoscumque uocauerit Dominus Deus noster. Quamobrem habete curam salutis uestræ, et eripite uos ex hoc peruerso ho-

282 DIALOG. SACRORVM
minum genere. 1. Bene & liberaliter dicis, & no-
bis omnino sic placet. Eluamur.

SENTENTIA.

De spiritualibus carnaliter iudicant car-
nales.

CLAVDVS. Actor. 3.

ARGVMENTVM.

Claudum sanant Petrus & Ioannes. Dein-
de concursu facto populi, Petrus ad populū
de Iesu (in cuius nomine fuerit sanatus ille)
uerba facit. Hic superueniunt sectæ doctorū,
& Apostolos in uincula dant.

Claudus, Petrus & Ioannes, Populares,
Sacerdotes & Antistites fani,
& Sadducæi.

Respice hunc miserum claudum, uiri opti-
mi, quem mater claudum peperit, ita ut nun-
quam sese pedibus potuerit sustinere. Date mihi ali-
quid honoris & amoris Dei gratia, ut uobis Deus se
se uicissim benignum præbeat. P. Aspice nos. ^a Ne-
que argentum mihi, neq; aurum est: sed quod habeo,
hoc tibi do. In nomine Iesu Christi Nazareni surge,
& ambula. C. O' mirum miraculum. ut mihi ro-
borati sunt pedes: ut nunc firmiter incedo? O' quam
dulce est, consequutum esse bona, quibus carueris?
Ago tibi gratias Deus optime maxime, cuius tanto
sum

anc apo-
rorū pau-
tatem ani-
uertant
am succes-
fores.

sum beneficio
lire? PO.
qui solebat p
ALIVS. Pla
tam expedite
re non posset,
quamur eum
PET. Quan
admiramini, si
privatis uiribu
deret? Deus Ad
nostrorum, ill
nos in conspec
ille absolwendu
cente repudiat
bis condonari
Deus a mortu
iucq; nominis
roboratus est,
letudinem, in u
tus. Et nunc fra
cisse, ut etiam
suorum uatum
sum, ea hoc m
mini ad sanitat
nec recreation
prænantiatum

sum beneficio sanatus. Vah quàm iuuat ingredi et sa-
lire? PO. Non'ne hic est mendicus ille claudus,
qui solebat pro foribus templi sedens mendicare?
ALIVS. Planè is est. nec possum satis mirari, hunc
tam expedite nunc ingredi, qui antea loco se moue-
re non posset. PO. Videor mihi somniare. Subse-
quamur eum: ingreditur in porticum Solomonis.
PET. Quanta huc concurrit multitudo? Quid hoc
admiramini, Israelitæ, aut quid nos intuemini, quasi
priuatis uiribus, aut pietate effecerimus ut hic ince-
deret? Deus Abrahami, & Isaaci, & Iacobi, patrum
nostrorum, illustrauit puerum suum Iesum, quem
uos in conspectu Pilati adductum repudiastis, cum
ille absoluendum iudicasset. At uos sancto & inno-
cente repudiato, petijstis hominem homicidam uo-
bis condonari, & uitæ authorem occidistis, quem
Deus à mortuis excitauit. Cuius nos testes sumus: e-
iusq; nominis fiducia hic quem uidetis & nostis, cor-
roboratus est, & illius confidentia integerrimam ua-
letudinem, in uestro omnium conspectu, consequu-
tus. Et nunc fratres, scio uos ^b per imprudentiam fe-
cisse, ut etiam uestros principes: sed Deus, quæ tot
suorum uatum uoce prædixerat passurū esse Chri-
stum, ea hoc modo perfecit. Quamobrem ^c reuerti-
mini ad sanitatem, ut deleantur uestra peccata, do-
nec recreationis tempora ueniant à Domino, cum
prænunciatum uobis Iesum Christum mittet: quem
oportet

b Homin
peccata
us pro su
pientia c
uertit in
num.
e Per u
correctio
obtinetur
letio pec
torum.

oportet caelo contineri, usque ad tempora instaurationis omnium, quæ Deus tot suorum sanctorum uoce uatum iam olim prædixit. Moses enim maioribus nostris ita dixit: Vatem uobis suscitabit Dominus Deus uester ex uestra consanguinitate, mei similem: ei parebitis ad omnia quæ uobis dicet. Quòd si quis uati illi dicto audiens non fuerit, is ex numero hominum tolletur. Eodem modo tam multi uates, qui à Samuele deinceps fuerunt, qui hæc tempora prædixerunt, & tanto antè denunciauerunt. Vos estis ex uatibus orti, & in eo fœdere comprehensi, quod percussit Deus cum maioribus nostris, cum diceret Abrahamo, per eius semen felicitatem consequuturas omnes orbis terrarum nationes. Ad uos primum Deus suscitatum puerum suum Iesum misit, qui uobis felicitatem afferret, si modo uestrum unus quisq; à suis uitijis descisceret. SAC. Enimuerò iam ferendum non uidetur, tantam eis licentiam dari, ut populum publicè doceant. Nam quid futurum est. SAD. Quid? nisi ut nobis relicta, omnes ad eos transeant? Nam quòd resurrectionem mortuorum per nescio quem Iesum futuram prædicant, facillè animos imperite multitudinis in suam sententiam pertrahunt. AN. Itaq; mature occurrendum huic malo est. Comprehendite eos, satellites, conijcite hos negotatores in uincula. Hac illic nocte garriant, cras nobiscum seriò disputaturi. Non iam cum indoctis rationem

Et à Christi
felicitate
insequere,
et sic edum
istà uitijis.

tionem habeb
tifficos eis, &
eadum erit, q
bunt. Nam p

Christi
lent inuide

PR

Petrus &
primores ca
bus ne dein
tuos negat

Senat

Q Va n
cistis:
hominem in fir
pes populi, &
sanatus sit: he
terum populo
nomine Iesu Ch
fixam Deus à u
in uestro conf
ficantibus reieci

tionem habebūt, quos possint facile seducere: ad pontifices eis, & principes, & senatores, & scribas uenit *Cumne*
endum erit, qui eorum argutias uehementius refutabunt. Nam plebem quidē habent ad omnia sequacē.

SENTENTIA.

Christi nomen est omnipotens. Veritati solent inuidere & aduersari docti huius mūdi.

PRIMATES. Actor. 4.

ARGUMENTVM.

Petrus & Ioannes de sanato claudio apud primores causam dicunt: & illis interdicientibus ne deinceps Iesum doceant, obtemperaturos negant.

Senatores, Petrus, & Ioannes,
Primates, Anna,
Caiphas.

Qua'nam potestate, & cuius nomine hoc fecistis? PET. Si nos hodie de collato in hominem infirmum beneficio interrogamur, princeps populi, & Israelitarum senatores, qua'nam resanatus sit: hoc uobis omnibus, cunctoq; Israelitarum populo notum esse uolumus, sanatum esse in nomine Iesu Christi Nazareni, quem à uobis crucifixum Deus à mortuis excitauit. Per eum hic astat in uestro conspectu sanus. Hic est lapis à uobis edificantibus reiectus, qui adhibitus est ad caput anguli: nec

li: nec est in ullo alio salus, nec ullum aliud nomen est
 sub cœlo hominibus datum, per quod nobis liceat
 seruari. PRIMAT. ^a Hoc supra omnia mira mi-
 rabile est, homines illiteratos & idiotas tam confi-
 denter & sciè loqui. SENAT. Atqui erant hi Ie-
 su comites, & hic homo uerè sanatus adest. Iubean-
 tur exire paulisper è concilio, ut hac de re inter nos
 consultemus. Exite paulisper. Quid faciemus homi-
 nibus his? Nam conspicuum ab eis miraculum edi-
 tum esse, omnibus Hierosolymæ incolis manifestum
 est, nec possumus negare. CA. Ita est. ^b Sed ne hæc
 res in uulgus dimanet latius, minemur eis acerrimè,
 ne amplius hoc de nomine cuiquam mortalium uer-
 bum faciant. Nam qua ratione in eos animaduertu-
 mus, non uideo. Omnis populus hac de re Deum lau-
 dat: homo cui tam difficili in re tam præsens auxili-
 um oblatum est, annum agit supra quadragesimum,
 estq; omnibus notissimus. AN. Bene mones. Intro-
 mittantur. CA. Attendite Galilæi. Interdicitur uo-
 bis, ne omnino uocem mittatis, ne uè doceatis nomi-
 ne Iesu. PE. & IO. Vtrum æquum sit, & Deo
 probari possit, uobis obtemperare potius quàm
 Deo, uos uideritis. Nos quidem non possumus, que
 uidimus & audiimus, non dicere. C. Vos nisi
 malo coacti, rectè facere nescitis. Sed nisi pa-
 rebitis, uestra contumaciæ pœnas acerbissimas
 luetis.

SEN.

Et hodie
 irari solè
 imates & li
 rati, si quis
 iteratus sic
 quatur. Pu
 at enim si
 solis notas
 e res diui-
 nas.
 Cauent ne
 blicetur,
 od ut pu-
 caretur
 ximè de-
 pant ope-
 ram dare.

Bene
 mores or
 untur. Ve
 & literato
 gis obedi

G

Cum fui
 lis diuinit
 los euocan
 cunt. Tu

Apparitore
 tifi

Carcer
 gentif
 stantes: sed u
 mus. AN. V
 Nunquam hui
 dita sunt. Qu
 Homines illi
 fano, & ibi p
 modi, ut quen
 apparitores:
 sine ui: et in

SENTENTIA.

Beneficia diuina pro maleficijs habent primores orbis, ueritatemq; prædicari non patiuntur. Veritatem suam celauit Deus sapietes & literatos, eamq; patefecit paruulis. Deo magis obediendum quàm hominibus.

GAMALIEL. *Actor. 5.*

ARGVMENTVM.

Cum fuissent Petrus & Ioannes ex uinculis diuinitus liberati, primores, eo cognito, illos euocant: & illi doctrinæ suæ causam dicunt. Tum Gamalielis suasu dimittuntur.

Apparitores, Antistes fani, Quidam pontifices, Sacerdos, Petrus, Gamaliel.

Carcerem quendam inuenimus clausum diligentissime, & custodes foris ante ianuam astantes: sed ubi aperuimus, neminem intus inuenimus. AN. Videor uidere rerum naturam inuerti. Nunquam huiusmodi monstra, ne fano quidem audita sunt. Quid? egressos ne esse clauso carcere? Q. Homines illi, quos uos in custodiam dedistis, sunt in fano, & ibi populum docent. AN. Hæc sunt eiusmodi, ut quemuis a de mente deiiciat. Sequimini me, apparitores: adducam eos in concilium. PO. Seq^a ad infas, redigant.
sine ui: etenim concitares in nos uulgi seditionem, & statim

neo, ut uobis ab his hominib. temperetis, eosq; mis-
 sos faciatis. ^d Nam si hoc consilium & opus ab ho-
 minibus est, dissoluetur: sin à Deo est, id dissoluere
 non potestis, nisi fortè uultis uideri Deo repugnare.

AN. Non malè consulit Gamaliel. PONT. Ut
 mihi quidem uidetur. Sed euocemus homines, eosq;
 uirgis cadamus, & uetemus ullam Iesu nominis men-
 tionem facere.

SENTENTIA.

Nihil est ad ueritati credendum durius pri-
 moribus huius mundi. Boni consiliarij maxi-
 ma est utilitas. Qui Dei operi repugnat, Deo
 repugnat.

STEPHANVS. Act. 6.

ARGVMENTVM.

Accusatus impietatis Stephanus, causam di-
 cit tanto spiritu, ut ei resistere non ualentes
 Iudæorum primi, eum lapident.

Testes, Pontifex, Stephanus, Se-
 natores, Scribæ.

Hic homo non desinit impiè contra hunc reli-
 giosissimum locum, & contra legem loqui.
 Etenim audiuimus eum dicere, Iesum Nazarenum
 euersurum esse hunc locum, & traditios nobis à
 Mose ritus mutaturum. P. Sunt ne ista uera? S. T.
 Attendite, fratres & patres. Deus gloriosus appa-
 ruit patri nostro Abrahamo, cum esset in Mesopo-
 tania,

d sapiens
 ctum, in re
 mili seque
 dum.

290 DIALOG. SACRORVM

tamia, antequam Charræ degeret: eiq; mandauit, ut ex solo natali digrederetur, ueniretq; in terram quã ipse ei ostenderet. Tum ille ex terra Chaldaea profectus, Charræ habitauit, unde eum (mortuo eius patre) Deus in hanc terram transfudit, quam uos nunc incolitis: in qua nullam ei possessionem tradidit, ne uestigium quidem pedis. & tamen promisit, sese ei eius possessionem daturum, & eius post eum soboli, cum liberos non haberet. Locutus est autem cum eo ad hunc modum: eius posteros peregrinos fore in terra extraneorum, eorumq; seruitutem & iniurias per quadringentos annos perpeffuros. Sed illam ego gentem, cui seruiet (inquit) ulciscar: exhibuntq; postea, & me hoc ipso in loco adorabunt. eamq; rem inuito cum eo circumcisionis foedere firmauit. Is genuit Isaacum, eumq; octauo die circumcidit. Isaacus Iacobum, Iacobus duodecim summos patres. Summi patres inuidia adducti, Iosephum in Aegyptum ducendum uendiderunt. Sed adfuit ei Deus, eumq; ex omnibus angustijs eripuit, & effecit ut Pharaõ Aegypti rex ei sua sibi sapientia commendato, totius Aegypti, totiusq; suæ familie principatum traderet. Cum autem, orta fame in omni Aegypto & Chanaanæ, patres nostri in magna essent difficultate cibaria: Iacobus, qui audiisset frumentum esse in Aegypto, eos illò semel atque iterum dimisit, estq; Iosephus altero itinere à fratribus suis agnitus.

lon, eiusq; g
 plus patrem
 ad homines
 dit igitur Iaco
 uisset, ipse
 mam: & in se
 genti precio a
 quante promi
 turauerat, cre
 numero: don
 uerat. Is nostri
 stros eo usque
 curaret, ne co
 natus est. Mos
 ne tres mens
 esset, sublatus
 filio educatus
 rum disciplin
 Quamq; iam qu
 ret, uenit ei in
 ta uisere: cum
 defendit, eiusq;
 Arbitratur
 re. Deum ipse
 intelligebant.
 dentes, pacem
 quinos esse co

tus, eiusq; genus Pharaoni declaratum. Tum Iose-
 phus patrem suum Iacobum, & familiam omnem,
 ad homines septuagintaquinq; accersuit. Descen-
 dit igitur Iacobus in Aegyptum: ubi cum uitam fini-
 uisset, ipse & patres nostri translati sunt Siche-
 mam: & in sepulchreto siti, quod ibi Abrahamus ar-
 genti precio à filiis Emoris emerat. ^{à iphus} ^{plus} ^{hugon} ^{3. m. l.}
 Alterea propin-
 quante promisi tempore, de quo Deus Abrahamo
 turauerat, crescebat populus in Aegypto multiplici
 numero: donec exiit rex alius qui Iosephum nõ no-
 uerat. Is nostrum genus frustrari conatus, patres no-
 stros eò usque afflixit, ut etiam foetus eorum exponi
 curaret, ne conseruarentur. Quo quidem tempore
 natus est Moses, uir Deo acceptus, qui domi pater-
 nae tres menses enutritus, cum tandem expositus
 esset, sublatus est à filia Pharaonis, & ab ea pro
 filio educatus: fuitq; Moses in omnibus Aegypto-
 rum disciplinis eruditus, & dictis factisq; potens.
 Cumq; iam quadragesimum ætatis annum comple-
 ret, uenit ei in mentem, consanguineos suos Israeli-
 tas uisere: cumq; uidisset quendam iniuria affici, eum
 defendit, eiusq; iniuriam cæso Aegypto, ultus est.
 Arbitrabatur autem consanguineos suos intellige-
 re, Deum ^b ipsis per ipsum salutē dare: quod illi non
 intelligebant. Postero die conspiciatus eos conten-
 dentes, pacem inter eos conciliare studebat, consan-
 guineos esse commemorans: cur alius alij noceret?

b iphos a
 cæso ille
 Mosem
 ptiō.
 c non de
 alterum
 ri nocet

Sed qui alteri faciebat iniuriam, cum repulit, quærens, quis cum principem & iudicem in eos constituisset: num se uellet interficere, quo modo pridie interfecisset Aegyptium? Ex eo dicto Moses aufugit, & in terra Madianitarum peregrinus fuit, ubi filios duos genuit. Peractis autem quadraginta annis apparuit ei in solitudine montis Sinae, Genius Domini, in flamma & ardore rubi. Quo spectaculo admiratus, cum ad uisendum accederet, audita Domini ad eum uox huiusmodi est: Ego sum Deus patrum tuorum, Deus Abrahami, Deus Isaaci, & Deus Iacobi. Hic cum tremefactus Moses non auderet intueri: Detrahe tibi (inquit ille) calceos de pedibus, nam locus in quo stas, sacer est. Vidi afflictionem populi mei, qui est in Aegypto: eorumq; genitu audito, ad eos liberandos descendi. Itaque uolo mittere te in Aegyptum. Hunc Mossem, quem illi repudiauert, quærentes quis eum principem & iudicem constituisset: hunc ipsum Deus principem & liberatorem uisit, ductu Genij, qui ei in rubo apparuerat. Hic eos eduxit, miraculaq; fecit, & prodigia, tum in Aegypto & mari rubro, tum in desertis, annis quadraginta. Hic est Moses ille qui dixit Israelitis: Dominum Deum ipsorum uatem eis ex eorum consanguinitate suscitaturum, ipsi Mosi similem, cui parerent. Hic ille est, qui in multitudine fuit in desertis, cum Genio, qui cum eo locutus

in Aegyptum
 necesse
 esse cogit.

locutus est in
 stris: qui
 traderet: cui
 res nostri, se
 conuerterunt
 ceret deos, qu
 essent ex Aeg
 liaque uitul
 peregerunt,
 Et Deus au
 ram, quem ad
 est: Nunquid
 quadraginta
 non adhibuisti
 nestri Rompl
 adorandum, o
 lonem. Taber
 res nostri in d
 strationem ei
 ceptum, eoru
 xerunt tum. cu
 quas Deus cor
 tum est ad tem
 uoluit domici
 autem edere
 iustis habit
 nates: Coelum

locutus est in monte Sina, & cum maioribus nostris: qui uitalem accepit doctrinam, quam nobis traderet: cui noluerunt dicto audientes esse maiores nostri, sed eo reiecto, animis sese in Aegyptum conuerterunt: & ab Aarone petierunt, ut sibi faceret deos, qui se antecederent: nam Mosi illi, à quo essent ex Aegypto educti, sese nescire quid accidisset. Itaque uitulum tum fecerunt, & sacrificium stauis peregerunt, delectati operibus manuum suarum.

Et Deus auersus, eos sinit prolabi ad cultum astrorum, quem admodum in uatum monumentis scriptum est: Nunquid mihi uictimas & sacrificia obtulistis quadraginta annis in desertis, postquam Israelis? an non adhibuistis tabernaculum Molochi, & sidus dei uestri Romphanis? quæ uos simulachra fecistis ad adorandum, ob quæ ego transferam uos ultra Babylonem. Tabernaculum oraculare habuerunt maiores nostri in desertis, sicut præscripserat is qui Mosi rationem eius faciendi ostendit. Quod ab illis acceptum, eorum successores unâ cum Iosua introdixerunt tum, cum inuaserunt in fines earum gentium, quas Deus eorum aduentu exterminauit: donec uentum est ad tempora Dauidis, qui usus Deo fauente, uoluit domicilium inuenire Deo Iacobi. Salomo autem ædes ei edificauit. Sed non in templis manufactis habitat supremus ille, quem admodum dicit uates: Cælum mihi sedes est, & terra pedibus meis
 t 3 subfellium:

d Deus ho-
 minū pecc-
 tis offensa
 eos ampli-
 labi sinit.

Subsellium: Quam mihi uos domum extruetis (inquit Dominus) aut quis mihi locus requietis erit? Non ne mea manus fecit ista omnia? Pertinaces, & animo & auribus incircumcisi: uos semper Spiritui sancto resististis, & uos & maiores uestri. Nam quem illi uatum non sunt insectati? An non eos necauerunt, qui aduentum iusti prænunciauerunt? cuius uos modò proditores fuistis, & interfectores, qui Genitorum administratione acceptam legem non seruastis. P. O. Disrumpor præ iracundia. Hunc cine tam arroganter? S. T. Ecce autem uideo caelos apertos, & filium hominis Deo ad dexteram astantem. S. E. & S. C. O impudentiam. Quid eum audimus amplius? Inuadamus in eum uniuersi, eijciamus eum ex urbe. Agite, iam lapidetur. Vos testes, uestrum est initium facere lapidationis: sustine te partes uestras. T. Nos uerò perlibenter. Atque ut simus expeditiores, hic apud te, f. adolescens, uestimenta nostra deponemus. S. C. Quid cunctamini? ferite, ferite etiam atq; etiam, geminate. Vos omnes cooperite hunc lapidibus, conijcite uniuersi, iacite grandine densius. S. T. Domine Iesu, accipe spiritum meum. S. E. Properemus, obruamus cum lapidibus. S. T. Domine, & noli in hos uindicare hoc facinus.

SENTENTIA.

Veritatem impietatis loco habent rectores
huius

estate of
ficium.
adolescens
Saulus,
postea
us dictus
est.

Christi do-
nam & fa-
mitatur,
is pro ini-
micitis.

huius
nim inf
huius

Acco-
eum de

A Va-
rat
salue mult
ita accipis:
noribus aff
quos hic c
gnati, & n
cari. P. B
haerere, au
euit, nemin
minem. Q
re. Nunc se
tis. CO
ram ieiun
ciebam. Ec
ueste splen
audita est.
memoria i
ne cognom

huius seculi. A quibus ueritate uincuntur, eis uim inferunt. Sic pugnant rectores tenebrarū huius mundi.

CORNELIUS. Actor. 10.

ARGUMENTVM.

Accersitus à Cornelio centurione Petrus, eum de Iesu docet, & in eius nomine lauat.

Cornelius, Petrus.

A Vdiui modò intus aduenire eum, quem curauit accersendum. Itaq; ei ex eo obuiam. **Q** salue multum mi. **P.** Ah quid agis? surge, quid me ita accedis? Ego quoq; homo sum, ne tu me diuinis honoribus afficias. Ingre diamur. Qui nam sunt isti, quos hic conuenisse uideo? **COR.** Mei sunt cognati, & necessarij atq; amici, quos huc iussi conuocari. **PET.** Vos scitis, ut nefas sit homini Iudæo herere, aut congregari alicui extero. Sed me Deus docuit, neminem profanum aut immundum censere hominem. Quamobrem accersitus, nihil dubitavi uenire. Nunc scire uelim quam ob causam me accersueritis. **COR.** Quarto abhinc die, ad hanc horam eram ieiunus, & domi meæ hora nona preces faciebam. Ecce aut uir quidam extitit in meo conspectu, ueste splendida: & Tua (inquit) precatio, Corneli, exaudita est, tuaq; misericordia & benignitas Deo in memoria insedit. Mitte ergo Ioppen, accersitū Simonē cognomine Petrū (is diuersatur apud Simonē conuocariarium,

riarium, ad mare) qui ubi aduenerit, colloquetur tecum. Ego continuo nisi ad te: & tu recte fecisti, quod uenisti. Nunc nos omnes in Dei conspectu adsumus, ad audienda omnia tibi à Deo mandata.

PET. Reipsa comperio, nullum Deo personarum esse discrimen: contraq; apud omnes nationes, qui eum metuunt, uitamq; innocenter instituerunt, ei esse acceptos. Omnium summa est in disciplina, qua curauit erudiendos Israelitas, quos lato pacis nuncio affecit per Iesum Christum. Vos scitis quæ res acciderit per totam Iudæam, usque à Galilea, post lotionem quam publicauit Ioannes: de Iesu loquor Nazareno, sacro Dei numine & potentia prædito: qui ultro citroq; commeans, multa multis beneficia conferebat, omnesq; sanabat, quotquot à Veione illo diuexabantur: quippe cum Deus ei adesset. Et nos testes sumus omnium quæ fecit cum in reliqua Iudæa, tum Hierosolymis, quem ipsi Iudæi, palo affixum, sustulerunt. Eum Deus tertio die in uitam reuocauit, & manifestò ostendit, non uulgo, sed nobis designatis diuinitus testibus, qui quidem cibum potionemq; sumpsimus cum eo, postquam à morte reuocatus est. Ac munus ab eo assignatum habemus, ut uulgo prædicemus, & testificemur, eum uiuentium esse, mortuorumq; iudicem à Deo destinatum. Hunc omnes uates testantur, eum esse, per cuius nomen, ueniam peccatorum consequantur, quot-

quot

quot ei con-
corripuit
sis linguis lo-
minus aqua
affixi sunt?

Nullum
tē Christ
Deum me
cepti sum

CI

Repreh
quòd cum
congressu

Nos
cto p
Quod nam
mines præp
bum capisti
prout sese ha
tis. CHR.
do Ioppa or
extra me ra
tem magni

quot ei confidunt. Sed quid hoc nouæ rei est? numine
corripiuntur omnes qui me audiunt, & iam diuer-
sis linguis loqui incipiunt. Num quid causæ est, cur
minus aqua abluantur, qui eodem nobiscum numine
afflati sunt? Abluantur sanè nomine Domini.

SENTENTIA.

Nullius conditionis hominem non admit-
tit Christus. Apud omnes nationes, quicunq;
Deum metuunt, innocenterq; uiuunt, Deo ac-
cepti sunt,

CIRCUNCISI. Actor. II.

ARGUMENTVM.

Reprehensus à Christianis Iudæis Petrus,
quòd cum Cornelio extraneæ gentis homine
congressus fuisset, causam dicit, & obtinet.

Christiani, Petrus,

NOS quidem factum tuum probare nullo pa-
cto possumus, ut liberè loquamur. PET.
Quod nam id est tandem? CHRIST. Quòd ho-
mines præputio præditos conuenisti, & cum eis ci-
bum cepisti. PET. Si uobis uideatur, rem omnè,
prout sese habet, enarrabo: uos ea audita, iudicabi-
tis. CHR. Placet, enarra. PET. Cum in oppi-
do Ioppa orarem, uisus sum mihi uidere (cum essem
extra me raptus) uas quoddam descendens, quasi lin-
teum magnū, quod quatuor capitibus de coelo demis-
sum,

t s sum,

sum, ad me usque peruenit. Ad cum attentus contem-
plarer, uidi quadrupedia terrestria, & feras, & ser-
pentes, & aereas uolucres. simulq; uocem audiui
dicentem mihi: Age Petre, macta, & uescere. Tum
ego: Minimè, Domine. nihil enim unquam immun-
dum, aut impurum, per os meum intrauit. At illa uox
iterum de cælo inquit: Quæ Deus purgauit, tu ne
pollue. Idq; ter factum est, & tum demum omnia in
coelam subducta sunt. Tum continuo præsto fuerunt
tres homines in ea domo, in qua eram, ad me Cæsa-
rea missi. Cum his ut abiecta omni cunctatione con-
grederer, diuino afflatu admonitus sum. Iuerunt unà
mecum sex fratres hi, ac nobis hominis domum in-
gressis renunciauit ille, ut Genium domi suæ uidisset
astantem, & sibi præcipientem ut mitteret Ioppen
homines, qui accerferent Simonem cognomine Pe-
trum: ex quo ea audiret, quæ & ipsi essent, & ipsius
toti familiæ salutaria. Hic cum ego loqui cœpisssem,
illi diuino afflatu correpti sunt, quemadmodum &
nos fuimus principio. Tum recordatus sum illud Do-
mini dictum, quo dixerat, Ioannem quidem abluisse
aqua, sed nos spiritu sacro ablutum iri. Quòd si eo-
dem illos munere affecerat Deus, quo nos, cum in Ie-
su Christi Domini fidē uenisssemus: ego quis eram, ut
possem obfistere Deo? CHR. Iam nihil addimus:
sed gratias Deo agimus, qui etiam exteris per uitæ
castigationem ad uitam patefecerit.

SEN-

Imitanc
no iustu fe
bus redde
mittit, eos

Eductus
fianis nar

Pe

Perit
scio q

PET. Ecqu

est, Petrus est

mus. Petrus p

nis. RHO. A

Genius eius e

RHO. Non

riamus. O' m

es Petrus? p

mus eduxit è

per uices cus

inter duos m

remq; custoe

Genus Dom

Illustrata est.

Imitanda est Petri modestia, qui quod diuino iussu fecerat, eius tamen causam hominibus reddere non dedignatur. Quos Deus admittit, eos repudiare nemo debet.

RHODE. Actor. 12.

ARGUMENTVM.

Eductus diuinitus ex carcere Petrus, Christianis narrat, quemadmodum fuerit eductus.

Petrus, Rhode, Christiani.

A Perite mihi has fores aliquis. RHO. Nescio quis pulsat hostium: prouiso quis sit. PET. Ecquis mihi aperit tandem? RHO. Petrus est, Petrus est. O' me felicem: o' populares, salui sumus. Petrus pro foribus uestibuli stat. CHR. Insanis. RHO. Minimè uerò. Agnoui eius uocè. CHR. Genius eius est. PE. Heus, heus aperite tandem. RHO. Non auditis eum pulsantem? CHR. Ape-rianus. O' mirum miraculum. Tu' ne ergo uerus ades Petrus? PET. Pax sit rebus. Audite ut me. Dominus eduxit è carcere. A' quater quaternis militibus per uices custodiebar. Cumq; hac nocte dormirem inter duos milites, uinctus duabus cathenis, carceremq; custodirent ante ianuam custodes, ecce adest Genius Domini, cuius in aduentu domus splendore illustrata est. Is me pulsato latere expergefactum, iussit sur-

fit sur-

fit surgere confestim, continuoq; mihi è manibus exciderunt cathenæ. Tum ille: Præcinge te, inquit, & indue sandalia. Atq; ita feci, iussusq; amicare pallium, & cum sequi, parebam: cum iam egressus, nondum intelligerem rem ueram agi, sed mihi usum cerne uiderer. Et iam prætergressi primos & secundos custodes, uenimus ad portam ferream, qua itur in urbem: quam ultrò nobis patefactam egressi, processimus uicum unum, atque ibi me relinquit ille.) Tum ego, ubi ad me redij, aperte intellexi, eum à Domino missum esse ad me, ex Herodis manu, & tanta Iudæi populi expectatione, eripiendū. Hæc uos Iacobo & fratribus nunciabitis. Mihi aliò concedendum est.

SENTENTIA.

Deum nulli carceres, nullæ catenæ prohibent, quo minus liberet suos. Quos liberare uult Deus, tenere nemo potest. C

PHILOSOPHI. Actor. 17.

ARGUMENTVM.

Paulus Athenis de Deo & Christo, & resurrectione loquutus: à philosophis deridetur: à Dionysio Arcopagita admittitur.

Stoici, Epicuræi, Paulus,
Dionysius.

Possumus ne ex te scire, quæ sit ista tam noua doctrina, quæ affers? Nam inaudita quædam nostris

nostris aut
Deum, &
sunt, uel
no, Atheni
præteriens
di, in qua in
ego Deum,
qui fecit nu
sit cæli terr
nufactis: ne
re egeat, qu
denique con
omne homin
ricibus sta
di terminos
rent, si fortè
cum tamen n
cum in eo u
dam etiam u
nim genus su
benus existi
& industria
Ac nunc, a
omnibus ubi
gent. Statui
cum summa
quendam, p

nostris auribus affers, Iesum, nescio quem nouum Deum, & alteram uitam prædicans. Hæc qualia sint, uelimus ex te discere. **P**A. Video uos omnino, Athenienses, paulo supersticiosiores. Nam cum præteriens uestra spectarem sacra, aram quoq; offendi, in qua inscriptum inerat, Ignoto Deo. Eum uobis ego Deum, quem ignorantes colitis, annuncio. Deus qui fecit mundum, & omnia quæ in eo constant, cum sit cæli terræq; Dominus, non habitat in templis manus factis: nec hominum manibus colitur, quasi ulla re egeat, qui ipse omnibus uitam, spiritum, omnia denique confert. **Q**uiq; ductum ex uicini sanguine omne hominum genus, in omni terræ solo collocauerit: quibus stata uiuendi tempora, certosq; inhabitandi terminos præfinit, ut suum Dominum quærent, si forte peruestigare & inuenire eum possent, cum tamen non procul absit ab unoquoq; nostrum: cum in eo uiuamus, moueamur, & simus, ut quidam etiam uestrorum poetarum dixerunt: Eius enim genus sumus. Quod si genus sumus Dei, non debemus existimare, auro aut argento, aut lapidi arte & industria humana cælato, numen esse simile. Ac nunc, a omnis ignorantie temporibus, Deus omnibus ubiq; hominibus denunciatur, ut uitam corrigant. Statuit enim diem, in quo uniuersos homines cum summa æquitate iudicaturus est, per uirum quendam, per quem id facere decreuerat: quem
dum

a Veniat
commis
ctenus e
re pec
omnibu
ullo dif
ne salu
fert, du
dò uitã
gant.

302 DIALOG. SACRORVM

dum à morte reuocauit, certam eiusdem conditio-
 nis adipiscendæ spem fecit omnibus. E. Festiuum
 ripi dicit. nugatorem, qui hic nobis homines morti eripit.
 s. De hoc satis in præsentia: aliàs te de eadem re
 audiemus. D. At ego ita affectus sum tua oratio-
 ne, peregrine, ut iam nihil dubitem quin ita sit: sta-
 tuiq; à te non discedere (si tibi molestum non est) nisi
 ista doctrina, quantum satis est, instructus. PAUL.
 Mihi uerò nihil iucundius fieri potest, quàm & te-
 cum, & cum omnibus ita animatis ea communicare,
 quæ diuinitus edoctus, passim diuulgare sum iussus.

SENTENTIA.

Mundana sapiëntia diuinam pro stulticia habet.
 Deus ex suis operibus, sicut opifex, cognoscitur.

LYSIAS. Actor. 21.

ARGUMENTVM.

Comprehensus in templo Paulus à Iudæis,
 illis eripitur à Lysia tribuno, eiusq; permissû
 apud Iudæos causam dicit. Sed tumultuantibus,
 Lysias cum uirgis cædi iubet. uerùm ubi
 ciuem Romanum esse cognouit, soluit.

Iudæi, Lysias, Paulus,
 Centurio.

Succurrite, uiri Israelitæ. Hic est homo ille, qui
 contra populum, & legem, & locum hunc om-
 nium

ianes ubiq;
 in sacrum,
 LIVS. E
 emis. Quid
 fici. Quod
 ALIVS.
 ictibus truci
 namus hunc
 uenire tribu
 bito tanta o
 est? compreh
 nas. Quis n
 mosi homine
 commiserit?
 intelligo. ab
 tanta uolent
 in turba.
 Licet ne mihi
 cedi? Non n
 bus diebus c
 illa quatuor
 go homo su
 ra Ciliciæ c
 populum loc
 Audite meam
 & patres. E
 betus, & in

ianes ubique docet. Quinetiam Græcos introduxit in sacrum, & sanctum hunc locum profanavit.) A-
LIVS. Extrahamus eum è fano: interimamus eum. Quid expectamus? Iam pridem debuit interfici. Quod si factum esset, has turbas euitassemus.

ALIVS. Vapula, homo seditiose. Hic nos te ictibus trucidabimus. Hem tibi. AL. Desinamus hunc uerberare, populares: nam uideo huc uenire tribunum cum militibus. L. Vnde tam subito tanta orta est seditio? Eho, hiccine in causa est? comprehendite hunc milites, & ei injicite catenas. Quis nam est? aut quid fecit? Tacete clamosi homines. Possum ne ex uobis scire, quid nam commiserit? Alius aliud nescio quid clamat. Nihil intelligo. abducatur in castra. Quid (malum) hæc tanta uolentia est? Hic iam, credo, opprimemur in turba. IYDAEI. Interime eum. PAVL.

Licet ne mihi te alloqui? LYS. Scis ne Græcè? Non ne tu es Aegyptius ille, qui superioribus diebus concitata seditione, eduxisti in sylvas illa quatuor millia sicariorum? PAVLVS. Ego homo sum Iudæus, Tarsensis, cuius non obscura Ciliciæ ciuitatis. Sed oro te, permitte mihi ad populum loqui. LYS. Permitto. PAVLVS. Audite meam hanc ad uos defensionem, fratres & patres. Ego homo Iudæus sum, Tarsi in Ciliciæ natus, & in hac urbe educatus ad pedes Gamalic-

studio sus. lis, patrijs legibus accuratè institutus, & Dei^a cu-
 pidus, quemadmodum uos omnes estis hodie: qui
 hanc uiuendi uiam sum capitaliter insectatus, ui-
 ros simul & mulieres consiringendo, & in carce-
 rem condendo. Testis est mihi pontifex, totusq; se-
 natus, à quibus etiam epistolas ad fratres accepe-
 ram, & Damascum proficiscebam, eos quoq; qui ibi
 adduce- rem. essent, uinctos Hierosolymam ad supplicium addu-
 cturus. Sed in eo itinere cum appropinquarem Da-
 masco, circiter meridiem, repente de caelo multa
 me lux circumfulsit: & collapsus ad terram, uocem
 audiui dicentem mihi: Saule, Saule, quid me insecta-
 ris? Tum ego: Quis es, Domine? Atq; ille: Ego sum
 Iesus Nazarenus, quem tu insectaris. Qui autem me
 cum aderant, lucem uiderunt illi quidem, & terri-
 ti sunt, sed uocem non audiuerunt alloquentis me.
 Tum ego: Quid agam, Domine? Et Dominus: Sur-
 ge, inquit, & proficiscere Damascum. Ibi tibi di-
 centur omnia quae te facere statutum est. Cumq;
 praelucis illius splendore non uiderem, manu du-
 ctus à meis comitibus, perueni Damascum. Ananias
 autem quidam uir pius, & legi conuenienter ui-
 uens, e testimonio omnium illic habitantium Iudaeor-
 rum, uenit ad me, & astans mihi: Saule frater, in-
 quit, aspice. Cumq; ego eodem temporis uestigio
 in eum intuitus essem: Deus patrem nostrorum (in-
 quit ille) destinauit te ad cognoscendam eius uolun-
 tatem.

tatem. & ad
 audiendam. q
 homines, ear
 ris. Et nunc q
 uocato Domi
 so autem mibi
 accidit ut ext
 centem mihi: P
 xi: non accip
 Cui ego: Dom
 sim in custo di
 reos qui tibi
 phani sanguis
 a consensuens
 eum interficere
 te ad procul re
 Tolle istum ex
 nit eum uiuere
 cesse est. & auio
 sum populum in
 marent, & ues
 rem tacerent. H
 ri. Milites, intro
 gite causam fat
 clametur. CE
 deligetur. PA
 Romanum inde

tatem, & ad iustum uidentum, uocemq; ex eius ore
 audiendam: quoniam testis ei futurus es apud omnes
 homines, earum rerum quas & uideris, & audiue-
 ris. Et nunc quid cunctaris? Agedum, abluere, & in-
 uocato Domini nomine peccata tua elue. Reuer-
 so autem mihi Hierosolymam, & in templo oranti,
 accidit ut extra meipsum raptus, uiderem eum di-
 centem mihi: Propera, & Hierosolyma celeriter e-
 xi: non accipient enim tuum de me testimonium.
 Cui ego: Domine, inquam, sciunt ipsi ut ego solitus
 sim in custodiam dare, & per collegia uirgis cade-
 re eos qui tibi considerent: utq; cum tui testis Ste-
 phani sanguis effunderetur, ego adessem, & eius ne-
 ci consensiens, uestimenta custodirem eorum qui
 eum interficiebant. Tum ille: Vade, inquit, nam ego
 te ad procul remotas gentes ^{amandaabo} ~~amandaabo~~. IYDAEI.
 Tolle istum ex orbe terrarum: neque enim conue-
 nit eum uiuere. LYS. Nihil unquam tale uidi. Ne-
 cesse est grauiorem aliquam esse causam, quae uniuersum
 populum in hunc commoueat. Neq; enim ita cla-
 marent, & uestes descinderent, pulueremq; in ae-
 rem iacerent. Hec non solent sine maxima causa fie-
 ri. Milites, intromittite eum in castra, & uirgis co-
 gite causam fateri, propter quam causam ita in eum
 clametur. CEN. Ficti. Dispolietur iam, & sumbus
 deligetur. PAVLVS. Licet ne uobis hominem
 Romanum indemnatum uerberare? CENT. Vi-
 de quid

d Roma-
 erat Pau-
 non loco,
 iure ciui-
 tis.

306 DIALOG. SACRORVM
de quid agas, Lysia: nam hic homo Romanus est. L.
Ita ne? Adibo eum. Dic mihi, es'ne Romanus? P.
Etiam. L. Ego ipse magno precio in istam ciuita-
tem susceptus sum. P. At ego natus sum. L. De-
sistite milites, iam satis superq; factum est.

S E N T E N T I A.

Iniqui homines ueritatem ui opprimere co-
nantur. Pellitur è medio sapientia, ubi ui res
geritur. Romana ciuitas plus habet authorita-
tis apud homines, quàm Christiana. Sic fit &
hodie: si cuius prepotentis ciuitatis aut prin-
cipis authoritate commenderis, locum ubiq;
inuenies. Sin nihil nisi iusticiam habeas, uilil-
simus eris.

ANANIAS. Act. 23.

A R G V M E N T V M.

Paulus uinctus Ananiam pontificem ^{140:2}acer-
rimè reprehendit, ut ex legem. Deinde dicens
se sperare resurrectionis reum, Phariseos &
Sadduceos inter se committit, & ab illis ad-
uersus hos defenditur.

Paulus, Ananias, Assistentes, Ly-
sias, Sadducei, Pha-
risæi.

FRatres, ego ad hoc tempus, Deo conscio, opti-
me mihi conscius fui. ANAN. Percutiat
eos

ti os. PAV. Percussurus est te Deus, paries in-
 crustate. Ergo tu sedes, ut de me ex lege iudices, &
 contra legem iubes me pulsari? ASSIS. Pontifi-
 ci Dei conuiciaris? PAV. Nesciebam, fratres, eum
 esse pontificem. Scriptum est enim: Principi populi
 tui ne maledicito. Verum audite fratres, qui in hoc
 concilio adestis. Ego Phariseus sum, Pharisei filius:
 a sperate resurrectionis mortuorū reus sum. SAD. a Prude
 Lepidum nugatorē: hoc se modo euadere posse spe- resurrec-
 rat.) PHA. Non male loquitur: nihil in eo mali ui- nis ment-
 deo. Quod si spiritus cum eo locutus est, aut aliquis facit, qu-
 Genius, ne Deo repugnemus. SAD. Ideo cum à Phar-
 defenditis uos, quia se uobiscum sentire clamat. approba-
 PHAR. Nos eum ideo defendimus, quia defensione sciebat.
 ne dignus est. Quid enim commisit? uultis opprime-
 re infontes? SAD. Imò uos uultis tueri fontes? E.
 Videndum nobis est, ne hic ab istis discerpatur. Tu
 iube huc descendere exercitum, ut eis eripiat, &
 in castra abducatur.

SENTENTIA.

Iniustus iudex, incrustatus paries. Pijs pro-
 sunt interdum aduersariorum inter se contro-
 uersie, quemadmodum rixantibus inter se ca-
 nibus euadunt homines. Si quando tuetur si-
 mulator pius, id magis sui, quam æqui amo-
 re facit.

NEPOS PAULI.

Actor. 23.

ARGVMENTVM.

Lyfias à Pauli nepote de Iudeorum in Paulum coniuratione certior factus, copias parandas curat, quæ Paulum ad Felicem prætorum tutò perducant.

Centurio, Lyfias, Nepos
Pauli.

PAulus, is qui est in uinculis, me euocatum rogauit, ut hunc ad te adolescentulum adducerem: habere enim cum aliquid ad te. L. Cedo mihi manum, adolescentule. Dic mihi hic in occulto, quid habeas quod uelis mihi enunciare. **NEPOS.** Iudæi constituerunt petere à te, ut cras in concilium educas Paulum, quasi aliquid diligentius in eum quæsituri. Sed tu noli eis obtemperare: nam insidiantur ei homines ex eis supra quadraginta, qui a sese deuouerunt, si uel comederent, uel biberent, quum eum interfecissent. Et nunc parati, tuum mandatum expectant. L. Laudo te, quòd me scite, admonuisti. Discedes hinc, & nemini hæc indicabis, quæ mihi demonstraui. Vos duos centuriones, paratos habete milites ducentos, qui Cæsaream proficiantur, & equites septuaginta, hastatosq; ducentos ad horam tertiam noctis: & iumenta adhibete, ut eò *impositum*

reueranda
otio, hoc
detesta-
est, quæ
nocédum
stituitur.

impositum
cant. Ego ad

Ficti ho-
tur. Sæpe
quàm in ij

TE

Paulum
licem præ-
causæ cog-
sive tribuni,

Felix præ-
lu

Adest
uos se-
ter. TER.
quodq; tua pr-
firatur, nobis
& agimus gra-
tibi diutius sim-
tate paucis au-
tem, & sediti-
conciantem, a-
usq; ut etiam su-
coprehensum,

impositum Paulum, ad Felicem prætorem perducant. Ego ad eum epistolam scribam.

SENTENTIA.

Ficti homines pijs pertinaçissimè insidiantur. Sæpe minus est in gentilibus iniquitatis, quàm in ijs qui se Dei populum gloriantur.

TERTULLVS. Actor. 24.

ARGVMENTVM.

Paulum accusat Tertullus orator, apud Felicem prætorem. Paulus crimina diluit. Felix causæ cognitionem differt in aduentum Lyfiæ tribuni, Paulûq; iubet remissius custodiri.

Felix præses, Tertullus orator, Paulus, concio Iudæorum.

Adest hic reus ille Paulus, Anania pontifex, et vos seniores. Superest ut uester orator accuset. TER. Quòd maxima pace per te fruimur, quodq; tua prudentia hæc prouincia rectè administratur, nobis omnino gratissimum est, optime Felix: & agimus gratias quàm possumus maximas. Sed ne tibi diutius sim molestus, quæso ut nos pro tua æquitate paucis audias. Inuenimus hominè hunc pestilentem, & seditiones omnibus ubique terrarum Iudæis concitantem, ac sectæ Nazarenorum principem, eò usq; ut etiam sanum profanare conatus sit. Eum nos cõprehensum, uoluimus ex nostra lege iudicare. Sed

3 intercessit

intercessit Lyfias tribunus, eumq; magna uie mani-
bus nostris eripuit, ac iussit ut eius accusatores apud
te adessent. Ex quo quidem Lyfia poteris, si querere
uoles, certior fieri de omnibus criminibus, quib. nos
hunc insimulamus. Atque hec ita se habere, testis
est uniuersa Iudeorum, quos adesse uides, concio.

CON. Ita est. PAUL. Licet ne mihi causam di-
cere? FEL. Licet. PA. Equidem eo confiden-
tius pro me dico, quod scio te multos iam annos huic
genti ius dicere: ut possis intelligere, me non plures
duodecim compleuisse dies, ex quo Hierosolymana
ad diuinum cultum concessi. ^a Neq; uero me in tem-
plo inuenerunt cum aliquo colloquentem, aut uulgi
seditionem facientem, neq; in collegijs, neq; oppida-
tim: nec me eorum possunt conuincere, de quibus
accusant. ^b Illud autem libenter apud te confitebor,
me ex institutione, quam sectam dicunt, Deum co-
lere patrium, fidemq; adiungere omnibus quae in di-
sciplina nostra & uatibus scripta extant: tantumq;
mihi de Deo spondere, ut exploratum habeam, mor-
tuos tum bonos tum improbos, aliquando reuictu-
ros: id quod ne ipsi quidem non sperant. Atq; equi-
dem in id incumbo, ut rectam conscientiam Deo sem-
per hominibusq; probare possim. Veneram autem
post annos complures, ut muneribus egestatem non-
nullorum meorum popularium alleuarem, ac ferta
libarem: cum me expiatum offenderunt in fano, nul-
la

reftio fa-
cti.

uastio iu-
ris.

la cum tur-
dei, quos op-
re, si quid in
benderunt in
concilio. Nisi
inter eos sic c
frise mortuo
cite. Cum Lyf
stra causa. In-
remi s: us hab
aditu aut fam

Veritati
pretatur ca
mentiend
dicunt. C
est: infonti
dices, ubi

Paulus
in qua de s
reione d
num

la cum turba, aut tumultu. Ii sunt quidam ex Asia Iudaei, quos oportebat apud te praesidio esse, & accusare, si quid in re haberent. Aut etiã hi, si quod detrahenderunt in me crimen, dicant sanè, dum odis in concilio. Nisi fortè criminosa est una haec uox quam inter eos sic clamauit: Ego hodie à uobis reus agor de fensæ mortuorum resurrectionis. R. Iam finem facite. Cum Lysias tribunus uenerit, cognoscam de uestra causa. Interea tu Centurio Paulum custodi, ita ut remissus habeatur: ne ue aliquis necessariorū eius, aditu aut famulatu prohibeatur.

SENTENTIA.

Veritatis professionem, seditionem interpretatur calumnia. Calumniatores modò eam mentiendo, modò torquendo, nihil candidè dicunt. Calumniatoribus calumnia impunè est: infontibus innocentia non item. O iudices, ubi nam dormit lex talionis!

FESTVS. Actor. 25.

ARGVMENTVM.

Paulus ad Agrippam regem causam dicit, in qua de sua legatione, mortuorumq; resurrectione disserit. Festus praeses eum insanum appellat: Agrippa infontem iudicat.

Festus præses, Agrippa rex,
Paulus.

Vidētis hunc hominem, Agrippa rex, & omnes uiri qui hic adestis, de quo omnis Iudeorum multitudo tum Hierosolymis tum hic interpellauit, clamans, indignum esse eum uiuere amplius. Ego uerò cum comperirem nihil eum capitale admisisse, & ipse ad Augustum prouocauisset, statui mittere: & tamen quid certum de eo scribam ad dominum, non habeo. Ea de causa produxi eum ad uos, & maxime ad te, rex Agrippa, ut re disquisita habeam quod scribam. Absurdum enim mihi uideatur, mittere uinctum: neq; crimina, quæ ei imponantur, significare. **AC.** Liberum est tibi pro teipso dicere. **PAVL.** Quòd omnia, de quibus à Iudeis postulor, hodie sum apud te, rex Agrippa, defensus, hominem Iudaicarum consuetudinum atq; controuersiarum uel in primis peritum, equidem beatum me existimo. Quamobrem oro eo, ut me æquo animo audias. Ac meam quidem actam ab ineunte ætate uitam (principio enim uersatus sum Hierosolymis inter meos populares) norunt omnes Iudæi, iamdiu scientes (modo uelint fateri) me uixisse Phariseum, quæ exactissima nostræ religionis secta est. Et nunc hic storeus speratæ præstationis eorum quæ maioribus nostris à Deo promissa sunt: quò quidem

dem se te
noctes die
rex Agrippa
bile apud
Equidem
reni nomi
mis: mult
à pontific
& capite
omnia coll
dicere: iam
bar etiam
proficisci
pontificibu
uidi de cœl
meosque c
terram cor
& Hebræo
infectaris
calcitrare.
Ego sum,
rim surge,
rui, ut te
rum quæq;
cando te à p
to, ad eoru
luem, & a

dem se peruenturas duodecim tribus nostræ, Decem noctes diesq; assidue colendo, sperant. De hac spe, rex Agrippa, à iudæis accusor. Ita ne uerò incredibile apud uos iudicatur, à Deo mortuos excitari? Equidem statueram, multa mihi contra Iesu Nazarenii nomen esse facienda. itaque feci Hierosolymis: multosque sanctos per potestatem, quæ mihi à pontificibus permessa erat, in carceres conclusi, & capite mea sententia damnaui. Quin eos per omnia collegia tormentis sæpe cogebam nefaria dicere: iamque immodicè in eos furens, persequabar etiam ad exterarum urbium. Cumque aliquando proficiscerer Damascum, cum potestate mihi à pontificibus permessa, die medio, Rex, in itinere uidi de cælo solis splendore maius lumen, quod me meosque comites circumfulsit. Cumque omnes ad terram corruissemus, uocem audiui affantis me, & Hebræo sermone dicentis: Saule, Saule, quid me insectaris? Durum tibi fuerit contra stimulos calcitrare. Tum ego: Quis es, inquam, Domine? Ego sum, inquit ille, Iesus, quem tu insectas. Verum surge, & consiste in pedes. Nam cò tibi apparui, ut te & ministrum & testem constituam eorum quæq; uidisti, quæq; tibi demonstrabo, uindicando te à populo & gentibus, ad quas nunc te mitto, ad eorum oculos aperiendos, ut è tenebris in lucem, & a ex Satanae potestate ad Deum se conuertant,

a ex pec
qui eni
catu co
tit, ser
peccati
porro t
autoris
cati.

uertant, & ita peccatorum ueniam consequantur,
 & ad eandem cum eis sortem perueniant: qui, quia
 in fidem meam uenerunt, sancti facti sunt. Nec ego,
 rex Agrippa, cœlesti uisioni non fui dicto audiens:
 quin primum eis qui Damasci erant, & Hierosoly-
 mis, perq; omnem iudææ regionem, necnon ipsi
 gentilibus correctionem uitæ denunciarem, & ex-
 hortarer, ut ad Deum sese conuerterent & uitæ cor-
 rectionem factis ostenderent. Hac me causa iudæi in
 fano comprehensum, conabantur interficere. Sed di-
 uino presidio ad hunc usq; diem steti; paruos iuxta
 ac magnos commonescens, neq; quicquam dicens
 extra ea quæ tum ceteri uates, tum Moses futura an-
 te denunciauerunt: Christum uidelicet esse mortem
 passurum, primumq; ex mortuis in uitam reuoca-
 tum, lucem populo & gentibus nunciaturum. FE-

STVS. ^b Insanis Paule. Nimis te literæ ad insa-
 niam redigunt. PAV. ^c Non Insanio, optime Fe-
 ste: sed ueracis & sobrij hominis uerba profero. Scit
 Rex, ad quæ confidenter loquor, ut quæ nihil horû la-
 tere putem: neq; enim in tenebris gestum est. Credis
 ne rex Agrippa, uatibus? Credis, scio. A. Propem-
 odum mihi persuades, ut Christianus fiam. P.
 Deus faciat, ut non propemodum, sed planè, non so-
 lum tu, sed etiam omnes qui me audiunt, hodie fiant
 tales, qualis ego sum: exceptis his uinculis. V. Sur-
 gamus: discedamus hinc. Hic homo mihi uidetur ni-
 hil

o de sta
 en fio.
 esta &
 Chri-
 homi-
 nio.

hil morte d
 terat absol

Vera f
 est. Licet
 magis qu
 enim no
 surrectio
 us doctri
 surrectio.

Christi
 malisq; se

V Enite
 uobis
 esurirem, de
 re. hospitem
 iustitiam: in
 mine, quana
 aut sitentem
 hospitem, ut

hil morte dignum, aut carcere, commississe. A. Poterat absolui, nisi prouocauisset ad Cæsarem.

SENTENTIA.

Vera sapientia, stultorum iudicio infania est. Licet interdum ex calumniatorum mente magis quàm uerbis, crimina diluere. Neque enim nominatim accusabatur Paulus de resurrectione mortuorum: sed cum esset in ipsius doctrina (quæ ei crimini dabatur) etiam resurrectionis, seruiuit non iniuste causæ suæ.

IVDEX. Matth. 25.

ARGVMENTVM.

Christus in ultimo aduentu suo de bonis malisq; sententiam pronunciat.

Iesus iudex, Dextri, Sinistri.

Venite beati Patris mei: possidete paratum uobis regnum ab orbe condito. Nam cum esurirem, dedistis mihi comedere: cum sitirem, bibere: hospitem me accepistis: nudum uestiuiistis: ægrum uisitauistis: in custodiam datum inuistis. **D.** Domine, quando te uidimus esurientem, ut aluerimus? aut sitientem, ut potum dederimus? quando autem hospitem, ut acceperimus? aut nudum, ut uestiuerimus?

mus? quando ægrum, aut in uinculis, ut inuiserimus?
 I. Credite mihi, quatenus minimo horum fratrum
 meorum fecistis, mihi fecistis. Vos autem abite à me,
 execrables, in ignem æternum, Veiovi, eiusq; Ge-
 nijs paratum: qui me neq; esurientem cibo, neq; siti-
 entem potione refecistis: hospitem non suscepistis:
 nudum nõ uestiuitis: infirmum, & in carcerem con-
 iectum, non inuistis. s. Domine, quando te ui-
 dimus esurientem, aut sitientem, aut hospitem, aut
 nudum, aut infirmum, aut in carcere, neq; subueni-
 mus? I. Credite mihi, quatenus horum minimo
 non fecistis, mihi non fecistis.

SENTENTIA.

Pro suis quemque factis remunerabitur
 Christus. Quod cuius Christia-
 norum fit, id ipsi Chri-
 sto fit.

F I N I S.

DECEM

DECEM

alia deincep

no

D EUS

fatu

dixi ex dom

Deos alio

Simulac

ceclo, aut inst

to, ne ue ea u

na Deus tuos

pam etiam in

quartamq; st

mille sim a us

cepta confer

Iouæ Dei

enim sinet im

adhibuerit.

Diem sab

egito, tu aq; o

quod Iouæ D

to, neu tu, n

aut ancilla, n

peregrinus.

lum, terram,

DECEM DEI PRÆCEPTA, ET
 alia deinceps sequentia, quæ ad Reipub. institutio-
 nem pertinent, ex Exodi cap. 20.
 & reliquis.

DEUS hæc omnia Israelitis ad hunc modum ef-
 fatus est. Ego sum Ioua Deus tuus, qui te e-
 duxi ex domicilio seruitutis Aegyptiæ.

Deos alios nullos, præter me, habeto.

Simulachrum ullius rei, quæ extet aut supra in
 caelo, aut infra in terra, aut in aquis sub terra, ne faci-
 to, ne ue ea uenerator, ne ue colito. Nam ego sum Io-
 ua Deus tuus, Deus impatiens socij: qui parentū cul-
 pam etiam in liberos persequor, uel ad tertiam usq;
 quartamq; stirpem osorum mei: clementiaq; utor ad
 millesimã usq; stirpem erga mei amantes, meaq; præ-
 cepta conseruantes.

Iouæ Dei tui nomen inaniter ne adhibeto: neque
 enim sinet impunitum Ioua, qui eius nomen inaniter
 adhibuerit.

Diem sabbati sanctè agere memento. Sex diebus
 agito, tuaq; opera omnia patrato. Septimo autè die,
 quòd Iouæ Deitui Sabbatum est, nullum opus faci-
 to, neu tu, neu tuus filius, aut filia, neu tuus seruus,
 aut ancilla, neu tuum iumentum, neu apud te degens
 peregrinus. Nam cum sex diebus fecisset Ioua cœ-
 lum, terram, mare, quæq; in eis sunt omnia, feriatus
 est

est die septimo: qua de causa Ioua diem Sabbati factum sacramq; fecit.

- 5 Parentem utrumq; honorato, ut diu etatem pro-
ducas in terra, quam tibi Ioua Deus tuus donat.
- 6 Ne hominem occidito.
- 7 Ne adulterato.
Ne furator.
- 9 Falsum testimonium contra alterum ne dicito.
- 10 Alterius domum ne concupiscito: alterius uxorem ne concupiscito: ne ue seruum, aut ancillam, ne ue bouem, aut asinum: nihil denique quod sit alterius.

Hic uniuersus populus uisis fragoribus, fulgtris, tubæ sonitu, & montis fumo, perterriti abscedere: & procul stantes, à Mose petere, ut ipse eis audientibus loqueretur, non Deus, ne morerentur. Quibus Moses: Ne metuite, inquit. nam ad uos tentandos uenit Deus, utq; uos eius timor ob oculos propositus à peccando deterreat. Igitur procul stante populo, accessit ad illam caliginem, ubi Deus erat. Et Ioua Mosi sic fatus est: Comme morato Israelitis, ut me secum de caelo uiderint loquentem, ne præter me a deos sibi argenteos aut aureos fabricentur. Sed mihi cespitium altare fiat, in quo solida sacrificia & pro salute balantibus bubusue faciatis: quocunq; in loco mei nominis monumentum posuero, ibi uos auditurus, uobisq; prosperaturus,

orum f.
alachra.

speraturus
quadr
mouendo
um altare
pareant.

Hæc a
Hebræum
manumitt
nummittito
Si dominu
lias procr
solus man
domini, &
cum domi
uam aut
rato, & i

Si quis
ne seruor
displicibi
traneam
eam affec
rit, eodem
liam duxe
dato. Si tr
tis, sine p
Qui h
capitule

operaturus. Quod si mihi altare lapideum fiet, ne eam quadrato lapide excitatote. nam id ferramenta ad-mouendo profanaretis. Ne ue per gradus ad me-um altare ascendiote, ne in eo obscena uestra ap-pareant.

Hec autem eis iura propones. Si emeris seruum Hebraeum, sex annos seruito, septimo autem anno manumittitor gratuito. Si caelebs uenit, caelebs ma-numittitor: sin maritus, uxor cum eo manumittitor. Si dominus ei uxorem dederit, ex qua filios aut fi-lias procreauerit, semina & nati domini sunt: ipse solus manumittitor. Quod si seruus captus amore su-i domini & uxoris & filiorum, noluerit manumitti, cum dominus ad recuperatores adducito, eiq; ad ual-uam aut ad postem applicato, aurem subula persfo-rato, & ille ei perpetuum seruito.

Cap. 12
seruitu

Si quis filiam suam uendiderit in famulatum, ea ne seruorum in morem manumittitor. Si ea domino displicebit, nec is eam desponderit, redhibeto. In ex-traneam gentem emancipandi potestas ne esto, quia eam affecit ignominia. At si eam filio suo destinaue-rit, eodem iure cum ea, quo cum liberis, agito. Si 2 a-liam duxerit, hanc uictu, uestitu, congressu ne frau-dato. Si tria haec ei non consecerit, manumittitor gra-tis, sine precio.

a scilicet
ter ea
b scilicet
ritali.

Qui hominem pulsauerit, si is mortuus fuerit, capitale esto. At qui non captauerit, sed in cum for-to fortu-

te fortuna incurrerit, statuam uobis locum quò con-
fugiat. At si quis alterius necem per dolum de indu-
sria machinatus fuerit, is uel ab ara mea ad necem
abstrahitor.

Qui patrem aut matrē pulsauerit, capitale esto.
rit. is apud eum inuentus fuerit, capitale esto.
Qui patri aut matri maledixerit, capitis poena
esto.

Si quis alterum orta contentione percusserit la-
pide, aut pugno, si ille non fuerit mortuus, sed in le-
ctum decubuerit, si surrexerit, & foras baculo inni-
xus iuerit, percussor sine fraude esto, tantum illius
cubatum & medicationem præstato.

Si quis seruum suum, aut ancillam baculo percuf-
serit, si presens mors sequuta fuerit, tenetor. Verum
si unum aut alterum diem superstes fuerit, ne tene-
tor, quoniam pecunia eius est.

Si qui dimicando mulierem gravidam uulneraue-
rint, & abortum intulerint, si perniciēs nō fuerit, ad
æstimationem mariti mulieris multa esto, & ad eam
rem arbitri sunt. Sin aut perniciēs fuerit, uitam pro
uita pendito: oculū pro oculo, dentem pro dente, ma-
num pro manu, pedem pro pede, sugillationē pro su-
gillatione, uulnus pro uulnere, uibicem pro uibice.

Si quis serui sui, aut ancille oculum percusse-
rit, eumque corruerit, eum manumittito pro o-
culo

amnum
ille à
u & me
one ac-
refarci-
to.
st, eius
st, u'po
mptus.
dionis.

lo. Et si serui sui
manumittito pro

Si quem bos
et is mortuus fu-
stor, dominus b
fuerit petulcus,
neg; tamen custo-
derit, & bos lapi-
ditor. Sin ei multu-
cium dato, quan-
puerum petiuerit.
uum petiuerit bos
di domino soluam

Si quis fossam
iuxerit, & eò di-
præstato: argentu-
uum habeto.

Si cuius bos al-
mortuus fuerit, bo-
cium diuidunt: m-
tum fuerit, bouem
minus eius custo-
mortuum habeto

Si quis bouem
aut uediderit, quin-
tuor, balantes pro

Si fur in surripi-

lo. Et si serui sui, aut ancillæ dentem decusserit, eum manumittito pro dente.

Si quem bos uirum aut feminam cornu petiuerit, et is mortuus fuerit, bos lapidator, eius caro ne comestor, dominus bouis impunitus esto. At si bos antea fuerit petulcus, & eius dominus admonitus fuerit, neq; tamen custodiuerit, si uirum aut sceminam occiderit, & bos lapidator, & eius dominus morte pleclitor. Sin ei multa imponetur, tantum uitæ suæ precium dato, quantumcumq; ei fuerit impositum. Siue puerum petiuerit, siue puellam, idem iuris esto. Si seruum petiuerit bos, aut ancillam, argenti triginta sicli domino soluuntor, bos dilapidator.

Si quis fossam uel aperuerit, uel demiserit, nec obduxerit, & eò deciderit bos aut asinus, autor fossæ præstato: argentum domino illius soluito ipse, mortuum habeto.

Si cuius bos alterius bouem uulnerauerit, & ille mortuus fuerit, bouem uiuum uendunto, & eius precium diuidunto: mortuū etiam diuidunto. Aut si notum fuerit, bouem antea esse petulcum, neq; cum domino eius custodiuerit, * bouem boue pensato, ipse mortuum habeto.

Si quis bouem, pecusue clepserit, mactaueritq; aut uediderit, quinq; boues pro uno reddito, & quatuor a balantes pro una.

Si fur in surripiendo deprehensus, ictus fuerit, &

x inde

Si bos puerit.

erg

* uiuum uem pre reddito tipena.

a Oues a pras. erg
Cap. 22.

inde mortuus, homicidij pœna ne esto (nisi orto sole: tū homicidij pœna esto.) Si habet unde redat, red-
dito: sin non habet, uenditor pro suo furto.

Si deprehensum fuerit furtum penes eum, bos, asinus, ouis, capra uiuens, duplum reddito.

Si quis emisso pecore comparauerit fundum aut uineam alterius, damnum sarcito de optima parte fundi sui, aut uineæ.

Si in spinas immissus ignis, metā, aut segetem, aut messem corruerit, autor ignis detrimētū prestato.

depositi.

Si quis apud alterum, argentum supellectilium de-
posuerit, idq; de illius domo surreptum fuerit, si fur deprehensus fuerit, duplum reddito. Sin autem fur non deprehensus fuerit, tum dominus domus ad recuperatores uocator, ni rem alterius interuorterit. Quacūq; in re crimen statuatur, in boue, in asino, in oue, in capra, in ueste, quacūq; res erit amissa, quæ cuius dicatur, causa amborum ad recuperatores defertor: utrum condemnauerint recuperatores, alteri duplum reddito.

Si quis alterius fidei asinū, bouem, ouem, caprā, aut quoduis pecus commiserit, si id nullo uidente fuerit mortuum, aut fractum, aut * abactum, iusiurandum Iouæ interponitor, illum rem alterius ad se non auertisse: eamq; satisfactionem dominus rei accipito, neq; fiduciarium rem reddito. Quod si ei + furto ablatum fuerit, damnum prestato domino rei. Sin ratum

licet ru-
abactio-
s aut ho-
stibus.
licet do-
mino.

piā a feris
Si quis
Eum aut m-
nūm prestat-
cium et pre-
Si quis ut
ca concubuer-
Si puella
pendio, ut se-
Sagis uiu-
Cyllonig-
Qui dicit se
Iouæ.
Peregrinū
grūi suis in
Vidiam n-
ris, cum ad m-
exaulā, iratus
coniuges iudu-
Si cui meo
mutato dede-
ni usuram im-
Si alterius
occasum redd-
cum cuticula
questus fuerit,
Magistratus

ptū a feris fuerit, teste exhibeto, neq; raptū prestato.

Si quis quid ab altero utendū acceperit, et id fra-
ctum aut mortuum fuerit, domino rei absente, da-
mnum prestato. At presente, ne prestato, si conducti-
cium et precio addictum erat.

Si quis uirginem non sponsam pellerit, et cum Raptus
ea concubuerit, eam sibi in matrimonium dotato.

Si puella pater eam locare illi nolet, argentum
pendito, ut fert dos uirginum.

Sagus uiuere ne finitote.

Quicunq; rem habuerit cum bestia, capitale esto.

Qui dijs sacrificauerit, iacraius intereat, nisi uni
Ioue.

Peregrinum ne premito, neue angito, nam pere- Officia erg
inopes.
grini factis in Aegypto.

Viduas nullam, aut pupillum premito. si presse-
ris, cum ad me conuerentur, eorum ego querelas
exaudia, iratusq; ferro uos trucidabo: eruntq; uestrae
coniuges uiduae, et liberi pupilli.

Si cui meorum pauperi tecum uersanti pecunia
mutuato dederis, ne te ei foeneratorem praebeto, ne
si usuram imponito.

Si alterius uestem in pignus acceperis, ante solis
occasum reddito, nam id unum habet operimentum,
cum cuticula amictū, in quo recubet: qui si apud me
questus fuerit, exaudiam, ut sum misericors.

Magistratu ne maledicito.

Officia erg
maiores.

x 2 Ne

ga Deum. Ne eū execrator, qui est in tua natione princeps.
Fruges & liquorem tuum ne auertito.
Primogenitum filiorum tuorum mihi dato. Idem
in bubus & balantibus facito. Septem dies cū matre
sua esto, octauo die id mihi dato.

Cap. 23. Præstatote uos mihi puros homines: & carnem
ruri raptam ne gustatote, sed ad canes projicitote.
Auditionem falsam ne accipito.
Societatem cum impio ne coito, ut sis testis iniu-
rius.

Multitudinem in iuitio ne sequitor: ne cū in lite de
recto in sententiam multitudinis deflectito. Inopi in
lite ne indulgeto.

Si aduersarij tui bouem, asinum uē offenderis er-
rantem, ei reducito. Si inimici tui asinum uideris one-
ri succubuisse, ne ei auxilium denegato, sed opitu-
lator.

Inimici tui ius in lite ne deprauato.

A re falsa abesto. In fontem & iustum ne interfi-
cito. nam ego iniquum non absoluiam.

scilicet in
lic. Ne ue donum accipito: nam donum cæcat etiam
perspicaces, bonorumq; uirorum orationem per-
uertit.

Peregrinum ne uexato: scitis enim uos quæ sit
mens peregrinorum: ut qui peregrini fueritis in Aeg-
ypto.

liberatum. Sex annos aruum tuum conserito, eiusq; pro-
uenturæ

uentum per
toq; ad ciba

(si quid illis
in uinea oliu

Sex diebu

tor: ut requi

tus ancilla t

Omnia q

Nominis

pato, ne ue in

Tribus ter

malia seruato

(ut præcepi

in eo emigra

apparento. It

ris tui, quas in

ami, ubi tuas

tannis omnes

stuntor.

Cum me a

fundes, ferme

Mei festi a

Principium p

loue tui in fer

Horum in

uentum percipito. at septimo intermittito, remitti-
toq; ad cibatum egenorum popularium tuorum, &
(si quid illis superfuert) bestiarum terrestriu. Idem
in uinea oliueto facito.

Sex diebus opus tuum patrato: at septimo feria-
tor: ut requiescat bos tuus, asinusq;: utq; respiret na-
tus ancilla tua, peregrinusq;.

Omnia quaecunq; dixi uobis, seruatote.

Nominis alienorum deorum memoriam ne usur-
pato, ne ue in ore habeto.

Tribus temporibus in anno mihi festa agito. Festi dies.
malia seruato, per que septem dies azymis uesceris
(ut praecepi tibi) statuto tempore mensis uerni, quia
in eo emigrasti ex Aegypto: ergo coram me uacui ne
apparento. Item messalia primitiuarum frugum ope-
ris tui, quas in agro seueris. Item conditalia in exitu
anni, ubi tuas fruges ex agris condideris. Ter quo-
tannis omnes tui mares in conspectum Domini Iouae
sistuntor.

Cum mea uictime sanguinem, eam maciando, ef-
fundes, fermentum ne habeto.

Mei festi adeps in posterum diem ne pernoctato.
Principium primitiuarum frugum tui fundi in aedem
Iouae tui inferto.

Haec dum in sanguine matris suae ne coquito.

F I N I S.

x 3

DIALOGORVM. SACRO-
rum Libri I. Catalogus.

Adamus. Pag.	4	Iosua	60
Cainus	6	Iael	63
Lotus	7	Gedeon triturans	64
Abrahamus	14	Gedeon	65
Ephron	15	Iephtha	69
Rebecca	17	Rutha	70
Idumus	20	Boozus	71
Venator.	Ead.	Discalceatus	73
Iacobus profugus	24	Samson	75
Laban	25	LIBRI II.	
Iacobus redux	28	Elis	76
Iosephus uenditus	29	Saulus	77
Iosephus captiuus	32	Samuel	79
Iosephus coniector	33	Sortilegium	82
Iosephus agnitus	36	Obedientia	83
Moses expositus	40	Goliathus	86
Dumus	42	Jonathan	90
Vitulus	45	Not inium	93
Conquerentes	47	Achimelechus	94
Calcibus	49	Doegus	95
Balaamus	53	David latitans	96
Transiordanini	54	Abigail	98
Rachaba	56	Abiseus	102
Gabaonite	58	Pharbas	105
			<u>Achis</u>

Achis
Amelchus
Nathan
Thebanus
Semeis
Achitophel
Abjalomus
Berzelus
Bethsaba
Solomo
Roboamus
Serephthan
Elis
Micheas
Sunanitis
Naaman
Hazel
Iehus
Ioas
Ionas
Rabfacer
Ezechias
Irenias
Ananias
Sedecias
LIBR
Tobias

I N D E X.

Achis	107	Afinodæus	168
Amaltheita	108	Raguel	171
Nathan	109	Tobæus	172
Thecuana	111	Raphael	174
Semeis	114	Achior	176
Achitophel	115	Iuditha	180
Abfalomus	117	Olofernes	183
Berzelæus	120	Virago	187
Bethsaba	121	Susanna	192
Solomo	123	Chaldei	194
Roboamus	125	Daniel	196
Sarephthana	126	Fornax	200
Elias	127	Balsasar	205
Micheas	133	Haman	208
Sunamitis	136	Artaxerxes	209
Naaman	138	Nehemias	210
Hazael	141	Veritas	212
Iehus	142	LIBRI IIII.	
Ioas	145	Maria	218
Ionas	146	Baptista	219
Rabsaces	150	Nathanael	220
Ezechias	152	Nicolemus	221
Ieremias	155	Samcritana	225
Ananias	158	Centurio	227
Sedecias	160	Piscatores.	ibid.
LIBRI III.		Simon	228
Tobias	162	Iairus	229

x 4

Ebi-

I N D E X.

Philippus	251	Petrus	270
Panis	233	Pilatus	274
Præposteri	236	Barrabas	276
Chananea	236	Simon	277
Fermentum	239	Linguae	278
Clauiger	240	Claudus	282
Lunaticus	242	Primates	285
Lapidantes	243	Gamaliel	287
Cecus natus	247	Stephanus	289
Renoualia	253	Cornelius	295
Thomas	254	Circumcisi	297
Lazarus	255	Rhode	299
Repudium	257	Philosophi	300
Diues	258	Lysias	302
Diues immisericors	261	Anania	306
Filij Zebedæi	262	Nepos Pauli	308
Vinitores	263	Fortullus	309
Denarius	267	Festus	311
Sadducæi	Ead.	Iudex	315

F I N I S.

I e 2 00
Finis
Ind.

E F
 SCK

IN
 optim
 & hu
 S T I.
 cepto
 simi:
 d

Pars anim
 Cumq
 Non fait
 Non l
 Nec uel d
 Nec p
 Ingenio
 Et me

EPI T A P H I A,
 SCRIPTA A' PAVLO CHER-
 lero Elsterburgensi, s t v-
 DIOSO:

IN OBITVM CLARISSIMI,
 optimi, doctissimiq; uiri, uera pietate
 & humanitate præstantis, D. SEBA-
 STIANI CASTALIONIS, præ-
 ceptoris sui obseruadi, semperq; caris-
 simi: qui piè & sanctè in Domino ob-
 dormiuit, Basileæ, Anno Chri-
 sti 1564. die 29 De-
 cembris.

ISTE locus, niueo substratus marmo-
 re, terræ,
 Viscera defuncti CASTALIONIS
 habet.

Pars animæ melior patrio successit Olympo:
 Cumq; DEO, cœli regna beata colit.
 Non fuit excelsa prognatus stirpe parentum:
 Non longum à celebri sanguine stemma tulit.
 Nec uel diuitias magnas, tectumq; superbum:
 Nec potuit fundos commemorare suos.
 Ingenio ualuit tantum, pietate, fidèq;
 Et mæra paupertas, quod fuit, omne fuit.

Hæc

Hac potuit sese celebrem iactare per orbem:
 Nam patrimonij res fuit ista loco.
 Pauper erat natus, primis adoleuit ab annis
 Pauper, et extremum pauper ad usq; diem.
 Sed tamen in Domini Verbo, Christiq; fauore,
 Quas coluit, magnas diues habebat opes.
 Quis non erugo radis, nec tinea rodit
 Dentibus: atq; nihil sur ubi iuris habet.
 Ingenuas artes tenero studiosus ab ævo
 Imbibit, et Clarijs ora rigauit aquis.
 Atq; ipsum iuuenem quamuis Academia nulla
 Viderit, optato condideritq; sinu:
 Sic tamen Aonias altè caput ipse per artes
 Extulit, ut toto clarus in orbe foret.
 Lugduni docuit primùm, linguamq; Pelasgam
 Ista Nobilibus legit in urbe tribus.
 Postea concessit florentem laude Genexam
 Musarum, studijs tempus ut omne daret.
 Sed quia paupertas, multis inimica, premebat:
 Pauper ibi Ludi munera Rector obit.
 Et per tres adeo fidus, non amplius, annos
 Imberbes iuuenes, agmina parua, docet.
 Tandem cuiusdam quoniam mala structa timebat,
 Cum quo religio non erat una sibi:
 Suspectos liquit fines, et limen auarum:
 Teutoniceq; uenit pauper in arua plaga.
 Quem demùm recipis Musarum candida mater,
Inclytæ

In
 Hic
 Vener
 Pauperis
 Præbu
 Et quia ne
 Copia,
 Ieiunus cre
 Sumere
 Quinetiam
 Pellere,
 Ex Rheno
 Cùm gra
 Nec pudor,
 Nec pud
 Ut charam
 Hinc ale
 Sic miserè u
 Est data
 Ut Graie r
 In nostr
 Quam curi
 Perpetu
 Iſocratis lib
 Explicu
 Ac si mens
 Efficere

In hysta non tepido tu Basilea sinu.
 Hic quia nudus, inops, simul et pauperrimus hospes
 Venerat, obscuro sedit in urbe loco.
 Pauperis & tuguri congesta è cassite, parua
 Præbuit hospitij frigida regna, domus.
 Et quia nec fulgens aurum, nec nobilis aris
 Copia, nec nummus sæpe uel unus erat:
 Ieiunas crebrò cocinas, & prandia nudo
 Sumere cum parua prole solebat, agro.
 Quinetiam urentis quò posset frigora brumæ
 Pellere, uel ienues ritè parare cibos:
 Ex Rheno manibus uenientia ligna trahebat,
 Cùm grauis ingentes fuderat imber aquas.
 Nec pudor, interdum pisces captare sub undis:
 Nec pudor & rastris findere pingue solum,
 Vt charam uxorem posset, sobolemq; tenellam
 Hinc alere, & sortis damna leuare sue.
 Sic miserè uitam degebat: postea donec
 Est data per doctos functio grata uiros,
 Vt Graie rursus lingue monumenta doceret,
 In nostra, seruas quam Basilea, Schola.
 Quam curis obijt magnis: docuitq; iuuentam
 Perpetuò fida sedulitate suam.
 Isocratis libros, & libros acris Homeri
 Explicuit, magna non sine laude sua.
 Ac si mense suos tantum potuisset in uno
 Efficere & doctos, discipulosq; bonos,

ipse

Ipse peperisset nullis conatibus unquam:
 Tam fuit & fidus, tam fuit ipse probus.
 Tum quæ quotidiè fida bene uoce monebat
 De studijs, ueri deq; timore DEI:
 Horum lumen erat uiuum, specimenq; probatum
 In uita cunctis, quod sequerentur, erat.
 Interea uerò priuatos usq; labores
 Sumpsit, & his etiam tempora iusta dedit.
 BIBLIA conuertit Latio sermone: disertos
 Argolicos Latio fecit & ore libros.
 Carmina iam pepigit, iam Graios inde relegit
 Authores: fieri puraq; cuncta dedit.
 Atq; utinam nondum tempus fatale uocasset,
 Scripsisset doctis plura legenda uiris.
 Sed quia te nobis rapuerunt numina seua,
 Arbitrijs quorum subdita turba sumus:
 Vade age CASTALIO: patriasq; receptus in oras,
 Nunc cape cœlesti gaudia uera throno.
 Cumq; tuo Christo, quem corde atq; ore professus
 Semper es, æternos uiuere perge dies.
 At nos interea, donec DEVS ire iubebit,
 Hic erimus memores laudis ubiq; tuæ.
 Dumq; suas syluæ frondes, dum germina campi,
 Sidera dum cœlum, dum uehet amnis aquas:
 Ingenij monumenta tui, pietasq; manebunt,
 Candorisq; tui fama perennis erit.

ALIVD

ALVD BREVIUS EPITAPH.
 Quod continet & annum ætatis ipsius, & mensem
 ac diem quo obiit: & numerum liberorum,
 quos moriens post se re-
 liquit.

Hic sub cãdenti Præceptor marmore dormis:
 Vinis adhuc, quamuis te fera parca tulit.
 Et uiues. nam laude uirum qui dignus habetur,
 Vllò Musa uetat tempore sancta mori.
 Ipse quater denos, atq; annos in super octo
 Vixisti terris pauper, & exul, inops.
 Inde dies quando uigesima nona Decembris
 Orta fuit, cœli sidera celsa petis:
 Linquis in hoc autem natos bis quattuor orbe,
 Pœcellas æquè quatuor, atq; mares.
 Hos Deus, hos omnes patrio curabit amore,
 Pupillis gaudet qui pater esse suis.
 Qui fueris porrò, non est memorare necesse:
 Felix qui fiet par pietate tibi.
 Felix qui fiet par bonitate tibi.
 Felix qui nouit, sicut & ipse, Deum.
 Felix qui uiuit, sicut & ipse, Deo.
 Felix qui moritur, sicut & ipse, Deo.

ALIVD, HEROICVM: IN QVO;
 in principio singulorum Versuum sic leges: Hic cla-
 cet: in medio, CASTALIO: in fine;
 M. D. LXIII.

Hoc tua, Castalio,	Conduntur caespite	Membra:
Illiusq; manent	Ad tempora laeta	Dici.
Celestes autem	Sedes mens inuida	Lustrat:
Inq; Deo gaudes	Tenet alma gaudia	Vita.
Ante homines	Antiqua fides, et caedida	Virtus
Cura tibi fuit, &	Lusus tuus: omnia	Iussu
Et pia simplicitas	In te inuebat: ab	Illis
Tu meritis donis,	Omnis celebraris	In orbe.

Cal
 ALIVD, DE MONVMENTO,
 quod ei tres Poloni, Iuuenes nobiles, discipuli e-
 ius, gratitudinis ergo, lo carunt: in summi
 Templi Basilienfis peristyllo,
 in pauimento.

HOc tibi nunc nostri monumentum & pignus
 amoris,

Quo te prosequimur, chare Magister habe.

Quod tibi tres ponunt iuuenes, natione Poloni:

Ab fratres quondam, discipuliq; tui.

Vive per aeternos praceptor amabilis annos:

Mente, polo: fama, semper in orbe manes.

TVMV.

Salutis.

1683. in ope morda

Joan. Löwenstern in Braunl

IN O
cleges
dum fms

Albre
Din
Lefur
la Vaa
Alida Vuu
e. Iaji
Ila
Iure

MENTO
er, difcipu
in fumai
ylio,

antum & pignu

ifter habe.

one Poloni

ni.

is anno:

et mares.

TVV.

X, C, 2, a

